คู่มือการชำระบัญชี

ตาม

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

สารบัญ

หน้า

บทนำ

ส่วนที่ 1 การดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์

บททั่วไป

ความหมายของการชำระบัญชีสหกรณ์ 1
ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ 1
หน้าที่ของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ 3
อำนาจของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ 4
ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ 5

หลักและวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ 7
การดำเนินการก่อนปฏิบัติการชำระบัญชี 9
รับมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชีและเอกสาร 9
ประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์หรือประกาศโฆษณาทางอื่นเพื่อแจ้งเจ้าหนี้ 10
จัดทำงบการเงินเมื่อรับมอบทรัพย์สิน 11
การดำเนินการก่อนปฏิบัติการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร
ในส่วนที่แตกต่างจากสหกรณ์ 18
การดำเนินการระหว่างปฏิบัติการชำระบัญชี 19
การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน 19
การจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน 22
การจัดการเกี่ยวกับทุนของสหกรณ์ 25
วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี 26
การรายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี 33
การดำเนินการเมื่อทรัพย์สินของสหกรณ์คงเหลือจากการชำระบัญชี 39
การร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลาย 40
การเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี 41
การดำเนินการระหว่างปฏิบัติการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร
ในส่วนที่แตกต่างจากสหกรณ์ 41

หน้า

การดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นการชำระบัญชี 42

การจัดทำรายการย่อของบัญชีที่ชำระ 43

การจัดทำรายงานการชำระบัญชี 55

การเสนอรายงานการชำระบัญชีให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ 60

การเสนอรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อถอนชื่อสหกรณ์ 60

การส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีเสร็จแล้ว
แก่นายทะเบียนสหกรณ์ 60

ส่วนที่ 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชำระบัญชี 63

กฎหมายแพ่งที่ผู้ชำระบัญชีควรทราบ 63

ความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีในทางแพ่งและทางอาญา 73

อายุความเกี่ยวกับการชำระบัญชีตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 75

อายุความตามกฎหมายแพ่ง 76

การเป็นโจทก์หรือจำเลยในคดีแพ่ง 79

คำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับการชำระบัญชี 81

ส่วนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการชำระบัญชี 85

การรับมอบทรัพย์สินพร้อมสมุดบัญชีและเอกสาร 85

การประกาศหนังสือพิมพ์และแจ้งเจ้าหนี้ 89

การจัดทำงบการเงินเมื่อรับมอบทรัพย์สินและการเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่ 90

การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน 95

การจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน 102

การร้องขอล้มละลาย 104

การเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี 105

การดำเนินการเมื่อมีทรัพย์สินคงเหลือจากการชำระบัญชี 108

การจัดทำรายการชำระบัญชี 111

อื่น ๆ 115

หน้า

ภาคผนวก

ตัวอย่างและแบบเอกสารต่าง ๆ

เอกสารหมายเลข 1	ตัวอย่างสำเนาประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง เลิกสหกรณ์	139
เอกสารหมายเลข 2	ตัวอย่างสำเนาประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง แจ้งชื่อผู้ชำระบัญชี	140
เอกสารหมายเลข 3	ตัวอย่างสำเนาคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง แต่งตั้งผู้ชำระบัญชี	141
เอกสารหมายเลข 4	แบบบันทึกการรับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ	142
เอกสารหมายเลข 5	แบบประกาศผู้ชำระบัญชี (ประกาศหนังสือพิมพ์และแจ้งเจ้าหน้าที่)	144
เอกสารหมายเลข 6	แบบหนังสือนำส่งงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน ของผู้ชำระบัญชี	145
เอกสารหมายเลข 7	ตัวอย่างหนังสือทวงหนี้จากลูกหนี้	146
เอกสารหมายเลข 8	ตัวอย่างหนังสือรับสภาพหนี้	147
เอกสารหมายเลข 9	ตัวอย่างสัญญารับสภาพความรับผิด	148
เอกสารหมายเลข 10	ตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้ของลูกหนี้	149
เอกสารหมายเลข 11	กระดาษทำการลูกหนี้ที่ถูกดำเนินคดีและการติดตามผล	150
เอกสารหมายเลข 12	กระดาษทำการลูกหนี้	151
เอกสารหมายเลข 13	กระดาษทำการสินทรัพย์ถาวร	152
เอกสารหมายเลข 14	ตัวอย่างหนังสือแจ้งเจ้าหนี้ให้ยื่นคำทวงหนี้	153
เอกสารหมายเลข 15	ตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้กับเจ้าหนี้	154
เอกสารหมายเลข 16	ตัวอย่างหนังสือยินยอมลดหนี้ของเจ้าหนี้	155
เอกสารหมายเลข 17	แบบประกาศผู้ชำระบัญชี เรื่อง การวางเงินที่เจ้าหนี้ยังมิได้มาขอรับกับนายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย	156
เอกสารหมายเลข 18	กระดาษทำการเจ้าหนี้	157
เอกสารหมายเลข 19	หนังสือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ที่ สสท. 0202/1329 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2534	158
เอกสารหมายเลข 20	กระดาษทำการรายละเอียดค่าหุ้น	159

หน้า

เอกสารหมายเลข 21 แบบบันทึกการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชี 160
เอกสารหมายเลข 22 แบบหนังสือนำส่งรายงานการชำระบัญชีของผู้ชำระบัญชี 162
เอกสารหมายเลข 23 แบบบันทึกการส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่าง ๆ 163

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 146/2546 เรื่อง ให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ดำเนินการชำระบัญชีตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ 165

คำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 167

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 การชำระบัญชี 185

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก 188

ส่วนที่ 1
การดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์

บททั่วไป

ความหมายของการชำระบัญชีสหกรณ์

การชำระบัญชีสหกรณ์ หมายถึง การสะสางกิจการงานทุกเรื่องของสหกรณ์ที่เลิกให้สำเร็จเรียบร้อย และก่อให้เกิดความเที่ยงธรรมแก่บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ที่เลิกกิจการด้วยเหตุนี้ ในการชำระบัญชีจึงต้องพิจารณาว่าสหกรณ์ที่เลิกมีทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนคงเหลืออยู่เท่าไร รวมทั้งมีกิจการงานอะไรที่ยังคั่งค้างอยู่บ้าง เพื่อจะได้ชำระสะสางให้เรียบร้อย เช่น ติดตามลูกหนี้ของสหกรณ์ให้ชำระหนี้คืน ขายทรัพย์สินของสหกรณ์ให้ได้เงินมากที่สุด ชำระหนี้คืนเจ้าหนี้ให้ครบถ้วน และเมื่อมีเงินสดคงเหลือเท่าไรก็ให้จ่ายคืนแก่สมาชิกตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติสหกรณ์กำหนดไว้ เป็นต้น อนึ่ง ในการดำเนินการชำระบัญชีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลได้สองทาง กล่าวคือ อาจมีผลกำไรจากการชำระบัญชี ซึ่งเรียกว่า “ส่วนเกินจากการชำระบัญชี” หรืออาจมีผลขาดทุนจากการชำระบัญชี ซึ่งเรียกว่า “ขาดทุนจากการชำระบัญชี” ก็ได้

ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์

ในการดำเนินการชำระบัญชีของสหกรณ์ที่เลิกให้สำเร็จเรียบร้อยตามความมุ่งหมายจำเป็นจะต้องมีผู้ชำระบัญชีเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดเรื่องผู้ชำระบัญชีไว้ ดังนี้

1. การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี

ตามมาตรา 75 บัญญัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีไว้ 3 กรณี คือ

1.1 กรณีที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชี การชำระบัญชีสหกรณ์ซึ่งเลิกเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย ให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีโดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เลิกสหกรณ์ หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติมีคำสั่งให้ยกเลิกอุทธรณ์ (กรณีสหกรณ์ที่ถูกสั่งเลิกอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ) แล้วแต่กรณี (มาตรา 75 วรรคแรก)

1.2 กรณีที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชี กรณีที่ที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีภายในกำหนดเวลาดังกล่าวในข้อ 1.1 ข้างต้น หรือนายทะเบียนสหกรณ์ไม่ให้ความเห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชี ให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ได้ (มาตรา 75 วรรคสอง)

1.3 กรณีเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นสมควร หรือเมื่อสมาชิกสหกรณ์มีจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมดร้องขอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์จะแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่แทนผู้ชำระบัญชีที่ได้รับเลือกตั้ง หรือซึ่งได้ตั้งไว้ก็ได้ (มาตรา 75 วรรคสาม)

2. การจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

ตามมาตรา 75 วรรคสี่ บัญญัติว่า "ให้นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามวรรคสอง หรือวรรคสาม และให้ปิดประกาศชื่อผู้ชำระบัญชีไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์นั้น สำนักงานสหกรณ์อำเภอ หรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี"

สำหรับการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีดังกล่าวนี้ ในทางปฏิบัตินายทะเบียนสหกรณ์จะจัดทำเป็นประกาศนายทะเบียนสหกรณ์วันเดียวกันกับวันที่มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี

อนึ่ง หนังสือที่ต้องปิดประกาศ ได้แก่ ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่องเลิกสหกรณ์ ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่องแจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ และคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่องแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ ซึ่งหนังสือต่าง ๆ ดังกล่าวปรากฏตัวอย่างในภาคผนวก ตามเอกสารหมายเลข 1 – 3 ตามลำดับ

3. การให้ค่าตอบแทนผู้ชำระบัญชี

ตามมาตรา 75 วรรคห้า บัญญัติว่า "ผู้ชำระบัญชีอาจได้รับค่าตอบแทนตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด"

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ชำระบัญชีมีสิทธิที่จะร้องขอค่าตอบแทนในการทำหน้าที่ชำระบัญชีของสหกรณ์ที่เลิกได้ ส่วนค่าตอบแทนที่อาจได้รับจะเป็นจำนวนเงินเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของนายทะเบียนสหกรณ์จะกำหนด อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์เป็นข้าราชการ การปฏิบัติงานชำระบัญชีถือเป็นการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการจึงไม่มีการร้องขอค่าตอบแทนในการชำระบัญชีแต่อย่างใด

หน้าที่ของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์

ตามมาตรา 77 บัญญัติว่า "ให้ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่สะสางกิจการของสหกรณ์ จัดการชำระหนี้ และจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์นั้นให้เสร็จไป"

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์มีดังนี้

1. หน้าที่สะสางกิจการของสหกรณ์

หน้าที่ของผู้ชำระบัญชีในการสะสางกิจการของสหกรณ์นั้น คือ การชำระสะสางการงานของสหกรณ์ที่ค้างอยู่ให้เสร็จไป เช่น การปฏิบัติตามสัญญาที่มีความผูกพันมาแต่เดิมให้เสร็จไป เป็นต้น **ผู้ชำระบัญชีจะดำเนินกิจการงานอะไรขึ้นใหม่ ซึ่งไม่จำเป็นแก่การชำระสะสางกิจการของสหกรณ์ให้เสร็จไปไม่ได้ เพราะสหกรณ์ได้เลิกไปแล้ว** โดยกฎหมายบัญญัติให้พึงถือว่าสหกรณ์ยังคงดำรงอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชีเท่านั้น (มาตรา 76)

2. หน้าที่จัดการชำระหนี้ของสหกรณ์

หน้าที่ของผู้ชำระบัญชีที่สำคัญประการหนึ่งคือ จัดการชำระหนี้สินของสหกรณ์ที่ยังคงค้างชำระอยู่ให้หมดสิ้นไป โดยต้องดำเนินการให้เจ้าหนี้ของสหกรณ์ทุกรายได้รับชำระหนี้อย่างเสมอภาคกัน ในกรณีที่สหกรณ์ไม่มีเงินเพียงพอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยสิ้นเชิง ผู้ชำระบัญชีก็อาจใช้วิธีการประนอมหนี้ หรือแบ่งเฉลี่ยแก่เจ้าหนี้ตามความเหมาะสมได้ สำหรับกรณีที่เจ้าหนี้รายใดมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ ตามมาตรา 84 กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินสำหรับจำนวนหนี้นั้นไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ต่อไป

3. หน้าที่จำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์

ทรัพย์สินต่าง ๆ ของสหกรณ์ที่ผู้ชำระบัญชีได้รับมอบจากคณะกรรมการสหกรณ์หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นให้เสร็จสิ้น และเกิดประโยชน์แก่สหกรณ์ให้มากที่สุด บรรดาทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ผู้ชำระบัญชีรวบรวมมาได้ให้ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ขายตามคำแนะนำที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด นอกจากนี้ ในกรณีที่ทรัพย์สินของสหกรณ์ไม่มีราคา หรือใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้ว ผู้ชำระบัญชีก็มีอำนาจในการจำหน่ายออกจากบัญชีได้ด้วย

อำนาจของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์

ตามมาตรา 81 กำหนดอำนาจของผู้ชำระบัญชีไว้ ดังนี้

(1) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อระวังรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ในระหว่างที่ยังชำระบัญชีไม่เสร็จ

(2) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

(3) เรียกประชุมใหญ่

(4) ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่ง หรือคดีอาญา และประนีประนอมยอมความในเรื่องใด ๆ ในนามของสหกรณ์

(5) จำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์

(6) เรียกให้สมาชิก หรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นทั้งหมด

(7) ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในกรณีที่เงินค่าหุ้น หรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน

(8) ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ชำระบัญชีผู้เดียวเท่านั้นมีอำนาจกระทำการใด ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดในนามของสหกรณ์ โดยอาจจะใช้ดุลยพินิจตามความจำเป็นเพื่อสะสางกิจการของสหกรณ์ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี แต่ทั้งนี้ต้องยึดหลักการระวังรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งจะขอยกตัวอย่างการใช้อำนาจของผู้ชำระบัญชีบางประการ ดังนี้

1. การดำเนินการเกี่ยวกับคดีแพ่ง หรือคดีอาญา และประนีประนอมยอมความ

เนื่องจากมาตรา 81(4) กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีผู้เดียวเท่านั้นมีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับคดีความ และประนีประนอมยอมความเรื่องใด ๆ ในนามของสหกรณ์ได้ ดังนั้นในกรณีที่สหกรณ์เป็นโจทก์ หรือเป็นจำเลยในคดีแพ่ง หรือคดีอาญา ผู้ชำระบัญชีย่อมมีอำนาจเข้าว่าต่างแก้ต่างได้ นอกจากนี้ ผู้ชำระบัญชียังมีอำนาจทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับลูกหนี้ หรือเจ้าหนี้ของสหกรณ์ที่เป็นคู่กรณีในคดีความต่าง ๆ ได้ในเมื่อพิจารณาเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ หรือได้ผลดีแก่สหกรณ์

อนึ่ง แม้สหกรณ์ได้เลิกแล้วทนายความซึ่งสหกรณ์ได้แต่งตั้งไว้ก่อนนั้นก็ยังถือว่าเป็นทนายความของสหกรณ์อยู่ในระหว่างเวลาชำระบัญชี ทนายความที่สหกรณ์แต่งตั้งไว้ดังกล่าวจะหมดอำนาจดำเนินคดีต่อเมื่อผู้ชำระบัญชีถอนการมอบอำนาจ (เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ 253/2506)

2. การร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย

อำนาจของผู้ชำระบัญชีในการที่จะร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายนั้น เป็นอำนาจที่ผู้ชำระบัญชีจะต้องกระทำเมื่อพิจารณาเห็นว่า สหกรณ์อยู่ในฐานะมีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (มาตรา 81 (7)) ดังนี้

ในกรณีที่เงินค่าหุ้น หรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินของสหกรณ์ก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน ให้ผู้ชำระบัญชีร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย

การดำเนินการในเรื่องนี้ หมายความว่า เมื่อผู้ชำระบัญชีพิจารณาเห็นว่าทรัพย์สินของสหกรณ์ไม่พอชำระหนี้ แม้ว่าจะเรียกให้สมาชิกส่งเงินค่าหุ้นที่ชำระไม่ครบได้แล้วและนำมารวมกับทรัพย์สินที่สหกรณ์มีอยู่ก็ยังไม่พอจะชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้ครบถ้วนทุกคน ผู้ชำระบัญชีก็มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายได้ และเมื่อศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายแล้ว การชำระบัญชีของสหกรณ์นั้นก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย (มาตรา 74) กล่าวคือ เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะเข้าดำเนินการชำระสะสางทรัพย์สิน และหนี้สินของสหกรณ์แทนผู้ชำระบัญชีต่อไป

3. การดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

การดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นตามที่กำหนดในมาตรา 81(8) นั้น เป็นอำนาจของผู้ชำระบัญชีที่สามารถดำเนินการได้นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 81(1) – (7) แต่ทั้งนี้ผู้ชำระบัญชีต้องใช้อำนาจดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น เช่น ผู้ชำระบัญชีอาจจัดจ้างเจ้าหน้าที่บัญชีสำหรับจัดทำบัญชีของสหกรณ์ที่กำลังดำเนินการชำระบัญชีได้ เป็นต้น

ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์

ตามมาตรา 82 บัญญัติว่า "ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีอย่างใด ๆ ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต"

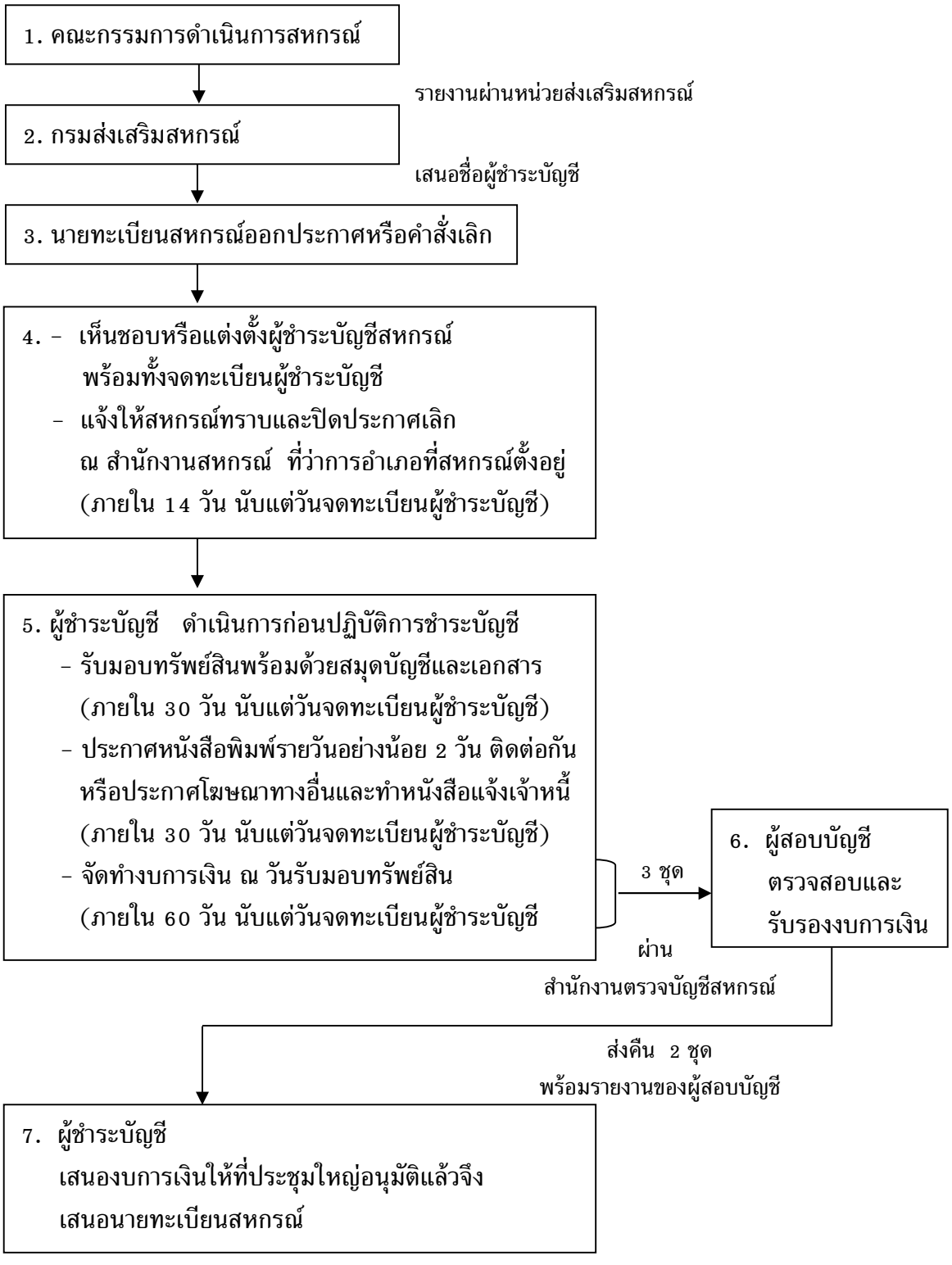
หลักกฎหมายข้างต้นมีเจตนาที่จะให้ความคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริตที่อาจได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ชำระบัญชี ซึ่งถูกจำกัดอำนาจให้น้อยลงกว่าที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ เนื่องจากโดยหลักการแล้วผู้ชำระบัญชีมิได้มีหน้าที่ที่จะชำระสะสางกิจการของสหกรณ์ให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก และเจ้าหนี้ของสหกรณ์เท่านั้น ยังมีภารกิจหน้าที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ หรือทางราชการจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ให้น้อยลงกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 81 ข้อจำกัดนั้นจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตหาได้ไม่ เว้นแต่บุคคลภายนอกจะได้ทราบถึงข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีแล้วยังขืนเข้าทำสัญญาซึ่งเกินอำนาจของผู้ชำระบัญชีดังกล่าว บุคคลภายนอกนั้นก็หาอาจถือเอาบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 82 นี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนได้ไม่ เพราะเท่ากับเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต

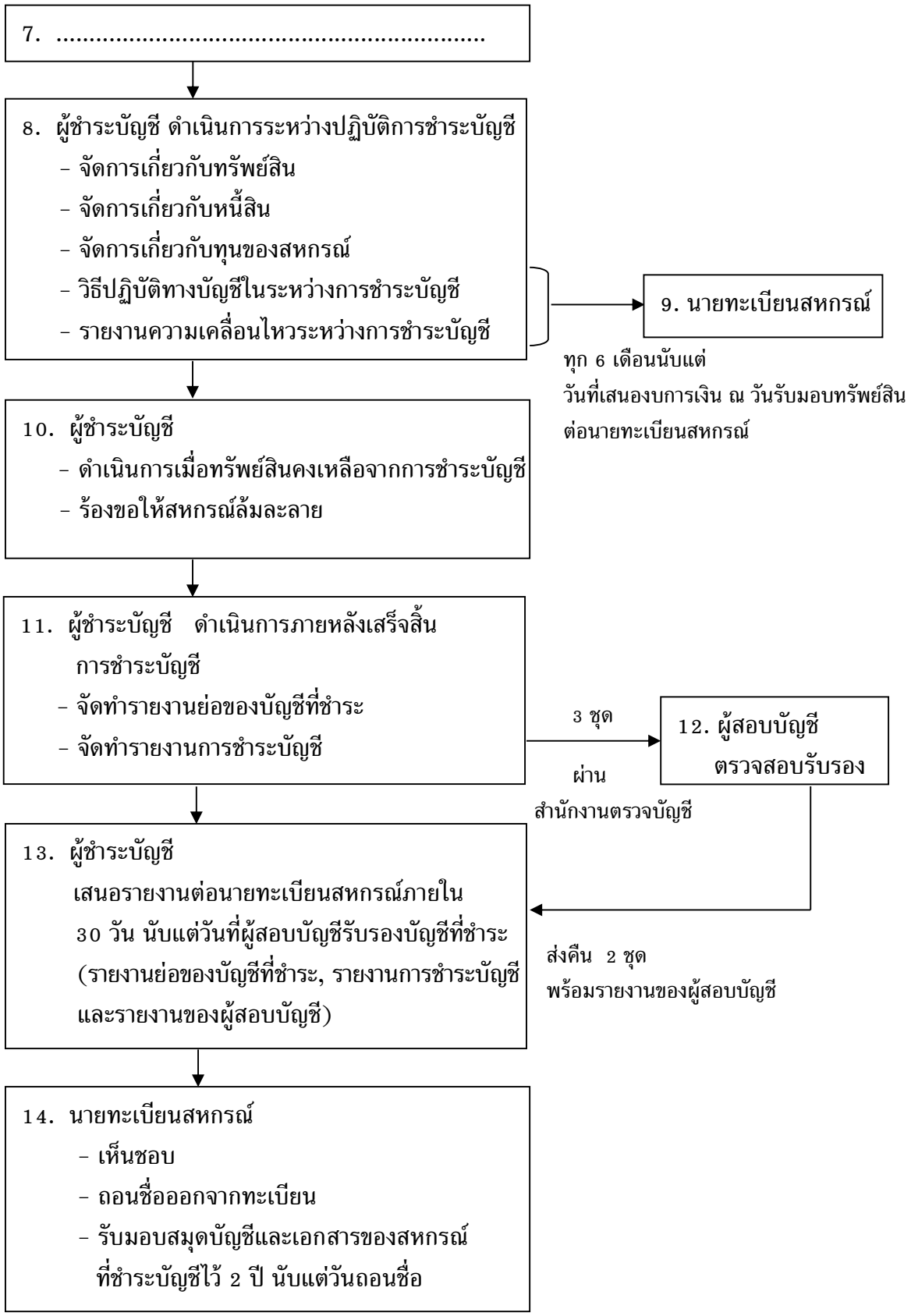
ตัวอย่าง

ตามมาตรา 81 (5) กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์ได้ แต่คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ได้จำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีให้ขายทรัพย์สินของสหกรณ์คราวหนึ่งตั้งแต่ 50,000 บาท ขึ้นไป โดยวิธีประกวดราคา ซึ่งถ้าหากผู้ชำระบัญชีได้ขายทรัพย์สินของสหกรณ์คราวหนึ่งเป็นเงิน 100,000 บาท ให้แก่นาย ก. ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกโดยวิธีตกลงราคา (มิใช่ประกวดราคา) เช่นนี้จะยกเอาข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีว่าไม่มีอำนาจขายโดยวิธีตกลงราคามาใช้อ้างอิงกับนาย ก. ผู้ซื้อทรัพย์สินของสหกรณ์ไม่ได้ เว้นแต่นาย ก. จะรู้ถึงข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีดังกล่าวนี้ก่อนแล้ว

หลักและวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์

ก่อนที่จะอธิบายให้ทราบถึงหลักและวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ เพื่อให้เห็นภาพรวมในการดำเนินการ จึงแสดงแผนผังลำดับขั้นตอนในการชำระบัญชี ดังนี้

7. .....
8. ผู้ชำระบัญชี ดำเนินการระหว่างปฏิบัติการชำระบัญชี
- จัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน
- จัดการเกี่ยวกับหนี้สิน
- จัดการเกี่ยวกับทุนของสหกรณ์
- วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี
- รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี
9. นายทะเบียนสหกรณ์
ทุก 6 เดือนนับแต่
วันที่เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน
ต่อนายทะเบียนสหกรณ์
10. ผู้ชำระบัญชี
- ดำเนินการเมื่อทรัพย์สินคงเหลือจากการชำระบัญชี
- ร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลาย
11. ผู้ชำระบัญชี ดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้น
การชำระบัญชี
- จัดทำรายงานย่อของบัญชีที่ชำระ
- จัดทำรายงานการชำระบัญชี
3 ชุด
ผ่าน
สำนักงานตรวจบัญชี
12. ผู้สอบบัญชี
ตรวจสอบรับรอง
13. ผู้ชำระบัญชี
เสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายใน
30 วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระ
(รายงานย่อของบัญชีที่ชำระ, รายงานการชำระบัญชี
และรายงานของผู้สอบบัญชี)
ส่งคืน 2 ชุด
พร้อมรายงานของผู้สอบบัญชี
14. นายทะเบียนสหกรณ์
- เห็นชอบ
- ถอนชื่อออกจากทะเบียน
- รับมอบสมุดบัญชีและเอกสารของสหกรณ์
ที่ชำระบัญชีไว้ 2 ปี นับแต่วันถอนชื่อ

ทั้งนี้ ในการดำเนินการชำระบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ตามแผนผังข้างต้น มีขั้นตอนดำเนินการที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1. การดำเนินการก่อนปฏิบัติการชำระบัญชี
2. การดำเนินการระหว่างปฏิบัติการชำระบัญชี
3. การดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

สำหรับหลักและวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

การดำเนินการก่อนปฏิบัติการชำระบัญชี

เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชีควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

รับมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชีและเอกสาร

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 78 บัญญัติว่า "เมื่อสหกรณ์เลิก ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีหน้าที่จัดการรักษาทรัพย์สินทั้งหมดของสหกรณ์ไว้จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ส่งมอบ

ผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ส่งมอบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง พร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร และสิ่งอื่นเมื่อใดก็ได้"

จากหลักกฎหมายข้างต้น แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดระยะเวลาสำหรับผู้ชำระบัญชีในการเรียกให้สหกรณ์ส่งมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี และเอกสารให้ผู้ชำระบัญชีเมื่อใดก็ตาม ผู้ชำระบัญชีก็ควรแจ้งให้คณะกรรมการดำเนินการ หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ส่งมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร และสิ่งอื่นโดยเร็ว ซึ่งควรดำเนินการให้เสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี (คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546) เพื่อที่ผู้ชำระบัญชีจะได้ประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์หรือประกาศโฆษณาทางอื่น และแจ้งเจ้าหนี้ของสหกรณ์ต่อไป

ทั้งนี้ แบบบันทึกการรับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชี และเอกสารต่างๆ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข 4 ในภาคผนวก

ประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์หรือประกาศโฆษณาทางอื่นเพื่อแจ้งเจ้าหนี้

ตามมาตรา 79 บัญญัติว่า “ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ให้ผู้ชำระบัญชีประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน หรือประกาศโฆษณาทางอื่นว่าสหกรณ์ได้เลิก และแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ทุกคนซึ่งมีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี เอกสารของสหกรณ์ หรือปรากฏจากทางอื่น เพื่อให้ทราบว่าสหกรณ์นั้นเลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี”

จากหลักกฎหมายข้างต้น กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีดำเนินการรวม 2 เรื่องให้เสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี คือ

(1) การประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 2 วันติดต่อกัน หรือประกาศโฆษณาทางอื่นให้สาธารณชนได้ทราบว่าสหกรณ์ได้เลิก และนายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีแล้ว อนึ่ง การประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ดังกล่าวอาจเป็นปัญหาแก่ผู้ชำระบัญชีในกรณีที่สหกรณ์ไม่มีเงินสดเพียงพอชำระค่าประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ ซึ่งกรณีนี้ผู้ชำระบัญชีอาจประกาศโฆษณาทางอื่น โดยอาจขอความร่วมมือสถานีวิทยุกระจายเสียงของทางราชการในท้องที่ที่สหกรณ์ตั้งอยู่ช่วยประกาศให้สาธารณชนได้ทราบ รวมทั้งทำการปิดประกาศเรื่องนี้ในที่เปิดเผยให้สาธารณชนได้ทราบด้วย เช่น ปิดประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตท้องที่ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด และศาลากลางจังหวัดที่สหกรณ์ตั้งอยู่ เป็นต้น

(2) การแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ของสหกรณ์ทุกราย เพื่อให้เจ้าหนี้ได้ทราบว่าสหกรณ์เลิกแล้ว และขอให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชีต่อไป ซึ่งการแจ้งไปยังเจ้าหนี้ดังกล่าวควรใช้วิธีส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน อย่างไรก็ตาม แม้สหกรณ์ที่เลิกไม่มีเจ้าหนี้ใด ๆ ผู้ชำระบัญชีก็ยังคงต้องดำเนินการประกาศโฆษณาเพื่อให้สาธารณชนได้ทราบว่า นายทะเบียนสหกรณ์ได้สั่งเลิกสหกรณ์แล้ว

อนึ่ง สำหรับแบบประกาศหนังสือพิมพ์ และแจ้งเจ้าหนี้ของสหกรณ์ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข 5 ในภาคผนวก

จัดทำงบการเงินเมื่อรับมอบทรัพย์สิน

ตามมาตรา 80 บัญญัติว่า "ผู้ชำระบัญชีต้องทำงบดุลของสหกรณ์โดยไม่ชักช้า และให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบงบดุลนั้น

เมื่อผู้สอบบัญชีรับรองงบดุลแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติแล้วเสนองบดุลนั้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์

ในกรณีที่การประชุมใหญ่ไม่ครบองค์ประชุม ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติ"

จากหลักกฎหมายข้างต้น กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีเป็นผู้จัดทำงบดุลของสหกรณ์ที่เลิกก่อนที่จะเริ่มดำเนินการชำระบัญชีต่อไป ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ชำระบัญชีควรจัดทำงบดุลของสหกรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี โดยมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำงบดุล ดังนี้

(1) การทำงบดุลนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องทำจากเอกสารหลักฐานการเงินที่เกิดจากการดำเนินงานของสหกรณ์ต่อจากงบดุลครั้งสุดท้ายที่ผู้สอบบัญชีประจำปีได้ตรวจสอบและแสดงความเห็นไว้แล้ว โดยเริ่มต้นตั้งแต่ต้นปีทางบัญชีของสหกรณ์จนถึงวันที่ผู้ชำระบัญชีรับมอบสมุดบัญชี และทรัพย์สินของสหกรณ์

ตัวอย่างเช่น

- สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด จัดทำงบดุลครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2545 โดยงบดุลดังกล่าวผู้สอบบัญชีตรวจสอบและแสดงความเห็น พร้อมทั้งได้เสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว
- นายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2545
- ผู้ชำระบัญชีได้รับมอบทรัพย์สิน และสมุดบัญชีจากคณะกรรมการดำเนินการหรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2545

ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องจัดทำงบดุลจากหลักฐานต่าง ๆ ตามบัญชีของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2545 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2545

(2) งบดุลที่ผู้ชำระบัญชีต้องจัดทำนั้น ให้ทำตามรูปแบบงบการเงินที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดสำหรับสหกรณ์ประเภทนั้น ๆ โดยมีงบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย และรายละเอียดประกอบงบการเงินด้วย ตามตัวอย่างการจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ดังนี้

สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 30 เมษายน 2545

	หมายเหตุ	บาท
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	2	2,000.00
ลูกหนี้ระยะสั้น - สุทธิ	3	839,000.00
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ - สุทธิ	4	30,000.00
สินค้าคงเหลือ - สุทธิ	5	6,000.00
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		877,000.00
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ	6	108,000.00
สินทรัพย์อื่น		3,000.00
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		111,000.00
รวมสินทรัพย์		988,000.00
หนี้สินและทุนของสหกรณ์		
หนี้สินหมุนเวียน		
เงินกู้ยืม		400,000.00
เจ้าหนี้การค้า		169,000.00
ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย		7,000.00
หนี้สินหมุนเวียนอื่น		36,000.00
รวมหนี้สินหมุนเวียน		612,000.00
รวมหนี้สิน		612,000.00
ทุนของสหกรณ์		
ทุนเรือนหุ้น มูลค่าหุ้นละ 10.00 บาท		
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว		507,000.00
หุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่า		1,000.00
		508,000.00
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ		75,000.00
(ขาดทุนสุทธิประจำปี) (36,000.00)		
(ขาดทุนสะสม) (171,000.00)		(207,000.00)
รวมทุนของสหกรณ์		376,000.00
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์		988,000.00

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

1. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

- สหกรณ์บันทึกบัญชีโดยใช้เกณฑ์คงค้าง
- สหกรณ์ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้โดยคิดเป็นร้อยละของยอดลูกหนี้ ณ วันสิ้นปี
- ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์คำนวณโดยวิธีเส้นตรง ในอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ยกเว้นที่ดิน

2. เงินสดและเงินฝากธนาคาร ประกอบด้วย	(บาท)
เงินสด	400.00
เงินฝากธนาคาร	1,600.00
	2,000.00

3. ลูกหนี้ระยะสั้น – สุทธิ ประกอบด้วย	
ลูกหนี้การค้า	392,000.00
ลูกหนี้เงินกู้	570,000.00
ลูกหนี้อื่น ๆ	67,000.00
รวมลูกหนี้	1,029,000.00
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	190,000.00
ลูกหนี้สุทธิ	839,000.00

4. ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ – สุทธิ ประกอบด้วย	
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ	300,000.00
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	270,000.00
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับสุทธิ	30,000.00

5. สินค้าคงเหลือ – สุทธิ ประกอบด้วย	
สินค้าสภาพปกติ	6,000.00
สินค้าเสื่อมชำรุด	48,000.00
รวม	54,000.00
หัก สำรองสินค้าเสื่อมชำรุด	48,000.00
สินค้าคงเหลือสุทธิ	6,000.00

6. ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ – สุทธิ ประกอบด้วย	
ที่ดิน	100,000.00
เครื่องใช้สำนักงาน	8,000.00
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ	108,000.00

เก่ง ใจกล้า

(นายเก่ง ใจกล้า)

ผู้ชำระบัญชี

สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด

งบกำไรขาดทุน

สำหรับงวดสิ้นสุดวันที่ 30 เมษายน 2545

	(บาท)
ขาย/บริการ	45,000.00
หัก ต้นทุนขาย/บริการ (งบต้นทุนขาย/บริการ)	40,000.00
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น	5,000.00
บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ	1,300.00
	6,300.00
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	20,700.00
กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ (รายละเอียด 1 - 3)	(14,400.00)
บวก รายได้อื่น (รายละเอียด 4)	200.00
รวม	(14,200.00)
หัก ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (รายละเอียด 5)	25,000.00
กำไร (ขาดทุน) จากการดำเนินงาน	(39,200.00)
กำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์	3,200.00
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	(36,000.00)

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 1

รายละเอียดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจสินเชื่อ

	(บาท)
ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้	200.00
หัก ต้นทุนบริการ	0.00
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น	200.00
บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ	
- รายได้ค่าปรับลูกหนี้เงินกู้	600.00
รวมรายได้เฉพาะธุรกิจ	600.00
กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ	800.00

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 2

รายละเอียดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

	(บาท)
ขายปุ๋ย	5,800.00
ขายสินค้าทั่วไป	28,000.00
รวม	33,800.00
หัก ต้นทุนขาย	29,400.00
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น	4,400.00
บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ	
- รายได้ค่าปรับลูกหนี้การค้า	700.00
รวมรายได้เฉพาะธุรกิจ	700.00
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	
- ค่าใช้จ่ายในการขาย	9,700.00
- ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร	11,000.00
รวมค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	20,700.00
กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ	(15,600.00)

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 3

รายละเอียดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจรวบรวมผลิตผล

	(บาท)
ขายข้าวเปลือก	11,000.00
หัก ต้นทุนขาย	10,600.00
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น	400.00

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 4

รายละเอียดรายได้อื่น

	(บาท)
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	150.00
รายได้เบ็ดเตล็ด	50.00
	200.00

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 5

รายละเอียดค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

	(บาท)
เงินเดือนและค่าจ้าง	18,800.00
ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ	500.00
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	2,700.00
ค่าเช่าสำนักงาน	2,000.00
ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงาน	200.00
ค่าใช้จ่ายอื่น	800.00
	25,000.00

สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด

งบต้นทุนขาย/บริการ

สำหรับงวดสิ้นสุดวันที่ 30 เมษายน 2545

	(บาท)
ธุรกิจสินเชื่อ	
ดอกเบี้ยจ่าย	0.00
ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	
สินค้าคงเหลือต้นปี	80,000.00
บวก ซื้อสิ้นค้า	3,000.00
ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้า	400.00
รวม	83,400.00
หัก สินค้าคงเหลือสิ้นปี	54,000.00
ต้นทุนขาย	29,400.00
ธุรกิจรวบรวมผลิตผล	
สินค้าคงเหลือต้นปี	10,600.00
ต้นทุนขาย	10,600.00
รวมต้นทุนขาย/บริการ	40,000.00

(3) ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลที่จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วไปยังผู้สอบบัญชี โดยมีสำเนาแนบไปด้วยรวม 3 ฉบับ (สำหรับผู้สอบบัญชี 1 ฉบับ นายทะเบียนสหกรณ์ 1 ฉบับ และผู้ชำระบัญชี 1 ฉบับ) และเมื่อผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบและรับรองแล้วก็จะคืนงบดุลพร้อมรายงานของผู้สอบบัญชีกลับมาให้ผู้ชำระบัญชี 2 ฉบับ ซึ่งผู้ชำระบัญชีจะต้องดำเนินการตามลำดับ คือ เสนองบดุลนั้นให้ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์พิจารณาอนุมัติ แล้วจึงเสนอต่อไปยังนายทะเบียนสหกรณ์ งบดุลที่จะเสนอนายทะเบียนสหกรณ์นี้ต้องมีรายงานของผู้สอบบัญชี พร้อมกับรายงานแสดงการอนุมัติของที่ประชุมใหญ่สหกรณ์ไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม หากไม่สามารถประชุมใหญ่ได้เนื่องจากสมาชิกมาไม่ครบองค์ประชุม ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ และรับรองแล้วต่อ **นายทะเบียนสหกรณ์** เพื่ออนุมัติต่อไป

ในทางปฏิบัตินายทะเบียนสหกรณ์จะแต่งตั้งผู้สอบบัญชีจากข้าราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ที่เลิก ดังนั้น เมื่อผู้ชำระบัญชีทำงบดุลเสร็จก็ให้ส่งงบดุลไปยังสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ เพื่อที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จะได้ให้ผู้สอบบัญชีที่ได้รับแต่งตั้งจากนายทะเบียนสหกรณ์ตรวจสอบรับรองตามที่กฎหมายกำหนด โดยให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำหนังสือนำส่งตามแบบเอกสารหมายเลข 6 ในภาคผนวก

การดำเนินการก่อนปฏิบัติการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร ในส่วนที่แตกต่างจากสหกรณ์

เนื่องจากพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547 มาตรา 34 วรรค 2 บัญญัติว่า “การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการชำระบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกตามมาตรา 32 (5) ให้เป็นไปตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด...” ซึ่งระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก กำหนดในข้อ 4.4 แตกต่างจากแนวปฏิบัติของสหกรณ์ คือ เมื่อผู้ชำระบัญชีได้รับงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินแต่ไม่สามารถประชุมใหญ่ได้ **ให้ผู้สอบบัญชีอนุมัติแล้วรายงานต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเพื่อทราบ**

การดำเนินการระหว่างปฏิบัติการชำระบัญชี

เมื่อผู้ชำระบัญชีได้เสนองบดุลของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามมาตรา 80 แล้ว ขั้นตอนต่อไปที่เป็นหน้าที่ของผู้ชำระบัญชี คือ จะต้องดำเนินการชำระบัญชีของสหกรณ์ให้สำเร็จเรียบร้อย โดยดำเนินการชำระบัญชีแยกเป็นด้านต่าง ๆ ตามรายการที่ปรากฏในงบดุล ดังนี้

การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ในเบื้องต้นของการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีควรดำเนินการรวบรวมทรัพย์สินของสหกรณ์ตามที่ปรากฏรายการในงบดุล (หมวดสินทรัพย์) ของสหกรณ์ ณ วันรับมอบทรัพย์สินให้ครบถ้วนทั้งทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ และสิทธิประโยชน์อื่นใด เพื่อที่จะได้นำมาจำหน่ายเป็นตัวเงินสดสำหรับชำระหนี้เจ้าหนี้ จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี และชำระคืนสมาชิกสหกรณ์ต่อไป

ทั้งนี้ การดำเนินการจัดการทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. เงินสดและเงินฝากธนาคาร

- กรณีมีเงินสดคงเหลือ การเก็บรักษาเงินสดของสหกรณ์ผู้ชำระบัญชีต้องปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดไว้ว่า "ให้ผู้ชำระบัญชีเก็บรักษาเงินสดในมือได้ไม่เกินสหกรณ์ละ 1,000 บาท ในกรณีที่มีเงินสดเกินกว่าจำนวนดังกล่าว ให้นำฝากธนาคารในนามของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์นั้น ๆ โดยให้นำฝากธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ หรือในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่นตามมาตรา 62 และจะถอนเงินฝากนั้นได้ก็เพื่อจ่ายตามหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีเท่านั้น"
- เงินฝากธนาคารที่มีอยู่ก่อนการชำระบัญชี ให้โอนชื่อผู้ฝากเดิมเป็นชื่อของผู้ชำระบัญชี กรณีที่สาขาธนาคารที่เปิดบัญชีอยู่เดิมไม่สะดวกในการติดต่อ และการฝากถอนให้ปิดบัญชีเงินฝากธนาคารเดิมแล้วเปิดบัญชีใหม่ในนามของผู้ชำระบัญชี
- กรณีโอนชื่อผู้ฝากไม่ได้ เช่น ผู้มีสิทธิในการฝากถอนเดิมได้ถึงแก่กรรม หรือผู้มีสิทธิในการฝากถอนมีจำนวนไม่ครบตามข้อตกลงที่มีไว้กับธนาคาร ทำให้ไม่สามารถลงนามโอนได้ ให้ผู้ชำระบัญชีติดต่อกับธนาคารโดยทำหนังสือแจ้งให้ทราบว่า นายทะเบียนสหกรณ์ได้สั่งเลิกสหกรณ์พร้อมทั้งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี ซึ่งมีอำนาจดำเนินกิจการต่าง ๆ ในนามสหกรณ์ตามมาตรา 81 โดยแนบคำสั่งเลิกสหกรณ์และคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีไปด้วย เพื่อให้ธนาคารโอนบัญชีจากผู้ฝากเดิมเป็นชื่อผู้ชำระบัญชี หรือปิดบัญชีตามแต่ดุลยพินิจของผู้ชำระบัญชี

2. ลูกหนี้

- จัดทำกระดาษทำการลูกหนี้ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อลูกหนี้ ประเภท จำนวนเงินที่เป็นหนี้คงเหลือ
- รวบรวมหลักฐานการเป็นหนี้ให้ครบถ้วน
- จัดทำหนังสือทวงหนี้ เพื่อทำการเร่งรัดหนี้สินให้ได้กลับคืนมาโดยเร็ว ซึ่งปรากฏแบบตามเอกสารหมายเลข 7 ในภาคผนวก
- พิจารณาสภาพของลูกหนี้โดยทั่วไป แล้วใช้ดุลยพินิจดำเนินการให้เหมาะสม กล่าวคือ

(1) กรณีลูกหนี้ของสหกรณ์เป็นหนี้ค้างนานใกล้จะขาดอายุความ ผู้ชำระบัญชีควรจัดให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ (แบบเอกสารหมายเลข 8 ในภาคผนวก) เพื่อให้อายุความการเป็นหนี้สะดุดหยุดลง อันจะเป็นผลให้เริ่มนับอายุความการเป็นหนี้กันใหม่ หรือในกรณีที่ลูกหนี้ขาดอายุความแล้ว ซึ่งจะมีผลให้สิทธิเรียกร้องจากลูกหนี้หมดไป ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีก็อาจจัดให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพความรับผิด (แบบเอกสารหมายเลข 9 ในภาคผนวก) เพื่อให้มีหลักฐานการเป็นหนี้สำหรับติดตามเรียกเก็บใหม่ได้

(2) กรณีลูกหนี้ของสหกรณ์ไม่ชำระหนี้ที่ทวงถาม ถ้าเป็นหนี้จำนวนเงินมากและมีหลักฐานการเป็นหนี้ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้ชำระบัญชีก็อาจดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ เมื่อพิจารณาแล้วว่าคุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

(3) กรณีลูกหนี้ของสหกรณ์อยู่ในฐานะที่ไม่อาจชำระหนี้คืนสหกรณ์ได้อย่างสิ้นเชิง ผู้ชำระบัญชีอาจพิจารณาประนีประนอมให้ลูกหนี้ชำระหนี้บางส่วนตามกำลังความสามารถของลูกหนี้ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สหกรณ์เสียประโยชน์น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับการขอประนีประนอมหนี้ของลูกหนี้ ปรากฏแบบตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้ของลูกหนี้ตามเอกสารหมายเลข 10 ในภาคผนวก

(4) กรณีลูกหนี้อยู่ระหว่างดำเนินคดีให้ติดตามผลการดำเนินคดีว่าดำเนินการไปถึงขั้นใดและให้ดำเนินการต่อ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์กลับคืนสู่สหกรณ์ให้ได้มากที่สุด ถ้าลูกหนี้ดำเนินคดีจนถึงที่สุดแล้วและสหกรณ์เป็นฝ่ายชนะคดี ให้ติดตามให้มีการบังคับคดีเพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้สหกรณ์ต่อไป โดยมีกระดาษทำการลูกหนี้ที่ถูกดำเนินคดีและการติดตามผลตามแบบเอกสารหมายเลข 11 ในภาคผนวก

(5) เมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี ให้ปิดบัญชีลูกหนี้ทุกประเภทที่ปรากฏในบัญชี ณ วันที่ตามงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินไปบัญชีเลิกกิจการ แล้วรายงานเกี่ยวกับการจัดการลูกหนี้ไว้ในรายงานการชำระบัญชี

ทั้งนี้ ให้จัดทำกระดาษทำการลูกหนี้ตามแบบเอกสารหมายเลข 12 ในภาคผนวก เพื่อให้ทราบว่าได้จัดการเกี่ยวกับลูกหนี้แต่ละรายอย่างไรบ้าง

3. สินค้าคงเหลือ

- ตรวจสอบสภาพของสินค้าคงเหลือตามรายละเอียดประกอบงบการเงิน โดยแยกสินค้าเสื่อมชำรุด หรือเสื่อมคุณภาพออกต่างหากจากสินค้าสภาพปกติ
- กำหนดราคาที่คาดว่าจะจำหน่ายได้ และนำออกขายโดยเร็ว
- นำสินค้าออกจำหน่าย โดยอาจจัดทำประกาศแจ้งความการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อให้สหกรณ์สามารถขายสินค้าได้มากที่สุด สินค้าที่อาจขายได้ หรือรวมกันขายได้ในคราวหนึ่งตั้งแต่จำนวน 50,000 บาทขึ้นไป ให้ขายโดยวิธีประกวดราคาเพื่อให้ได้ราคาที่ดีที่สุด (คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546)
- กรณีสินค้าชิ้นใหญ่ และมีราคาสูงควรเปิดประมูล เพื่อให้สหกรณ์ได้รับเงินมากที่สุด
- เมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี ให้ปิดบัญชีสินค้าคงเหลือทุกประเภทที่ปรากฏในบัญชี ณ วันที่ตามงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินไปบัญชีเลิกกิจการ แล้วรายงานให้ทราบถึงการจัดการสินค้าคงเหลือ รวมทั้งรายงานว่ามีสินค้าใดบ้างที่เสื่อมชำรุดไว้ในรายงานการชำระบัญชีด้วย

4. สินทรัพย์ถาวร

- จัดทำรายละเอียดสินทรัพย์ถาวรแยกตามประเภท ราคาทุน อัตราค่าเสื่อมราคา ค่าเสื่อมราคาสะสม และราคาคงเหลือตามบัญชีปรากฏแบบตามเอกสารหมายเลข 13 ในภาคผนวก
- ตรวจสอบสภาพสินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่ทั้งหมด สินทรัพย์ถาวรใดที่เสื่อมชำรุดจนใช้การไม่ได้ให้แยกออกต่างหาก
- นำสินทรัพย์ถาวรออกจำหน่าย โดยอาจจัดทำประกาศแจ้งความการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อให้สหกรณ์ได้รับผลประโยชน์สูงสุดในการจำหน่าย สำหรับสินทรัพย์ถาวรที่เสื่อมชำรุดแล้วให้นำออกจำหน่ายเป็นเศษชิ้นส่วน (เลหลัง)
- สินทรัพย์ถาวรที่คาดว่าจะจำหน่ายได้ในคราวหนึ่งตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป ให้ขายโดยวิธีประกวดราคาเพื่อให้ได้ราคาที่ดีที่สุด (คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546)
- เมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี ให้ปิดบัญชีสินทรัพย์ถาวรที่ปรากฏในบัญชี ณ วันที่ตามงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินไปบัญชีเลิกกิจการ แล้วรายงานให้ทราบถึงการจัดการสินทรัพย์ถาวร รวมทั้งรายงานว่ามีสินทรัพย์ใดบ้างที่เสื่อมชำรุดไว้ในรายงานการชำระบัญชีด้วย

5. สินทรัพย์อื่น

5.1 เงินลงทุนถือหุ้นใน ธ.ก.ส. , ชุมนุมสหกรณ์ระดับจังหวัด, ชุมนุมสหกรณ์ระดับชาติ ฯลฯ

- ตรวจสอบเอกสารหลักฐานจากใบหุ้นว่ามีครบถ้วนหรือไม่
- ยืนยันยอดกับสถาบันที่สหกรณ์ถือหุ้น เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
- นำออกจำหน่ายคืนให้กับสถาบันที่สหกรณ์ถือหุ้น หรือบุคคลทั่วไป พร้อมรับเงินปันผลค้างรับ (ถ้ามี)
- กรณีไม่มีเอกสารหลักฐาน หรือไม่สามารถเรียกเงินคืนได้ ให้รายงานไว้ในรายงานการชำระบัญชี
- เมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี ให้ปิดบัญชีเงินลงทุนทุกประเภทที่ปรากฏในบัญชี ณ วันที่ตามงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินไปบัญชีเลิกกิจการ

5.2 เงินมัดจำ เงินประกัน

- ตรวจสอบเอกสารหลักฐานว่าเป็นเงินมัดจำ หรือเงินประกันเกี่ยวกับสิ่งใด เช่น เงินมัดจำขวด เงินมัดจำสินค้า เงินประกันการใช้โทรศัพท์ ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น
- เมื่อทราบว่าเป็นเงินอะไร ให้ยืนยันยอดกับผู้รับเงินมัดจำ/เงินประกันนั้นๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
- ขอยกเลิกภาระผูกพันต่างๆ เพื่อขอเรียกเงินมัดจำหรือเงินประกันคืน ถ้าไม่สามารถเรียกเงินคืนได้ ให้รายงานไว้ในรายงานการชำระบัญชี
- เมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชีให้ปิดบัญชีเงินมัดจำ เงินประกัน ที่ปรากฏในบัญชี ณ วันที่ตามงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินไปบัญชีเลิกกิจการ

การจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน

ตามมาตรา 83 บัญญัติว่า "ค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียตามสมควรในการชำระบัญชีนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องจัดการชำระก่อนหนี้รายอื่น"

หลักกฎหมายข้างต้นได้กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีจัดการชำระหนี้ต่อไปนี้ก่อนหนี้รายอื่น คือ

1. ค่าธรรมเนียมที่สหกรณ์ต้องชำระในระหว่างการชำระบัญชี ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมที่ไม่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย เช่น ค่าธรรมเนียมในการดำเนินคดี เป็นต้น
2. ค่าภาระติดพัน เช่น ในการชำระบัญชีปรากฏว่ามีที่ดินและอาคารที่ยังค้างภาษีที่ดินและภาษีโรงเรือนอยู่ก็จะต้องหักกันไว้ชำระก่อน

3. ค่าใช้จ่ายซึ่งต้องเสียตามสมควรในการชำระบัญชี เช่น ค่าโฆษณาหนังสือพิมพ์ว่าสหกรณ์เลิกแล้ว ค่าไปรษณีย์ในการส่งหนังสือถึงเจ้าหนี้ หรือค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ค่าใช้จ่ายในการประชุมใหญ่ เป็นต้น ผู้ชำระบัญชีจะต้องหักไว้ชำระก่อนเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี เนื่องจากผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่จัดการชำระหนี้ของสหกรณ์ให้เสร็จสิ้นไป ดังนั้น เมื่อได้ชำระหนี้ต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วให้ดำเนินการจัดการหนี้สินประเภทต่างๆ ดังนี้

1. เจ้าหนี้

- จัดทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหนี้ให้ยื่นคำทวงหนี้ (แบบเอกสารหมายเลข 14 ในภาคผนวก)
- ตรวจสอบเอกสารการทวงหนี้ของเจ้าหนี้ทุกรายว่ามีจำนวนเงินถูกต้องตรงกับบัญชีของสหกรณ์ และมีหลักฐานการเป็นหนี้ถูกต้องสมบูรณ์ กรณีไม่ถูกต้องควรดำเนินการตรวจสอบยืนยันหรือปฏิเสธหนี้แล้วแต่กรณีโดยมิชักช้า
- ดำเนินการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ต่างๆ ตามที่มีข้อผูกพันหรือสัญญา หรือหลักฐานการเป็นเจ้าหนี้ของสหกรณ์ตามลำดับความผูกพันแห่งสัญญาหรือข้อตกลง เช่น เจ้าหนี้ปุริมสิทธิ หรือเจ้าหนี้จำนองจะได้รับการชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่น เป็นต้น
- ในกรณีที่แม้ว่าสหกรณ์จะขายทรัพย์สินได้ครบถ้วนก็ยังมีเงินสดไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ผู้ชำระบัญชีควรใช้ดุลยพินิจขอประนีประนอมกับเจ้าหนี้แต่ละรายเพื่อขอชำระหนี้บางส่วนตามความเหมาะสมกับจำนวนเงินสดที่สหกรณ์มีอยู่ รวมทั้งผู้ชำระบัญชีควรพิจารณางดเว้นที่จะชำระหนี้เจ้าหนี้ขาดอายุความฟ้องร้องตามกฎหมายไว้ก่อน และหากสินทรัพย์ของสหกรณ์ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้อยู่อีก ผู้ชำระบัญชีก็ควรร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายตามมาตรา 81 (7) ในกรณีนี้หากจำเป็นต้องกระทำจะต้องเป็นภายหลังจากที่ผู้ชำระบัญชีได้พยายามประนีประนอมหนี้จนสุดความสามารถแล้ว แต่สินทรัพย์ก็ยังไม่พอชำระหนี้

สำหรับแบบตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้กับเจ้าหนี้ (ประนีประนอมหนี้) และตัวอย่างหนังสือยินยอมลดหนี้ของเจ้าหนี้ปรากฏตามเอกสารหมายเลข 15 และ 16 ในภาคผนวก

- กรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้พยายามติดต่อเพื่อชำระหนี้ แต่ไม่รู้ตัวเจ้าหนี้ หรือเจ้าหนี้ไม่ยอมติดต่อทวงถามให้ชำระหนี้ เพื่อให้การชำระบัญชีสำเร็จลุล่วงไปผู้ชำระบัญชีจะต้องปฏิบัติตามมาตรา 84 วรรคแรก คือ ผู้ชำระบัญชีจะต้องวางเงินสำหรับจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่มารับต่อนายทะเบียนสหกรณ์ กับทั้งต้องมีหนังสือแจ้งการวางเงินนั้นไปยังเจ้าหนี้เท่าที่สามารถจะติดต่อได้โดยมิชักช้า และควรประกาศเรื่องนี้ไว้ ณ สำนักงานสหกรณ์ ที่ทำการสหกรณ์ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตในท้องที่ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด และศาลากลางจังหวัดที่สหกรณ์ตั้งอยู่เพื่อให้เจ้าหนี้ทราบอีกทางหนึ่งด้วย สำหรับการวางเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์นั้น

ในทางปฏิบัติให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินกับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย (คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546) ซึ่งเป็นผู้ส่งเสริมสหกรณ์ในเขตท้องที่นั้น เมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีได้วางเงินไว้ เจ้าหนี้จะหมดสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายจะจัดส่งเข้าเป็นรายได้ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยภายในหกสิบวัน พร้อมทั้งรายงานให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบต่อไป

ทั้งนี้ แบบประกาศของผู้ชำระบัญชี เรื่อง การวางเงินที่เจ้าหนี้ยังมิได้มาขอรับกับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย ปรากฏตามเอกสารหมายเลข 17 ในภาคผนวก

อนึ่ง ให้จัดทำกระดาษทำการเจ้าหนี้ตามแบบเอกสารหมายเลข 18 ในภาคผนวก เพื่อให้ทราบว่าได้จัดการเกี่ยวกับเจ้าหนี้แต่ละรายอย่างไรบ้าง

2. ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ค้างจ่าย

- ดำเนินการชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ค้างจ่าย ให้แก่สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
- กรณีที่สหกรณ์มีเงินสดไม่เพียงพอที่จะชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ค้างจ่ายทั้งหมดได้ ผู้ชำระบัญชีควรใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาชำระหนี้เพียงบางส่วน
- กรณีสหกรณ์ไม่มีเงินสดหรือทรัพย์สินคงเหลือที่จะชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ค้างจ่ายได้นั้น ปรากฏกรณีตัวอย่างซึ่งสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยได้ตอบมายังผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด ตามหนังสือสันนิบาตสหกรณ์ที่ สสท. 0202/1329 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2534 สรุปความได้ว่า “การยกเว้นงดเก็บค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์นั้นไม่มีข้อกฎหมายใดให้สันนิบาตสหกรณ์ฯ มีอำนาจกระทำได้ หากปรากฏว่าผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีแล้วไม่มีเงินสด หรือทรัพย์สินใดคงเหลือก็ย่อมเป็นการพ้นวิสัยที่จะชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์” ในกรณีดังกล่าวผู้ชำระบัญชีจึงไม่ต้องชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ค้างจ่าย

อนึ่ง สำหรับหนังสือของสันนิบาตสหกรณ์ฯ ที่อ้างถึงข้างต้น ปรากฏตามเอกสารหมายเลข 19 ในภาคผนวก

3. หนี้สินอื่น

มีวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ในข้อ 1

การจัดการเกี่ยวกับทุนของสหกรณ์

1. ทุนเรือนหุ้น

- หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่า ให้จัดทำรายละเอียดมูลค่าหุ้นของสมาชิกแต่ละคนว่าใครถือหุ้นมูลค่าเท่าใด หากผลการชำระบัญชีปรากฏว่า **ขาดทุนจากการชำระบัญชี** ให้นำผลขาดทุนนั้นมาลดมูลค่าหุ้น ซึ่งจะต้องจ่ายคืนให้แก่สมาชิกตามสัดส่วนของจำนวนหุ้นที่มีอยู่
- หุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่า ให้จัดทำรายละเอียดหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่าของสมาชิกแต่ละคนว่ามีใครบ้าง และแต่ละคนยังชำระไม่ครบมูลค่าเท่าไร ผู้ชำระบัญชีจะต้องเรียกให้สมาชิก หรือทายาทของสมาชิกผู้ตายนั้น ๆ ส่งชำระมูลค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าให้ครบมูลค่าของแต่ละหุ้นที่กำหนดไว้

ในทางปฏิบัติการเรียกให้สมาชิก หรือทายาทของสมาชิกผู้ตายส่งชำระมูลค่าหุ้นที่ยังไม่ครบมูลค่านั้น จะกระทำต่อเมื่อปรากฏว่าสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้นมีทรัพย์สินน้อยกว่าหนี้สิน หากสหกรณ์ที่ชำระบัญชีมีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินแล้วก็ไม่มีความจำเป็นจะต้องเรียกค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบเพิ่ม

กรณีที่จะต้องเรียกให้สมาชิก หรือทายาทของสมาชิกผู้ตายส่งชำระมูลค่าหุ้นที่ยังไม่ครบมูลค่า แต่ผู้ชำระบัญชีไม่สามารถติดต่อสมาชิก หรือทายาทของสมาชิกผู้ตายให้ชำระค่าหุ้นเพิ่มได้ ให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติเช่นเดียวกับลูกหนี้ที่ไม่สามารถเรียกให้ชำระหนี้คืนได้

- ทุนเรือนหุ้นนี้ผู้ชำระบัญชีจะดำเนินการจ่ายคืนให้แก่สมาชิก หรือทายาทของสมาชิกผู้ตายตามมาตรา 86 ได้ก็ต่อเมื่อทรัพย์สินเหลือจากการจ่ายค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี และชำระเจ้าหนี้ หรือวางเงินเท่าจำนวนหนี้ไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้วตามมาตรา 83 และ 84 หากทรัพย์สินที่เหลืออยู่มีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าหุ้นที่ปรากฏอยู่ตามบัญชี ให้เฉลี่ยทรัพย์สินนั้นคืนค่าหุ้นให้แต่ละหุ้นเท่า ๆ กัน (มูลค่าหุ้นที่ลดมูลค่าลงนี้จะเท่ากับจำนวน **ขาดทุนจากการชำระบัญชี**)

หากไม่สามารถจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิก หรือทายาทของสมาชิกผู้ตายได้ภายในเวลาที่ชำระบัญชีอยู่ ให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินเท่าจำนวนค่าหุ้นที่ยังจ่ายคืนไม่ครบถ้วนนั้นไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายในภายหลัง

ทั้งนี้ กระดาษทำการเกี่ยวกับรายละเอียดการจัดการทุนเรือนหุ้น ปรากฏตัวอย่างตามเอกสารหมายเลข 20 ในภาคผนวก

- ผู้ชำระบัญชีต้องจัดทำบัญชีทุนเรือนหุ้นในช่วงระยะเวลาดำเนินการชำระบัญชี ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวของเงินค่าหุ้นของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้น บัญชีทุนเรือนหุ้นเป็นบัญชีที่บันทึกรายการที่เกี่ยวข้องกับค่าหุ้น คือ จำนวนเงินค่าหุ้นที่ปรากฏอยู่ในงบดุลที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 80 และจำนวนเงินค่าหุ้นที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการชำระบัญชี พร้อมทั้งแสดงรายการให้เห็นว่าได้ดำเนินการเกี่ยวกับค่าหุ้นนั้นแล้วอย่างไรด้วย

2. ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ

ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับที่ปรากฏอยู่ในงบดุล ณ วันที่จัดทำงบการเงินตามมาตรา 80 คือ ส่วนของทุนเป็นส่วนที่ไม่ต้องชดใช้คืนไม่ต้องจ่ายคืน เมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชีให้ปิดบัญชีทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับที่ปรากฏในบัญชี ณ วันที่ตามงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินไปบัญชีเลิกกิจการ

3. กำไรสุทธิที่ยังไม่ได้จัดสรร

เป็นกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานก่อนเลิกสหกรณ์ แต่ยังไม่มีการจัดสรรกำไรสุทธินั้น อาจประกอบด้วย กำไรสุทธิในงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นไว้ครั้งสุดท้ายซึ่งที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ยังไม่ได้พิจารณาอนุมัติจัดสรรตามข้อบังคับของสหกรณ์ และกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันถัดจากวันที่ในงบการเงินดังกล่าวถึงวันที่จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน กำไรสุทธิที่ยังไม่ได้จัดสรรนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องดำเนินการให้มีการจัดสรรให้เป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์ ทั้งนี้ ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการจัดสรรจากกำไรสุทธิแล้วให้ดำเนินการส่งชำระให้เรียบร้อยต่อไป

4. เงินค้างขาดทุน

กรณีเมื่อจัดทำงบดุลตามมาตรา 80 แล้วปรากฏว่ามียอดเงินค้างขาดทุน กล่าวคือทุนสำรองที่มีอยู่ไม่พอที่จะชดเชยการขาดทุน เงินค้างขาดทุนนี้ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี

ในระหว่างการชำระบัญชี เมื่อผู้ชำระบัญชีดำเนินการชำระบัญชีโดยจำหน่ายทรัพย์สิน เรียกหนี้จากลูกหนี้ หรือชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ก็ตาม ให้ผู้ชำระบัญชีบันทึกรายการทางการเงินไว้ในสมุดบัญชีของสหกรณ์ ดังนี้

1. รายการรับเงินทุกประเภทในระหว่างการชำระบัญชี (ยกเว้นการรับเงินค่าหุ้น การเบิกเงินจากธนาคาร) ถือเป็นรายรับจากการชำระบัญชี ได้แก่ รายได้จากการดำเนินงาน เงินรับจากลูกหนี้ เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน เป็นต้น ให้บันทึกบัญชีไว้ในบัญชีรับจ่ายกับบัญชีรายรับประเภทนั้น ๆ ส่วนการรับเงินค่าหุ้น และการเบิกเงินจากธนาคารให้บันทึกไว้ในบัญชีรับจ่าย กับบัญชีทุนเรือนหุ้น หรือบัญชีเงินฝากธนาคาร แล้วแต่กรณี

ตัวอย่างเช่น

(1) ในระหว่างการชำระบัญชีขายเครื่องใช้สำนักงาน ได้เงิน 4,500.00 บาท บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	บัญชีรับจ่าย	4,500.00	
เครดิต	บัญชีเงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน		4,500.00

(2) ในระหว่างการชำระบัญชีเรียกเงินค่าหุ้นจากสมาชิกรายที่ยังชำระไม่ครบมูลค่า ได้เงิน 1,000.00 บาท บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	บัญชีรับจ่าย	1,000.00	
เครดิต	บัญชีทุนเรือนหุ้น		1,000.00

(3) ในระหว่างการชำระบัญชีถอนเงินฝากธนาคาร จำนวน 2,000.00 บาท บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	บัญชีรับจ่าย	2,000.00	
เครดิต	บัญชีเงินฝากธนาคาร.....		2,000.00
	(ระบุประเภทเงินฝาก/ชื่อธนาคาร)		

2. **รายการจ่ายเงินทุกประเภทในระหว่างการชำระบัญชี** (ยกเว้นการจ่ายเงินฝากธนาคาร) ถือเป็นรายจ่ายจากการชำระบัญชี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี จ่ายชำระหนี้สิน (รวมการวางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84) จ่ายชำระหนี้เงินกู้ เป็นต้น ให้บันทึกบัญชีไว้ในบัญชีรายจ่ายประเภทนั้น ๆ กับบัญชีรับจ่าย ส่วนการจ่ายเงินนำฝากธนาคารให้บันทึกไว้ในบัญชีเงินฝากธนาคาร กับบัญชีรับจ่าย

ตัวอย่างเช่น

(1) ในระหว่างการชำระบัญชีจ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี จำนวน 500.00 บาท บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	บัญชีค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	500.00	
เครดิต	บัญชีรับจ่าย		500.00

(2) ในระหว่างการชำระบัญชีนำเงินไปฝากธนาคาร จำนวน 3,000.00 บาท บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	บัญชีเงินฝากธนาคาร.....	3,000.00	
	(ระบุประเภทเงินฝาก/ชื่อธนาคาร)		
เครดิต	บัญชีรับจ่าย		3,000.00

ทั้งนี้ ให้ทำการผ่านรายการบัญชีไปยังสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปด้วย อย่างไรก็ดี คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีรับ – จ่ายระหว่างการชำระบัญชีเพื่อแสดงรายการรับ – จ่ายเงินโดยให้จัดทำเสนอพร้อมกับรายงานผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน นับแต่วันที่เสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งบัญชีรับ - จ่ายดังกล่าว ปรากฏรูปแบบดังต่อไปนี้

บัญชีรับจ่าย

ของสหกรณ์.....จำกัด ซึ่งอยู่ในระหว่างการชำระบัญชี

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

วันที่	รายการ	จำนวนเงิน	วันที่	รายการ	จำนวนเงิน
	รวมรับเงินงวดนี้			รวมจ่ายเงินงวดนี้	
	เงินสดคงเหลือจากงวดก่อน			เงินสดคงเหลือยกไป	
	รวม			รวม	

เงินคงเหลือข้างต้นเก็บรักษาไว้ ดังนี้

1. ฝากไว้ในธนาคาร เป็นเงิน ..... บาท
2. ผู้ชำระบัญชีเก็บรักษาไว้ เป็นเงิน ..... บาท

รวม ..... บาท

ตรวจถูกต้องแล้ว

.....

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

ทั้งนี้ บัญชีรับ – จ่ายข้างต้นเป็นบัญชีสรุปรายการรับและจ่ายเงินสำหรับช่วงระยะเวลาทุก 6 เดือนที่รายงานผลระหว่างการชำระบัญชี โดยด้านเดบิตใช้บันทึกรายการรับเงิน ส่วนด้านเครดิตใช้บันทึกรายการจ่ายเงิน และให้รวมจำนวนเงินทางด้านเดบิตเป็นรายการ "รวมรับเงินงวดนี้" บวกด้วยเงินสดคงเหลือยกมาจากงวดก่อน (กรณีจัดทำบัญชีรับ-จ่ายครั้งแรกเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีจำนวนเงินสดคงเหลือตามรายการนี้จะเป็นเงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี) แล้วแสดงรายการเป็นยอดรวม กับให้รวมจำนวนเงินทางด้านเครดิตเป็นรายการ "รวมจ่ายเงินงวดนี้" แล้วนำไปหักยอดรวมด้านเดบิต ผลต่างเป็นเงินสดคงเหลือให้แสดงรายการไว้เป็น "เงินสดคงเหลือยกไป" ในด้านเครดิต พร้อมกับรวมยอดทางด้านเครดิตซึ่งยอดรวมด้านเดบิตและเครดิตจะปรากฏจำนวนเงินเท่ากัน

ตัวอย่างการจัดทำบัญชีรับจ่ายในระหว่างการชำระบัญชี

ตัวอย่างที่ 1

ภายหลังจากผู้ชำระบัญชีจัดทำงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี ณ วันที่ 30 เมษายน 2545 ของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด แล้วได้ดำเนินการชำระบัญชีโดยมีรายการเงินระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2545 ดังนี้

พ.ค. 1 รับเงินจากการขายกล่องกระดาษเก่า จำนวน 300.00 บาท

15 จ่ายค่าใช้จ่ายในการประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์ จำนวน 600.00 บาท

มิ.ย. 2 รับชำระหนี้จากลูกหนี้เงินกู้ 12 ราย จำนวน 180,000.00 บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยอีกจำนวน 20,000.00 บาท

5 นำเงินฝากธนาคาร จำนวน 120,000.00 บาท

ก.ค. 24 ขายเครื่องใช้สำนักงาน 19 รายการ ราคาตามบัญชี 8,000.00 บาท ขายได้เป็นเงิน 4,500.00 บาท

ก.ย. 1 ขายที่ดิน เป็นเงิน 400,000.00 บาท

2 ถอนเงินจากธนาคาร จำนวน 100,000.00 บาท

ส่งชำระหนี้เงินกู้ ธ.ก.ส. จำนวน 400,000.00 บาท พร้อมดอกเบี้ยจำนวน 19,000.00 บาท

3 จ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการชำระบัญชี จำนวน 1,400.00 บาท

ต.ค. 15 รับเงินจากการถอนหุ้นชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำนวน 3,000 บาท

30 นำเงินฝากธนาคาร จำนวน 167,000.00 บาท

บัญชีรับจ่าย
ของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ซึ่งอยู่ในระหว่างการชำระบัญชี
ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2545

วันที่		รายการ	จำนวนเงิน		วันที่		รายการ	จำนวนเงิน	
2545					2545				
พ.ค.	1	รายได้เบ็ดเตล็ด	300	-	พ.ค.	15	ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้	600	-
มิ.ย.	2	รับชำระหนี้จากลูกหนี้เงินกู้	180,000	-	มิ.ย.	5	จ่ายฝากธนาคาร	120,000	-
		รับชำระดอกเบี้ยเงินให้กู้	20,000	-	ก.ย.	2	จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ธ.ก.ส.	400,000	-
ก.ค.	24	รับเงินจากการจำหน่าย					จ่ายชำระดอกเบี้ยเงินกู้ ธ.ก.ส.	19,000	-
		เครื่องใช้สำนักงาน	4,500	-		3	จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	1,400	-
ก.ย.	1	รับเงินจากการจำหน่ายที่ดิน	400,000	-	ต.ค.	30	จ่ายฝากธนาคาร	167,000	-
	2	ถอนเงินจากธนาคาร	100,000	-					
ต.ค.	15	รับเงินลงทุนถือหุ้น ชสท.	3,000	-					
		รวมรับเงินงวดนี้	707,800	-			รวมจ่ายเงินงวดนี้	708,000	-
		เงินสดคงเหลือจากงวดก่อน	400	-			เงินสดคงเหลือยกไป	200	-
		รวม	708,200	-			รวม	708,200	-

เงินคงเหลือข้างต้นเก็บรักษาไว้ ดังนี้

1. ฝากไว้ในธนาคาร	เป็นเงิน	188,600.00	บาท
2. ผู้ชำระบัญชีเก็บรักษาไว้	เป็นเงิน	200.00	บาท
	รวม	**188,800.00**	บาท

ตรวจถูกต้องแล้ว

เก่ง ใจกล้า
(นายเก่ง ใจกล้า)
ผู้ชำระบัญชี

ตัวอย่างที่ 2

รายการเงินระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2545 มีดังนี้

2545	พ.ย.	2	รับเงินค่าหุ้นที่สมาชิกชำระไม่ครบมูลค่า จำนวน 600.00 บาท
		10	จ่ายค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ จำนวน 800.00 บาท
		25	ถอนเงินจากธนาคาร จำนวน 20,000.00 บาท
			จ่ายค่าธรรมเนียมศาล จำนวน 1,000.00 บาท ค่าทนายความ จำนวน 15,000.00 บาท
	ธ.ค.	15	รับชำระหนี้ค่าสินค้า จำนวน 20,000.00 บาท
2546	ม.ค.	6	รับชำระหนี้จากลูกหนี้เงินกู้ 18 ราย จำนวนเงิน 86,000.00 บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยเงินกู้อีก จำนวน 15,000.00 บาท
		10	จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี จำนวน 900.00 บาท
		20	ขายสินค้าสภาพปกติ ราคาตามบัญชี 3,000.00 บาท ขายได้เป็นเงิน 1,800.00 บาท และสินค้าเสื่อมชำรุด จำนวน 48,000.00 บาท ขายได้เป็นเงิน 5,400.00 บาท
	ก.พ.	28	ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้การค้า จำนวน 90,000.00 บาท
			นำเงินฝากธนาคาร 41,000.00 บาท

บัญชีรับจ่าย
ของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ซึ่งอยู่ในระหว่างการชำระบัญชี
ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2546

วันที่		รายการ	จำนวนเงิน		วันที่		รายการ	จำนวนเงิน	
2545					2545				
พ.ย.	2	รับเงินค่าหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่า	600	-	พ.ย.	10	ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้	800	-
	25	ถอนเงินจากธนาคาร	20,000	-	มิ.ย.	25	ค่าธรรมเนียมศาล	1,000	-
ธ.ค.	15	รับชำระหนี้ค่าสินค้า	20,000	-			ค่าทนายความ	15,000	-
2546					2546				
ม.ค.	6	รับชำระเงินจากลูกหนี้เงินกู้	86,000	-	ม.ค.	10	ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	900	-
		รับชำระดอกเบี้ยเงินให้กู้	15,000	-	ก.พ.	28	จ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้การค้า	90,000	-
	20	ขายสินค้า	7,200	-			จ่ายฝากธนาคาร	41,000	-
		รวมรับเงินงวดนี้	148,800	-			รวมจ่ายเงินงวดนี้	148,700	-
		เงินสดคงเหลือจากงวดก่อน	200	-			เงินสดคงเหลือยกไป	300	-
		รวม	149,000	-			รวม	149,000	-

เงินคงเหลือข้างต้นเก็บรักษาไว้ ดังนี้

1. ฝากไว้ในธนาคาร เป็นเงิน 209,600.00 บาท
2. ผู้ชำระบัญชีเก็บรักษาไว้ เป็นเงิน 300.00 บาท

รวม **209,900.00** บาท

ตรวจถูกต้องแล้ว

เก่ง ใจกล้า
(นายเก่ง ใจกล้า)
ผู้ชำระบัญชี

การรายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี

ตามมาตรา 85 บัญญัติว่า "ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ทุกระยะหกเดือนว่าได้จัดการไปอย่างใดบ้าง และแสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น รายงานดังกล่าวนี้ให้ทำตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

รายงานตามวรรคหนึ่งให้สมาชิก ทายาทของสมาชิกผู้ตาย และเจ้าหนี้ทั้งหลายของสหกรณ์ตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ถ้าปรากฏข้อบกพร่องในการชำระบัญชี นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจสั่งให้ผู้ชำระบัญชีแก้ไขข้อบกพร่อง และรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายในเวลาที่กำหนด"

จากหลักกฎหมายข้างต้น จำแนกลักษณะของรายงานระหว่างการชำระบัญชีที่ผู้ชำระบัญชีจะต้องเสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ไว้ 2 ลักษณะ คือ

ก. รายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน

เป็นรายงานที่ผู้ชำระบัญชีจะต้องจัดทำตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยนายทะเบียนสหกรณ์ได้กำหนดแบบรายงานการชำระบัญชีไว้ตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 กล่าวคือ ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน นับแต่วันที่เสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยให้มีหัวข้อรายงาน ดังนี้

1. **การเรียกหนี้สินคืน** ให้รายงานว่าสหกรณ์มีลูกหนี้จำนวนเท่าใด เรียกคืนได้เท่าใด และยังเรียกคืนไม่ได้เท่าใด เพราะเหตุใด หากการเรียกหนี้สินต้องมีการดำเนินคดีทางศาลก็ให้รายงานชี้แจงด้วย

2. **การชำระหนี้** ให้รายงานว่าสหกรณ์มีเจ้าหนี้อยู่กี่ราย เป็นเงินเท่าใด และได้ชำระแล้วเท่าใด หากได้ทำการประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ก็ให้แจ้งจำนวนเงินที่จะต้องชำระตามที่ได้ตกลงไว้

3. **การจัดการทรัพย์สิน** ให้รายงานว่าทรัพย์สินของสหกรณ์ รวมทั้งเงินลงทุนถือหุ้นในกิจการต่าง ๆ แต่ละรายการได้ดำเนินการจำหน่ายจ่ายโอนไปด้วยวิธีใด ได้ราคาเท่าใด สูงหรือต่ำกว่าราคาเดิมเท่าใด และทรัพย์สินใดยังจำหน่ายไม่ได้รวมราคาเท่าใด

4. **อุปสรรคในการชำระบัญชี** ให้ชี้แจงปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การชำระบัญชียังไม่เสร็จสิ้น และแนวทางแก้ไข

5. **กำหนดเวลาในการชำระบัญชี** ให้ประมาณ หรือคาดหมายว่าจะสามารถชำระบัญชีได้เสร็จเรียบร้อยเมื่อใด

6. **อื่น ๆ** ให้รายงานถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้ชำระบัญชีเห็นว่าควรจะรายงานให้ทราบ

การรายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือนให้จัดทำบัญชีรับจ่ายในช่วงระยะเวลาที่รายงานด้วย ซึ่งวิธีการจัดทำได้กล่าวไว้แล้วในวิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชีข้างต้น

ข. รายงานผลการแก้ไขข้อบกพร่องในการชำระบัญชี

เป็นรายงานที่ผู้ชำระบัญชีจัดทำขึ้นเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อรายงานผลการแก้ไขข้อบกพร่องในการชำระบัญชีตามที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งการให้ผู้ชำระบัญชีแก้ไข ทั้งนี้รายงานดังกล่าวไม่ได้กำหนดแบบรายงานไว้โดยเฉพาะ

สำหรับรายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน ปรากฏตัวอย่างการรายงานในงวดที่ 1 และงวดที่ 2 ตามลำดับดังนี้

งวดที่ 1

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ .....

ที่ ..... **วันที่** 10 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง รายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน ของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด จังหวัดมุกดาหาร

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 108/2545 ลงวันที่ 20 เมษายน 2545 ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ที่เลิกนั้น

ข้าพเจ้าขอเสนอรายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน 2545 ซึ่งเป็นวันรับมอบทรัพย์สิน ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2545 ตามมาตรา 85 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ดังนี้

1. **การเรียกหนี้สินคืน** ณ วันที่ 30 เมษายน 2545 สหกรณ์มีลูกหนี้ทั้งสิ้น จำนวน 1,029,000.00 บาท ได้รับชำระคืนถึงวันสิ้นงวดที่รายงาน จำนวน 180,000.00 บาท คงเหลือ ณ วันสิ้นงวด จำนวน 849,000.00 บาท ลูกหนี้ที่ได้ชำระคืนระหว่างงวดนี้เป็นลูกหนี้เงินกู้ทั้งจำนวน ดังนั้น ลูกหนี้คงเหลือในวันสิ้นงวดรายงาน จึงประกอบด้วย

- ลูกหนี้การค้า	จำนวน	392,000.00	บาท
- ลูกหนี้เงินกู้	จำนวน	390,000.00	บาท
- ลูกหนี้อื่น ๆ	จำนวน	67,000.00	บาท
	รวม	849,000.00	บาท

2. **การชำระหนี้** ณ วันที่ 30 เมษายน 2545 สหกรณ์มีหนี้สินทั้งสิ้น จำนวน 612,000.00 บาท ได้จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ธ.ก.ส. แล้วทั้งจำนวน เป็นเงิน 400,000.00 บาท ณ วันสิ้นงวดรายงานจึงมีเจ้าหนี้คงเหลือทั้งสิ้น จำนวน 212,000.00 บาท ประกอบด้วย

- เจ้าหนี้การค้า	จำนวน	169,000.00	บาท
- ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ	จำนวน	7,000.00	บาท
- หนี้สินอื่น ๆ	จำนวน	36,000.00	บาท
	รวม	212,000.00	บาท

3. การจัดการทรัพย์สิน ในระหว่างงวดที่รายงานได้ดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์ออกไปทั้งหมด รวมทั้งเงินลงทุนถือหุ้นชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ได้เงินทั้งสิ้น จำนวน 407,500.00 บาท จำแนกรายละเอียดผลการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินดังนี้

ประเภท	ราคาทุน	ราคาตามบัญชี	ราคาจำหน่ายได้	กำไร/ (ขาดทุน)
ที่ดิน	100,000.00	100,000.00	400,000.00	300,000.00
เครื่องใช้สำนักงาน	10,000.00	8,000.00	4,500.00	(3,500.00)
หุ้น ชสท.	3,000.00	3,000.00	3,000.00	-
	113,000.00	111,000.00	407,500.00	296,500.00

การจำหน่ายที่ดินนั้นได้ดำเนินการประกาศแจ้งความให้มีการประมูลราคากัน เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2545 มีผู้เข้าร่วมประมูลราคา 7 ราย ผู้เสนอราคาสูงสุด จำนวนเงิน 400,000.00 บาท เป็นผู้ประมูลได้ ได้ดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์เรียบร้อยแล้ว

ณ วันสิ้นงวดที่รายงาน มีสินค้าคงเหลือตามบัญชีจำนวน 54,000.00 บาท อยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อจำหน่าย

4. อุปสรรคในการชำระบัญชี ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้เงินกู้ส่วนใหญ่ย้ายที่อยู่จากทะเบียนที่มีอยู่ ทำให้การติดตามทวงถามให้ชำระหนี้กระทำได้ยาก ต้องเสียเวลาติดตามหาที่อยู่และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้มาก

5. กำหนดเวลาในการชำระบัญชี ยังไม่สามารถคาดหมายเวลาที่จะปฏิบัติงานชำระบัญชีให้เสร็จได้ เนื่องจากมีปัญหาตามที่กล่าวแล้วในข้อ 4.

6. เรื่องอื่น ๆ ในระหว่างงวดที่รายงาน มีรายได้จากการดำเนินงานทั้งสิ้น จำนวน 20,300.00 บาท เป็นดอกเบี้ยเงินให้กู้และขายกล่องกระดาษ และมีรายจ่ายทั้งสิ้น จำนวน 21,000.00 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี จำนวน 2,000.00 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 19,000.00 บาท

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ พร้อมนี้ได้แนบบัญชีรับจ่ายมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

เก่ง ใจกล้า
(นายเก่ง ใจกล้า)
ผู้ชำระบัญชี

งวดที่ 2

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ .....

ที่ ..... **วันที่** 9 พฤษภาคม 2546

เรื่อง รายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน ของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด จังหวัดมุกดาหาร

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 108/2545 ลงวันที่ 20 เมษายน 2545 ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ที่เลิกนั้น

ข้าพเจ้าขอเสนอรายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ทุกระยะ 6 เดือน งวดที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2546 ตามมาตรา 85 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ดังนี้

1. **การเรียกหนี้สินคืน** ในระหว่างงวดที่รายงาน ได้ติดตามให้ลูกหนี้ชำระหนี้คืนได้ทั้งสิ้น จำนวน 106,000.00 บาท คงเหลือในวันสิ้นงวด จำนวน 743,000.00 บาท ลูกหนี้ที่ได้รับชำระคืนระหว่างงวดนี้เป็นลูกหนี้การค้า จำนวน 20,000.00 บาท และลูกหนี้เงินกู้ จำนวน 86,000.00 บาท ดังนั้น ลูกหนี้คงเหลือในวันสิ้นงวดรายงาน จึงประกอบด้วย

- ลูกหนี้การค้า	จำนวน	372,000.00	บาท
- ลูกหนี้เงินกู้	จำนวน	304,000.00	บาท
- ลูกหนี้อื่น ๆ	จำนวน	67,000.00	บาท
	รวม	743,000.00	บาท

2. **การชำระหนี้** ในระหว่างงวดที่รายงาน ได้จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้การค้า จำนวน 90,000.00 บาท ในวันสิ้นงวดจึงมีเจ้าหนี้คงเหลือทั้งสิ้น จำนวน 122,000.00 บาท ประกอบด้วย

- เจ้าหนี้การค้า	จำนวน	79,000.00	บาท
- ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ	จำนวน	7,000.00	บาท
- หนี้สินอื่น ๆ	จำนวน	36,000.00	บาท
	รวม	122,000.00	บาท

3. การจัดการทรัพย์สิน ในระหว่างงวดที่รายงานไม่มีรายการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพราะทรัพย์สินของสหกรณ์ที่มีอยู่ได้ดำเนินการจำหน่ายจ่ายโอนไปหมดแล้วตั้งแต่งวดรายงานก่อน

สำหรับสินค้าคงเหลือตามบัญชี ณ วันที่ 30 เมษายน 2545 จำนวน 54,000.00 บาท ซึ่งเป็นสินค้าเสื่อมชำรุด จำนวน 48,000.00 บาท และสินค้าสภาพปกติ จำนวน 6,000.00 บาท นั้น สามารถจำหน่ายไปได้ในงวดรายงานนี้ จำนวน 7,200.00 บาท

4. อุปสรรคในการชำระบัญชี การติดตามให้ลูกหนี้เงินกู้และลูกหนี้การค้าชำระหนี้กระทำได้ยาก เพราะลูกหนี้ส่วนใหญ่ย้ายที่อยู่และลูกหนี้การค้าก็เป็นลูกหนี้ที่ขาดอายุความ ในระหว่างงวดที่รายงานได้ดำเนินการทางศาลเพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ทั้งสิ้น จำนวน 16,800 บาท

5. กำหนดเวลาในการชำระบัญชี ยังไม่สามารถคาดหมายเวลาที่จะปฏิบัติงานชำระบัญชีให้เสร็จได้ เนื่องจากมีปัญหาตามที่รายงานแล้วในข้อ 4.

6. เรื่องอื่น ๆ ในระหว่างงวดที่รายงานได้ติดตามให้สมาชิกซึ่งยังชำระค่าหุ้นไม่ครบมูลค่า ชำระหุ้นเพิ่ม จำนวน 600.00 บาท มีรายได้จากการดำเนินงาน คือ ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ จำนวน 15,000.00 บาท และมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น จำนวน 17,700.00 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี จำนวน 16,900.00 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 800.00 บาท

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ พร้อมนี้ได้แนบบัญชีรับจ่ายมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

เก่ง ใจกล้า
(นายเก่ง ใจกล้า)
ผู้ชำระบัญชี

การดำเนินการเมื่อทรัพย์สินของสหกรณ์คงเหลือจากการชำระบัญชี

ตามมาตรา 86 กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีดำเนินการเมื่อทรัพย์สินของสหกรณ์คงเหลือภายหลังจากชำระหนี้สินของสหกรณ์ครบถ้วนแล้ว โดยบัญญัติว่า "เมื่อได้ชำระหนี้ของสหกรณ์แล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด ให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายตามลำดับ ดังต่อไปนี้

(1) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว

(2) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว แต่ต้องไม่เกินอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ สำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท

(3) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ในระหว่างปีตามที่กำหนดในข้อบังคับ

ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีกให้ผู้ชำระบัญชีโอนให้แก่สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามมติที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ"

อนึ่ง การจ่ายเงินปันผลตามหุ้นตามข้อ (2) นายทะเบียนสหกรณ์ได้มีประกาศเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2543 เรื่อง อัตราเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้วในกรณีเลิกสหกรณ์ ความว่า สหกรณ์ที่เลิกแล้วแต่ยังมีทรัพย์สินคงเหลือให้จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นตามที่กำหนดในข้อบังคับของสหกรณ์ เรื่อง "การจำหน่ายทรัพย์สินเมื่อสหกรณ์ต้องเลิก" แต่ต้องไม่เกินอัตราเงินปันผลที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท

การร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลาย

ตามมาตรา 81 (7) บัญญัติว่า "ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย ในกรณีที่เงินค่าหุ้นหรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน"

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าการร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลายเป็นอำนาจเฉพาะของผู้ชำระบัญชีเท่านั้น โดยกฎหมายมิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีที่จะต้องร้องขอต่อศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายทันทีเมื่อปรากฏว่าสหกรณ์มีทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้สิน ซึ่งเรื่องนี้มีข้อแตกต่างกับการร้องขอให้ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัดล้มละลายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1266 ที่บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีจะต้องร้องขอให้ศาลสั่งนิติบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวล้มละลายทันทีผู้ชำระบัญชีจะเพิกเฉยไม่ได้ ถ้าหากผู้ชำระบัญชีไม่ร้องขอมีความผิดทางอาญาต้องระวางโทษปรับตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 34

สำหรับหลักเกณฑ์ที่ผู้ชำระบัญชีจะร้องขอให้ศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายนั้น ก็คือ สหกรณ์มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินในลักษณะที่เมื่อผู้ชำระบัญชีได้เรียกให้สมาชิกชำระค่าหุ้น หรือเงินลงทุนครบถ้วนแล้ว ทรัพย์สินที่สหกรณ์มีอยู่ทั้งหมดก็ยังไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้สินที่สหกรณ์ค้างชำระอยู่ ซึ่งมีข้อสังเกตว่าหลักเกณฑ์การร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลายดังกล่าวนี้ถือหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับผู้ชำระบัญชีขอให้นิติบุคคลล้มละลาย ตามมาตรา 88 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

วิธีการที่ผู้ชำระบัญชีจะร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลายมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. เมื่อปรากฏว่าสหกรณ์มีทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้สิ้น ผู้ชำระบัญชีควรพยายามตกลงประนีประนอมกับเจ้าหนี้ทุกราย เพื่อขอชำระหนี้เพียงบางส่วนตามที่ทรัพย์สินสหกรณ์มีเหลืออยู่จะเพียงพอชำระหนี้ได้

2. ในกรณีที่เจ้าหนี้ของสหกรณ์แต่ละรายยินยอมจะรับชำระหนี้คืนเพียงบางส่วนตามที่ผู้ชำระบัญชีขอประนีประนอมตาม 1 แล้ว ผู้ชำระบัญชีก็ไม่จำเป็นต้องร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลาย

3. ในกรณีที่เจ้าหนี้ของสหกรณ์แต่ละราย หรือหลายรายไม่ยินยอมรับชำระหนี้บางส่วนตามที่ผู้ชำระบัญชีขอประนีประนอมตาม 1 แล้ว ผู้ชำระบัญชีไม่ต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้รายใด แต่ควรที่จะดำเนินการร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย

4. วิธีการร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลาย ผู้ชำระบัญชีต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นในเขตที่สหกรณ์ตั้งอยู่ หรือประกอบธุรกิจอยู่ สำหรับศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลาย คือ ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิพากษาคดีแพ่ง เว้นแต่ศาลแขวงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลาย

การเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี

หากในระหว่างการชำระบัญชีมีเหตุหนึ่งเหตุใดให้ต้องมีการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี และนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งเพื่อเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีแล้ว ให้ดำเนินการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชี และส่งมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่างๆ โดยจัดทำบันทึกการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีตามแบบที่ปรากฏในเอกสารหมายเลข 21 ในภาคผนวก

การดำเนินการระหว่างปฏิบัติการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรในส่วนที่แตกต่างจากสหกรณ์

พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547 มาตรา 34 บัญญัติว่า "การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่ล้มละลายให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลายให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการชำระบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกตามมาตรา 32 (5) ให้เป็นไปตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด..."

ดังนั้น ในการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรจึงต้องถือหลักปฏิบัติเช่นเดียวกับการชำระบัญชีสหกรณ์ เรื่องใดที่มีกฎหมายกำหนดแตกต่างไปจากพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ก็ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยกลุ่มเกษตรกรที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ ซึ่งพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547 มีส่วนที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้แก่

- การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกตามมาตรา 32 (5) คือ กลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้เลิก ให้ชำระบัญชีตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด
- การดำเนินการเมื่อกลุ่มเกษตรกรมีทรัพย์สินคงเหลือจากการชำระบัญชี พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547 มาตรา 35 บัญญัติว่า "เมื่อได้ชำระหนี้ของกลุ่มเกษตรกรแล้ว ถ้ามีทรัพย์สินอยู่เท่าใดให้ผู้ชำระบัญชีจัดการตามลำดับ ดังต่อไปนี้

(1) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว

(2) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว

(3) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับกลุ่มเกษตรกรในระหว่างปี

ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่ให้ผู้ชำระบัญชีส่งมอบแก่นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเก็บรักษาไว้ เพื่อโอนให้แก่กลุ่มเกษตรกรระดับเดียวกันตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือตามความเห็นชอบของนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ"

การดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

ตามมาตรา 87 บัญญัติว่า "เมื่อได้ชำระบัญชีกิจการของสหกรณ์เสร็จแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าได้ดำเนินการชำระบัญชีและจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ไปอย่างใด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีและจำนวนทรัพย์สินที่จ่ายตามมาตรา 86 เสนอต่อผู้สอบบัญชี

เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้ว ให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน"

นอกจากนี้ ตามมาตรา 88 บัญญัติว่า "เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบในการชำระบัญชีตามมาตรา 87 แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีมอบบรรดาสมุดบัญชี และเอกสารทั้งหลายของสหกรณ์ที่ได้ชำระบัญชีเสร็จแล้วนั้นแก่นายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ

ให้นายทะเบียนสหกรณ์รักษาสมุดบัญชี และเอกสารเหล่านี้ไว้อีกสองปีนับแต่วันที่ถอนชื่อสหกรณ์นั้นออกจากทะเบียน

สมุดบัญชีและเอกสารตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีส่วนได้เสียตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม"

จากหลักกฎหมายข้างต้น ได้กำหนดภารกิจที่ผู้ชำระบัญชีต้องดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำรายการย่อของบัญชีที่ชำระ
2. จัดทำรายงานการชำระบัญชี
3. เสนอรายงานการชำระบัญชีให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ
4. เสนอรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์
5. ส่งมอบสมุดบัญชี และเอกสารของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีเสร็จแล้วแก่นายทะเบียนสหกรณ์

การจัดทำรายการย่อของบัญชีที่ชำระ (รวมทั้งวิธีปฏิบัติทางบัญชีเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ภายหลังเมื่อดำเนินการใด ๆ จนการชำระบัญชีของสหกรณ์เสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีปิดบัญชีต่าง ๆ ดังนี้

1. ปิดบัญชีหมวดสินทรัพย์ (ยกเว้นบัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร และบัญชีทรัพย์สินรายการที่มิได้จำหน่าย แต่จ่ายโอนเป็นทรัพย์สินเหลือ) ไปบัญชีเลิกกิจการ
2. บันทึกบัญชี **เฉพาะส่วนที่เจ้าหนี้ยกหนี้ให้** ไปบัญชีเลิกกิจการ
3. ปิดบัญชีหมวดทุนของสหกรณ์ (ยกเว้นบัญชีทุนเรือนหุ้น) ไปบัญชีเลิกกิจการ
4. ปิดบัญชีรายรับประเภทต่าง ๆ จากการชำระบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ
5. ปิดบัญชีรายจ่ายประเภทต่าง ๆ จากการชำระบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ
6. ปิดบัญชีเลิกกิจการไปบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากการชำระบัญชี กรณีที่มีผลขาดทุนจากการชำระบัญชี ให้ปิดบัญชีขาดทุนจากการชำระบัญชีไปบัญชีทุนเรือนหุ้น ในกรณีตรงกันข้ามหากมีผลกำไร (ส่วนเกิน) จากการชำระบัญชีให้นำไปจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไปตามมติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ
7. ปิดบัญชีเงินฝากธนาคารไปบัญชีรับ — จ่าย
8. บันทึกรายการจ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมจำนวนเงินที่วางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง)
9. บันทึกรายการจ่ายส่วนเกินจากการชำระบัญชีให้แก่สมาชิก ซึ่งได้แก่ เงินปันผลตามหุ้นเงินเฉลี่ยคืน
10. บันทึกรายการจ่ายเงินส่วนที่เหลือจากการชำระบัญชีให้แก่สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ดี คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 กำหนดว่า เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ทำรายการย่อของบัญชีที่ชำระสำหรับช่วงระยะเวลาแห่งการชำระบัญชี คือ ตั้งแต่วันที่เริ่มต้นชำระบัญชีจนถึงวันที่สิ้นสุดการชำระบัญชี ซึ่งบัญชีที่ต้องจัดทำ มีดังนี้

1. บัญชีรับ — จ่าย พร้อมทั้งรายละเอียดประกอบ
2. บัญชีเงินฝากธนาคาร
3. บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
4. บัญชีทุนเรือนหุ้น
5. บัญชีเลิกกิจการ

สำหรับรูปแบบและวิธีการจัดทำบัญชีดังกล่าวข้างต้น เป็นดังนี้

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีรับ – จ่าย

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(2) รายได้จากการดำเนินงาน	xxxx	(3) ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	xxxx
(4) เงินรับจากลูกหนี้	xxxx	(5) ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	xxxx
(4) เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สินอื่น	xxxx	(7) จ่ายชำระหนี้สิน (รวมการวางเงิน	
(6) ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	xxxx	ชำระหนี้ตามมาตรา 84)	xxxx
(10) ถอนเงินจากธนาคาร	xxxx	(9) จ่ายเงินนำฝากธนาคาร	xxxx
		(10) จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ธ.ก.ส.	xxxx
รวมรับ	**xxxx**	**รวมจ่าย**	**xxxx**
(1) เงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุล เมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx	(11) เงินสดคงเหลือยกไป	xxxx
	xxxx		xxxx
(14) ทรัพย์สินเหลือตามมาตรา 86		(15) การจ่ายทรัพย์สินเหลือ	
- เงินสดคงเหลือ	xxxx	ตามมาตรา 86	
- ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ไม่ได้จำหน่าย		1. จ่ายให้แก่สมาชิก (รวมการวางเงิน	
แต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ	xxxx	เพื่อจ่ายภายหลังด้วย)	
		- คืนเงินค่าหุ้น	xxxx
		- จ่ายเงินปันผลตามหุ้น	xxxx
		- จ่ายเงินเฉลี่ยคืน	xxxx
		2. ทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชี	
		- โอนให้แก่สหกรณ์อื่น	xxxx
		- โอนให้แก่สันนิบาตสหกรณ์ฯ	xxxx
	xxxx		xxxx

รายละเอียดประกอบบัญชีรับ – จ่าย

(บาท)

รายละเอียด 1 รายได้จากการดำเนินงาน

- ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ .....
- ขายสินค้า .....
- ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร .....
- รายได้เบ็ดเตล็ด .....
- ....

.....

รายละเอียด 2 เงินรับจากลูกหนี้

- ลูกหนี้เงินกู้ .....
- ลูกหนี้การค้า .....
- ....

.....

รายละเอียด 3 เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน

- ที่ดิน .....
- เครื่องใช้สำนักงาน .....
- หุ้นชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .....
- ....

.....

รายละเอียด 4 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

- ดอกเบี้ยเงินกู้ ธ.ก.ส. .....
- ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ .....
- ....

.....

รายละเอียด 5 ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี

- ค่าธรรมเนียมศาล .....
- ค่าทนายความ .....
- ....

.....

รายละเอียด 6 จ่ายชำระหนี้สิน

- เจ้าหนี้การค้า .....
- ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย .....
- วางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84 .....

.....

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเงินฝากธนาคาร

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(1) เงินฝากธนาคารคงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx	(10) ถอนเงินจากธนาคาร	xxxx
(9) เงินนำฝากธนาคาร	xxxx		
(9) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่คิดเข้าบัญชีให้	xxxx		
	xxxx		xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(10) เงินส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส. (รวมหนี้ที่ ธ.ก.ส. ยอมลดให้	xxxx	(1) เงินกู้จาก ธ.ก.ส. คงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx
		(9) ดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ธ.ก.ส. คิดเพิ่มในบัญชี	xxxx
	xxxx		xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีทุนเรือนหุ้น

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(12) ขาดทุนจากการชำระบัญชี	xxxx	(1) เงินค่าหุ้นยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx
(13) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นสมาชิก (รวมการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง	xxxx	(6) ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	xxxx
	xxxx		xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเลิกกิจการ

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(1) ราคาทรัพย์สินตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี (ยกเว้นเงินสด, เงินฝากธนาคาร ทรัพย์สินรายการที่ไม่ได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ) ส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่าเสื่อมราคาสะสม ให้หักจากราคาทรัพย์สินหรือแสดงไว้ในด้านตรงข้ามก็ได้	xxxx	(1) ทุนสำรอง, ทุนต่าง ๆ และกำไรที่ยังไม่ได้จัดสรร (กรณีเงินค้างขาดทุนลงไว้ในด้านตรงข้าม)	xxxx
(3) ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	xxxx	(2) รายได้จากการดำเนินงาน	xxxx
(5) ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	xxxx	(4) เงินรับจากลูกหนี้	xxxx
		(4) เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	xxxx
		(8) หนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้	xxxx
(12) ส่วนเกินจากการชำระบัญชี	xxxx	(12) ขาดทุนจากการชำระบัญชี	xxxx
	xxxx		xxxx

คำอธิบายรายการตามหมายเลขที่ปรากฏในบัญชีต่าง ๆ ข้างต้น

(1) ให้นำตัวเลขทางด้านทรัพย์สินและด้านทุนของสหกรณ์จากงบดุล เมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีซึ่งเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้วบันทึกในบัญชีต่าง ๆ ดังนี้

ก. บัญชีรับ – จ่าย ให้บันทึกจำนวนเงินสดคงเหลือยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเดบิต

ข. บัญชีเงินฝากธนาคาร ให้บันทึกจำนวนเงินฝากธนาคารคงเหลือยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเดบิต

ค. บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ให้บันทึกจำนวนเงินกู้ค้างชำระยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเครดิต

ง. บัญชีทุนเรือนหุ้น ให้บันทึกจำนวนเงินค่าหุ้นยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเครดิต

จ. บัญชีเลิกกิจการ

- **ด้านเดบิต** ให้บันทึกจำนวนเงินของทรัพย์สินต่าง ๆ ตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี เว้นแต่เงินสด เงินฝากธนาคาร ซึ่งได้บันทึกรายการไว้แล้วในบัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคารข้างต้นแล้วตามลำดับ และทรัพย์สินรายการใดที่มิได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ รวมทั้งเงินค้างขาดทุน (ถ้ามี)

สำหรับค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ค่าเสื่อมราคาสะสม และสำรองอื่น ๆ ที่ตั้งไว้เป็นรายการหักกับทรัพย์สิน ให้นำไปหักออกจากราคาทรัพย์สินโดยตรง หรือแสดงไว้ในด้านเครดิตก็ได้

- **ด้านเครดิต** ให้บันทึกจำนวนเงินของรายการส่วนทุนของสหกรณ์ ได้แก่ ทุนสำรอง ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ กำไรรอการจัดสรร ทั้งนี้ ยกเว้นทุนเรือนหุ้นซึ่งได้บันทึกไว้แล้วในบัญชีทุนเรือนหุ้น

(2) ให้บันทึกรายการรายได้จากการดำเนินงาน เช่น ขายสินค้า ดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร รายได้เบ็ดเตล็ด เป็นต้น ในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(3) ให้บันทึกรายการค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เช่น ดอกเบี้ยจ่าย ค่าใช้จ่ายทั่วไป เป็นต้น ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเดบิต และบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต

(4) ให้บันทึกรายการเงินรับชำระหนี้จากลูกหนี้ และเงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน ในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(5) ให้บันทึกรายการค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีตามมาตรา 83 ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเดบิต และบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต

(6) ให้บันทึกรายการรับเงินค่าหุ้นที่เรียกให้สมาชิกที่ชำระไม่ครบมูลค่ามาชำระเพิ่มเติมในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีทุนเรือนหุ้นทางด้านเครดิต

(7) ให้บันทึกรายการจ่ายเงินชำระหนี้สิน รวมทั้งการวางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84 ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต เว้นแต่รายการเงินนำส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส. ให้ปฏิบัติตามข้อ (10)

(8) ให้บันทึกรายการหนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(9) ให้บันทึกรายการจ่ายเงินเพื่อฝากธนาคารในบัญชีเงินฝากธนาคารทางด้านเดบิต และบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต พร้อมกับนำดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่ธนาคารคิดเข้าบัญชีให้สำหรับช่วงระยะเวลาชำระบัญชีทั้งหมดมาแสดงรายการไว้ทางด้านเดบิตด้วย

(10) ให้บันทึกรายการเบิกถอนเงินจากธนาคาร ในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเงินฝากธนาคารทางด้านเครดิต รวมทั้งบันทึกรายการเงินนำส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส. ในบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ทางด้านเดบิต และบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต ส่วนหนี้ที่ ธ.ก.ส. ยอมลดให้ (ถ้ามี) ให้บันทึกรายการในบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต โดยรวมไว้ในรายการ “หนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้” พร้อมกับนำดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ธ.ก.ส. คิดเพิ่มไว้ในบัญชีเงินกู้สำหรับช่วงระยะเวลาชำระบัญชีทั้งหมดมาแสดงรายการไว้ทางด้านเครดิตของบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ด้วย

(11) ให้บันทึกจำนวนเงินสดคงเหลือยกไปในบัญชีรับ – จ่าย ซึ่งคำนวณจากยอดรวมรับบวกเงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี แล้วหักด้วยยอดรวมจ่าย

(12) ให้คำนวณหาผลต่างในบัญชีเลิกกิจการ เพื่อทราบผลกำไร (ขาดทุน) จากการชำระบัญชี กรณีที่ยอดรวมทางด้านเดบิตสูงกว่ายอดรวมทางด้านเครดิต ให้แสดงผลต่างไว้ในบัญชีเลิกกิจการเป็นขาดทุนจากการชำระบัญชี ซึ่งในกรณีนี้ ให้นำจำนวนเงินขาดทุนจากการชำระบัญชีไปแสดงไว้ในบัญชีทุนเรือนหุ้นทางด้านเดบิตด้วย ในกรณีตรงกันข้ามหากยอดรวมทางด้านเครดิตสูงกว่ายอดรวมทางด้านเดบิต ให้แสดงผลต่างไว้ในบัญชีเลิกกิจการเป็นส่วนเกินจากการชำระบัญชี ซึ่งจะได้นำไปจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามมติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ หรือตามความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

(13) ให้บันทึกจำนวนเงินที่จ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมทั้งการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง) ในบัญชีทุนเรือนหุ้น ซึ่งคำนวณจากเงินค่าหุ้นยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี บวกค่าหุ้นที่เรียกชำระเพิ่มเติม หักด้วยขาดทุนจากการชำระบัญชี

(14) ท้ายบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต ให้แสดงทรัพย์สินเหลือตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้แก่

- เงินสดคงเหลือ ให้นำยอดเงินสดคงเหลือยกไปตาม (11) ในบัญชีรับ – จ่ายมาแสดงไว้
- ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ได้จำหน่าย ให้นำยอดตามบัญชีของทรัพย์สินอื่นซึ่งไม่ได้จำหน่ายที่ปรากฏในงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีมาแสดงไว้

(15) ท้ายบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต ให้แสดงรายการจ่ายทรัพย์สินเหลือ ดังนี้

- จ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง) จำนวนเงินจากบัญชีทุนเรือนหุ้นตาม (13) ซึ่งในกรณีที่ไม่มีเงินค่าหุ้นก็ไม่ต้องแสดงรายการนี้
- ส่วนเกินจากการชำระบัญชี จำนวนเงินจากบัญชีเลิกกิจการตาม (12) แยกออกเป็นรายการจ่ายเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้แก่สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ยอดรวมท้ายบัญชีรับ – จ่ายทั้งสองด้านตาม (14) และ (15) จะต้องเท่ากัน

หมายเหตุ

1. ในบัญชีเลิกกิจการ ยอดขาดทุนจากการชำระบัญชีเป็นจำนวนไม่เกินกว่าเงินค่าหุ้นที่ชำระทั้งสิ้น หากสหกรณ์ไม่มีเงินค่าหุ้นจะไม่มีรายการขาดทุนจากการชำระบัญชี

2. ในบัญชีเลิกกิจการ ส่วนเกินจากการชำระบัญชีรวมกับค่าหุ้นที่ชำระทั้งสิ้นจะเป็นจำนวนเท่ากับทรัพย์สินเหลือ ในกรณีที่ไม่มีเงินค่าหุ้นทรัพย์สินที่เหลือทั้งสิ้น คือ ส่วนเกินจากการชำระบัญชี

ตัวอย่าง ต่อเนื่องจากตัวอย่างที่ 1 และตัวอย่างที่ 2 ข้างต้น

สมมุติให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้นในวันที่ 15 สิงหาคม 2546 และรายการเงินที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2546 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2546 มีดังนี้

- ลูกหนี้การค้าเรียกเก็บหนี้ได้อีก จำนวน 150,000.00 บาท นอกนั้นไม่สามารถเรียกเก็บหนี้ได้และเป็นหนี้ขาดอายุความ
- ลูกหนี้เงินกู้ได้ดำเนินการถึงที่สุดแล้วสามารถเรียกเก็บได้เพียง 290,000.00 บาท ส่วนดอกเบี้ยเงินกู้เรียกเก็บไม่ได้
- ธนาคารคิดดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารให้ จำนวน 5,400.00 บาท
- ประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้การค้า 3 ราย จำนวนเงินเป็นหนี้ 60,000.00 บาท เจ้าหนี้ยอดลดหนี้ให้ 20,000.00 บาท คงเหลือหนี้ที่ชำระ 40,000.00 บาท
- ชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำนวน 7,000.00 บาท
- วางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84 เพื่อชำระหนี้เจ้าหนี้การค้า 19,000.00 บาท และเงินปันผลตามหุ้น/เฉลี่ยคืนค้างจ่าย 36,000.00 บาท
- ทรัพย์สินเหลือจากการชำระบัญชี จำนวน 553,300.00 บาท เมื่อหักเงินค่าหุ้น จำนวน 508,600.00 บาท จะเหลือเป็นส่วนเกินจากการชำระบัญชีจำนวน 44,700.00 บาท เสนอที่ประชุมใหญ่เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2546 มติที่ประชุมใหญ่ให้จัดสรรเป็นเงินปันผลตามหุ้น ร้อยละ 8 เป็นเงิน 40,650.00 บาท เงินเฉลี่ยคืน ร้อยละ 9 เป็นเงิน 3,150.00 บาท ส่วนที่เหลือจำนวน 900.00 บาท โอนให้สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย รายละเอียดการจ่ายเงินดังกล่าว เป็นดังนี้

1. เงินค่าหุ้น จำนวน 508,600.00 บาท โดยจ่ายให้สมาชิกโดยตรง จำนวน 500,000.00 บาท วางไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามมาตรา 84 จำนวน 8,600.00 บาท
2. เงินปันผลตามหุ้น จำนวน 40,650.00 บาท จ่ายให้สมาชิกโดยตรง จำนวน 39,000.00 บาท ส่วนที่เหลือ 1,650.00 บาท นำไปวางไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์
3. เงินเฉลี่ยคืน จำนวน 3,150.00 บาท จ่ายให้สมาชิกโดยตรง จำนวน 2,500.00 บาท ส่วนที่เหลือจำนวน 650.00 บาท นำไปวางไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์
4. ทรัพย์สินที่เหลือ 900.00 บาท จ่ายให้สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

การจัดทำบัญชีรับ – จ่าย บัญชีเงินฝากธนาคาร บัญชีเงินกู้ ธ.ก.ส. บัญชีทุนเรือนหุ้น และบัญชีเลิกกิจการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการชำระบัญชี (ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2546) เป็นดังนี้

สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด

บัญชีรับจ่าย

ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2546

รายได้จากการดำเนินงาน (รายละเอียด 1)	47,900	-	ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (รายละเอียด 4)	19,800	-
เงินรับจากลูกหนี้ (รายละเอียด 2)	726,000	-	ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี (รายละเอียด 5)	18,900	-
เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน (รายละเอียด 3)	407,500	-	จ่ายชำระหนี้สิน (รายละเอียด 6)	192,000	-
ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	600	-	จ่ายเงินนำฝากธนาคาร	333,400	-
ถอนเงินจากธนาคาร	335,000	-	จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ธ.ก.ส.	400,000	-
รวมรับ	1,517,000	-	รวมจ่าย	964,100	-
เงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุลฯ	400	-	เงินสดคงเหลือยกไป	553,300	-
	1,517,400	-		1,517,400	-
ทรัพย์สินเหลือตามมาตรา 86	553,300	-	การจ่ายทรัพย์สินเหลือ ตามมาตรา 86		
			● จ่ายให้แก่สมาชิก		
			1. คืนเงินค่าหุ้น (รวมการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง)	508,600	-
			2. จ่ายเงินปันผลตามหุ้น (รวมการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง)	40,650	-
			3. จ่ายเงินเฉลี่ยคืน (รวมการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง)	3,150	-
			● ทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชี โอนให้แก่สันนิบาตสหกรณ์ แห่งประเทศไทย	900	-
	553,300	-		553,300	-

รายละเอียดประกอบบัญชีรับ – จ่าย

	(บาท)
รายละเอียด 1 รายได้จากการดำเนินงาน	
- ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้	35,000.00
- ขายสินค้า	7,200.00
- ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	5,400.00
- รายได้เบ็ดเตล็ด	300.00
	47,900.00
รายละเอียด 2 เงินรับจากลูกหนี้	
- ลูกหนี้เงินกู้	556,000.00
- ลูกหนี้การค้า	170,000.00
	726,000.00
รายละเอียด 3 เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	
- ที่ดิน	400,000.00
- เครื่องใช้สำนักงาน	4,500.00
- หุ้นชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย	3,000.00
	407,500.00
รายละเอียด 4 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	
- ดอกเบี้ยเงินกู้ ธ.ก.ส.	19,000.00
- ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้	800.00
	19,800.00
รายละเอียด 5 ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	
- ค่าธรรมเนียมศาล	1,000.00
- ค่าทนายความ	15,000.00
- อื่น ๆ	2,900.00
	18,900.00
รายละเอียด 6 จ่ายชำระหนี้สิน	
- เจ้าหนี้การค้า	130,000.00
- ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย	7,000.00
- วางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84	55,000.00
	192,000.00

สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด
บัญชีเงินฝากธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี 221
ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2546

เงินฝากธนาคารคงเหลือยกมา	1,600	-	เบิกเงินจากธนาคาร	335,000	-
เงินนำฝากธนาคาร	328,000	-			
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	5,400	-			
	335,000	-		335,000	-

สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด
บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำกัด
ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2546

เงินส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส.	400,000	-	เงินกู้คงเหลือยกมา	400,000	-
	400,000	-		400,000	-

สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด
บัญชีทุนเรือนหุ้น
ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2546

จ่ายคืนเงินค่าหุ้น (รวมการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง)	508,600	-	เงินค่าหุ้นยกมา	508,000	-
			ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	600	-
	508,600	-		508,600	-

สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด

บัญชีเลิกกิจการ

ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2546

ลูกหนี้การค้า	392,000	-	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้	190,000	-
ลูกหนี้เงินกู้	570,000	-	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ	270,000	-
ลูกหนี้อื่น ๆ	67,000	-	สำรองสินค้าเสื่อมชำรุด	48,000	-
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ	300,000	-	ทุนสะสมตามข้อบังคับฯ	75,000	-
สินค้าคงเหลือ	54,000	-	รายได้จากการดำเนินงาน	47,900	-
ที่ดิน	100,000	-	เงินรับจากลูกหนี้	726,000	-
เครื่องใช้สำนักงาน	8,000	-	เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	407,500	-
เงินลงทุนถือหุ้น ชสท.	3,000	-	หนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้	20,000	-
ขาดทุนสะสม	207,000	-			
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	19,800	-			
ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	18,900	-			
ส่วนเกินจากการชำระบัญชี	44,700	-			
	1,784,400	-		1,784,400	-

การจัดทำรายงานการชำระบัญชี

ตามมาตรา 87 และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 กำหนดว่ารายงานการชำระบัญชีต้องประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. **สหกรณ์ที่ชำระบัญชี** ให้ระบุชื่อสหกรณ์ ประเภทสหกรณ์ เลขทะเบียน วันที่จดทะเบียน ที่ตั้งสำนักงาน และจำนวนสมาชิก ณ วันที่เลิกสหกรณ์

2. **วันที่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี** ให้รายงานว่านายทะเบียนสหกรณ์ ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีตามคำสั่งที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด หรือให้ความเห็นชอบตามหนังสือขอความเห็นชอบ วัน เดือน ปีใด

3. **การจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี** ให้รายงานว่านายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีตามหนังสือที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด และผู้ชำระบัญชีได้รับทราบเมื่อใด

4. **การประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์รายวันหรือโดยวิธีอื่น** ให้รายงานว่าได้ประกาศให้เจ้าหนี้ทราบการชำระบัญชี และให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชีในหนังสือพิมพ์รายวันชื่ออะไร เมื่อวัน เดือน ปีใด นอกจากนั้นได้กระทำโดยวิธีอื่นอย่างใดบ้าง

5. **การจัดทำงบการเงิน ตามมาตรา 80** ให้รายงานว่าได้จัดทำงบการเงิน ณ วัน เดือน ปีใด เพื่อให้ผู้สอบบัญชีตรวจรับรอง และผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองเมื่อวัน เดือน ปีใด รวมทั้งได้นำงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแล้วนั้น เสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติเมื่อวัน เดือน ปีใด และยื่นงบการเงินนั้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์โดยหนังสือที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด

6. **เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี** ให้รายงานว่าได้เริ่มลงมือทำการชำระบัญชีเมื่อวัน เดือน ปีใด และเสร็จสิ้นเมื่อวัน เดือน ปีใด (ให้ถือวันรับทราบการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีของนายทะเบียนสหกรณ์เป็นวันเริ่มลงมือทำการชำระบัญชีและวันเสนอรายงานฉบับนี้เป็นวันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี) รวมเวลาที่ใช้ในการชำระบัญชีเท่าใด

7. **วิธีดำเนินการชำระบัญชี** ให้รายงานถึงสิ่งซึ่งได้ดำเนินการชำระบัญชีไปแล้วในข้อต่อไปนี้

- **การเรียกหนี้สิน** มีลูกหนี้อยู่เท่าใด ได้รับชำระคืนจำนวนเท่าใด เรียกคืนไม่ได้เท่าใด เพราะเหตุใด ถ้าหากการเรียกหนี้ต้องมีการดำเนินคดีทางศาลให้รายงานไว้โดยละเอียด
- **การชำระหนี้** มีเจ้าหนี้อยู่เท่าใด ทำการประนีประนอมหนี้ได้เท่าใด คงเหลือต้องชำระเท่าใด ชำระได้หมดหรือไม่ ถ้าชำระได้ไม่หมดให้รายงานจำนวนหนี้ที่ค้าง พร้อมด้วยเหตุผล

- **การจัดการทรัพย์สิน** ทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้นมีอะไรบ้างให้แจ้งราคาเป็นรายการ และได้จัดการไปโดยวิธีใด ได้ราคาเท่าใด สูงหรือต่ำกว่าราคาในบัญชีเท่าใด สำหรับเงินลงทุนถือหุ้นในกิจการต่าง ๆ ให้รายงานผลการจัดการไว้ด้วย
- **กิจการอย่างอื่นที่จำเป็น** ถ้ามีกิจการอย่างอื่นที่จำเป็นซึ่งต้องกระทำให้รายงานผลการดำเนินการไว้ด้วย เช่น การไถ่ถอนจำนอง เป็นต้น
- **ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี** ให้ชี้แจงลักษณะของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการชำระบัญชีให้ทราบ

8. **ผลการชำระบัญชี** ให้รายงานว่าเมื่อได้รับชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้วสหกรณ์ที่ชำระบัญชียังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีกเป็นจำนวนเท่าใด โดยแยกรายละเอียดทรัพย์สินแต่ละประเภทให้ชัดเจน เช่น เงินสดเก็บรักษาไว้ที่ผู้ชำระบัญชีเท่าใด ฝากไว้ที่ธนาคารใดจำนวนเท่าใด มีทรัพย์สินอื่นอะไรบ้างที่ไม่ได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายไปเป็นจำนวนเท่าใด

มีหุ้นของสมาชิกอยู่เท่าใด สามารถจ่ายคืนได้เต็มมูลค่าหรือไม่ เงินสดที่มีอยู่พอใช้คืนเงินค่าหุ้นหรือไม่ หากไม่พอยังขาดอีกเท่าไร สรุปแล้วแต่ละหุ้นจะได้รับคืนเงินค่าหุ้น ๆ ละเท่าใด และได้จ่ายค่าหุ้นคืนไปแล้วกี่หุ้น จำนวนเงินเท่าใด คงเหลืออีกกี่หุ้น เป็นเงินเท่าใด

ผู้ชำระบัญชีได้วางเงินเพื่อจ่ายเจ้าหนี้ที่ยังมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ และเพื่อจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเป็นจำนวนเท่าใด เมื่อวัน เดือน ปีใด สำหรับเงินปันผลตามหุ้น และเงินเฉลี่ยคืนก็ให้รายงานในทำนองเดียวกัน

อนึ่ง การปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินดังกล่าวให้ปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยการฝากและถอนคืนเงินต่อกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2495

9. **ทรัพย์สินเหลือจากการชำระบัญชี** ให้รายงานว่าเมื่อได้จัดการจ่ายทรัพย์สินรวมทั้งการวางเงินตามข้อ 8 เสร็จสิ้นแล้ว สหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้นมีทรัพย์สินเหลืออีกหรือไม่ ถ้ามีมีจำนวนเท่าใด ที่ประชุมใหญ่ครั้งที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด ได้มีมติให้โอนทรัพย์สินนี้ตามมาตรา 86 อย่างไร ถ้าไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายใน 3 เดือนนับแต่วันชำระบัญชีเสร็จให้ขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ในการโอนให้แก่สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย โดยแสดงความคิดเห็นของผู้ชำระบัญชีว่าสมควรโอนอย่างใดไปด้วย

10. **เรื่องอื่น ๆ** ให้รายงานสรุปขอให้นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียนด้วย

สำหรับตัวอย่างรายงานการชำระบัญชี ปรากฏดังนี้

รายงานการชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด
อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ทำการชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดแล้ว จึงขอเสนอรายงานการชำระบัญชีดังนี้

1. สหกรณ์ที่ชำระบัญชี คือ สหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ประเภทสหกรณ์การเกษตร เลขทะเบียนที่ กพธ. 14/2527 จดทะเบียนเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2527 สำนักงานเลขที่ — ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร จำนวนสมาชิก ณ วันที่เลิกสหกรณ์ 250 คน

2. วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีตามคำสั่งที่ 108/2545 ลงวันที่ 20 เมษายน 2545

3. การจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี นายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีตามหนังสือที่ 108/2545 ลงวันที่ 20 เมษายน 2545 และผู้ชำระบัญชีได้รับทราบการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีของนายทะเบียนสหกรณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2545

4. การประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์รายวันหรือโดยวิธีอื่น ได้ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันบ้านเมือง ฉบับวันที่ 15 - 16 พฤษภาคม 2545 เพื่อแจ้งให้ทราบว่าสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด นั้นเลิกแล้ว ให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ได้ที่ผู้ชำระบัญชี และได้ส่งจดหมายถึงเจ้าหนี้การค้าทุกรายตามที่มีชื่ออยู่ในบัญชีของสหกรณ์ เพื่อให้ยื่นคำทวงหนี้พร้อมหลักฐานการเป็นหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี

5. การจัดทำงบการเงินตามมาตรา 80 ได้จัดทำงบดุลและงบกำไรขาดทุนของสหกรณ์ ณ วันรับมอบทรัพย์สิน โดยจัดทำงบการเงินตามมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ณ วันที่ 30 เมษายน 2545 และได้ส่งให้ผู้สอบบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งทำการตรวจสอบแล้วเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2545 ได้เสนองบดุลที่ผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองแล้วนั้นต่อที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์เพื่ออนุมัติเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2545 ได้ยื่นงบดุลซึ่งที่ประชุมใหญ่พิจารณาอนุมัติแล้วนั้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามหนังสือที่ 34/2545 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2545

6. เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี ได้เริ่มทำการชำระบัญชีของสหกรณ์ตั้งแต่วันที่ 25 เมษายน 2545 และทำการชำระบัญชีเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2546 รวมเวลาที่ใช้ในการชำระบัญชีทั้งสิ้น 1 ปี 3 เดือน 21 วัน

7. วิธีดำเนินการชำระบัญชี ได้ดำเนินการชำระบัญชีเรียบร้อยแล้ว คือ

7.1 การเรียกหนี้สินคืน เมื่อวันเริ่มต้นชำระบัญชีมีลูกหนี้ จำนวน 1,029,000.00 บาท ได้ติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ได้ทั้งสิ้น จำนวน 726,000.00 บาท คงเหลือลูกหนี้ที่ไม่สามารถติดตามทวงถามให้ชำระได้ จำนวน 303,000.00 บาท เพราะไม่สามารถติดต่อลูกหนี้ หรือทายาทได้เนื่องจากย้ายถิ่นที่อยู่ตามตัวไม่พบ ลูกหนี้ไม่สามารถเรียกให้ชำระหนี้ได้ แยกเป็น

ลูกหนี้การค้า	เป็นเงิน	222,000.00	บาท	จำนวน 25 ราย
ลูกหนี้เงินกู้	เป็นเงิน	14,000.00	บาท	จำนวน 4 ราย
ลูกหนี้อื่นๆ	เป็นเงิน	67,000.00	บาท	จำนวน 10 ราย
	รวม	303,000.00	บาท	จำนวน 39 ราย

7.2 การชำระหนี้ เมื่อวันเริ่มต้นชำระบัญชีมีเจ้าหนี้จำนวน 612,000.00 บาท ได้ติดต่อเจ้าหนี้ทุกรายเพื่อดำเนินการจ่ายชำระหนี้ตามหลักฐานการเป็นหนี้ที่มีอยู่ปรากฏว่าสามารถประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ ทำให้มียอดหนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้ จำนวน 20,000.00 บาท หนี้ส่วนที่เหลือได้จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ไปแล้ว จำนวน 537,000.00 บาท และได้วางเงินไว้เพื่อจ่ายชำระหนี้ตามมาตรา 84 จำนวน 55,000.00 บาท ซึ่งแยกเป็นเพื่อชำระหนี้เจ้าหนี้การค้า จำนวน 19,000.00 บาท และเพื่อจ่ายเงินปันผลตามหุ้น/เฉลี่ยคืนแก่สมาชิก 36,000.00 บาท

7.3 การจัดการทรัพย์สิน ได้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ ดังนี้

- สินค้าคงเหลือ ซึ่งเป็นสินค้าสภาพปกติ จำนวน 6,000.00 บาท และสินค้าเสื่อมชำรุด จำนวน 48,000.00 บาท ได้ทำการขายลดราคาไปทั้งหมดได้เงินทั้งสิ้น 7,200.00 บาท
- ที่ดิน ราคาตามบัญชี จำนวน 100,000.00 บาท ได้ดำเนินการขายโดยให้มีการประมูลราคากัน เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2545 มีผู้เข้าประมูล 7 ราย ราคาสูงสุด 400,000.00 บาท ได้โอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้ประมูลเรียบร้อยแล้ว
- เครื่องใช้สำนักงาน มีสมาชิกของสหกรณ์เสนอขอซื้อตู้ โต๊ะ เครื่องใช้สำนักงานไปในราคา 4,500.00 บาท ราคาตามบัญชี จำนวน 8,000.00 บาท จึงเป็นการจำหน่ายเครื่องใช้สำนักงานขาดทุน จำนวน 3,500.00 บาท
- หุ้นชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด จำนวน 3,000.00 บาท ได้ติดต่อขอถอนหุ้นคืนจากชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ได้รับเงินคืนเรียบร้อยแล้ว
- ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี ในการดำเนินการชำระบัญชีนั้นสรุปแล้วมีค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีทั้งสิ้น จำนวน 18,900.00 บาท แยกรายละเอียด คือ

ค่าโฆษณา	600.00 บาท
ค่าธรรมเนียมศาล/ทนาย	16,000.00 บาท
ค่าสื่อสารและอื่นๆ	2,300.00 บาท

8. ผลการชำระบัญชี หลังจากได้ดำเนินการชำระบัญชีของสหกรณ์แล้วปรากฏว่า สหกรณ์มีรายได้จากการดำเนินงานระหว่างการชำระบัญชี จำนวนทั้งสิ้น 47,900.00 บาท มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานระหว่างการชำระบัญชี จำนวน 19,800.00 บาท เมื่อได้ชำระหนี้สินของสหกรณ์จนครบถ้วนแล้ว ปรากฏว่าสหกรณ์มีทรัพย์สินคงเหลือเป็นเงินสดอยู่จำนวนทั้งสิ้น 553,300.00 บาท ได้ดำเนินการจ่ายทรัพย์สินที่เหลืออยู่ตามมาตรา 86 ดังนี้

- จ่ายคืนค่าหุ้นแก่สมาชิก จำนวน 508,600.00 บาท โดยจ่ายให้สมาชิกโดยตรง จำนวน 500,000.00 บาท และวางไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อจ่ายภายหลัง จำนวน 8,600.00 บาท
- ทรัพย์สินเหลือจากการจ่ายคืนค่าหุ้น จำนวน 44,700.00 บาท ซึ่งคือส่วนเกินจากการชำระบัญชีได้นำเสนอให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณาตามมาตรา 86 ที่ประชุมใหญ่ได้ลงมติ คือ

(1) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นร้อยละ 8 จำนวน 40,650.00 บาท

(2) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนร้อยละ 9 ของดอกเบี้ยรับ เป็นเงิน 3,150.00 บาท

(3) โอนให้สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำนวน 900.00 บาท

9. ทรัพย์สินเหลือจากการชำระบัญชี เมื่อได้ดำเนินการชำระบัญชีของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ที่เลิกเสร็จสิ้นแล้ว ปรากฏว่ามีส่วนเกินจากการชำระบัญชี จำนวน 44,700.00 บาท ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2546 ได้พิจารณาลงมติให้จัดสรรเป็นเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามข้อ 8 ซึ่งได้ดำเนินการตามมติที่ประชุมใหญ่แล้วโดย

(1) จ่ายเงินปันผลตามหุ้นให้สมาชิกโดยตรง จำนวน 39,000.00 บาท และวางเงินไว้ที่นายทะเบียนสหกรณ์ จำนวน 1,650.00 บาท

(2) จ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้สมาชิกโดยตรง จำนวน 2,500.00 บาท และวางเงินไว้ที่นายทะเบียนสหกรณ์ จำนวน 650.00 บาท

(3) ส่งมอบเงินสดให้สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำนวน 900.00 บาท

10. เรื่องอื่นๆ บัดนี้การดำเนินการชำระบัญชีของสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงานการชำระบัญชี รายการย่อของบัญชีที่ชำระ รวมทั้งบัญชีเลิกกิจการมาเพื่อผู้สอบบัญชีจะได้ดำเนินการตรวจรับรองบัญชีที่ชำระนั้นต่อไป เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแล้วขอนายทะเบียนสหกรณ์ได้โปรดพิจารณาถอนชื่อสหกรณ์การเกษตร กขค จำกัด ออกจากทะเบียนด้วย

(ลงชื่อ) เก่ง ใจกล้า

(นายเก่ง ใจกล้า)

ผู้ชำระบัญชี

การเสนอรายงานการชำระบัญชีให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ

เมื่อผู้ชำระบัญชีได้จัดทำรายงานการชำระบัญชี และรายการย่อของบัญชีที่ชำระตามที่กล่าวข้างต้นเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีส่งรายงานดังกล่าว จำนวน 3 ชุด ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองต่อไป ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ชำระบัญชีจะส่งรายงานการชำระบัญชีนี้ไปที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดที่สหกรณ์ตั้งอยู่ เพื่อที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จะได้ให้ผู้สอบบัญชีที่ได้รับแต่งตั้งจากนายทะเบียนสหกรณ์ตรวจสอบรับรองตามที่กฎหมายกำหนด

อนึ่ง ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สหกรณ์ภายหลังจากเสร็จสิ้นการชำระบัญชีแล้ว รวมทั้งในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่สหกรณ์ลงมติโอนทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชีให้แก่สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย เมื่อผู้ชำระบัญชีจ่ายทรัพย์สินไปตามมติที่ประชุมใหญ่แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีส่งสำเนารายงานการประชุมใหญ่ และส่งสำเนาหลักฐานการจ่ายดังกล่าวไปพร้อมกับรายงานการชำระบัญชีด้วย ทั้งนี้ การเสนอรายงานผลการชำระบัญชีให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำหนังสือนำส่งตามแบบในเอกสารหมายเลข 22 ในภาคผนวก

การเสนอรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อถอนชื่อสหกรณ์

เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองรายงานการชำระบัญชี และรายการย่อของบัญชีที่ชำระแล้ว จะส่งคืนรายงานดังกล่าวพร้อมทั้งรายงานของผู้สอบบัญชีจำนวน 2 ชุด ให้ผู้ชำระบัญชีเพื่อเสนอรายงานการชำระบัญชีดังกล่าวต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และนายทะเบียนสหกรณ์จะมีคำสั่งให้ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

การส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีเสร็จแล้วแก่นายทะเบียนสหกรณ์

ตามมาตรา 88 กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีดำเนินการส่งมอบสมุดบัญชี และเอกสารของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีเสร็จแล้วแก่นายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบในการชำระบัญชี ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่อนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบในการชำระบัญชีแล้ว นายทะเบียนสหกรณ์จะมีคำสั่งถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียนสหกรณ์ แล้วนายทะเบียนสหกรณ์จะส่งสำเนาคำสั่งถอนชื่อสหกรณ์ที่ให้ความเห็นชอบในการชำระบัญชีแล้วไปยังผู้ชำระบัญชี (และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง) ได้ทราบ และเมื่อผู้ชำระบัญชีได้ทราบแล้วก็ควรรีบดำเนินการส่งมอบสมุดบัญชี และเอกสารของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีเสร็จเรียบร้อยแล้วแก่นายทะเบียนสหกรณ์ต่อไป

อนึ่ง ตามมาตรา 88 วรรคสอง และวรรคสามยังกำหนดให้นายทะเบียนสหกรณ์รักษาสมุดบัญชี และเอกสารไว้อีกสองปีนับแต่วันที่ถอนชื่อสหกรณ์นั้นออกจากทะเบียน และให้ผู้มีส่วนได้เสียตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

อย่างไรก็ตาม การส่งมอบสมุดบัญชี และเอกสารของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีเสร็จแล้วแก่นายทะเบียนสหกรณ์นั้น คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ให้ผู้ชำระบัญชีทำการส่งมอบกับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ

ทั้งนี้ แบบบันทึกการส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารดังกล่าวข้างต้น ปรากฏตามเอกสารหมายเลข 23 ในภาคผนวก

ส่วนที่ 2
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชำระบัญชี

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชำระบัญชี

กฎหมายแพ่งที่ผู้ชำระบัญชีควรทราบ

กฎหมายแพ่งที่ผู้ชำระบัญชีควรทำความเข้าใจเพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการชำระบัญชีสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร มีดังนี้

1. การกู้ยืมเงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 บัญญัติว่า

"การกู้ยืมเงินเกินกว่าห้าสิบบาทขึ้นไปนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น ท่านว่าจะนำสืบการใช้เงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้ว หรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้ว"

จากหลักกฎหมายข้างต้น อธิบายได้ดังนี้

- **หลักฐานการกู้เงิน** การกู้เงินเกินกว่า 50 บาทขึ้นไป จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ (หรือลายพิมพ์นิ้วมือ) ผู้ยืมเป็นหลักฐานจึงจะฟ้องร้องต่อศาลบังคับให้ชำระหนี้ได้

ทั้งนี้ มีประเด็นปัญหาว่าหากหลักฐานหนังสือกู้ยืมเงินสูญหายไปจะฟ้องร้องได้หรือไม่ กรณีนี้สามารถฟ้องร้องต่อศาลได้ โดยผู้ให้กู้เงินต้องนำพยานบุคคลที่รู้เห็นการกู้ยืมเงินมาสืบให้ศาลเชื่อ

- **การชำระหนี้เงินที่กู้ยืมมา** กฎหมายบังคับว่าการกู้ยืมเงินที่มีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น การชำระเงินคืนจะต้องทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้ให้กู้ยืมเขียนหลักฐานเป็นหนังสือระบุจำนวนเงินที่ได้รับชำระ และเซ็นชื่อรับเงินด้วย หรือ

(2) ให้ผู้ให้กู้ยืมขีดฆ่าสัญญากู้ยืม หรือเขียนในสัญญากู้ยืมว่าได้รับเงินไปแล้วเท่าใด ซึ่งกฎหมายเรียกว่าแทงเพิกถอนลงในเอกสารกู้ยืม หรือ

(3) ขอเอกสารหลักฐานการกู้ยืมนั้นคืนจากผู้ให้กู้เงิน

ถ้าหากผู้กู้ชำระเงินโดยไม่ได้ทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวในข้อ (1) – (3) แล้ว แม้จะได้ชำระเงินจริงโดยมีบุคคลรู้เห็นก็ตาม ก็จะนำสืบพยานบุคคลอ้างว่าชำระเงินแล้วไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าหากเจ้าหนี้ได้รับชำระเงินคืนจากผู้กู้แล้ว กลับไม่ยอมออกใบเสร็จ หรือหลักฐานให้ผู้ชำระคืนเงินกู้แล้ว ผู้กู้มีสิทธิฟ้องต่อศาลขอให้บังคับผู้ให้กู้ยืมออกใบเสร็จรับเงิน หรือให้ขีดฆ่าหลักฐานการกู้ยืม หรือให้ส่งหลักฐานการกู้ยืมคืนแก่ผู้กู้ได้ และมีสิทธินำพยานบุคคลที่รู้เห็นการชำระเงินมาสืบได้ (ป.พ.พ. มาตรา 326)

2. ดอกเบี้ย คือ ดอกผลอย่างหนึ่งซึ่งเป็นผลตอบแทนแก่เจ้าของทรัพย์จากการที่ได้ให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์จากทรัพย์นั้น สำหรับอัตราดอกเบี้ยจะกำหนดอย่างไรนั้น มีหลักกฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

- **ดอกเบี้ยที่ไม่ได้กำหนดอัตราไว้** ในการจะฟ้องร้องดอกเบี้ยต่อกันถ้าคู่กรณีไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ว่าจะเรียกกันเท่าไร ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 บัญญัติว่า "ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน และดอกเบี้ยนั้นมิได้กำหนดอัตรากันไว้โดยนิติกรรม หรือโดยบทกฎหมายอันใดอันหนึ่งชัดแจ้งไซร้ ท่านให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี"

- **อัตราดอกเบี้ยโดยบทบัญญัติของกฎหมาย** เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะเรียกดอกเบี้ยกับลูกหนี้ได้ 3 กรณี คือ

(1) โดยบทบัญญัติของกฎหมาย มีหลักกฎหมายแพ่งเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ควรทราบ ดังนี้

มาตรา 224 หนี้เงินนั้นท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมายก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

มาตรา 654 ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้นก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี

มาตรา 655 ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระ แต่ทว่าเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่าหนึ่งปี คู่สัญญากู้ยืมจะตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นก็ได้ แต่การตกลงเช่นนั้นต้องทำเป็นหนังสือ

ส่วนประเพณีการค้าที่คำนวณดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเดินสะพัดก็ดี ในการค้าขายอย่างอื่นทำนองเช่นว่านี้ก็ดี หาอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติซึ่งกล่าวมาในวรรคก่อนนั้นไม่

มาตรา 221 หนี้เงินอันจะต้องเสียดอกเบี้ยนั้น ท่านว่าจะคิดดอกเบี้ยในระหว่างที่เจ้าหนี้ผิดนัดหาได้ไม่

(2) โดยนิติกรรมสัญญา สิทธิที่เจ้าหนี้จะเรียกดอกเบี้ยกับลูกหนี้โดยมีข้อตกลงหรือมีสัญญาต่อกันนั้นอาจมีได้ทั้งเงินกู้ยืม และนิติกรรมสัญญาอื่นๆ เช่น การจำนำ จำนอง เป็นต้น แต่อัตราดอกเบี้ยที่ตกลงกันจะเกินร้อยละ 15 ต่อปีไม่ได้ เพราะเป็นการคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด

(3) โดยคำพิพากษาของศาล การฟ้องร้องคดีทางแพ่งเมื่อศาลพิพากษาแล้วอาจกำหนดให้จำเลยชำระหนี้ตามคำพิพากษา รวมทั้งดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนดได้ด้วย ดังเช่นคำพิพากษาฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 225/2504 ฟ้องเรียกเงินและดอกเบี้ยตั้งแต่ผิดนัด เมื่อทางพิจารณาไม่ปรากฏวันผิดนัด ศาลตัดสินให้จำเลยเสียดอกเบี้ยตั้งแต่วันฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 768/2499 เมื่อศาลพิพากษาให้จำเลยใช้ค่าเสียหายฐานละเมิดแก่โจทก์เป็นเงินจำนวนหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นหนี้เงินแล้ว โจทก์จึงเรียกดอกเบี้ยในเงินจำนวนนี้ได้นับแต่วันศาลพิพากษา

- **การชำระหนี้ดอกเบี้ย** ในการชำระคืนหนี้ดอกเบี้ยมีหลักกฎหมายแพ่งกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

มาตรา 327 ในกรณีชำระดอกเบี้ย หรือชำระหนี้อย่างอื่นอันมีกำหนดชำระเป็นระยะเวลานั้น ถ้าเจ้าหนี้ออกใบเสร็จให้เพื่อระยะหนึ่งแล้วโดยมิได้อิดเอื้อน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เพื่อระยะก่อน ๆ นั้นด้วยแล้ว

ถ้าเจ้าหนี้ออกใบเสร็จให้เพื่อการชำระต้นเงิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้ได้รับดอกเบี้ยแล้ว ฯลฯ

มาตรา 329 ถ้านอกจากการชำระหนี้อันเป็นประธาน ลูกหนี้ยังจะต้องชำระดอกเบี้ยและเสียค่าฤชาธรรมเนียมอีกด้วยไซร้ หากการชำระหนี้ในครั้งหนึ่ง ๆ ไม่ได้ราคาเพียงพอจะเปลื้องหนี้สินได้ทั้งหมด ท่านให้เอาจัดใช้เป็นค่าฤชาธรรมเนียมเสียก่อนแล้วจึงใช้ดอกเบี้ย และในที่สุดจึงให้ใช้ในการชำระหนี้อันเป็นประธาน

3. **การค้ำประกัน** คือ สัญญาผูกพันตนเข้ารับผิดเพื่อชำระหนี้แทนผู้อื่น ซึ่งมีหลักกฎหมายแพ่งกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

- **ลักษณะของสัญญาค้ำประกัน**

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 680 บัญญัติว่า “อันค้ำประกันนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้ค้ำประกัน ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่งเพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้นั้น

อนึ่ง สัญญาค้ำประกันนั้นถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ค้ำประกันเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

- **หนี้ที่ค้ำประกันไม่สมบูรณ์ผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิด**

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 681 บัญญัติว่า “อันค้ำประกันนั้นจะมีได้แต่เฉพาะเมื่อหนี้อันสมบูรณ์.....ฯลฯ” ตัวอย่างเช่น นาย ก. เป็นหนี้นาย ข. เป็นค่าเสียพนันนาย ข. นาย ค. ทำสัญญาค้ำประกันหนี้นั้น ซึ่งตามกฎหมายถือว่าการพนันไม่ก่อให้เกิดหนี้ หนี้ที่เกิดจากพนันจึงเป็นหนี้ที่ไม่สมบูรณ์ผู้ค้ำประกันก็ไม่ต้องรับผิดตามที่ค้ำประกัน

- **ผู้ค้ำประกันมีสิทธิเกี่ยงให้เจ้าหนี้บังคับเอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อน**

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 688 – 690 กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ให้ผู้ค้ำประกันมีสิทธิที่ขอให้เจ้าหนี้ติดตามทวงถามหนี้เอาจากลูกหนี้ หรือบังคับเอากับทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อชำระหนี้เสียก่อนที่จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้

- **หนี้รายเดียวมีผู้ค้ำประกันหลายคน** กรณีลูกหนี้รายเดียวมีผู้ค้ำประกันหลายคน ผู้ค้ำประกันทุกคนต้องร่วมรับผิดเช่นเดียวกับลูกหนี้ร่วม ดังที่กำหนดไว้ตามมาตรา 602 วรรคสอง คือ "ถ้าบุคคลหลายคนยอมตนเข้าเป็นผู้ค้ำประกันในหนี้รายเดียวกันไซร้ ท่านว่าผู้ค้ำประกันเหล่านั้นมีความรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม แม้ถึงว่าจะมิได้เข้ารับค้ำประกันรวมกัน"

- **เจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาชำระหนี้ผู้ค้ำประกันพ้นความรับผิด**

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 700 บัญญัติว่า "ถ้าค้ำประกันหนี้อันจะต้องชำระ ณ เวลามีกำหนดแน่นอน และเจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ไซร้ ท่านว่าผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด แต่ถ้าผู้ค้ำประกันได้ตกลงด้วยในการผ่อนเวลา ท่านว่าผู้ค้ำประกันหาหลุดพ้นจากความรับผิดไม่"

4. การจำนอง

อันว่าจำนองนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้จำนอง เอาทรัพย์สินตราไว้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้รับจำนอง เป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับจำนอง

ผู้รับจำนองชอบที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญมิพักต้องพิเคราะห์ว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะได้โอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วหรือหาไม่ (ป.พ.พ. มาตรา 702)

สำหรับสาระสำคัญของการจำนองที่ควรทราบ มีดังนี้

- **การจำนองต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน**

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 714 บัญญัติว่า "อันสัญญาจำนองนั้น ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่"

- **ทรัพย์สินที่จดทะเบียนจำนองได้**

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 703 กำหนดทรัพย์สินที่จำนองได้ คือ

(1) อสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน อาคาร เป็นต้น

(2) สังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ ได้แก่ เรือซึ่งมีระวางตามที่กฎหมายกำหนด แพ และสัตว์พาหนะ

(3) สังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ที่มีกฎหมายพิเศษบัญญัติให้จดทะเบียนจำนองได้ เช่น พ.ร.บ. จดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 บัญญัติว่า "เมื่อได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรแล้วก็ให้จดทะเบียนจำนองได้"

- **การบังคับจำนอง** การบังคับจำนองทำได้ 2 วิธี คือ

1. บังคับจำนองโดยฟ้องศาลให้ยึดทรัพย์จำนองขายทอดตลาด (มาตรา 728) ซึ่งมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

(1) ผู้รับจำนองต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ก่อนว่าให้ชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควรซึ่งกำหนดในคำบอกกล่าวนั้น

(2) เมื่อครบเวลาที่กำหนดแล้วจึงฟ้องศาลบังคับจำนอง

(3) เมื่อศาลพิพากษาให้บังคับจำนองแล้ว ผู้รับจำนองต้องนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปยึดทรัพย์จำนองนั้นขายทอดตลาด

2. บังคับจำนองโดยฟ้องศาลให้พิพากษาให้ทรัพย์จำนองตกเป็นสิทธิของผู้รับจำนอง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (มาตรา 729)

(1) ผู้รับจำนองทรัพย์มีจดหมายบอกกล่าวก่อน ตามหลักเกณฑ์ข้อ 1 (1) ข้างต้น

(2) ลูกหนี้จำนองได้ขาดส่งดอกเบี้ยมาแล้วเป็นเวลาถึง 5 ปีนับถึงวันฟ้อง

(3) ผู้จำนองมิได้แสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลว่าราคาทรัพย์สินนั้นท่วมจำนวนเงินอันค้างชำระ

(4) ทรัพย์จำนองนั้นต้องไม่ติดจำนองรายอื่น หรือจดทะเบียนปริมสิทธิอื่น

(5) ผู้รับจำนองต้องฟ้องคดีต่อศาลขอให้ศาลพิพากษาให้ทรัพย์จำนองหลุดเป็นสิทธิแก่ตน

- **ฟ้องบังคับจำนองแล้วราคาทรัพย์จำนองต่ำกว่าหนี้สินลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบส่วนที่ขาด** (มาตรา 733)

ถ้าผู้รับจำนองฟ้องบังคับจำนอง โดยฟ้องให้เอาทรัพย์จำนองขายทอดตลาด หรือให้เอาทรัพย์จำนองตกเป็นสิทธิของตนก็ตาม ถ้าขายได้เงินไม่พอกับหนี้สินหรือราคาทรัพย์นั้นต่ำกว่าหนี้สินลูกหนี้ก็หมดภาระในหนี้สินไม่ต้องรับผิดส่วนที่ขาดนั้น

- **สิทธิบังคับจำนองไม่มีอายุความ** (มาตรา 745 , 193/27) คือ ถึงแม้หนี้ที่จำนองเป็นประกันหนี้ขาดอายุความแล้ว ผู้รับจำนองก็ยังมีสิทธิที่จะฟ้องบังคับเอาจากทรัพย์ที่จำนองได้เสมอ ไม่ว่าจะล่วงเลยมากี่สิบปี เพียงแต่ห้ามเรียกเอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระเกินกว่า 5 ปี

5. การซื้อขาย

ซื้อขาย คือ สัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย

ในเรื่องนี้มีหลักกฎหมายแพ่งที่ควรทราบ คือ

- **ประเภทของสัญญาซื้อขาย** แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด คือ สัญญาซื้อขายซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขายโอนไปยังผู้ซื้อทันทีที่ทำสัญญากันเสร็จ ถึงแม้จะยังไม่ได้ส่งมอบหรือยังไม่ได้ชำระราคากัน

ทั้งนี้ กรณีที่จะถือว่าเป็นสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดนั้น ในขณะที่ทำสัญญาซื้อขายกัน จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ครบ 6 ประการ คือ

- ทรัพย์สินที่ซื้อขายมีตัวตนอยู่แล้ว
- เจาะจงซื้อทรัพย์สินที่มีตัวตนแน่นอนนั้น
- ผู้ขายต้องเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิที่จะขายทรัพย์นั้นในขณะทำสัญญา
- ต้องได้ตกลงหรือเป็นที่เข้าใจในเรื่องราคาทรัพย์เป็นการแน่นอนแล้ว
- สัญญานั้นต้องไม่มีเงื่อนไขหรือเงื่อนเวลา
- สัญญานั้นต้องทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้

(2) **สัญญาจะซื้อจะขาย** คือ สัญญาที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงทำสัญญาจะซื้อขายทรัพย์สินเป็นการผูกพันกันไว้ว่า ยังมิได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ตกลงซื้อขายกันแต่ผูกพันกันว่าจะได้ทำการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโดยการซื้อขายต่อไปในภายหน้า

(3) **คำมั่นจะซื้อจะขาย** คือ การกระทำของบุคคลฝ่ายเดียวยอมรับต่อบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งว่าจะซื้อ หรือจะขายทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อให้คำมั่นแล้วย่อมมีผลผูกพันฝ่ายผู้ให้คำมั่นจะต้องรอคำตอบจากอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับคำมั่น ถ้าผู้รับคำมั่นแสดงเจตนาตอบรับมาก็เกิดเป็นสัญญาขึ้นผูกพันทั้งสองฝ่าย แต่จะเกิดเป็นสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด หรือสัญญาจะซื้อขายก็สุดแต่ลักษณะของคำตอบรับ และเจตนาที่จะผูกพันกัน

- **แบบของสัญญาซื้อขาย** หมายถึง แบบพิธีการในการทำสัญญาซื้อขายว่าจะต้องทำตามแบบพิธีการอย่างไรจึงจะมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย ซึ่งแบ่งแบบของสัญญาซื้อขายได้ดังนี้

(1) **การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ 3 ชนิด** อสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน อาคาร และสิ่งปลูกสร้างใดๆ อันอยู่กับที่ เป็นต้น และสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ ได้แก่ เรือตามที่กฎหมายกำหนด แพ และสัตว์พาหนะ มีแบบการทำสัญญาซื้อขาย ดังนี้

สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด จะต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ถ้าหากไม่ได้จดทะเบียนสัญญาซื้อขายนั้นเป็นโมฆะเท่ากับไม่มีสัญญาซื้อขายต่อกันเลย สิ่งใดที่ได้ให้กันไว้เนื่องจากสัญญาที่เป็นโมฆะนั้นฝ่ายที่ให้ไว้ย่อมฟ้องเรียกคืนได้ (มาตรา 456 วรรคแรก)

สัญญาจะซื้อจะขายและคำมั่นจะซื้อจะขาย กรณีสัญญาจะซื้อจะขาย หรือคำมั่นจะซื้อจะขายอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษดังกล่าว จะมีผลบังคับให้ฟ้องร้องตามสัญญากันได้ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

ก. มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิด

ข. ได้มีการวางมัดจำกันไว้

ค. ได้มีการรับชำระหนี้บางส่วน

(2) **การซื้อขายสังหาริมทรัพย์ธรรมดา** (มาตรา 456 วรรคสาม) สังหาริมทรัพย์ธรรมดา ก็คือ ทรัพย์ทั่วๆ ไปที่เคลื่อนย้ายได้ (ยกเว้นสังหาริมทรัพย์พิเศษ 3 ชนิดข้างต้น) ในการทำสัญญาซื้อขายมีแบบ ดังนี้

สังหาริมทรัพย์ราคาต่ำกว่า 500 บาท การตกลงซื้อขายสังหาริมทรัพย์ราคาต่ำกว่า 500 บาท ไม่ว่าจะเป็นสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด หรือสัญญาจะซื้อจะขาย หรือคำมั่นจะซื้อจะขาย เพียงตกลงกันด้วยวาจาอย่างเดียว โดยไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือวางมัดจำหรือชำระหนี้บางส่วนก็ฟ้องร้องให้บังคับตามสัญญาซื้อขายได้

สังหาริมทรัพย์ราคาตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป การตกลงซื้อขายแยกเป็น 2 กรณี

ก. สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดและสัญญาจะซื้อจะขาย ถ้าได้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ ย่อมมีผลให้ฟ้องร้องบังคับตามสัญญาได้ คือ มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดเป็นสำคัญ หรือได้มีการวางมัดจำ หรือได้มีการชำระหนี้บางส่วน

ข. คำมั่นจะซื้อจะขาย กรณีเป็นสัญญาคำมั่นจะซื้อจะขาย แม้เพียงตกลงกันด้วยวาจาเท่านั้นก็มีผลผูกพันตามกฎหมายแล้ว

6. ปุริมสิทธิ คือ สิทธิพิเศษที่ผู้ทรงปุริมสิทธิมีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในการที่จะได้รับชำระหนี้อันค้างชำระจากทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหนี้อื่นๆ สิทธินี้เกิดขึ้นโดยกฎหมาย บุคคลมิอาจก่อตั้งปุริมสิทธิเอาเองโดยลำพังได้

หลักกฎหมายข้างต้นกำหนดไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 251 คือ ผู้ทรงปุริมสิทธิย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในการที่จะได้รับชำระหนี้สินค้างชำระแก่ตน จากทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหนี้อื่นๆ โดยนับถึงบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้หรือบทกฎหมายอื่น

สำหรับปุริมสิทธิที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเน้นเฉพาะที่เกี่ยวกับเรื่องชำระบัญชีเท่านั้น ซึ่งมีหลักกฎหมายแพ่งที่ควรสนใจ คือ มาตรา 253 และมาตรา 254 ดังนี้

มาตรา 253 บัญญัติว่า “ถ้าหนี้มีอยู่เป็นคุณแก่บุคคลใดในมูลอย่างหนึ่งอย่างใดดังจะกล่าวต่อไปนี้ บุคคลผู้นั้นย่อมมีปุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ คือ

(1) ค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อันร่วมกัน

ฯลฯ”

มาตรา 254 บัญญัติว่า “ปุริมสิทธิในมูลค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อันร่วมกันนั้นใช้สำหรับเอาค่าใช้จ่ายอันได้เสียไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้หมดทุกคนร่วมกันเกี่ยวด้วยการรักษาการชำระบัญชี หรือการเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้

ถ้าค่าใช้จ่ายนั้นมิได้เสียไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้หมดทุกคนไซร้ ปุริมสิทธิย่อมจะใช้ได้แต่เฉพาะต่อเจ้าหนี้ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการนั้น ”

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีถือเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ชำระบัญชีจ่ายไปเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทุกคนร่วมกัน กล่าวคือ ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่จัดการรวมรวบทรัพย์สินทั้งหมดแล้วแจกจ่ายชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ทุกราย ดังนั้น ค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ผู้ชำระบัญชีจึงมีสิทธิที่จะได้รับชำระคืนจากทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ชำระบัญชีก่อนเจ้าหนี้รายอื่น

สำหรับมาตรา 254 วรรคสอง บัญญัติให้ปุริมสิทธิตามมาตรานี้ใช้ได้แต่เฉพาะเจ้าหนี้ผู้ได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายนั้น เช่น ในระหว่างชำระบัญชีเฉลี่ยทรัพย์สินให้เจ้าหนี้อยู่นั้น มีเจ้าหนี้ผู้รับจำนองอยู่รายหนึ่งซึ่งเจ้าหนี้ประเภทนี้ได้ประกันพิเศษอยู่แล้ว ถึงจะชำระบัญชีเฉลี่ยกันอย่างไรก็ไม่ทำให้เจ้าหนี้จำนองได้ประโยชน์อะไรด้วย ดังนี้ ผู้ชำระบัญชีก็หาอาจจะมีปุริมสิทธิเหนือเขาได้ไม่

7. มรดก

กฎหมายเกี่ยวกับมรดกที่ผู้ชำระบัญชีควรทราบ คือ กรณีลูกหนี้ของสหกรณ์เสียชีวิตแล้ว ผู้ชำระบัญชีจะติดตามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้อย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้มีหลักกฎหมายแพ่งที่ควรสนใจ ดังนี้

- **ทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ตายย่อมตกทอดไปยังทายาท**

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1600 บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้กองมรดกของผู้ตาย ได้แก่ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิ หน้าที่และความรับผิดต่าง ๆ ฯลฯ" และมาตรา 1601 บัญญัติว่า "ทายาทไม่จำต้องรับผิดเกินกว่าทรัพย์มรดกที่ตกได้แก่ตน"

จากหลักกฎหมายข้างต้น สรุปได้ว่าบรรดาทรัพย์สินตลอดจนหนี้สินของผู้ตายย่อมตกทอดไปยังทายาทโดยธรรม หรือผู้รับพินัยกรรมทันที ซึ่งเจ้าหนี้ของผู้ตายก็ต้องเรียกร้องหนี้สินจากทายาท หรือผู้จัดการมรดกภายในอายุความมรดก

- **ทายาทของเจ้ามรดก** เรียกว่า ทายาทโดยธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ทายาทที่เป็นญาติ กับที่เป็นคู่สมรส โดย ป.พ.พ. มาตรา 1629 บัญญัติไว้ ดังนี้

"ทายาทโดยธรรมมีหกลำดับเท่านั้น และภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1630 วรรค 2 แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ

(1) ผู้สืบสันดาน

(2) บิดามารดา

(3) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน

(4) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน

(5) ปู่ ย่า ตา ยาย

(6) ลุง ป้า น้า อา

คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็เป็นทายาทโดยธรรม ภายใต้บังคับของบทบัญญัติพิเศษแห่งมาตรา 1235"

- **การบังคับชำระหนี้จากมรดกของลูกหนี้** ตามหลักกฎหมายแพ่งกำหนดหลักการบังคับชำระหนี้จากมรดกของลูกหนี้ ดังนี้

มาตรา 1734 บัญญัติว่า เจ้าหนี้กองมรดกชอบแต่จะได้รับการชำระหนี้จากทรัพย์สินในกองมรดกเท่านั้น

มาตรา 1737 บัญญัติว่า เจ้าหนี้กองมรดกจะบังคับสิทธิเรียกร้องต่อทายาทคนใดก็ได้ แต่ถ้ามีผู้จัดการมรดกให้เจ้าหนี้เรียกเข้ามาในคดีด้วย

มาตรา 1754 บัญญัติว่า ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 193/23 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้อันมีต่อเจ้ามรดกมีกำหนดอายุความยาวกว่าหนึ่งปี มิให้เจ้าหนี้นั้นฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้หรือควรจะรู้ถึงความตายของเจ้ามรดก

อย่างไรก็ดี สิทธิเรียกร้องตามที่ว่ามาในวรรคก่อน ๆ นั้น มิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย

8. ความระงับหนี้

หลักกฎหมายแพ่งเกี่ยวกับความระงับหนี้ที่สำคัญที่ผู้ชำระบัญชีควรทราบ ได้แก่

- **การชำระหนี้** ตาม ป.พ.พ. มาตรา 315 บัญญัติว่า "อันการชำระหนี้นั้น ต้องทำแก่ตัวเจ้าหนี้ หรือแก่บุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ การชำระหนี้ทำให้แก่บุคคลผู้ไม่มีอำนาจรับชำระหนี้นั้น ถ้าเจ้าหนี้ให้สัตยาบันก็นับว่าสมบูรณ์"

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าบุคคลผู้มีอำนาจได้รับชำระหนี้ คือ

(1) ตัวเจ้าหนี้

(2) ผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ หมายถึง บุคคลที่เจ้าหนี้มอบอำนาจให้เป็นตัวแทนรับชำระหนี้

- **การปลดหนี้** ตาม ป.พ.พ. มาตรา 340 บัญญัติว่า "ถ้าเจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่าจะปลดหนี้ให้ ท่านว่าหนี้นั้นเป็นอันระงับสิ้นไป

ถ้าหนี้มีหนังสือเป็นหลักฐาน การปลดหนี้ก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย หรือต้องเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ให้แก่ลูกหนี้หรือขีดฆ่าเอกสารนั้นเสีย "

จากหลักกฎหมายข้างต้น อธิบายได้ว่าการปลดหนี้ คือ การที่เจ้าหนี้แสดงเจตนาสละสิทธิเรียกร้องในหนี้ของตนให้แก่ลูกหนี้ เป็นการทำให้เปล่าโดยไม่มีค่าตอบแทน การปลดหนี้เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวไม่ใช่สัญญา ดังนั้น เพียงแต่เจ้าหนี้แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่าปลดหนี้ให้ หนี้นั้นก็เป็นอันระงับไป แม้ลูกหนี้จะรับหรือไม่รับก็ถือว่าได้มีการปลดหนี้แล้ว การแสดงเจตนาดังกล่าวกฎหมายมิได้บังคับว่าต้องทำตามแบบอย่างไร ดังนั้น เจ้าหนี้จะปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ด้วยวาจา หรือเป็นหนังสือก็ได้ เว้นแต่ถ้าหนี้ที่จะปลดหนี้เป็นหนี้ที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ เช่น หนี้เงินกู้เกิน 50 บาทขึ้นไป การปลดหนี้ก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือได้เวนคืนสัญญากู้เงินให้แก่ลูกหนี้ หรือขีดฆ่าสัญญากู้เงิน เป็นต้น

- **การหักกลบลบหนี้** ตาม ป.พ.พ. มาตรา 341 บัญญัติว่า "ถ้าบุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมูลหนี้อันมีวัตถุเป็นอย่างเดียวกัน และหนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดจะชำระไซร้ ท่านว่าลูกหนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมจะหลุดพ้นจากหนี้ของตนด้วยหักกลบลบกันได้เพียงเท่าที่ตรงกันในมูลหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้น เว้นแต่สภาพแห่งหนี้ฝ่ายหนึ่งจะไม่เปิดช่องให้หักกลบลบกันได้

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับหากเป็นการผิดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้แต่เจตนาเช่นนี้ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต "

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าการหักกลบลบหนี้เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้หนี้ระงับ แต่จะมีการหักกลบลบหนี้ได้ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ต้องมีบุคคลสองฝ่ายเป็นหนี้ซึ่งกันและกัน

(2) มูลหนี้นั้นต้องมีวัตถุเป็นอย่างเดียวกัน หมายความว่า สิ่งที่จะใช้ชำระหนี้ระหว่างกันนั้นต้องเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ก. เป็นหนี้เงินกู้ ข. 100 บาท และ ข. เป็นหนี้ค่าซื้อสินค้า ก. 100 บาท เช่นนี้ ก. หรือ ข. แสดงเจตนาขอหักกลบลบหนี้กันได้ แต่ถ้า ข. เป็นหนี้ที่จะส่งมอบเกลือให้ ก. จำนวน 1 กระสอบ เช่นนี้จะหักกลบลบหนี้กันไม่ได้

(3) หนี้ของบุคคลทั้งสองที่จะหักกลบลบหนี้กันต้องถึงกำหนดชำระแล้ว

(4) สภาพแห่งหนี้ต้องเปิดช่องให้หักกลบลบหนี้กันได้ เช่น ก. เป็นหนี้เงินกู้ ข. 100 บาท และ ข. เป็นหนี้ค่าซื้อสินค้า ก. มูลค่า 100 บาท แต่ตกลงกันให้ชำระค่าสินค้าเป็นเงินกีบของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เช่นนี้ ข. จะขอหักกลบลบหนี้ไม่ได้ (เว้นแต่ ก. ยินยอม) เป็นต้น

ผลของการหักกลบลบหนี้ คือ ลูกหนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมหลุดพ้นจากหนี้ของตนด้วย หักกลบลบกันได้เพียงเท่าจำนวนที่ตรงกันในมูลหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้น เช่น ก. เป็นหนี้ ข. 100 บาท และ ข. เป็นหนี้ ก. 100 บาท เมื่อหักกลบลบกันหนี้ทั้งสองฝ่ายก็ระงับไป

วิธีการหักกลบลบหนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 342 บัญญัติว่า "หักกลบลบหนี้นั้น ทำได้ด้วยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง การแสดงเจตนาเช่นนี้ท่านว่าจะมีเงื่อนไข หรือเงื่อนเวลาเริ่มต้นหรือเวลาสิ้นสุดอีกด้วยหาได้ไม่

การแสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านว่ามีผลย้อนหลังขึ้นไปจนถึงเวลาซึ่งหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้นจะอาจหักกลบลบกันได้เป็นครั้งแรก"

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าการหักกลบลบหนี้ทำได้โดยการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว โดยไม่จำต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น การหักกลบลบหนี้จึงทำได้แม้จะเป็นการขืนใจคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งก็ตาม แต่การแสดงเจตนาเช่นว่านี้จะมีเงื่อนไข หรือเงื่อนเวลาเริ่มต้นหรือสิ้นสุดหาได้ไม่

ข้อสังเกตในการหักกลบลบหนี้

(1) หนี้ที่ขณะอาจหักกลบลบหนี้ได้ยังไม่ขาดอายุความ แต่ต่อมาภายหลังขาดอายุความแล้วก็ขอหักกลบลบหนี้ได้ (มาตรา 344)

(2) สิทธิเรียกร้องใดยังมีข้อต่อสู้อยู่ สิทธิเรียกร้องนั้นจะเอามาหักกลบลบหนี้กันไม่ได้ (มาตรา 344)

(3) หนี้รายใดที่เกิดแต่การอันมิชอบด้วยกฎหมาย จะขอหักกลบลบหนี้ไม่ได้ (มาตรา 345)

(4) ห้ามนำสิทธิเรียกร้องที่ตามกฎหมายศาลจะสั่งยึดไม่ได้มาใช้ในการหักกลบลบหนี้ (มาตรา 346) เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 (2) กำหนดว่าสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี คือ เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ และเบี้ยหวัดของข้าราชการ ฯลฯ

ความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชีในทางแพ่งและทางอาญา

ในการชำระบัญชีสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ถ้าผู้ชำระบัญชีปฏิบัติงานในหน้าที่ไม่ถูกต้องจนเกิดความเสียหายแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้ชำระบัญชีอาจมีความผิดทางอาญาหรือทางแพ่ง หรืออาจมีความผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่งได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ชำระบัญชีจึงควรทราบถึงขอบเขตความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานชำระบัญชีให้มากขึ้นจะได้หลีกเลี่ยง หรือป้องกันมิให้ความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้สำหรับความผิดทางอาญาและทางแพ่งที่ผู้ชำระบัญชีควรทราบ ได้แก่

1. **ความผิดทางอาญา** ผู้ชำระบัญชีอาจกระทำความผิดทางอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ได้ คือ

- **ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้** ผู้ชำระบัญชีอาจมีความผิดทางอาญาฐานโกงเจ้าหนี้ได้ ถ้ากระทำการด้วยเจตนาที่จะไม่ให้เจ้าหนี้ของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีได้รับชำระหนี้ทั้งหมด หรือบางส่วน แต่ทั้งนี้ต้องมีลักษณะการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 350 ดังนี้

"ผู้ใดเพื่อมิให้เจ้าหนี้ของตน หรือของผู้อื่นได้รับชำระหนี้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ซึ่งได้ใช้ หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้ผู้อื่นซึ่งทรัพย์ใดก็ดี แกล้งให้ตนเป็นหนี้จำนวนใดอันไม่เป็นความจริงก็ดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

- **ความผิดฐานยักยอก** ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีกระทำการเบียดบังเอาทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว หรือแก่บุคคลอื่นโดยทุจริตก็จะมีความผิดฐานยักยอกทรัพย์ โดยมีลักษณะองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 352 ผู้ใดครอบครอง**ทรัพย์**ซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยเบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตน หรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ฯลฯ

มาตรา 353 ผู้ใดได้รับมอบหมายให้จัดการ**ทรัพย์สิน**ของผู้อื่น หรือทรัพย์สินซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยกระทำความผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 354 ถ้ากระทำผิดตามมาตรา 352 หรือมาตรา 353 ได้กระทำในฐานที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้จัดการ**ทรัพย์สิน**ของผู้อื่นตามคำสั่งของศาล หรือตามพินัยกรรม หรือในฐานเป็นผู้มีอาชีพ หรือธุรกิจอันเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อสังเกต ความผิดฐานยักยอกตามมาตรา 352, 353 และ 354 ดังกล่าวมีข้อแตกต่างกันดังจะขอยกตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา ดังนี้

ฎีกาที่ 357/2498 เงิน หรือธนบัตรเป็นของเปลี่ยนมือ เมื่อใช้สอยไปแล้วอาจเอาธนบัตรฉบับอื่นมาใช้เพื่อให้ครบจำนวนได้ก็จริงอยู่ แต่พึงระลึกว่าถ้าเขาไม่ได้มอบฝากเงินให้ไปเก็บไว้เฉย ๆ หากมอบฝากให้ไปชำระหนี้แทนตัวเขาโดยเฉพาะเจาะจง กลับเอาของเขาไปใช้เสียโดยผิดหน้าที่โดยทุจริตก็ต้องผิดฐานยักยอก (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352)

ฎีกาประชุมใหญ่ที่ 196/2511 รับมอบหมายจากเจ้าของให้ควบคุมและครอบครองรถแทรกเตอร์เพื่อนำไปแสดงและไถแข่งขันในงานแล้ว โดยเจตนาทุจริตได้เบียดบังเอารถนั้นไปไถไร่ของตนเป็นเหตุให้เจ้าของได้รับความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน คือ ยางเสีย เครื่องยนต์ และตัวถังต้องซ่อมแซมเป็นเงินจำนวนหนึ่ง ดังนี้ เข้าเกณฑ์เป็นความผิดตามมาตรา 353 แล้ว

ฎีกาที่ 1552/2497 เสมียนไปรษณีย์ซึ่งเป็นลูกจ้างชั่วคราว ไม่เป็นเจ้าพนักงาน แต่เมื่อรับเงินจากผู้ฝากเงินธนาณัติตามหน้าที่แล้วยักยอกเสีย ก็ควรถือได้ว่าเป็นการกระทำในฐานะผู้มีอาชีพ ย่อมเป็นที่ไว้วางใจประชาชนได้ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 354)

- **ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร** ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีกระทำการปลอมแปลงเอกสารทางบัญชีทั้งหมด หรือบางส่วนจนเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชน ก็จะมีความผิดฐานปลอมเอกสาร ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 264 ดังนี้

"ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เติมหรือตัดทอนข้อความหรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชนถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ฯลฯ"

2. ความผิดทางแพ่ง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ชำระบัญชี ถ้าเกิดความเสียหายแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้ชำระบัญชีอาจถูกบุคคลที่เสียหายฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ โดยมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ตามมาตรา 420 ดังนี้

"ผู้ใดจงใจ หรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น"

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกระทำละเมิดที่เป็นผลให้ต้องรับผิดทางแพ่ง ดังกล่าวอาจเป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อก็ได้ สำหรับในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะต้องรับผิดชอบทางแพ่งนั้นแยกได้ 2 กรณี ดังนี้

2.1 ความรับผิดทางแพ่งเนื่องจากทำผิดทางอาญา เป็นกรณีที่ผู้ชำระบัญชีกระทำผิดทางอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ยักยอกเงินสดของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี เป็นต้น การกระทำเช่นนี้นอกจากผู้ชำระบัญชีจะต้องรับโทษทางอาญาแล้ว ผู้ชำระบัญชีจะต้องรับผิดทางแพ่งโดยชดใช้เงินที่ยักยอกไปรวมทั้งค่าเสียหายอื่น ๆ ด้วย

2.2 ความรับผิดทางแพ่งเนื่องจากทำผิดทางแพ่ง เป็นกรณีที่ผู้ชำระบัญชีกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความเสียหายแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ชำระบัญชีรวบรวมทรัพย์สินของสหกรณ์ได้แล้วแทนที่จะชำระหนี้เจ้าหนี้ของสหกรณ์ก่อน แต่กลับนำไปจ่ายคืนเงินค่าหุ้นและเงินปันผลให้กับสมาชิกจนไม่มีทรัพย์สินคงเหลือสำหรับจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้ เช่นนี้ ผู้ชำระบัญชีอาจถูกเจ้าหนี้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ เป็นต้น

3. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ในกรณีที่ข้าราชการที่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐกระทำความผิดทางอาญาตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่มาตรา 147 ถึง 166 แล้ว ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งจะต้องได้โทษหนักขึ้นกว่าปกติ

อายุความเกี่ยวกับการชำระบัญชีตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติเรื่องอายุความเกี่ยวกับการชำระบัญชีไว้ในมาตรา 84 และมาตรา 89 ดังนี้

อายุความเสียสิทธิของเจ้าหนี้

ตามมาตรา 84 บัญญัติว่า "ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินสำหรับจำนวนหนี้นั้นไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และให้ผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแจ้งการที่ได้วางเงินไปยังเจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า

ถ้าเจ้าหนี้ไม่รับเงินไปจนพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ เจ้าหนี้ย่อมหมดสิทธิในเงินจำนวนนั้น และให้นายทะเบียนสหกรณ์จัดส่งเป็นรายได้ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยให้เสร็จภายในเวลาอันสมควร"

จากหลักกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าเจ้าหนี้ของสหกรณ์ที่เลิกไม่ว่าจะเป็นหนี้ที่มีอายุความตามกฎหมายแพ่งยาวนานเท่าใดก็ตาม ถ้าไม่ไปรับเงินชำระหนี้ที่ผู้ชำระบัญชีวางไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายภายในกำหนดเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีนำเงินไปวางไว้ดังกล่าว เจ้าหนี้ย่อมหมดสิทธิที่จะเรียกร้องจากสหกรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้อีกต่อไป

อายุความฟ้องร้องหนี้สิน

ตามมาตรา 89 บัญญัติว่า "ในคดีฟ้องเรียกหนี้สินที่สหกรณ์ สมาชิก หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้อยู่ในฐานะเช่นนั้น ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน"

จากหลักกฎหมายข้างต้น ให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่ฟ้องร้องเรียกหนี้สินจากบุคคลต่อไปนี้ได้ภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งถอนชื่อสหกรณ์ที่เลิกออกจากทะเบียน คือ

(1) กรณีฟ้องเรียกหนี้สินจากสหกรณ์ ต้องเป็นหนี้ที่สหกรณ์ค้างชำระเจ้าหนี้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์

(2) กรณีฟ้องเรียกหนี้สินจากสมาชิก ต้องเป็นหนี้ที่สมาชิกค้างชำระแก่สหกรณ์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ที่ตนเองสังกัดอยู่

(3) กรณีฟ้องเรียกหนี้สินจากผู้ชำระบัญชี ต้องเป็นหนี้ที่ผู้ชำระบัญชีค้างชำระเจ้าหนี้เกี่ยวกับการชำระบัญชีของสหกรณ์ตามขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย และระเบียบของสหกรณ์กำหนดไว้

ในกรณีที่เจ้าหนี้ของบุคคลดังกล่าว ข้อ (1) - (3) ไม่ฟ้องศาลบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในกำหนด 2 ปี นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียนแล้วก็เป็นอันขาดอายุความตามกฎหมาย เจ้าหนี้จึงหมดสิทธิฟ้องเรียกหนี้สินอีกต่อไป

อายุความตามกฎหมายแพ่ง

อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่ง เป็นเรื่องที่ผู้ชำระบัญชีควรให้ความสนใจมากเรื่องหนึ่ง เพราะถ้าผู้ชำระบัญชีขาดความรู้เรื่องอายุความแล้วอาจเกิดความเสียหายในการชำระบัญชีได้ ซึ่งอายุความตามกฎหมายแพ่งที่ควรทราบ มีดังนี้

1. ความหมายของอายุความ คือ ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เจ้าหนี้ได้ใช้สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ถ้าเจ้าหนี้ไม่ใช้สิทธิเรียกร้องตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นอันขาดสิทธิที่จะฟ้องร้อง โดยมีหลักกฎหมายมาตรา 193/9 บัญญัติว่า "สิทธิเรียกร้องใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดสิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ"

2. ผลของการไม่ฟ้องร้องภายในอายุความ มาตรา 193/10 บัญญัติว่า "สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ ลูกหนี้มีสิทธิที่จะปฏิเสธการชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องนั้นได้"

3. การเริ่มนับอายุความ มาตรา 193/12 และ 193/13 กำหนดหลักเกณฑ์การเริ่มนับอายุความไว้ ดังนี้

- เริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป หมายความว่า ถ้าสิทธิเรียกร้องรายใดถึงกำหนดชำระ อายุความเริ่มนับตั้งแต่หนี้ถึงกำหนดชำระเป็นต้นไป
- เริ่มนับแต่เวลาแรกที่อาจทวงถามได้เป็นต้นไป ตัวอย่างเช่น ก. กู้เงิน ข. โดยไม่มีกำหนดเวลาชำระคืน แต่มีข้อสัญญาว่า ถ้า ข. ต้องการให้ใช้เงินคืนเมื่อใดต้องบอกกล่าวล่วงหน้า ดังนี้ อายุความเริ่มนับตั้งแต่เวลาแรกที่ ข. อาจส่งคำทวงถามได้ ซึ่งก็คือ วันที่มีการกู้เงินนั่นเอง
- เริ่มนับตั้งแต่ล่วงพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้นับแต่เวลาที่ได้ทวงถาม ตัวอย่างเช่น ก. กู้เงิน ข. กำหนดชำระคืนใน 1 ปี และมีข้อสัญญาว่าเมื่อครบ 1 ปี แล้วถ้า ข. ต้องการเงินคืนเมื่อใดต้องทวงถามล่วงหน้า 1 เดือน ดังนี้ อายุความเริ่มนับตั้งแต่เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี 1 เดือน นับแต่วันกู้

4. อายุความสะดุดหยุดลง หมายถึง เหตุที่ทำให้อายุความตามกฎหมายหยุดนับ ทำให้ระยะเวลาที่ได้ล่วงไปก่อนนั้นย่อมไม่นับเข้าในอายุความ และเมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงนั้นสุดสิ้นลงในเวลาใด อายุความก็จะเริ่มนับกันใหม่ตามกำหนดอายุความเดิม

สำหรับเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง มีดังนี้ (มาตรา 193/14)

(1) ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง โดยทำเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ให้, ชำระหนี้ให้บางส่วน, ชำระดอกเบี้ย, ให้ประกัน หรือกระทำการใด ๆ อันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง

(2) เจ้าหนี้ได้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้อง หรือเพื่อให้ชำระหนี้

(3) เจ้าหนี้ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

(4) เจ้าหนี้ได้มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา

(5) เจ้าหนี้ได้กระทำการอื่นใดอันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี

5. อายุความครบกำหนด เมื่ออายุความครบกำหนดหรือขาดอายุความแล้ว สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่จะบังคับเอากับลูกหนี้ย่อมเสียไปตั้งแต่ต้นที่เริ่มนับอายุความ อย่างไรก็ตาม ลูกหนี้จะสละประโยชน์แห่งอายุความเสียก็ได้ แต่การสละประโยชน์เช่นว่านี้ไม่มีผลกระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลภายนอกหรือผู้ค้ำประกัน

อนึ่ง มีข้อสังเกตเกี่ยวกับหนี้ที่ขาดอายุความ ดังนี้

- สิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความ ให้สิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นอุปกรณ์นั้นขาดอายุความด้วย แม้ว่าอายุความของสิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นอุปกรณ์นั้นจะยังไม่ครบกำหนดก็ตาม (มาตรา 193/28)
- การชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องซึ่งขาดอายุความแล้วนั้นไม่ว่ามากน้อยเพียงใดจะเรียกคืนไม่ได้ แม้ว่าผู้ชำระหนี้จะไม่รู้ว่าสิทธิเรียกร้องขาดอายุความแล้วก็ตาม ทั้งนี้ ให้รวมถึงการที่ลูกหนี้รับสภาพความรับผิดโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันด้วย แต่จะอ้างความข้อนี้ขึ้นเป็นโทษแก่ผู้ค้ำประกันเดิมไม่ได้ (มาตรา 192/28)

6. กำหนดอายุความ กำหนดอายุความของสิทธิเรียกร้องต่างๆ จะมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายกำหนดเอาไว้ โดยปกติอายุความจะมีกำหนดตั้งแต่ 6 เดือน 1 ปี 2 ปี 5 ปี และสูงสุด 10 ปี สำหรับอายุความที่จะกล่าวต่อไปนี้คงเน้นเฉพาะเรื่องที่ผู้ชำระบัญชีควรทราบเท่านั้น

- **อายุความ 10 ปี**

(1) อายุความนั้น ถ้าประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้มีกำหนดสิบปี (มาตรา 193/30)

(2) สิทธิเรียกร้องของรัฐที่จะเรียกเอาค่าภาษีอากรให้มีกำหนดอายุความสิบปี ฯลฯ (มาตรา 193/31)

(3) สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุด หรือโดยสัญญาประนีประนอมยอมความให้มีกำหนดอายุความสิบปี ทั้งนี้ ไม่ว่าสิทธิเรียกร้องเดิมจะมีกำหนดอายุความเท่าใด (มาตรา 193/32)

- **อายุความ 5 ปี**

สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ให้มีกำหนดอายุความห้าปี (มาตรา 193/33)

(1) ดอกเบี้ยค้างชำระ

(2) เงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวดๆ

(3) เงินค้างจ่าย คือ เงินเดือน เงินปี เงินบำนาญ ค่าอุปการะเลี้ยงดู และเงินอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกับที่มีการกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลา

(4) ค่าเช่าทรัพย์สินค้างชำระ เว้นแต่ผู้ประกอบธุรกิจในการให้เช่าสังหาริมทรัพย์เรียกเอาค่าเช่า (มีอายุความ 2 ปี)

(5) สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/34 (1) (2) และ (5) ที่ไม่อยู่ในบังคับอายุความสองปี

- **อายุความ 2 ปี**

สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ให้มีกำหนดอายุความสองปี (มาตรา 193/34 และ มาตรา 193/35)

(1) ผู้ประกอบการค้า หรืออุตสาหกรรม ฯลฯ เรียกเอาค่าของที่ได้ส่งมอบ ค่าการงานที่ได้ทำ หรือค่าดูแลกิจการของผู้อื่น รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดรองไป เว้นแต่เป็นการที่ได้ทำเพื่อกิจการของฝ่ายลูกหนี้นั้นเอง

(2) ภายใต้บังคับมาตรา 193/27 สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นจากการที่ลูกหนี้รับสภาพความรับผิดโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันตามมาตรา 193/28 วรรคสอง ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่ได้รับสภาพความรับผิดหรือให้ประกัน

ฯลฯ

- **อายุความ 1 ปี**

(1) มาตรา 1754 วรรคสาม กำหนดว่า "... ถ้าสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้อันมีต่อเจ้ามรดกมีกำหนดอายุความยาวกว่าหนึ่งปี มิให้เจ้าหนี้นั้นฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก"

(2) มาตรา 488 บัญญัติว่า "สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมีโทษตามกฎหมายลักษณะอาญาและมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมาไซร้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ"

7. ข้อสังเกตเกี่ยวกับกำหนดอายุความที่ควรทราบ

- **หนี้เงินกู้**

(1) เงินกู้ที่กำหนดชำระคืนต้นเงินครบถ้วนงวดเดียวมีอายุความ 10 ปี เช่น เงินกู้ระยะสั้น เป็นต้น

(2) เงินกู้ที่กำหนดชำระคืนต้นเงินเป็นงวดๆ มีอายุความ 5 ปี เช่น เงินกู้ระยะปานกลาง เป็นต้น

- **ดอกเบี้ยค้างชำระ** ดอกเบี้ยเงินกู้หรือดอกเบี้ยหนี้สินอย่างอื่นที่ค้างชำระมีอายุความ 5 ปี
- **หนี้การค้า** หนี้ค่าขายสินค้า หรือหนี้ค่าบริการมีอายุความ 2 ปี
- **เงินค้างจ่าย** เงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนค้างจ่าย รวมทั้งเงินค้างจ่ายใดๆ ที่มิได้มีการกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลาแน่นอนมีอายุความ 10 ปี

การเป็นโจทก์หรือจำเลยในคดีแพ่ง

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร บางกรณีอาจจะต้องเป็นโจทก์ฟ้องร้องต่อศาลให้ลูกหนี้ชำระหนี้ หรือบางกรณีอาจถูกเจ้าหนี้ของสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรฟ้องร้องต่อศาลให้ผู้ชำระบัญชีชำระหนี้สิน ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีจึงควรทราบแนวปฏิบัติในการเป็นโจทก์ หรือเป็นจำเลยในคดีแพ่งบ้าง ดังนี้

1. การเป็นโจทก์ในคดีแพ่ง ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้พิจารณาแล้วเห็นว่าลูกหนี้ของสหกรณ์เป็นหนี้มีมูลค่าจำนวนมากแต่ไม่ยอมชำระคืน หรือลูกหนี้บางรายที่ไม่ยอมชำระหนี้แต่มีสัญญาจำนองเป็นหลักประกัน ซึ่งผู้ชำระบัญชีใคร่ครวญแล้วว่าการฟ้องร้องต่อศาลให้ลูกหนี้ชำระหนี้สามารถบังคับคดีได้จำนวนเงินคุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ได้แก่ ค่าทนายความ ค่าขึ้นศาลและค่าฤชาธรรมเนียมต่างๆ ตามกฎหมาย ผู้ชำระบัญชีก็ควรดำเนินการเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยจ้างทนายความดำเนินการให้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากผู้ชำระบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่าการฟ้องร้องลูกหนี้ให้ชำระหนี้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายดำเนินคดี ผู้ชำระบัญชีก็ไม่ควรฟ้องศาล แต่ควรพิจารณาหาทางประนีประนอมกับลูกหนี้ โดยลดหนี้ให้ลูกหนี้เท่าที่จะมีกำลังจะชำระหนี้ได้ก็น่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกว่า

2. **การเป็นจำเลยในคดีแพ่ง** ผู้ชำระบัญชีอาจตกอยู่ในฐานะเป็นจำเลยในคดีแพ่งได้เสมอ ถ้าหากเจ้าหนี้ของสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรที่ชำระบัญชีได้ฟ้องศาลบังคับให้ชำระหนี้ ทำให้ผู้ชำระบัญชีในฐานะผู้จัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ต้องถูกฟ้องร้องเป็นจำเลยได้ และเมื่อผู้ชำระบัญชีถูกฟ้องเป็นจำเลยเมื่อใดก็ตามผู้ชำระบัญชีควรปฏิบัติ ดังนี้

- **การรับสำเนาคำฟ้องและหมายเรียก** เมื่อมีพนักงานของศาลนำหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องมาส่งให้ผู้ชำระบัญชี ถ้าพบผู้ชำระบัญชีพนักงานศาลจะให้ผู้ชำระบัญชีเซ็นชื่อรับหมายศาลพร้อมทั้งมอบสำเนาคำฟ้องและหมายศาลให้ไว้แก้คดี แต่ถ้าไม่พบผู้ชำระบัญชีและไม่มีบุคคลใดรับหมายและสำเนาคำฟ้องแล้ว พนักงานศาลจะกลับไปรายงานศาล แล้วศาลจะสั่งให้พนักงานศาลนำสำเนาคำฟ้องและหมายไปปิดไว้ที่ทำงานของผู้ชำระบัญชี เรียกว่า “ ปิดหมาย ” ซึ่งกฎหมายถือว่าผู้ชำระบัญชีทราบหมายแล้ว
- **กำหนดเวลาแก้คดี** เมื่อรับทราบคำฟ้องและหมายศาลแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องยื่นคำให้การสู้คดีภายใน 15 วัน นับแต่วันรับคำฟ้อง
- **การยื่นคำให้การสู้คดี** ปกติการยื่นคำให้การสู้คดีของจำเลยควรปรึกษาทนายความช่วยดำเนินการให้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เจ้าหนี้ของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีฟ้องบังคับให้ชำระหนี้นั้น ผู้ชำระบัญชีควรพิจารณาให้รอบคอบ คือ

(1) กรณีที่หนี้ที่เจ้าหนี้ฟ้องมีหลักฐานสมบูรณ์ชัดเจนถึงสู้คดีอย่างไรก็แพ้ เช่นนี้ ผู้ชำระบัญชีไม่ควรต้องจ้างทนายความ เพราะจะเสียค่าใช้จ่ายโดยใช่เหตุ และไม่ต้องยื่นคำให้การต่อศาล แต่ผู้ชำระบัญชีต้องไปขึ้นศาลตามกำหนดนัด แล้วใช้วิธีขอร้องให้โจทก์ลดหย่อนผ่อนผันต่อหน้าศาล ซึ่งปกติศาลจะช่วยไกล่เกลี่ยให้ประนีประนอมกัน เมื่อตกลงกันแล้วศาลก็จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และพิพากษาไปตามสัญญานั้น โจทก์ก็จะมีส่วนได้รับเงินค่าขึ้นศาลคืนถึง 3 ใน 4 ส่วนจำเลยก็ไม่ต้องถูกพิพากษาให้ใช้ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าทนายความแทนโจทก์เพิ่มจากหนี้ตามฟ้องอีก

(2) กรณีที่หนี้ที่เจ้าหนี้ฟ้องมีหลักฐานเป็นหนี้ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ และเป็นหนี้จำนวนเงินมาก ถ้าไม่สู้คดีอาจเสียหายแก่ทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีได้ ผู้ชำระบัญชีควรปรึกษาทนายความเพื่อสู้คดีต่อไป

- **ผลของคำพิพากษา** เมื่อยอมความตามคำพิพากษาหรือแพ้คดีแล้ว หากเป็นกรณีที่จำเลยจะต้องชำระเงินแก่โจทก์ เมื่อถึงกำหนดในคำบังคับของศาลจำเลยควรนำเงินไปชำระให้โจทก์ที่ศาล โดยให้เจ้าหน้าที่ศาลออกใบรับเงินให้ถือไว้เป็นหลักฐาน หากจำเลยไม่ชำระโจทก์จะขอให้ศาลยึดทรัพย์สินของจำเลย (สหกรณ์ที่ชำระบัญชี) นำออกขายทอดตลาดเอาเงินชำระให้โจทก์จนครบ ของที่ขายทอดตลาดลักษณะนี้มักถูกกดราคาต่ำมาก และจำเลยยังจะต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมการยึดทรัพย์ และขายทอดตลาดเพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่งด้วย

คำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับการชำระบัญชี

คำพิพากษาฎีกาที่รวบรวมขึ้นนี้ เป็นข้อวินิจฉัยของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการชำระบัญชีที่เกิดขึ้นกับห้างหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่จะนำแนววินิจฉัยของศาลฎีกาไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานชำระบัญชีได้ต่อไป

1. เหตุที่ต้องชำระบัญชี

คำพิพากษาฎีกาที่ 351/2507 (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่า สภาพของนิติบุคคลจำพวกห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนหรือบริษัทจำกัดนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการจดทะเบียน และจะสิ้นสภาพลงก็ด้วยการจดทะเบียน และการจดทะเบียนเพื่อให้นิติบุคคลชนิดนี้สิ้นสภาพลงนั้น กฎหมายบังคับให้กระทำโดยผู้ชำระบัญชี

คำพิพากษาฎีกาที่ 141/2506 วินิจฉัยว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนฟ้องห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเป็นจำเลยว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนตกลงเลิกห้างหุ้นส่วน แต่ยังมิได้จดทะเบียนเลิกและชำระบัญชี โจทก์เตือนให้จำเลยไปจัดการจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วน และชำระบัญชีกับจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี แต่จำเลยเพิกเฉย ดังนี้ การที่โจทก์กล่าวว่าจำเลยไม่จัดการชำระบัญชีนั้นถือว่าจำเลยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 1061 แล้วโจทก์ชอบที่จะนำคดีมาฟ้องได้ ส่วนการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนต้องใช้มาตรา 1251 โจทก์มีอำนาจฟ้องขอให้ตั้งกองหมายเป็นผู้ชำระบัญชีได้

2. หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชี

คำพิพากษาฎีกาที่ 875/2504 วินิจฉัยหน้าที่ของผู้ชำระบัญชี (มาตรา 1250) คือการชำระสะสางการงานของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทนั้นให้เสร็จไปกับจัดการใช้หนี้เงิน และแจกจำหน่ายสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น หาได้มีบทบัญญัติใดโดยตรงให้ผู้ชำระบัญชีต้องรับผิดเป็นส่วนตัวในหนี้สินที่ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่ตนเป็นผู้ชำระบัญชีค้างชำระบุคคลภายนอกอยู่ไม่ ทั้งไม่มีบทบัญญัติโดยตรงด้วยว่า หากผู้ชำระบัญชีไม่ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามหน้าที่ หรือไม่สุจริตแล้ว ผู้ชำระบัญชีจะต้องรับผิดในหนี้สินที่ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทค้างชำระผู้อื่นอยู่เป็นส่วนตัว

คำพิพากษาฎีกาที่ 809/2518 วินิจฉัยว่า ผู้ชำระบัญชีบริษัทจำกัดมีหน้าที่ตามมาตรา 1250 แต่ไม่ต้องรับผิดเป็นส่วนตัวในหนี้ที่บริษัทค้างชำระ ข้อหาว่าทำละเมิดก็ต้องแสดงว่าจงใจ หรือประมาทเลินเล่อทำให้เสียหาย เพียงแต่ไม่เรียกให้ชำระค่าหุ้นให้ครบยังไม่เป็นละเมิด

3. อำนาจของผู้ชำระบัญชี

คำพิพากษาฎีกาที่ 1071/2504 วินิจฉัยว่า เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนเลิกบริษัทและตั้งผู้อื่นเป็นผู้ชำระบัญชีแล้ว อำนาจของกรรมการบริษัทย่อมหมดไป กรรมการของบริษัทสองนายซึ่งมิใช่ผู้ชำระบัญชีจึงไม่มีอำนาจลงชื่อในฟ้องฎีกาแทนบริษัทที่ได้เลิกไปก่อนวันยื่นฎีกานั้นได้ และผู้ชำระบัญชีจะให้สัตยาบันแก่ฎีกานั้นภายหลังที่พ้นกำหนดระยะเวลาฎีกาแล้วไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1281/2501 วินิจฉัยว่า ผู้จัดการสาขาในประเทศไทยของบริษัทต่างประเทศยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แม้จะปรากฏว่าบริษัทและสาขาเลิกกิจการ และตั้งผู้ชำระบัญชีแล้วทำให้ผู้จัดการหมดอำนาจ ถ้าต่อมาผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแต่งตั้งผู้จัดการนั้นทำการแทน (ในการขอรับชำระหนี้) เป็นการให้สัตยาบันก่อนที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือศาลมีคำสั่งในเรื่องนี้ คำขอรับชำระหนี้นั้นใช้ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 253/2506 วินิจฉัยว่า แม้บริษัทได้เลิกแล้วทนายความซึ่งบริษัทได้แต่งตั้งไว้ก่อนนั้น ก็ยังถือว่าเป็นทนายความของบริษัทอยู่ในระหว่างการชำระบัญชี และมีสิทธิดำเนินคดีได้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1259 (1) เป็นบทให้อำนาจผู้ชำระบัญชีที่จะว่าต่างแก้ต่างในนามของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ไม่ใช่บทระงับสิทธิของทนายความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้แต่งตั้งไว้ ทนายความที่บริษัทแต่งตั้งไว้จะหมดอำนาจดำเนินคดีต่อเมื่อผู้ชำระบัญชีถอนการมอบอำนาจ

คำพิพากษาฎีกาที่ 481/2476 วินิจฉัยว่า บริษัททำเหมืองแร่ต่างประเทศซึ่งมีสาขาสำนักงานอยู่ในประเทศไทยได้เลิกบริษัท และตั้งผู้ชำระบัญชีสาขาในประเทศไทย เมื่อผู้ชำระบัญชีนำความไปจดทะเบียนต่อทางการแล้ว ผู้ใดจะปฏิเสธว่าไม่รู้ว่าบริษัทนั้นได้เลิก และกำลังชำระบัญชีอยู่ไม่ได้

รับซื้อทรัพย์จากผู้จัดการของบริษัท ซึ่งหมดอำนาจที่จะขายทรัพย์ของบริษัทได้แล้ว ผู้รับซื้อหาได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นไม่ ถึงแม้จะได้ทำกรมธรรม์สัญญากันที่อำเภอแล้วก็ตาม

คำพิพากษาฎีกาที่ 170/2477 วินิจฉัยว่า ผู้ชำระบัญชีบริษัทที่เลิกมีอำนาจฟ้องเรียกเงินค่าหุ้นที่ค้างชำระจากผู้ถือหุ้นได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้ถือหุ้นนั้นทราบว่าเพราะเหตุใดจึงเรียกให้ชำระเงินค่าหุ้นที่ค้างนั้น

4. อายุความฟ้องเรียกหนี้สินบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการชำระบัญชี

คำพิพากษาฎีกาที่ 809/2518 วินิจฉัยว่า การชำระบัญชีบริษัทจำกัดสิ้นสุดเมื่อจดทะเบียนตราบใดที่ยังไม่จดทะเบียนอายุความ 2 ปี (ตามมาตรา 1272) ยังไม่เริ่มนับ

คำพิพากษาฎีกาที่ 857/2504 (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่า ในคดีฟ้องให้บริษัทจำกัดชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1272 ที่ว่าต้องฟ้องภายในกำหนด 2 ปี นับแต่วันสิ้นสุดแห่งการชำระบัญชีนั้น อายุความต้องเริ่มนับแต่วันที่นายทะเบียนสั่งรับจดทะเบียนแล้ว เพราะคำสั่งเช่นนี้ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้บุคคลทั้งปวงรับรู้ มิใช่เริ่มนับแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนซึ่งย่อมยังไม่เป็นการแน่นอน นายทะเบียนอาจขัดข้องไม่รับจดทะเบียนโดยเหตุหนึ่งเหตุใดในวันยื่นก็ได้

ส่วนที่ 3
ปัญหาเกี่ยวกับการชำระบัญชี

ปัญหาเกี่ยวกับการชำระบัญชี

ในการดำเนินการชำระบัญชีนั้น ผู้ชำระบัญชีอาจพบปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติได้ และเพื่อให้ผู้ชำระบัญชีมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา อันจะเป็นผลให้การดำเนินการชำระบัญชีสามารถดำเนินการต่อไปและสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงได้สรุปปัญหาในการชำระบัญชีซึ่งรวบรวมจากข้อซักถามของผู้ที่เคยปฏิบัติงานชำระบัญชี พร้อมทั้งแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหานั้น ๆ ไว้ตามลำดับ ดังนี้

การรับมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชีและเอกสาร

คำถาม การที่สมุดบัญชีและเอกสารต่าง ๆ เช่น บัญชีย่อยลูกหนี้ สัญญาเงินกู้ สัญญาซื้อขาย เป็นต้น สูญหาย ไม่ได้ส่งมอบให้ผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีจำเป็นต้องแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือไม่ ผู้ชำระบัญชีทำหนังสือทวงหนี้ไป ลูกหนี้ไม่ยอมรับว่าเป็นหนี้ เพราะลูกหนี้ทราบว่าสมุดบัญชีต่าง ๆ หาย เมื่อลูกหนี้ปฏิเสธหนี้จะตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวนได้หรือไม่ (เป็นลูกหนี้ค่าปุ๋ยปี 2533 จำนวนล้านบาทเศษ) จะแก้ปัญหาอย่างไร หรือจะใช้วิธีการประนีประนอม

แนวปฏิบัติ
- ผู้ชำระบัญชีไม่จำเป็นต้องแจ้งความ หากจะแจ้งความผู้แจ้งความควรเป็นเจ้าหน้าที่สหกรณ์ หรือกรรมการสหกรณ์ที่ต้องส่งมอบสมุดบัญชี
- กรณีชำระบัญชี ลูกหนี้ปฏิเสธหนี้ไม่จำเป็นต้องตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ เพราะหากไม่ได้รับชำระหนี้ก็จะตัดเป็นค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการ การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต้องตั้งก่อนรับมอบทรัพย์สิน
- ลูกหนี้ค่าปุ๋ยปี 2533 เป็นลูกหนี้ที่ขาดอายุความแล้ว ถ้าผู้ชำระบัญชีสามารถเรียกให้ชำระคืนได้ก็จะถือเป็นรายรับจากการเลิกกิจการ

คำถาม การรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ที่ว่ารับให้ครบถ้วนนั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ชำระบัญชีใช่หรือไม่ ถ้าภายหลังตรวจสอบแล้วยังขาดหลักฐานสำคัญจะดำเนินการให้สหกรณ์ส่งมอบอีกได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ การรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ผู้ชำระบัญชีจะต้องรับมอบให้ครบถ้วนจะใช้ดุลยพินิจไม่ได้ และภายหลังหากตรวจสอบแล้วพบว่ายังขาดหลักฐานสำคัญ ก็อาจสอบถามจากผู้รับผิดชอบได้ นอกจากนี้ กรณีที่ทรัพย์สินของสหกรณ์มีเป็นจำนวนมากจนผู้ชำระบัญชีไม่อาจขนย้ายมาได้ ก็อาจมอบให้อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์โดยต้องทำหนังสือมอบหมายไว้เป็นหลักฐานด้วย

คำถาม กรรมการไม่ให้ความร่วมมือ ทรัพย์สินถาวรหายไปก่อนส่งมอบยากที่จะติดตามจะตัดออกจากบัญชี และเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินได้หรือไม่ นอกจากนี้ทรัพย์สินบางรายการกรรมการนำไปให้สถานีตำรวจใช้ ผู้ชำระบัญชีจะทำหนังสือถึงสถานีตำรวจบริจาคทรัพย์สินให้จะได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ - ทรัพย์สินที่หายไปก่อนที่สหกรณ์จะส่งมอบให้ผู้ชำระบัญชีเป็นเรื่องที่คณะกรรมการของสหกรณ์ควรติดตามให้มีผู้รับผิดชอบ ส่วนการจัดทำงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินนั้น ทรัพย์สินในงบดุลจะเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่จริง ณ วันรับมอบทรัพย์สิน

- ทรัพย์สินที่กรรมการนำไปให้สถานีตำรวจใช้ โดยหลักการต้องเรียกคืน แต่ในทางปฏิบัติที่ประชุมใหญ่อาจให้สัตยาบัน โดยอนุมัติงบดุลที่แสดงรายการทรัพย์สินที่มีอยู่จริง

คำถาม ตั้งแต่เริ่มชำระบัญชีจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 10 ปีแล้ว ผู้ชำระบัญชีคนแรกได้รับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชี ตลอดจนเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชียังไม่ครบถ้วน สหกรณ์มีทรัพย์สิน และหนี้สินเป็นจำนวนมาก การดำเนินคดีกับลูกหนี้ต่างๆ สิ้นสุดแล้ว เจ้าหนี้ดำเนินคดีกับสหกรณ์สิ้นสุดแล้วได้ยึดทรัพย์ (ที่ดินและอาคาร) ขายทอดตลาดชำระหนี้แต่ก็ยังชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ไม่หมด กรรมการเหลือเพียง 1 คน (กรรมการคนอื่นเสียชีวิต) ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันได้รับมอบงานต่อจากผู้ชำระบัญชีคนแรก

1. กรณีกรรมการไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สิน และหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีให้ครบถ้วนได้นั้น ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันควรปฏิบัติอย่างไร (ด้านการปฏิบัติงานและการรายงาน)
2. ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะเริ่มจัดทำงบดุลเมื่อใด
3. สินค้าคงเหลือและครุภัณฑ์ที่ได้รับมอบบางส่วนนั้นจะจัดการจำหน่ายไปก่อนที่จะจัดทำงบดุลได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ - กรณีที่ผู้ชำระบัญชีคนแรกยังไม่ได้จัดทำงบการเงินตามมาตรา 80 ผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 ต้องจัดทำงบการเงินดังกล่าว โดยจัดทำ ณ วันรับมอบทรัพย์สิน และเอกสารจากผู้ชำระบัญชีคนแรก การดำเนินการต่างๆ เช่น การดำเนินคดีกับลูกหนี้ และการจ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ ถือเป็นการดำเนินงานก่อนจัดทำงบการเงินตามมาตรา 80

- สินค้าคงเหลือ/ครุภัณฑ์ หากผู้ชำระบัญชียังไม่ได้จัดทำงบการเงินตามมาตรา 80 ผู้ชำระบัญชีจะจัดการจำหน่ายไปก่อนไม่ได้

- สหกรณ์นี้ถึงเลิกมานานกว่า 10 ปีแล้ว การจะดำเนินการจัดทำงบการเงินตามมาตรา 80 นั้นน่าจะทำได้ยาก เพราะเอกสารหลักฐานต่างๆ ไม่ครบถ้วน ถ้าเป็นไปได้ให้ดำเนินการตามกรณีตัวอย่างของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ที่ปรากฏในเรื่องอื่นๆ ของส่วนที่ 3 นี้ คือ เรียกให้กรรมการมาให้ปากคำ แล้วเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ขอถอนชื่อออกจากทะเบียนต่อไป

คำถาม กรณีที่คณะกรรมการยังไม่ยอมส่งมอบทรัพย์สิน เพราะกรรมการที่เก็บรักษาเงินสดและมีอำนาจในการสั่งจ่ายเงินฝากธนาคาร ได้ย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น ผู้ชำระบัญชีจะมีวิธีการบังคับให้คณะกรรมการส่งมอบทรัพย์สินอย่างไร

แนวปฏิบัติ – กรณีชำระบัญชีหากกรรมการซึ่งเป็นผู้เก็บรักษาเงินสดของสหกรณ์ ไม่ส่งมอบเงินสดให้ผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีก็สามารถจัดทำงบการเงินได้ โดยตั้งกรรมการผู้นั้นเป็นลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี

– สำหรับบัญชีเงินฝากธนาคาร ให้ผู้ชำระบัญชีติดต่อกับธนาคารโดยใช้สำเนาคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีเป็นหลักฐานเพื่อขอโอนบัญชีเงินฝากเป็นชื่อของผู้ชำระบัญชี

– ผู้ชำระบัญชีอาจแจ้งความดำเนินคดี ตามมาตรา 132 แก่คณะกรรมการสหกรณ์ที่ไม่ส่งมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี และเอกสารหลักฐานได้

คำถาม เงินสดที่กรรมการเก็บรักษาไว้ และสมุดคู่บัญชีเงินฝากธนาคาร ถ้ากรรมการไม่ยอมส่งมอบจะนำมาหักกลบลบหนี้กับเจ้าหนี้เงินยืมทดรอง ซึ่งกรรมการผู้นั้นเป็นเจ้าหนี้เงินยืมทดรองอยู่ โดยไม่ต้องรอให้กรรมการผู้นั้นส่งมอบเงินสด และปิดบัญชีเงินฝากได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ถ้ากรรมการผู้เก็บรักษาเงินสด และสมุดเงินฝากธนาคารไม่ยอมส่งมอบเงินสด และสมุดคู่บัญชีเงินฝากธนาคารที่เก็บรักษาอยู่ให้ผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีย่อมมีสิทธิหักกลบลบหนี้กับหนี้เงินยืมทดรองที่กรรมการดังกล่าวเป็นเจ้าหนี้สหกรณ์ได้ ทั้งนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องแสดงเจตนาหักกลบลบหนี้ต่อกรรมการดังกล่าวด้วย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 341 และ 342)

คำถาม เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชี ได้ทำหนังสือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปิดประกาศเรื่องการชำระบัญชี และเลิกสหกรณ์ ได้ทำหนังสือแจ้งให้สหกรณ์ทราบเพื่อส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่าง ๆ แล้ว ปรากฏว่านับแต่วันที่แจ้งให้สหกรณ์ทราบ (10 ก.ค. 42) จนถึงปัจจุบันยังไม่สามารถรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ได้ เนื่องจากคณะกรรมการติดภารกิจบ้าง เจ้าหน้าที่มีงานมาก ซึ่งผู้ชำระบัญชีได้ติดต่อกับสหกรณ์อยู่เนือง ๆ ให้ส่งมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ เพื่อดำเนินการชำระบัญชี จากเหตุการณ์นี้ผู้ชำระบัญชีจะต้องปฏิบัติอย่างไรต่อไป

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีจะไม่สามารถดำเนินการชำระบัญชีได้ ถ้าหากไม่ได้รับมอบทรัพย์สิน เอกสาร และบัญชีจากผู้รับผิดชอบของสหกรณ์ ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องติดต่อประสานงานกับกรรมการของสหกรณ์ให้ทำการส่งมอบสมุดบัญชี เอกสาร และทรัพย์สินให้ได้ การส่งมอบนั้นไม่จำเป็นต้องให้คณะกรรมการทุกคนมาส่งมอบ ควรนัดกรรมการคนใดคนหนึ่งให้มาทำการส่งมอบก็ได้

คำถาม กลุ่มเกษตรกรมีงบการเงินปีสุดท้ายเมื่อปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มี.ค. 2538 ได้ติดต่อให้มอบเอกสารแต่กลุ่มเกษตรกรทำหายหมด ผู้ชำระบัญชีจะดำเนินการอย่างไร

แนวปฏิบัติ ให้ทำบันทึกการส่งมอบ โดยคณะกรรมการบันทึกว่าไม่มีอะไรเลย ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหลักฐาน สมุดบัญชี รวมทั้งเงินสดและเงินฝากธนาคาร ผู้ชำระบัญชีได้ประกาศโฆษณาตามมาตรา 79 เมื่อมีบันทึกและไม่มีผู้ใดติดต่อแล้ว ให้นำบันทึกนั้นมาจัดทำรายงานการชำระบัญชีเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ ผ่านผู้สอบบัญชีตรวจสอบให้ความเห็นชอบและถอนชื่อออกจากทะเบียนต่อไป

คำถาม เมื่อมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี ถ้าหากผู้ชำระบัญชีได้มีหนังสือไปถึงกรรมการให้ส่งมอบทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน สมุดบัญชี และทะเบียนต่าง ๆ ภายใน 30 วันแต่ไม่ได้รับการติดต่อกลับมา และได้ทำหนังสือทวงถามไปยังผู้รับผิดชอบ แต่ก็ไม่ได้รับการติดต่อกลับมาเช่นเดียวกันจนเวลาล่วงเลยมาหลายเดือนแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องทำอย่างไรต่อไป สามารถทำงบครั้งสุดท้าย แล้วทำรายงานการชำระบัญชีส่งได้ในคราวเดียวกันเลยหรือไม่

แนวปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวมีวิธีปฏิบัติ คือ

- ถ้าอยู่ในวิสัยที่ผู้ชำระบัญชีจะไปพบกรรมการที่รับผิดชอบด้วยตนเองได้ ก็ควรเดินทางไปพบเพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงว่า สหกรณ์มีทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน สมุดบัญชีและเอกสารอื่นหรือไม่ ถ้ามี ผู้ชำระบัญชีก็ควรรับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานจากกรรมการด้วย แต่ถ้ากรรมการแจ้งว่าไม่มีทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน และสมุดบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชีควรขอให้กรรมการรับรองว่าไม่มีทรัพย์สินและสมุดบัญชีด้วยเพื่อจะได้ใช้เป็นหลักฐานในการชำระบัญชีต่อไป
- ถ้าผู้ชำระบัญชียังไม่ได้รับมอบทรัพย์สินและสมุดบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชียังไม่สามารถทำงบการเงินและรายงานการชำระบัญชีได้ เพราะไม่มีเอกสารสมุดบัญชีที่จะใช้เป็นหลักฐานลงบัญชี แต่ผู้ชำระบัญชีสามารถที่จะรายงานให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบถึงการไม่ได้รับมอบทรัพย์สิน และสมุดบัญชีในรายงานความเคลื่อนไหวในการชำระบัญชีงวด 6 เดือนได้

คำถาม กลุ่มเกษตรกรปัจจุบันมีแต่ประธานกลุ่มฯ อยู่คนเดียว ทรัพย์สินได้ขายหมดแล้ว และจ่ายเงินค่าหุ้นให้สมาชิกหมดแล้วโดยไม่มีหลักฐาน มีวิธีเลิกและแนวทางการชำระบัญชีอย่างไร

แนวปฏิบัติ ให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้ชำระบัญชีของบการเงินครั้งสุดท้ายจากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาชำระบัญชี (ให้ดูว่ามีเจ้าหนี้หรือไม่และเจ้าหนี้ขาดอายุความแล้วหรือไม่)

2. ติดต่อประธานให้ทำหนังสือชี้แจงว่าได้ดำเนินการอย่างไรกับทรัพย์สินของกลุ่ม และให้แจ้งว่าเอกสารปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ทำการประกาศหนังสือพิมพ์รายวันหรือสื่ออื่น ๆ เพื่อให้ทราบว่ากลุ่มได้เลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้
4. หากไม่มีผู้ใดมาติดต่อภายในระยะเวลาตามสมควร ให้ผู้สอบชำระบัญชีทำหนังสือเสนอเลิกกลุ่มให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ โดยแนบเอกสารทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง

คำถาม การส่งมอบทรัพย์สินจากกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแจ้งว่าไม่มีทรัพย์สิน และเอกสารส่งมอบให้ แต่ติดต่อสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มีเอกสารต่าง ๆ เช่น รายละเอียดหุ้น รายละเอียดลูกหนี้ เป็นต้น ผู้ชำระบัญชีควรปฏิบัติอย่างไร เมื่อกลุ่มแจ้งว่าไม่มีอะไรจะส่งมอบ แต่มีข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีต้องหาเอกสารหลักฐานเพื่อใช้ในการชำระบัญชี เมื่อกลุ่มแจ้งว่าไม่มีเอกสาร แต่สามารถหาได้จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ก็ต้องใช้เอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานตั้งต้นในการพิจารณาดำเนินการชำระบัญชี โดยอาจต้องนำไปขอข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มเพื่อดำเนินการชำระบัญชีต่อไป

การประกาศหนังสือพิมพ์และแจ้งเจ้าหนี้

คำถาม ผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้ทดรองจ่ายเงินค่าลงหนังสือพิมพ์ ค่าพาหนะ และอื่น ๆ ไปก่อน แต่ยังเบิกไม่ได้ เนื่องจากไม่มีเงินสดในมือ มีแต่เงินฝากธนาคารประเภทกระแสรายวันที่ยังไม่ได้โอนมาเป็นชื่อผู้ชำระบัญชี ต่อมาเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีคนใหม่ ผู้ชำระบัญชีคนใหม่มีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อจ่ายให้ผู้ชำระบัญชีคนเก่าหรือไม่ และต้องจัดทำใบสำคัญจ่ายอย่างไร เช่น ให้ผู้ชำระบัญชีคนใหม่ลงลายมือชื่อรับรองแล้วจ่ายเงินให้ผู้ชำระบัญชีคนเก่า หรือให้ผู้ชำระบัญชีคนเก่าลงลายมือชื่อรับเงินด้วย

แนวปฏิบัติ ภาระค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีถ้ามีต้องจ่ายก่อนรายจ่ายอื่น และใครเป็นผู้รับเงินก็ให้ผู้นั้นเป็นผู้ลงนามรับเงินในเอกสารใบสำคัญ

คำถาม กรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้รับมอบทรัพย์สินต่าง ๆ แล้วจากผู้ชำระบัญชีคนก่อน ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ ผู้ชำระบัญชีจะต้องลงประกาศหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน หรือประกาศโฆษณาทางอื่น จากหลักฐานปรากฏว่าผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้ลงประกาศหนังสือพิมพ์ไว้แล้ว ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะต้องประกาศหนังสือพิมพ์อีกหรือไม่ (สหกรณ์นี้ไม่มีเงินสดคงเหลือ ไม่มีเงินฝากธนาคารและมีแต่เจ้าหนี้)

แนวปฏิบัติ ไม่ต้องลงประกาศหนังสือพิมพ์ เพราะพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 79 บัญญัติไว้ให้ประกาศหนังสือพิมพ์ หรือประกาศโฆษณาทางอื่นภายใน 30 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ตามปัญหานี้ได้เปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีมาหลายคนแล้ว และมีหลักฐานว่าคนก่อนได้ประกาศหนังสือพิมพ์ไปแล้วด้วย

การจัดทำงบการเงินเมื่อรับมอบทรัพย์สินและการเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่

คำถาม สหกรณ์ ก. จำกัด สอบบัญชีได้ครั้งสุดท้ายเมื่อปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2540 ต่อมานายทะเบียนสหกรณ์ประกาศให้เลิกกิจการ ตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2543 โดยประกาศ ณ วันที่ 20 เมษายน 2543 และได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ ก. จำกัด ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน 2543 ในกรณีนี้ ผู้ชำระบัญชีจะต้องจัดทำงบดุลให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองเป็นปี ๆ หรือทำงบการเงินครั้งเดียวรวม 2 ปี

แนวปฏิบัติ ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ข้อ 21.1 กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำงบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีสำหรับระยะเวลาต่อจากวันสิ้นปีทางบัญชีในงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นครั้งหลังสุด ถึงวันรับมอบทรัพย์สิน เพื่อให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองก่อนที่จะเริ่มดำเนินการชำระบัญชี ดังนั้นในกรณีนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องจัดทำงบดุลจากหลักฐานต่าง ๆ ตามบัญชีของสหกรณ์ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึงวันรับมอบทรัพย์สินและสมุดบัญชีของสหกรณ์ โดยมีงบกำไรขาดทุนประกอบด้วย

คำถาม กรณีรับมอบสมุดบัญชี และทรัพย์สินหลายครั้งจะถือวันที่ครั้งหลังเป็นวันที่จัดทำงบการเงินใช่หรือไม่ กล่าวคือ ผู้ชำระบัญชีคนก่อนรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ บางส่วน ต่อมาผู้ชำระบัญชีที่แต่งตั้งใหม่ได้รับมอบสมุดบัญชี และเอกสารอีก รวมทั้งรับมอบทรัพย์สินถาวร เนื่องจากผู้ชำระบัญชีคนก่อนยังไม่ได้รับมอบทรัพย์สินถาวรจากสหกรณ์ กรณีดังกล่าวผู้ชำระบัญชีคนก่อนจ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีคนต่อมาทำงบการเงินเมื่อวันรับมอบทรัพย์สินครั้งหลัง ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีจะถือเป็นรายจ่ายในการดำเนินงานของสหกรณ์ หรือค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี

18 ธ.ค. 40 – ผู้ชำระบัญชีคนก่อนรับมอบสมุดบัญชี ระหว่างนี้ผู้ชำระบัญชีคนก่อนจ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี

11 ม.ค. 42 – ผู้ชำระบัญชีคนใหม่รับมอบสมุดบัญชีและทรัพย์สินต่าง ๆ โดยผู้ชำระบัญชีคนใหม่จัดทำงบการเงิน ณ วันนี้ การจัดทำบัญชีรับจ่าย จะต้องทำรายการที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 11 ม.ค. 42 เป็นต้นไป ใช่หรือไม่

แนวปฏิบัติ – จากวันที่ 18 ธ.ค. 40 ซึ่งผู้ชำระบัญชีคนแรกรับมอบทรัพย์สิน เอกสาร ถึงวันที่ 11 ม.ค. 42 ผู้ชำระบัญชีคนแรกยังไม่ได้จัดทำงบการเงินตามมาตรา 80 ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 จึงต้องจัดทำงบการเงินเมื่อได้รับมอบทรัพย์สิน และเอกสารตามมาตรา 80 ณ วันที่ 11 ม.ค. 42

– ค่าใช้จ่ายที่ผู้ชำระบัญชีคนแรกจ่ายไป ให้ถือเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแสดงไว้ในงบกำไรขาดทุน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน

– บัญชีค่าใช้จ่ายระหว่างการชำระบัญชี ให้จัดทำต่อจากงบการเงินที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 80 คือ ตั้งแต่วันที่ 11 ม.ค. 42 เป็นต้นไป

คำถาม ผู้ชำระบัญชีจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน และเสนอนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว แต่นายทะเบียนสหกรณ์ยังไม่ได้ส่งคืนให้ผู้สอบบัญชี ระหว่างนั้นมีอดีตเจ้าหน้าที่สหกรณ์ทักท้วงเงินสะสมเจ้าหน้าที่ เมื่อตรวจสอบหลักฐานการจ่ายเงินเดือนแล้วปรากฏว่าสหกรณ์ตั้งบัญชีเงินเดือนด้วยยอดสุทธิ (หลังหักเงินสะสม) อย่างนี้จะต้องแก้ไขงบดุลหรือไม่ ถ้าไม่แก้ไขงบดุลจะใช้วิธีกันเงินไว้จ่ายเงินสะสมได้หรือไม่ และเมื่อจ่ายเงินจะมีวิธีปฏิบัติทางบัญชีอย่างไร

แนวปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวมีแนวปฏิบัติได้ 2 ทาง คือ

1. ถ้างบดุลที่เสนอนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อให้แต่งตั้งผู้สอบบัญชีตรวจรับรองงบดุลนั้น ผู้สอบบัญชียังไม่ได้ตรวจสอบรับรอง ผู้ชำระบัญชีควรขอคืนเพื่อแก้ไขงบดุลและงบกำไรขาดทุนแล้วปรับปรุงรายการบัญชี ดังนี้

   เดบิต บัญชีเงินเดือน

   เครดิต บัญชีเงินสะสมเจ้าหน้าที่

2. ถ้างบดุลที่เสนอนายทะเบียนสหกรณ์ ได้ผ่านการตรวจสอบรับรองจากผู้สอบบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็ต้องจ่ายเงินสะสมเจ้าหน้าที่คืนให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์ โดยให้ถือเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างการชำระบัญชี

คำถาม ถ้าพบว่าตั้งแต่ปีก่อน ๆ ร้านสหกรณ์ตั้งบัญชีเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนสมาชิกสมทบเกินกว่าที่ปรากฏในรายละเอียด ผู้ชำระบัญชีจะโอนรายการเป็นทุนสำรองได้หรือไม่ ถ้าจัดทำงบการเงินไปแล้วจะแก้ไขที่งบการเงินได้หรือไม่ (ผู้สอบบัญชียังไม่ตรวจสอบรับรอง)

แนวปฏิบัติ – เงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนสมาชิกสมทบ ซึ่งเกินกว่ารายตัวที่ยกมาจากปีก่อน ๆ ผู้ชำระบัญชีโอนเข้าเป็นทุนสำรองได้ก่อนการจัดทำงบการเงิน

– ถ้าจัดทำงบการเงินแล้ว แต่ผู้สอบบัญชียังไม่ตรวจสอบรับรอง ผู้ชำระบัญชีสามารถขอแก้ไขงบการเงินได้

คำถาม กรณีสหกรณ์ตกค้างการตรวจสอบมาหลายปี ผู้ชำระบัญชีจะต้องจัดทำงบดุล ณ วันสิ้นสุดปีทางบัญชีของทุกปีใช่หรือไม่

แนวปฏิบัติ กรณีนี้ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำงบดุลตั้งแต่วันถัดจากวันที่ผู้สอบบัญชีรับรองงบดุลครั้งสุดท้าย ถึงวันที่รับมอบเอกสารหลักฐานจากสหกรณ์เพียงครั้งเดียว

คำถาม ผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ จนถึงการจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองแล้ว แต่ผู้ชำระบัญชีไม่สามารถเรียกประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรองแล้วได้ เนื่องจากมีสมาชิกมาประชุมไม่ถึง 10 คน จะมีวิธีปฏิบัติต่อไปอย่างไร

แนวปฏิบัติ - ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 80 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

คำถาม เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินแล้ว ผู้ชำระบัญชีจะต้องเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ แล้วจึงเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ต่อไปนั้น ในการประชุมใหญ่ต้องมีสมาชิกอย่างน้อยกี่คนจึงครบองค์ประชุม

แนวปฏิบัติ - จำนวนสมาชิกที่ถือเป็นองค์ประชุมเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับของสหกรณ์

คำถาม ร้านสหกรณ์มีมติให้เลิกกิจการตามมติที่ประชุมใหญ่เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2541 และมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2541 มีมติให้เลิกกิจการโดยให้บริจาคเงินเป็นค่าตอบแทนวิทยาลัยที่ได้ใช้น้ำ – ไฟฟ้า และอาคารสถานที่เป็นจำนวน 106,000 บาท และบริจาคสินค้าคงเหลือทั้งหมดให้กับสหกรณ์ของวิทยาลัย ซึ่งตามรายงานการประชุมใหญ่ไม่ได้บันทึกรายละเอียดส่วนนี้ไว้ การบริจาคเงิน และสินค้าดังกล่าวทำได้หรือไม่ โดยใช้มติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และจะปรับปรุงบัญชีอย่างไร งบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรอง ณ วันที่ 31 มีนาคม 2542 จะแสดงอย่างไร

แนวปฏิบัติ การบริจาคเงินให้แก่วิทยาลัย ละบริจาคสินค้าคงเหลือทั้งหมดให้แก่สหกรณ์ของวิทยาลัยอาจทำได้โดยต้องผ่านการเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ อย่างไรก็ตามต้องพิจารณาด้วยว่าการบริจาคทรัพย์สินดังกล่าวจะทำให้เจ้าหนี้ของสหกรณ์เสียหายหรือไม่ กล่าวคือ ถ้าสหกรณ์บริจาคเงินและสินค้าไปหมดเป็นผลให้เจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้หรือได้รับชำระหนี้ไม่ครบถ้วนแล้ว ก็เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง คณะกรรมการสหกรณ์อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 350 ฐานโกงเจ้าหนี้

คำถาม ผู้ชำระบัญชีจัดทำงบดุลเมื่อวันรับมอบทรัพย์สิน และผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองแล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งงบดุลให้ผู้ชำระบัญชี ในช่วงนี้ผู้ชำระบัญชีได้จำหน่ายทรัพย์สิน และชำระหนี้คืนจนอยู่ในขั้นที่สามารถรายงานการชำระบัญชีได้แล้วจะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร เพราะกำหนดว่าต้องนำงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรอง แล้วเสนอที่ประชุมใหญ่อนุมัติ และส่งให้นายทะเบียนสหกรณ์ด้วย

แนวปฏิบัติ
- หากยังไม่ได้รับงบดุลที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 80 จากผู้สอบบัญชีให้ติดตามทวงถามจากผู้สอบบัญชี
- งบดุลที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองแล้ว ถือใช้เป็นหลักฐาน/เป็นข้อมูลในการดำเนินการชำระบัญชีต่อไป ผู้ชำระบัญชีต้องชำระสะสางบัญชีต่าง ๆ ตามข้อมูลที่ปรากฏในงบดุลนั้น
- เมื่อชำระสะสางกิจการเสร็จแล้ว ผู้ชำระบัญชีจึงจะสามารถรายงานผลการชำระบัญชีพร้อมทั้งจัดทำรายการย่อของบัญชีที่ชำระตามมาตรา 87 ได้

คำถาม งบดุลของกลุ่มเกษตรกรมีเพียงเงินสด เงินฝากธนาคาร ทุน กำไรสุทธิรอการจัดสรร สมาชิกมีมติไม่ขอรับเงินค่าหุ้นแต่จะบริจาคให้วัด โดยนำเงินสดที่มีทั้งหมดไปบริจาคให้วัด เมื่อรับมอบทรัพย์สินจึงไม่ได้รับเงิน ได้รับเพียงสมุดบัญชี และในสมุดก็ยังไม่มีการบันทึกรายการจ่ายเงินเลย กรณีนี้จะปฏิบัติอย่างไร และมีวิธีการเขียนรายงานการเคลื่อนไหวได้อย่างไร

แนวปฏิบัติ
- ต้องให้กลุ่มบริจาคให้วัดก่อนส่งมอบทรัพย์สินให้กับผู้ชำระบัญชี โดยต้องมีหลักฐานการบริจาค และให้มีการบันทึกรายการจ่ายไว้ในสมุดบัญชีก่อนด้วย
- งบการเงินในวันรับมอบทรัพย์สินไม่ต้องจัดทำ เพราะจะมีรายการเป็นศูนย์ทั้งหมด
- ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ทำการประกาศหนังสือพิมพ์รายวันหรือสื่ออื่น ๆ เพื่อให้ทราบว่ากลุ่มได้เลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้หากไม่มีผู้ใดมาติดต่อภายในระยะเวลาตามสมควร ให้ผู้ชำระบัญชีทำหนังสือเสนอเลิกกลุ่มให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ โดยแนบเอกสารทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง
- การเขียนรายงานก็เขียนว่า ไม่มีทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใด พร้อมกับขอให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อออกจากทะเบียน

คำถาม การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร เมื่อผู้ชำระบัญชีรับมอบเอกสารหลักฐาน ทรัพย์สินและจัดทำงบการเงินแล้ว กลุ่มมีเพียงเงินสด และเงินฝากธนาคารคงเหลือ ไม่มีรายการอื่นใด ในกรณีนี้จะเรียกประชุมคณะกรรมการดำเนินการก่อนนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งผู้สอบบัญชีได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ต้องปฏิบัติอย่างไร

แนวปฏิบัติ – งบการเงินจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้สอบบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งได้รับรองแล้ว
– การลงชื่อรับรองงบการเงินของผู้สอบบัญชีนั้น จะต้องลงชื่อต่อเมื่อได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากนายทะเบียนสหกรณ์แล้วเท่านั้น
– งบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรองแล้วไม่ต้องนำเสนอคณะกรรมการ แต่ต้องนำเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติก่อนเสนอนายทะเบียนสหกรณ์

คำถาม ในกรณีที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร ผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการรับมอบทรัพย์สิน ประกาศหนังสือพิมพ์และวิทยุแล้ว อีกทั้งยังได้ดำเนินการเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ และนำเงินที่ได้รับชำระหนี้กับเงินที่ได้รับมอบจากกลุ่มเกษตรกรที่เลิกเข้าฝากธนาคารในนามผู้ชำระบัญชีด้วย แต่ยังมิได้ดำเนินการจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน ในการจัดทำงบการเงินควรจะนำรายการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ และรายการเงินฝากธนาคารในนามผู้ชำระบัญชีแสดงไว้ในงบการเงินด้วยหรือไม่ หรือจะต้องนำไปแสดงไว้ในรายการชำระบัญชีหลังจากที่จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินแล้ว

แนวปฏิบัติ – ไม่ต้องแสดงในงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน เพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังวันรับมอบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นวันจัดทำงบการเงินก่อนชำระบัญชี แต่ต้องนำรายการดังกล่าวไปแสดงไว้ในรายการย่อการชำระบัญชีหลังจากที่จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินแล้ว

คำถาม กลุ่มเกษตรกรเลิกโดยมติที่ประชุมใหญ่ ในงบดุลครั้งสุดท้ายกลุ่มมีค่าหุ้น 3,000 บาท ผู้ชำระบัญชีได้รับแจ้งว่า ประธานจ่ายค่าหุ้นให้สมาชิกไปหมดแล้ว มีหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน ผู้ชำระบัญชีจะทำงบดุลเป็นศูนย์เสนอให้ผู้สอบบัญชีรับรองได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติ ดังนี้
1. ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ทำการประกาศหนังสือพิมพ์รายวัน หรือสื่ออื่นเพื่อให้ทราบว่ากลุ่มได้เลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ เป็นต้น
2. ติดต่อประธานให้ทำหนังสือชี้แจงว่าได้ดำเนินการอย่างไรกับทรัพย์สินของกลุ่ม
3. ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีต่อจากงบดุลครั้งสุดท้าย ถ้าข้อมูลทางบัญชีหลังจ่ายชำระค่าหุ้นไม่มีทรัพย์สิน หนี้สิน หรือทุนใดเหลืออยู่อีก ไม่ต้องจัดทำงบดุลเป็นศูนย์เสนอผู้สอบบัญชี แต่ให้จัดทำรายงานการชำระบัญชี และรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้นเสนอต่อผู้สอบบัญชี โดยให้รายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่ากลุ่มได้ดำเนินการอย่างไรทำให้ผู้ชำระบัญชีไม่ได้รับมอบทรัพย์สินใด ๆ จากกลุ่ม ซึ่งผู้ชำระบัญชีได้ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดในการชำระบัญชีแล้ว

คำถาม การจัดทำงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สิน ได้ทำหนังสือของบดุลครั้งล่าสุดจากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ แต่เอกสารทางบัญชีของสหกรณ์สูญหาย (มีการบันทึกในสมุดเงินสด แต่ไม่มีเอกสารใบสำคัญรับ – จ่ายประกอบการลงบัญชี) การจัดทำงบดุลจะถือปฏิบัติอย่างไร

แนวปฏิบัติ เอกสารทางบัญชีสูญหายแต่ยังมีข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในสมุดเงินสด ให้กรรมการที่จัดทำบัญชีทำหนังสือรับรองรายการที่เกิดขึ้น และรับรองข้อมูลในสมุดเงินสดว่าเป็นของสหกรณ์จริงก็สามารถใช้ได้ และให้จัดทำงบดุลจากข้อมูลที่มีในสมุดเงินสดนั้น

คำถาม กรณีมีงบดุลจากผู้สอบบัญชี แต่สหกรณ์ไม่มีเอกสารทางบัญชี ส่งมอบแต่เงินสดในมือและเงินฝากธนาคารเหลือไม่ครบตามงบดุลของผู้สอบบัญชี สหกรณ์อ้างว่ามีรายการรับ – จ่าย และทำธุรกิจด้วย จะปฏิบัติอย่างไรเพราะสหกรณ์ไม่มีเอกสารทางบัญชีใด ๆ

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีรับมอบเงินสด และเงินฝากธนาคารตามยอดที่ได้รับจริง ส่วนข้อมูลทางบัญชีที่สูญหายนั้นให้สอบถามกรรมการว่า จะสามารถรวบรวมได้หรือไม่ว่าได้จ่ายไปเป็นค่าอะไร จำนวนเท่าใด หากสามารถรวบรวมได้ให้กรรมการทำหนังสือรับรองรายการที่เกิดขึ้น และใช้ข้อมูลดังกล่าวในการจัดทำงบการเงินได้

การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

คำถาม กรณีที่ร้านสหกรณ์ฟ้องร้องลูกหนี้ และศาลตัดสินแล้วว่าให้ใช้เงินพร้อมค่าทนาย และดอกเบี้ย แต่จำเลยไม่ชำระหนี้จนต้องทำการยึดทรัพย์ที่จำนอง พอถึงขั้นนี้ร้านสหกรณ์ไม่มีเงินที่จะจ่ายค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีเพราะเงินหมด อยากทราบว่าหากผู้ชำระบัญชีทดรองจ่ายเงินส่วนตัวไปก่อนสามารถทำได้หรือไม่ เพียงใด เพราะเป็นการก่อหนี้ (เงินยืมทดรอง) มิฉะนั้นจะไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ หากไม่สามารถทำได้จะไปขอเงินที่ไหนไปจ่ายค่าใช้จ่ายได้

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีอาจทดรองจ่ายเงินส่วนตัวแทนสหกรณ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีลูกหนี้ของสหกรณ์ในกรณีนี้ เพราะหากไม่จ่ายเงินทดรองเพื่อการนี้ก็จะไม่สามารถดำเนินการชำระหนี้ต่อไปได้ และเมื่อได้เงินจากการบังคับคดีแล้ว ผู้ชำระบัญชีมีสิทธิรับชำระคืนก่อนเจ้าหนี้อื่นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 83

คำถาม ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีเป็นโจทก์ฟ้องร้องลูกหนี้ ศาลตัดสินและอยู่ระหว่างการบังคับคดี ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์จำนองแล้ว แต่ปรากฏว่าที่ดินที่ประกาศขายไม่มีผู้ใดสนใจ ผู้ชำระบัญชีไม่สามารถจะปฏิบัติอะไรได้ในช่วงนี้ อยากทราบว่ามีขั้นตอนอย่างใดในการที่จะเร่งให้งานเสร็จโดยเร็ว และถ้าขายที่ดินไม่ได้จะต้องทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีควรพยายามติดต่อให้มีผู้มาซื้อที่ดินที่ขายทอดตลาด เช่น ขอให้เจ้าหนี้ของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีมาซื้อ หรืออาจขอให้ลูกหนี้รายนั้นซื้อในราคาพอสมควรตามที่อาจซื้อได้ เป็นต้น แต่ถ้ายังขายไม่ได้ผู้ชำระบัญชีก็ต้องพยายามดำเนินการต่อไป

คำถาม การติดตามลูกหนี้การค้าที่ค้างนานเกิน 2 ปี ควรทำอย่างไรถึงจะเรียกว่าจนถึงที่สุดแล้ว และเมื่อลูกหนี้ไม่ยอมรับหนี้การค้านั้น ไม่ยอมทำหนังสือรับผิดหรือหนังสือรับสภาพหนี้ จะทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ
- ให้จัดทำหนังสือทวงหนี้ไว้เป็นหลักฐาน หรือติดตามด้วยวิธีอื่นๆ
- ถ้าติดตามไม่ได้จริงๆ ก็ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ โดยกรณีตามคำถามนี้เป็นลูกหนี้ขาดอายุความ ซึ่งจะตัดจ่ายออกจากบัญชีเป็นรายจ่าย

คำถาม ร้านสหกรณ์อาชีวศึกษาแห่งหนึ่งมีสินค้าคงเหลือ คือ หัวเข็มขัดวิทยาลัย กระดาษตราวิทยาลัย เครื่องหมายวิทยาลัย ผู้ชำระบัญชีได้พยายามขายให้กับวิทยาลัยแล้ว แต่วิทยาลัยไม่ซื้อ อยากได้ในรูปบริจาค ขายให้กับคนอื่นๆ ก็ไม่ได้ จะตัดเป็นสินค้าเสื่อมชำรุด แล้วยกให้วิทยาลัยได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ
- ไม่ต้องตัดเป็นสินค้าเสื่อมชำรุด เพราะสินค้าส่วนที่เสียหาย/ขายไม่ได้จะเป็นส่วนของค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีเลิกกิจการ เมื่อปิดบัญชีสินค้าคงเหลือเข้าบัญชีเลิกกิจการ
- หากจะยกให้วิทยาลัยก็ทำได้ โดยเขียนไว้ในรายงานว่าได้จัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสินค้าไปอย่างไร

คำถาม สหกรณ์มีทรัพย์สินถาวร จำนวน 100,000 บาท ผู้ชำระบัญชีจะทำการขาย 2 คราว โดยวิธีตกลงราคา คิดว่าสมควรหรือไม่เพียงใด เพราะในการประกวดราคาอาจไม่ได้ราคาสูงเสมอไป

แนวปฏิบัติ
- ถ้าทรัพย์สินมีหลายชิ้นจะขายทีละกี่ชิ้นก็ได้ แต่การขายหรือรวมกันขายคราวหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท
- ถ้าชิ้นใดราคาเกิน 50,000 บาท ต้องใช้วิธีประกวดราคา

คำถาม สหกรณ์บริจาคเงินสดให้วิทยาลัย ทำให้ทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้ และสหกรณ์แจ้งว่าสามารถเรียกเงินคืนได้ในภายหลัง อยากทราบว่าการเรียกเงินคืนภายหลังจะทำได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ เมื่อสหกรณ์บริจาคเงินให้วิทยาลัยไปแล้วโดยถูกต้อง เงินที่บริจาคนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของวิทยาลัย ถ้าสหกรณ์จะเรียกคืนในภายหลังขึ้นอยู่กับวิทยาลัยว่าจะให้เงินคืนหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่การบริจาคเงินดังกล่าวสหกรณ์กำหนดเงื่อนไขว่า สหกรณ์มีสิทธิเรียกเงินคืนในภายหลังได้ถ้ามีเหตุจำเป็น เช่นนี้แล้วสหกรณ์ก็เรียกเงินบริจาคจากวิทยาลัยคืนได้

คำถาม สหกรณ์มีลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี และลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี ผู้รับผิดชอบได้นำที่ดินของผู้ค้ำประกันมาขายฝากกับสหกรณ์ และพ้นกำหนดตกเป็นสิทธิของสหกรณ์แล้ว แต่วงเงินที่ขายฝากจำนวน 42,000 บาท น้อยกว่าที่เป็นหนี้ ต่อมาผู้ค้ำประกันได้นำที่ดินดังกล่าวไปขายต่อให้บุคคลอื่น โดยไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์ ผู้ซื้อได้เข้าไปปลูกบ้านอาศัยแล้ว และที่ดินนั้นไม่มีทางออกได้อาศัยทางเดินของบ้านที่ปลูกอยู่ข้างหน้า ผู้ชำระบัญชีได้ประกาศขายแล้วแต่ไม่มีบุคคลใดซื้อ เนื่องจากไม่มีทางเดินออกสู่ถนน จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร

แนวปฏิบัติ สหกรณ์ย่อมได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ผู้ขายฝากไม่ไถ่คืนตามกำหนดสัญญา แต่มีประเด็นปัญหาที่ผู้ชำระบัญชีควรพิจารณาดำเนินการ คือ

1. กรณีมีบุคคลเข้าไปปลูกบ้านอยู่บนที่ดินที่สหกรณ์ได้กรรมสิทธิ์จากการซื้อฝากนั้น ผู้ชำระบัญชีควรแจ้งให้บุคคลดังกล่าวรื้อถอนที่อยู่อาศัย และออกไปจากที่ดินของสหกรณ์ ถ้าบุคคลดังกล่าวยังเพิกเฉย ผู้ชำระบัญชีควรดำเนินการฟ้องขับไล่ต่อไป
2. ที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของสหกรณ์ไม่มีทางออก อาศัยทางเดินของบ้านที่ปลูกอยู่ข้างหน้า และผู้ชำระบัญชีได้ประกาศขายแล้วแต่ไม่มีผู้ซื้อ ผู้ชำระบัญชีควรพยายามขายที่ดินต่อไปโดยเจรจาขายที่ดินให้กับบุคคลที่เข้ามาปลูกบ้านอาศัยอยู่บนที่ดินของสหกรณ์โดยมิชอบดังกล่าว หรือเจรจาขายที่ดินให้กับเจ้าของที่ดินที่อยู่ข้างหน้าก็ได้

คำถาม ลูกหนี้การค้าปุ๋ยไม่มีสัญญาจึงไม่ทราบว่าคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละเท่าไร ผู้ชำระบัญชีจึงทำหนังสือทวงหนี้โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ตามที่ อ.ต.ก. คิดจากสหกรณ์ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้กรณีที่ลูกหนี้ไม่มีเงินชำระหนี้ทันที ต่อมาภายหลังพบสัญญาบางรายระบุคิดดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี กรณีนี้จะมีผลต่อผู้ชำระบัญชีหรือไม่ (ความเป็นจริงแล้วเพียงชำระต้นเงินเพียงอย่างเดียวลูกหนี้ยังไม่สามารถชำระได้ และมีดอกเบี้ยเกินกว่าต้นเงิน)

แนวปฏิบัติ ลูกหนี้ค้าปุ๋ยยอมทำหนังสือรับสภาพหนี้พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12 ต่อปีแล้ว แต่ต่อมาภายหลังพบว่าตามสัญญาเดิมกำหนดอัตราดอกเบี้ยค่าปุ๋ยไว้ร้อยละ 15 ต่อปีนั้น โดยปกติผู้ชำระบัญชีควรยึดถือสัญญาเดิม คือ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ชำระบัญชีพิจารณาสภาพของลูกหนี้แล้วเห็นว่ามีฐานะไม่มั่นคง หรือไม่สามารถชำระหนี้ได้ครบถ้วน ผู้ชำระบัญชีก็อาจใช้ดุลยพินิจเรียกเก็บหนี้ค่าปุ๋ยพร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12 ต่อปีก็ได้

คำถาม สหกรณ์ฟ้องลูกหนี้เงินกู้ในวงเงิน 4,000 บาท ได้ดำเนินการทางศาลจนกระทั่งคดีถึงที่สุดทำการยึดทรัพย์ คือ บ้านและได้ทำหนังสือฝากทรัพย์สินที่ยึดนั้นไว้กับจำเลย ต่อมาสหกรณ์ถูกสั่งให้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 และ 2 ไม่สามารถนำเจ้าพนักงานบังคับคดีให้นำทรัพย์สินไปขายทอดตลอดได้ เนื่องจากจำเลยผู้รักษาทรัพย์ได้ถึงแก่กรรม และทายาทย้ายหนีไปที่อื่นตามหาตัวไม่พบ (ในการดำเนินคดีดังกล่าวสหกรณ์ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายสูงเกินทุนทรัพย์ที่ฟ้อง)

1. ผู้ชำระบัญชีควรถอนการบังคับคดีหรือไม่ เพราะไม่มีทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาด
2. ถ้าหากผู้ชำระบัญชีถอนการบังคับคดีแล้วจะมีความผิดหรือไม่
3. เจ้าหนี้การค้า (ค่าปุ๋ย อตก.) จะมีสิทธิฟ้องผู้ชำระบัญชีที่ถอนการบังคับคดีหรือไม่ (เมื่อชำระบัญชีเสร็จ สหกรณ์มีทรัพย์สินสูงกว่าหนี้สินประมาณ 1,000,000 บาทเศษ)

แนวปฏิบัติ

- ทรัพย์ (บ้าน) ที่ยึดจากลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นมีมูลค่าเพียงเล็กน้อย เมื่อผู้รับฝากทรัพย์ตาย และทายาทก็ย้ายออกไปนอกแดนแล้ว การจะนำทรัพย์นั้นมาขายทอดตลาดอาจจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าราคาทรัพย์ ผู้ชำระบัญชีควรถอนการบังคับคดีเสีย
- การถอนบังคับคดีนั้น ผู้ชำระบัญชีไม่มีความผิดแต่อย่างใด เพราะมีเหตุผลสมควรในการถอนบังคับคดี
- เจ้าหนี้การค้าไม่มีสิทธิ์ฟ้องผู้ชำระบัญชี เพราะสหกรณ์ยังมีทรัพย์สินอื่น ๆ ที่จะจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้ได้ หากไม่มีทรัพย์สินจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้อันทำให้เจ้าหนี้เสียหาย เจ้าหนี้จึงจะฟ้องได้

คำถาม สหกรณ์อยู่ระหว่างการชำระบัญชี มีทรัพย์สินที่จำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าอยู่ ซึ่งจ้างคนเฝ้าไว้ และสหกรณ์มีเงินฝากธนาคารโดยนำไปค้ำประกันการใช้ไฟฟ้า เงินฝากธนาคารนั้นจะต้องโอนเป็นชื่อผู้ชำระบัญชีหรือไม่ ชื่อผู้ขอใช้ไฟฟ้าเป็นชื่อกรรมการ

แนวปฏิบัติ ให้เปลี่ยนชื่อบัญชีเงินฝากธนาคารจากสหกรณ์เป็นผู้ชำระบัญชี และหากทำได้ให้เปลี่ยนชื่อผู้ขอใช้ไฟฟ้าจากชื่อกรรมการเป็นชื่อผู้ชำระบัญชี

คำถาม กรณีที่สหกรณ์มีทรัพย์สิน คือ ที่ดิน แต่คณะกรรมการนำไปทำสัญญาจะซื้อขายกับบุคคลภายนอก และผู้ชำระบัญชีได้แต่งตั้งทนายฟ้องเรียกโฉนดที่ดินคืน คดีสิ้นสุดแล้ว (ผู้ชำระบัญชีเป็นฝ่ายชนะคดี) ศาลได้พิพากษาให้จำเลยนำโฉนดที่ดินคืนและจ่ายค่าทนายให้โจทก์เป็นเงิน 2,000 บาท ให้นำมาวางไว้ที่ศาล ผู้ชำระบัญชีได้ไปรับโฉนดที่ดินคืนแล้ว แต่เงินจำนวน 2,000 บาท จำเลยไม่ได้นำไปวางไว้ อยากทราบว่า

- ผู้ชำระบัญชีได้รับโฉนดคืนมาแล้วจะประกาศขายได้เลยหรือไม่
- จะต้องเรียกประชุมสมาชิกแจ้งให้ทราบในการขายที่ดินหรือไม่
- ก่อนขายที่ดินผู้ชำระบัญชีควรตั้งคณะกรรมการในการขายที่ดินหรือไม่ เพราะเป็นการจำหน่ายทรัพย์สินที่มีราคาสูง
- เงินจำนวน 2,000 บาท ถ้าจำเลยไม่นำมาให้หรือนำมาช้า จะจัดการจำหน่ายที่ดินได้ก่อนเลยหรือไม่

แนวปฏิบัติ กรณีนี้มีแนวปฏิบัติ คือ

1. ผู้ชำระบัญชีเมื่อได้รับโฉนดที่ดินแล้วมีอำนาจประกาศขายที่ดินได้ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 77 และมาตรา 81 (5) ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการขายทรัพย์สินด้วย
2. ผู้ชำระบัญชีไม่ต้องเรียกประชุมสมาชิก เพื่อแจ้งให้ทราบเรื่องการขายที่ดินเพราะผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ในการขายทรัพย์สินได้อยู่แล้ว
3. เนื่องจากที่ดินมีราคามาก มีข้อควรพิจารณาว่า ถ้าสามารถขายที่ดินด้วยตนเองได้โดยไม่ทำให้สหกรณ์เสียประโยชน์ผู้ชำระบัญชีก็ควรขายด้วยตนเอง แต่ถ้าผู้ชำระบัญชีไม่มีความรู้ความชำนาญในการขายที่ดินที่มีราคามาก และอาจทำให้สหกรณ์ไม่ได้รับประโยชน์ตามที่ควร ผู้ชำระบัญชีอาจมอบหมายให้มีตัวแทน หรือคณะตัวแทนทำการขายที่ดินนั้นก็ได้

คำถาม กรณีที่สหกรณ์ที่ชำระบัญชีส่งมอบทรัพย์สินที่เป็นอาคารปลูกอยู่ในที่ดินของราชพัสดุ จังหวัด อาคารและทรัพย์สินที่ติดกับอยู่อาคาร เช่น ชั้นวางของ พัดลม มิเตอร์ไฟฟ้า (ซึ่งจะตกเป็นของราชพัสดุ) ถ้าเขาส่งมอบมาต้องส่งมอบต่อให้ราชพัสดุ กรณีนี้ต้องนำเข้าที่ประชุมกรรมการ และที่ประชุมใหญ่เพื่อให้ลงมติอนุมัติก่อนหรือไม่

แนวปฏิบัติ ให้ผู้ชำระบัญชีพิจารณาสัญญาที่สหกรณ์กับราชพัสดุทำไว้แต่เดิมว่า สหกรณ์ต้องมอบทรัพย์สินที่ติดอยู่กับอาคารราชพัสดุหรือไม่ ถ้าสัญญาระบุไว้ผู้ชำระบัญชีก็ต้องมอบทรัพย์สินที่ติดอยู่กับอาคารซึ่งถือเป็นส่วนควบให้ราชพัสดุ ส่วนทรัพย์สินที่เคลื่อนย้ายได้ไม่ติดกับตัวอาคารก็ไม่ต้องส่งมอบ อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้เป็นอำนาจของผู้ชำระบัญชี จึงไม่ต้องนำเข้าที่ประชุมกรรมการ และที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ

คำถาม สมาชิกของสหกรณ์ส่วนใหญ่ย้ายออกนอกแดน ไม่สามารถติดตามเพื่อขอข้อมูล หรือเรียกให้ชำระหนี้สินที่มีอยู่ต่อสหกรณ์ได้หมดสิ้นอย่างรวดเร็ว

แนวปฏิบัติ ให้พิจารณาว่าสมาชิกแต่ละรายมีหนี้สินกับสหกรณ์มากน้อยเพียงใด หากเป็นจำนวนเงินมากก็ต้องดำเนินการติดตามจนถึงที่สุด หากเป็นจำนวนเงินน้อยไม่คุ้มค่าใช้จ่ายการติดตามหนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้ชำระบัญชีที่จะพิจารณาตัดออกจากบัญชีต่อไป

คำถาม ขั้นตอนในการชำระบัญชีเกี่ยวกับการจำหน่ายทรัพย์สิน จะต้องกระทำภายหลังจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินเสร็จแล้ว ทรัพย์สินบางชนิดสหกรณ์มิได้ใช้ประโยชน์จะขายก็ขายไม่ได้ ทำให้สหกรณ์สูญเสียประโยชน์ส่วนนี้ไปในระหว่างที่ยังไม่ได้จำหน่าย ผู้ชำระบัญชีจะต้องรับผิดชอบดูแลรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์

แนวปฏิบัติ กรณีนี้อาจให้คณะกรรมการสหกรณ์จำหน่ายก่อนที่ผู้ชำระบัญชีจะรับมอบทรัพย์สินเพื่อที่สหกรณ์จะได้ไม่เสียประโยชน์ในระหว่างรอการจำหน่ายโดยผู้ชำระบัญชี รวมทั้งยังเป็นผลให้ผู้ชำระบัญชีไม่ต้องรับผิดชอบดูแลรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดการเกี่ยวทรัพย์สินของสหกรณ์อยู่ในดุลยพินิจของผู้ชำระบัญชี ว่าจะจำหน่าย หรือบริจาคให้สหกรณ์อื่นใด

คำถาม สมาชิกปฏิเสธหนี้โดยแจ้งว่าชำระหนี้แล้ว แต่ไม่ได้เก็บรักษาใบเสร็จรับเงินไว้ เนื่องด้วยเวลาล่วงเลยมานานแล้ว

แนวปฏิบัติ ต้องถือตามหลักฐานของสหกรณ์ว่าสมาชิกชำระหนี้แล้วหรือไม่ ถ้ามีหลักฐานว่ายังเป็นหนี้และได้มีการดำเนินการจนถึงที่สุดไม่สามารถเรียกให้สมาชิกรายนั้นชำระหนี้ได้ ก็จะเป็นหนี้ที่เหลืออยู่ในบัญชีที่จะปิดไปบัญชีเลิกกิจการเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีควรเขียนไว้ในรายงานการชำระบัญชีถึงสาเหตุที่สมาชิกไม่ชำระหนี้ด้วย

คำถาม เอกสารหนังสือสัญญากู้เงินระหว่างสหกรณ์กับสมาชิกสูญหาย ได้ออกติดตามให้สมาชิกทำหนังสือรับสภาพหนี้บางรายยอมทำ แต่บางรายไม่ยอมทำ จึงไม่มีหลักฐานฟ้องเรียกเงินกู้คืนจากสมาชิกอาจทำให้ต้องตัดเป็นหนี้สูญ จำนวนเงินที่ได้รับไม่เพียงพอชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และเจ้าหนี้ก็ไม่ยอมลดหนี้ให้ (เหลือมูลหนี้ จำนวน 25,000 บาท) จะปฏิบัติอย่างไร

แนวปฏิบัติ - กรณีของลูกหนี้รายที่ทำหนังสือรับสภาพหนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีติดตามการชำระหนี้ต่อไป รายที่ไม่มีหลักฐานใด ๆ ที่จะฟ้องร้องได้ให้ปิดไปบัญชีเลิกกิจการได้

- กรณีเจ้าหนี้ไม่ยอมลดหนี้ให้ ผู้ชำระบัญชีอาจติดต่อขอโอนหนี้ลูกหนี้รายที่ทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้เจ้าหนี้ไปติดตามการชำระหนี้แทน โดยลูกหนี้ดังกล่าวต้องยินยอมด้วย หากหนี้ของเจ้าหนี้ขาดอายุความผู้ชำระบัญชีจะไม่ชำระหนี้ก็ได้

คำถาม สหกรณ์ให้เงินกู้แก่สมาชิก แต่ไม่มีสัญญาเงินกู้ระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์ มีเพียงรายละเอียดลูกหนี้รายตัวที่ได้รับจากผู้สอบบัญชี ผู้ชำระบัญชีจะดำเนินการทวงหนี้จากสมาชิกได้หรือไม่ อย่างไร

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีสามารถใช้รายชื่อดังกล่าวในการทวงหนี้ได้ ทั้งนี้ อาจให้ลูกหนี้ยืนยันว่าเป็นหนี้สหกรณ์ตามจำนวนที่ปรากฏจริง หรือให้จัดทำหนังสือรับสภาพหนี้ก็จะได้หลักฐานที่ใช้ทดแทนสัญญาเงินกู้ได้

คำถาม ในรายงานการประชุมระบุว่าจ่ายเงินคืนไปหมดแล้ว แต่ทางสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ตรวจพบว่ายังมีเงินรอเรียกคืนเงิน เงินรับฝาก และหุ้นที่ยังไม่ได้จ่ายคืน ส่วนเงินสดไม่มี มีแต่เงินรอเรียกคืนในส่วนทรัพย์สิน จะต้องทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ ให้ดูงบการเงิน ณ วันสุดท้ายที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็น หากมีเพียงเงินรอเรียกคืนให้ตรวจสอบว่ามีรายละเอียดของเงินรอเรียกคืนใดเหลืออยู่บ้าง สามารถทราบหรือไม่ว่าจะต้องเรียกคืนจากใคร หากทราบให้ผู้ชำระบัญชีติดตามทวงถาม แต่หากไม่มีข้อมูลให้ปิดไปบัญชีเลิกกิจการ ผู้ชำระบัญชีจัดทำรายงานการชำระบัญชี และรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้นเสนอต่อผู้สอบบัญชีได้

คำถาม ลูกหนี้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์หาที่อยู่ไม่ได้ (ที่อยู่ไม่ตรงตามทะเบียน) ผู้ชำระบัญชีไม่ได้รับการชำระหนี้ เจ้าหนี้สหกรณ์ (ผู้ถือหุ้น) จะแจ้งความร้องทุกข์ผู้ชำระบัญชี (ข้าราชการ) ข้อหาละเว้นการปฏิบัติราชการตามมาตรา 157 หรือไม่ คือ ไม่ดำเนินการใด ๆ ให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้นโดยเร็ว

แนวปฏิบัติ ลูกหนี้ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์หาที่อยู่ไม่ได้ ที่อยู่ไม่ตรงตามทะเบียน ผู้ชำระบัญชีต้องสอบถามกรรมการ หรือไปติดต่อยังที่อยู่เดิมว่าลูกหนี้ย้ายไปอยู่ที่ใด และดำเนินการติดตามทวงถามตามสมควร โดยปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว หากมีการแจ้งความร้องทุกข์เกิดขึ้น ผู้ชำระบัญชีก็สามารถยกข้อเท็จจริงที่ได้ปฏิบัติโดยถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดมาต่อสู้ได้

การจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน

คำถาม เจ้าหนี้การค้ามีรายละเอียด 1 ราย และไม่มีรายชื่อผู้เป็นเจ้าหนี้อีกจำนวนหนึ่ง เจ้าหนี้มีรายละเอียดปฏิเสธเป็นตัวหนังสือมาว่าไม่มีหนี้สินต่อกันแล้ว แต่ของร้านสหกรณ์ยังปรากฏจำนวนเงินในบัญชีอยู่ วิธีปฏิบัติทางบัญชีให้ทำอย่างไร และจำเป็นต้องวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่

เจ้าหนี้อีกจำนวนหนึ่งไม่มีรายละเอียดรายชื่อว่าเป็นของผู้ใด (ในกระดาษทำการเก่าของผู้สอบบัญชีระบุว่าไม่มีรายละเอียด) จะปรับปรุงบัญชีอย่างไร ตัดออกจากบัญชีได้หรือไม่ และจำนวนนี้ต้องวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่

แนวปฏิบัติ - เจ้าหน้าที่แจ้งว่าไม่มีหนี้สินต่อกันถือเป็นหนี้ยกให้ ไม่ต้องวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์

- เจ้าหนี้ไม่มีรายละเอียดว่าเป็นของผู้ใดไม่ต้องทำการปรับปรุงบัญชี และจะตัดออกจากบัญชีไม่ได้ รวมทั้งต้องวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย โดยติดประกาศให้สาธารณชนทราบ

คำถาม ในระหว่างการชำระบัญชีชุมนุมสหกรณ์ทวงหนี้มาที่ผู้ชำระบัญชี แต่ผู้ชำระบัญชีไม่มีรายละเอียดว่าเป็นหนี้ของผู้ใด จึงตอบหนังสือกลับไปว่าไม่มีรายละเอียดการเป็นหนี้ และอยู่ระหว่างการชำระบัญชี แต่ไม่ได้รับคำตอบ หรือส่งหลักฐานการเป็นหนี้มาให้ ในทางปฏิบัติจะทำอย่างไร (คำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี 3 ปีที่แล้ว และอายุเจ้าหนี้ที่ทวงมานี้จะหมดอายุความฟ้องร้อง)

แนวปฏิบัติ - ยังไม่ต้องชำระหนี้ให้ชุมนุมฯ เพราะไม่ส่งหลักฐานการยืนยันหนี้ แต่ต้องวางเงินไว้เมื่อชำระบัญชีเสร็จ

- ถ้าเจ้าหนี้ขาดอายุความแล้วเจ้าหนี้ไม่สามารถฟ้องร้องได้ ให้แสดงรายการในบัญชีเลิกกิจการเป็นหนี้ขาดอายุความ อย่างไรก็ตาม หากสหกรณ์ที่ชำระบัญชีมีเงินเหลือเพียงพอผู้ชำระบัญชีอาจพิจารณาชำระหนี้คืนให้แก่เจ้าหนี้การค้าดังกล่าวได้

คำถาม วรรคสุดท้ายของหนังสือแจ้งเจ้าหนี้ให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี ภายใน.....วัน/เดือน ระยะเวลาที่เหมาะสมควรเป็นกี่วัน กี่เดือน

แนวปฏิบัติ จำนวนวันเป็นไปตามความเหมาะสม ซึ่งควรจะเร็วที่สุดเท่าที่ทำได้ แต่ต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการติดต่อสื่อสารไปและกลับมาด้วย

คำถาม เจ้าหนี้การค้าที่ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีร้านสหกรณ์ ได้นำเอกสารใบส่งของที่มีลายมือชื่อผู้รับของเป็นเจ้าหน้าที่ของร้านสหกรณ์เดิม โดยวันที่ในใบส่งของเป็นวันที่ก่อนวันเลิกร้านสหกรณ์ ผู้ชำระบัญชีต้องชำระหนี้รายนี้หรือไม่ และต้องติดตามหาเจ้าหน้าที่ผู้นั้นให้รับผิดชอบหรือไม่ ถ้าตามยากมากจะตัดเป็นสินค้าขาดบัญชีได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ
1. ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าก่อนเลิกสหกรณ์ สหกรณ์ได้ซื้อสินค้าจริงแต่ไม่ได้บันทึกบัญชีตั้งเป็นเจ้าหนี้ไว้ ผู้ชำระบัญชีต้องชำระหนี้การค้ารายนี้ และไม่ถือเป็นสินค้าขาดบัญชี
2. ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าสหกรณ์ไม่ได้ซื้อสินค้า แต่เจ้าหน้าที่สหกรณ์ซื้อโดยแอบอ้างใช้ชื่อสหกรณ์แล้วนำสินค้าไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว สหกรณ์ไม่ต้องรับผิดชอบหนี้รายนี้ ผู้ชำระบัญชีจะปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้

คำถาม ในกรณีที่เจ้าหนี้ทุกรายขาดอายุความ และมีเงินสดคงเหลือไม่เพียงพอต้องทำการเฉลี่ยหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทุกรายหรือไม่ และจำเป็นต้องร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลายหรือไม่

แนวปฏิบัติ
- จะเฉลี่ยหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทุกรายก็ได้ หรือจะไม่ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ก็ได้ เพราะเป็นหนี้ขาดอายุความแล้ว
- ไม่จำเป็นต้องฟ้องล้มละลาย

คำถาม การติดตามเจ้าหนี้ถ้าไม่สามารถติดตามพบ แต่คณะกรรมการให้คำยืนยันว่าเจ้าหนี้ยกหนี้ให้แล้ว (ทำเป็นลายลักษณ์อักษร) สำหรับสหกรณ์นี้ไม่มีเงินชำระหนี้และขาดทุนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น คำยืนยันของคณะกรรมการถือเป็นหลักฐานได้หรือไม่ และภายหลังเจ้าหนี้จะฟ้องร้องขอหนี้คืนได้หรือไม่ (สหกรณ์มีเงินกู้ระยะยาวประมาณ 2 แสนเศษ)

แนวปฏิบัติ คำยืนยันของคณะกรรมการถือเป็นหลักฐานไม่ได้ จะต้องมีหลักฐานการยกหนี้ให้ของเจ้าหนี้ ถ้าเจ้าหนี้ยังไม่ได้ยกหนี้ให้สหกรณ์ และหนี้นั้นยังไม่ขาดอายุความเจ้าหนี้ฟ้องสหกรณ์ให้ชำระหนี้ได้

คำถาม สหกรณ์ถูกเจ้าหนี้ฟ้องดำเนินคดี 3 ราย ตั้งแต่ก่อนที่ประชุมใหญ่ลงมติเลิกอยู่ระหว่างดำเนินคดี คดีถึงที่สุด 1 คดี โดยศาลประกาศยึดทรัพย์เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2540 (ยังไม่มีการส่งมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ) เจ้าหนี้ได้นำทรัพย์สินขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ตัวเอง ส่วนอีก 2 คดีเรื่องยังอยู่ที่ศาล ผู้ชำระบัญชีจะต้องปฏิบัติอย่างไร

แนวปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวแบ่งเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของสหกรณ์ที่เลิกดำเนินการ ให้มีการยึดทรัพย์ของสหกรณ์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหกรณ์เพื่อชำระหนี้ ก่อนที่ผู้ชำระบัญชีจะรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่างๆ นั้น ผู้ชำระบัญชีควรปล่อยให้การบังคับคดีของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการไปตามกระบวนการของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ผู้ชำระบัญชีควรเร่งดำเนินการรับมอบสมุดบัญชี และทรัพย์สินของสหกรณ์จากคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และติดต่อกับเจ้าพนักงานบังคับคดีในลำดับต่อไป เพื่อทราบผลการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหกรณ์ว่าเพียงพอชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือไม่ ถ้ามีเงินเหลือจะได้ขอรับคืนต่อไป
2. กรณีที่สหกรณ์ที่เลิกถูกเจ้าหนี้ของสหกรณ์ฟ้องศาล และคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลนั้น เมื่อผู้ชำระบัญชีรับมอบสมุดบัญชี และทรัพย์สินจากคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์แล้ว ผู้ชำระบัญชีควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคดีจากคำฟ้อง และสอบถามคณะกรรมการสหกรณ์ รวมทั้งทนายความที่สหกรณ์ว่าจ้างให้สู้คดี (ถ้ามี) ว่าการดำเนินคดีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร เพื่อที่ผู้ชำระบัญชีจะได้เตรียมตัวในการเข้าเป็นจำเลยในคดีนั้นๆ

คำถาม เจ้าหนี้ไม่ยอมลดหนี้ให้

แนวปฏิบัติ หากมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้จำนวนมาก และผู้ชำระบัญชีทำความตกลงกับเจ้าหนี้โดยขอประนีประนอมหนี้แล้ว แต่เจ้าหนี้ไม่ยอมลดหนี้ให้ ถ้าผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการจนถึงที่สุดแล้วก็ยังไม่สามารถชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นได้ ให้ร้องขอต่อศาลให้สหกรณ์ล้มละลายต่อไป

การร้องขอล้มละลาย

คำถาม การร้องขอต่อศาลให้สหกรณ์ล้มละลายมีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติอย่างไรบ้าง

แนวปฏิบัติ การร้องขอต่อศาลให้สหกรณ์ล้มละลายมีขั้นตอน ดังนี้

- เมื่อปรากฏว่าสหกรณ์มีทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้สิน และเจ้าหนี้ของสหกรณ์ไม่ยินยอมยกหนี้ให้ หรือไม่ยินยอมลดหนี้ให้สหกรณ์แล้ว ผู้ชำระบัญชีควรดำเนินการร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย
- วิธีการร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลาย ผู้ชำระบัญชีต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นซึ่งสหกรณ์ตั้งอยู่ หรือประกอบธุรกิจอยู่ในเขตพื้นที่ สำหรับศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลาย คือ ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิพากษาคดีแพ่ง ยกเว้นศาลแขวงไม่มีอำนาจพิจารณาคดีล้มละลาย สำหรับวิธีปฏิบัติปรากฏอยู่ในส่วนที่ 1 ของคู่มือนี้

การเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี

คำถาม ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์ที่ตั้งขึ้นในบริษัทแห่งหนึ่ง โดยได้รับมอบงานจากผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 และได้รับมอบเอกสารที่ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ดำเนินการไปแล้ว แต่ไม่มีสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์ ประธานกรรมการแจ้งว่าน้ำท่วมเอกสารต่าง ๆ เสียหายหมด โดยมีหลักฐานใบแจ้งความ นอกจากนี้ ประธานได้ชี้แจงว่าค่าหุ้นได้คืนให้สมาชิกไปก่อนเลิกสหกรณ์ มีเจ้าหนี้เงินยืมบริษัทได้ชำระแล้ว ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ได้ทำหนังสือให้บริษัทยืนยันว่าได้รับชำระหนี้แล้วหรือไม่ แต่บริษัทไม่ตอบ และไม่ได้ยื่นหนังสือทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี ต่อมาผู้ชำระบัญชีได้ไปติดต่อที่บริษัทปรากฏว่าประธานกรรมการได้ลาออกจากบริษัทไม่ทราบที่อยู่จึงไม่สามารถติดต่อได้ พนักงานของบริษัทไม่มีใครทราบเรื่องสหกรณ์ เพราะเป็นพนักงานที่เข้ามาทำงานหลังสหกรณ์เลิกแล้ว ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ได้จัดทำงบดุล ณ วันที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชี คือ 17 ธันวาคม 2540 ระยะเวลาต่อจากงบดุลปีก่อน (31 ธันวาคม 2539) และผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบและรับรองในวันที่ 24 มิถุนายน 2542 ในฐานะผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 จะปฏิบัติอย่างไรต่อไป

แนวปฏิบัติ - ถือว่าผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ได้จัดทำงบการเงินตามมาตรา 80 แล้ว

- ผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 ต้องดำเนินการชำระบัญชีต่อจากผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 โดยยึดถืองบการเงินและรายงานการชำระบัญชีที่ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 จัดทำไว้แล้วดำเนินการต่อ และเมื่อดำเนินการจัดการทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนจนเสร็จสิ้นการชำระบัญชี ต้องดำเนินการจัดทำบัญชีรับจ่าย รายงานย่อของบัญชีที่ชำระ และบัญชีเลิกกิจการ แล้วจัดทำรายงานการชำระบัญชีเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ขอถอนชื่อออกจากทะเบียนต่อไป

คำถาม ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีคนที่ 4 โดยผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแล้ว และจัดการจำหน่ายทรัพย์สินบางรายการ ต่อมาผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ลาออกจากราชการ นายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 และ 3 แต่ในทางปฏิบัติไม่มีการรับมอบงาน ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 จัดทำเอกสารส่งมอบไว้โดยเซ็นชื่อผู้ส่งมอบแต่ไม่มีผู้รับมอบ เอกสารเหล่านี้อยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีคนที่ 4 จะรับมอบงานจากใครจึงจะเป็นการถูกต้อง

หากเอกสารที่รับมอบมาไม่มีแผ่นบัญชีลูกหนี้รายตัว ได้ติดตามสอบถามเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์แล้วแจ้งว่า ธ.ก.ส. เอาไปเพื่อดำเนินคดีฟ้องร้องกับสมาชิกโดยตรง เมื่อไปติดต่อกับ ธ.ก.ส. ทั้งด้วยตัวเอง และทำเป็นหนังสืออีกครั้งก็ไม่ทราบว่าอยู่ที่ใครจึงไม่สามารถทราบได้ว่าปัจจุบันลูกหนี้เงินกู้คงเหลืออยู่เท่าไร กรณีนี้จะทำอย่างไร

เมื่อรับมอบงานมาแล้วต้องรายงานความเคลื่อนไหวเมื่อครบ 6 เดือนแรก จะเริ่มต้นตรงไหน เพราะผู้ชำระบัญชีผ่านมาหลายคนแต่ไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับการรายงานใด ๆ นอกจากงบการเงินครั้งสุดท้าย

แนวปฏิบัติ – ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะต้องรับมอบงาน ทรัพย์สิน และเอกสารจากผู้เก็บรักษาทรัพย์สิน คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ โดยจัดทำรายละเอียดการรับมอบทรัพย์สินและเอกสารที่มีอยู่จริง

– เอกสารแผ่นบัญชีลูกหนี้และการเคลื่อนไหวของลูกหนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีติดต่อกับ ธ.ก.ส. อีกครั้ง และให้ ธ.ก.ส. ยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรว่ามีหรือไม่ อย่างไร หากไม่ทราบข้อมูล ไม่มีเอกสาร ต้องถือยอดลูกหนี้ที่มีอยู่ ณ วันจัดทำงบการเงินครั้งแรก (ยอดตามงบดุล) ผู้ชำระบัญชีต้องติดตามดูจากกระดาษทำการของผู้สอบบัญชีครั้งสุดท้ายประกอบด้วย

– การรายงานความเคลื่อนไหวทุกระยะ 6 เดือน ตามมาตรา 85 นั้น ให้นับแต่วันที่เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินต่อนายทะเบียนสหกรณ์

คำถาม ผู้ชำระบัญชีคนก่อนไม่สามารถรวบรวมหลักฐานการรับ – จ่ายต่าง ๆ เพื่อส่งมอบให้ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบัน การปฏิบัติงานของผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะดำเนินการต่อไปให้แล้วเสร็จ แล้วรายงานแบ่งช่วงความรับผิดชอบ โดยรายงานว่าการรับจ่ายในช่วงผู้ชำระบัญชีคนก่อนผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันไม่ได้รับมอบหลักฐานได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ – เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สิน และเอกสารระหว่างผู้ชำระบัญชีคนก่อนกับผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบัน ผู้ชำระบัญชีคนก่อนต้องจัดทำบัญชีรับจ่ายในส่วนความรับผิดชอบของตนและต้องมีเอกสาร และหลักฐานประกอบรายการรับ – จ่ายนั้น หากมีอยู่ไม่ครบถ้วนก็ต้องจัดทำให้ครบถ้วน

– ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะรับผิดชอบตั้งแต่วันรับมอบทรัพย์สิน และเอกสารจากผู้ชำระบัญชีคนก่อน และต้องจัดทำรายงานผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน และบัญชีรับจ่ายต่อจากที่ผู้ชำระบัญชีคนก่อนจัดทำไว้

คำถาม ผู้ชำระบัญชีคนก่อนไม่มีหลักฐานการจ่ายเงินในช่วงที่เป็นผู้ชำระบัญชีอยู่ ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะฟ้อง หรือเรียกคืนเงินที่ผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้อ้างว่าจ่าย หรือลงบัญชีจ่ายได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ – กรณีที่มีการจ่ายเงินจริงไม่ต้องฟ้องร้อง หรือเรียกเงินคืน แต่ให้ทำหลักฐานการจ่ายให้ครบถ้วนสมบูรณ์

คำถาม ร้านสหกรณ์หยุดดำเนินงานตั้งแต่ปี 2533 ผู้ชำระบัญชีทำงบดุล ณ วันที่ 1 มีนาคม 2539 ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแล้ว ต่อมาผู้ชำระบัญชีได้ทำรายงานการชำระบัญชีเสนอนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน พร้อมทั้งชี้แจงถึงเหตุผล คือ

- จัดประชุมใหญ่ไม่ได้ เนื่องจากไม่มีสมาชิก เพราะสมาชิกส่วนใหญ่เป็นข้าราชการและได้โอน ย้าย หมด ไม่สามารถติดต่อได้ และสหกรณ์ไม่มีทะเบียนหุ้น
- ลูกหนี้และเจ้าหนี้ขาดอายุความ และไม่มีรายละเอียดว่าเป็นของผู้ใด จึงไม่สามารถติดตามได้

นายทะเบียนสหกรณ์ได้มีหนังสือตอบกลับถึงผู้ชำระบัญชีตั้งแต่ปี 2540 ดังนี้

1. ให้ชี้แจงเหตุผลที่ประชุมใหญ่ไม่ได้ และให้เสนองบดุลถึงนายทะเบียนสหกรณ์โดยเร็ว
2. ลูกหนี้ที่ขาดอายุความให้ตัดเป็นหนี้สูญ
3. เจ้าหนี้ให้ติดต่อ และแจ้งให้ทราบว่าไม่มีทรัพย์สินที่จะชำระให้

จากนั้นผู้ชำระบัญชีไม่ได้ดำเนินการอย่างใดเพิ่มจนเปลี่ยนผู้ชำระบัญชีหลายคน จนถึงข้าพเจ้าเพิ่งได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชีในปี 2544 และได้ดำเนินการไปเพียง

1. เปลี่ยนชื่อผู้ฝากธนาคารจากผู้ชำระบัญชีคนก่อน
2. ทำหนังสือยืนยันยอด และขอรับค่าหุ้นคืนจากร้านสหกรณ์กรุงเทพฯ จำกัด แต่ได้รับคำชี้แจงว่าต้องแจ้งชื่อกรรมการที่เป็นตัวแทนการซื้อหุ้นในครั้งนั้น ซึ่งไม่สามารถจะทราบรายชื่อกรรมการได้
3. ส่งชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยค้างจ่าย

ขอทราบวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี
   1.1 ปิดบัญชีลูกหนี้ เงินลงทุน (ถือหุ้นสหกรณ์อื่น) ไปบัญชีเลิกกิจการได้หรือไม่
   1.2 กรณีเจ้าหนี้การค้าที่ไม่ทราบรายชื่อ และมีอายุหนี้เกิน 10 ปีแล้วจะปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้มีวิธีอื่นใดหรือไม่
2. การรายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี ถ้าตั้งแต่ปี 2540 ไม่มีการรายงานผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะต้องทำตั้งแต่ปี 2540 ถึงปัจจุบันเพียงครั้งเดียวใช่หรือไม่
3. การรายงานผลการชำระบัญชีเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

- การประกาศหนังสือพิมพ์ จะต้องรายงานหรือไม่ว่าผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้ประกาศหนังสือพิมพ์เมื่อใด
- เวลาในการชำระบัญชี จะนับตั้งแต่เมื่อใดถึงเมื่อใด
- วิธีดำเนินการชำระบัญชี ถ้าผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้ดำเนินการขายทรัพย์สินของสหกรณ์ผู้ชำระบัญชีคนสุดท้ายต้องรายงานส่วนนี้ด้วยหรือไม่

แนวปฏิบัติ - ก่อนปิดบัญชีตาม 1.1 ต้องมีการทวงถามเกี่ยวกับลูกหนี้ เงินลงทุนเสียก่อน หากไม่ได้ และไม่มีหลักฐานยืนยันให้ปิดเข้าบัญชีเลิกกิจการถือเป็นค่าใช้จ่าย
- ถ้าไม่มีเงินคงเหลือพอจะชำระหนี้ ให้ปิดเข้าบัญชีเลิกกิจการ ถือเป็นหนี้ขาดอายุความ แต่ถ้ามีเงินเหลือควรวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์
- ต้องทำรายงานสรุปตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน
- ให้เขียนไว้ในรายงานว่ามีการประกาศหนังสือพิมพ์หรือไม่ สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการชำระบัญชีให้เริ่มนับตั้งแต่ผู้ชำระบัญชีคนแรกรับทราบการแต่งตั้ง หากไม่ทราบให้ถือวันที่จัดทำงบการเงินครั้งแรกตามมาตรา 80 เป็นวันเริ่มต้นชำระบัญชีจนถึงวันชำระบัญชีเสร็จ และต้องรายงานว่าผู้ชำระบัญชีคนก่อน ๆ ได้ดำเนินการอย่างไรบ้าง

คำถาม ผู้ชำระบัญชีคนเดิมเสียชีวิต ผู้ชำระบัญชีคนต่อมาได้รับแต่เอกสารไม่ได้รับมอบเงินสดและสมุดเงินฝากธนาคาร ทำให้การรับมอบต่อมาจะไม่มีเงินสดคงเหลือ และสมุดเงินฝากธนาคาร

แนวปฏิบัติ - กรณีเงินสดให้ติดตามจากทายาทของผู้ชำระบัญชีคนเดิม โดยใช้หลักฐานของทางราชการ เช่น รายงานการชำระบัญชี เป็นหลักฐานยืนยัน
- กรณีสมุดเงินฝากธนาคารให้แสดงหลักฐานการเลิกสหกรณ์ และการเป็นผู้ชำระบัญชีต่อธนาคารเพื่อให้ธนาคารออกสมุดคู่ฝากธนาคารให้ใหม่แทนเล่มเดิม

การดำเนินการเมื่อมีทรัพย์สินคงเหลือจากการชำระบัญชี

คำถาม กรณีที่ร้านสหกรณ์มีทุนเรือนหุ้นปรากฏอยู่ในบัญชี แต่ไม่มีรายละเอียดทุนเรือนหุ้น เมื่อสมาชิกมาขอรับเงินค่าหุ้นคืนจะจ่ายคืนอย่างไร ใช้หลักฐานอะไร ถ้ามีใบหุ้นผู้ชำระบัญชีสามารถจ่ายให้ได้ แต่ถ้าไม่มีใบหุ้นมีเพียงพยานยืนยันว่าเป็นสมาชิกผู้ชำระบัญชีจะจ่ายได้หรือไม่ และต้องวางเงินค่าหุ้นที่เหลือตามบัญชีไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่

แนวปฏิบัติ - หากไม่มีหลักฐานที่จะยืนยันว่าสมาชิกผู้นั้นถือหุ้นไว้กับสหกรณ์ก็จ่ายค่าหุ้นคืนให้ไม่ได้ และจะใช้พยานยืนยันไม่ได้
- เงินค่าหุ้นส่วนที่ไม่ได้จ่ายคืนให้กับสมาชิก และยังมียอดคงเหลืออยู่ในบัญชี เมื่อทำการชำระบัญชีเสร็จแล้วจะต้องวางเงินเท่าจำนวนเงินค่าหุ้นนั้นไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย

คำถาม การชำระบัญชีหลังจากมีขาดทุนจากการชำระบัญชีแล้ว มีเงินสดคงเหลือจำนวนหนึ่ง หากเฉลี่ยคืนให้สมาชิกแล้วจะได้รับคนละ 1 บาท นอกจากนี้ มีปัญหาว่ารายละเอียดในสมุดคู่มือของสมาชิกกับบัญชีทุนเรือนหุ้นมีจำนวนเงินไม่ตรงกัน ผู้ชำระบัญชีไม่จ่ายคืนแก่สมาชิกแต่จะบริจาคให้แก่สหกรณ์อื่นได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ - ผู้ชำระบัญชีอาจขอให้สมาชิกยกให้แก่สหกรณ์อื่นในคราวประชุมใหญ่ โดยบันทึกรายงานการประชุมไว้เป็นหลักฐาน

- ถ้าสมาชิกไม่ยกให้สหกรณ์อื่น ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย

คำถาม การจ่ายคืนค่าหุ้นหากสหกรณ์ไม่ได้ส่งมอบทะเบียนหุ้นให้ผู้ชำระบัญชี เนื่องจากคณะกรรมการไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน ในรายงานการสอบบัญชีปีสุดท้ายของผู้สอบบัญชีก็รายงานว่าสหกรณ์จัดทำทะเบียนหุ้นไว้ไม่เรียบร้อย ไม่สามารถจะตรวจสอบได้ กรณีนี้หากทะเบียนหุ้นไม่มี และหลักฐานการถือหุ้น คือ ใบหุ้นก็ไม่มี ไม่สามารถจ่ายคืนค่าหุ้นได้ใช่หรือไม่ ถ้าหากจ่ายได้ต้องใช้หลักฐานอะไร

ถ้าหากสหกรณ์สามารถหาทะเบียนหุ้น และนำมาส่งมอบผู้ชำระบัญชีจะถือเอาทะเบียนนั้นเป็นหลักฐานในการจ่ายทุนเรือนหุ้นได้หรือไม่ เพราะสมาชิกไม่มีใบหุ้น

กรณีสมาชิกตาย ทายาทนำใบหุ้นมาขอรับเงินคืนจะจ่ายได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ให้ดูข้อมูลจากกระดาษทำการของผู้สอบบัญชีปีสุดท้ายว่ามีรายละเอียดค่าหุ้นของสมาชิกแต่ละรายหรือไม่

- หากมี ถึงแม้จะไม่ตรงกับบัญชีคุมก็ให้ถือใช้รายละเอียดตามกระดาษทำการนั้นได้เท่าที่ปรากฏอยู่ เพราะถือว่าผ่านการตรวจสอบแล้ว

- หากไม่มีรายละเอียด และหาทะเบียนหุ้นไม่พบ การจ่ายคืนค่าหุ้นของผู้ชำระบัญชีจะต้องใช้หลักฐานอื่นยืนยันเพื่อประกอบการจ่ายเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงินค่าหุ้นที่สมาชิกมีสำเนาใบเสร็จรับเงินค่าหุ้นของสหกรณ์ หรือจำนวนเงินค่าหุ้นในสมุดคู่มือสมาชิก หากไม่มีหลักฐานใด ๆ จะจ่ายคืนค่าหุ้นไม่ได้

- หากสหกรณ์มีทะเบียนหุ้นมาส่งมอบ ผู้ชำระบัญชีก็สามารถจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิกได้ตามจำนวนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนหุ้นนั้น

- ทายาทของสมาชิกผู้ตาย มีสิทธิขอรับค่าหุ้นได้ โดยต้องพิสูจน์กับหลักฐาน และเอกสารที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้ ต้องมีหลักฐานยืนยันตัวทายาทผู้นั้นด้วย

คำถาม ร้านสหกรณ์ครูประถมศึกษาเลิกแล้ว โดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะดำเนินการต่อไปในรูปร้านสวัสดิการ ผู้จัดการร้านสหกรณ์ขอร้องให้ผู้ชำระบัญชีคืนค่าหุ้นให้สมาชิกเป็นสินค้าแทนเงิน เนื่องจากไม่มีเงินพอที่จะจ่ายค่าสินค้าคงเหลือนั้นให้ผู้ชำระบัญชีเงินที่ได้จากการขายสินค้านำไปซื้อสินค้าหมุนเวียนต่อไป ผู้ชำระบัญชีจะมอบหมายให้ผู้จัดการร้านสหกรณ์จ่ายคืนค่าหุ้นในรูปของสินค้าแทนผู้ชำระบัญชี โดยทำเป็นหนังสือระหว่างผู้ชำระบัญชีกับผู้จัดการร้านสหกรณ์ว่าถ้าภายหลังมีสมาชิกทักท้วงว่าไม่ได้รับคืนค่าหุ้นผู้จัดการจะรับผิดชอบทั้งหมด ผู้ชำระบัญชีจะพ้นความรับผิดชอบหรือไม่

แนวปฏิบัติ - ถ้าสินค้าขายให้สวัสดิการเป็นเงินสด การจ่ายคืนหุ้นก็ให้สมาชิกรับเงินโดยทำหลักฐานการรับเงินไว้

- ถ้าขายสินค้าให้สวัสดิการเป็นเงินเชื่อ และให้สมาชิกรับค่าหุ้นเป็นสินค้าจากสวัสดิการก็ต้องทำหลักฐานซื้อสินค้าจากสวัสดิการ และทำใบรับเงินค่าหุ้นคืนไว้ แล้วให้สวัสดิการส่งหลักฐานการรับคืนค่าหุ้นมาหักหนี้ค่าสินค้า

- ถ้าภายหลังสมาชิกทักท้วงว่าไม่ได้รับคืนค่าหุ้น แต่ผู้ชำระบัญชีมีหลักฐานการรับเงินค่าหุ้นคืน สมาชิกก็ทักท้วงไม่ได้ และผู้ชำระบัญชีไม่ต้องรับผิดชอบอะไร

คำถาม การวางเงินเพื่อชำระหนี้เจ้าหนี้ รวมทั้งค่าหุ้น เงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินเท่าจำนวนหนี้ไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ดังกล่าวครอบคลุมถึงการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรด้วยหรือไม่ อย่างไร

แนวปฏิบัติ การชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 79 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีเริ่มตั้งแต่ภายในสามสิบวันนับแต่วันจดทะเบียน ผู้ชำระบัญชีให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ทุกคนที่มีชื่อปรากฏในสมุดบัญชีเอกสารของสหกรณ์ หรือจากทางอื่นเพื่อให้ทราบว่าสหกรณ์นั้นเลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี แต่ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชียังมีหน้าที่ต้องวางเงินตามจำนวนหนี้ไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามมาตรา 84 นอกจากนี้ เงินค่าหุ้น เงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืนที่จะต้องจ่ายคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนของธุรกิจก็เป็นหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีที่จะต้องจ่ายตามมาตรา 86 เมื่อได้ชำระหนี้สินของสหกรณ์ทั้งหมดแล้ว ซึ่งหากจ่ายเงินดังกล่าวไม่หมดต้องวางเงินกับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย สำหรับกลุ่มเกษตรกร พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547 มาตรา 34 วรรคสอง กำหนดให้การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการชำระบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การจัดทำรายงานการชำระบัญชี

คำถาม ในรายงานการชำระบัญชีหัวข้อ "เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี" กรณีที่รับงานต่อจากผู้ชำระบัญชีคนก่อนให้เริ่มนับเวลาเมื่อไร วันที่ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันได้รับแต่งตั้ง หรือนับตั้งแต่ผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้รับแต่งตั้ง

แนวปฏิบัติ - รายงานการชำระบัญชีเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี ให้นับตั้งแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีคนแรกรับทราบการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี จนถึงวันจัดทำรายการชำระบัญชีเสนอนายทะเบียนสหกรณ์

- หากไม่ทราบว่าผู้ชำระบัญชีคนแรกรับทราบการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีเมื่อไร ให้เริ่มนับตั้งแต่วันจัดทำงบการเงินครั้งแรกตามมาตรา 80 คือ วันรับมอบทรัพย์สิน และเอกสารของผู้ชำระบัญชีคนแรก

คำถาม กรณีที่ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันยังไม่ได้รับมอบงานอย่างถูกต้องครบถ้วนจากผู้ชำระบัญชีคนก่อน การรายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชีทุก 6 เดือน จะต้องรายงานหรือไม่ หรือจะต้องปฏิบัติอย่างไร และเมื่อไรบ้าง

แนวปฏิบัติ - จะต้องรายงานทุกงวด 6 เดือน เพื่อแสดงความเคลื่อนไหวของผลการชำระบัญชี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการชำระบัญชี

- หากผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันได้รับมอบงานไม่ครบถ้วนต้องเรียกให้ผู้ชำระบัญชีคนเดิมส่งมอบเอกสารที่เหลือให้ครบถ้วน

คำถาม การรายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชีถ้าไม่สามารถดำเนินการได้ คือ ไม่ได้รับมอบเอกสารหลักฐานเนื่องจากติดตามไม่ได้ ต้องรายงานหรือไม่ กรณีนี้จะเสนอให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อออกจากทะเบียนได้เลยหรือไม่

แนวปฏิบัติ - เมื่อไม่สามารถรับมอบเอกสาร และทรัพย์สินจากผู้รับผิดชอบ การรายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชีทุกงวด 6 เดือน ตามมาตรา 85 ย่อมกระทำไม่ได้

- ผู้ชำระบัญชีต้องรายงานนายทะเบียนสหกรณ์ว่า เมื่อได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไรเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้นไป มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร การรายงานนี้ต้องรายงานเป็นระยะทุก 6 เดือน

คำถาม สหกรณ์ที่ผู้ชำระบัญชีร้องขอให้ศาลสั่งล้มละลาย ถือเป็นการสิ้นสุดแห่งการชำระบัญชีใช่หรือไม่ ขอให้ยกตัวอย่างในกรณีดังกล่าวประกอบด้วย

แนวปฏิบัติ กรณีที่ผู้ชำระบัญชีร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 81 (7) นั้น ผู้ชำระบัญชีต้องวิเคราะห์งบการเงินที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 80 ให้รอบคอบ และหากเชื่อแน่ได้ว่าสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้นมีทรัพย์สินไม่พอที่จะจ่ายชำระหนี้สิน น่าจะต้องร้องขอให้ศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในอนาคต วิธีการปฏิบัติ คือ

- ในระหว่างดำเนินการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีสามารถติดตามทวงถามหนี้จากลูกหนี้ได้ จำหน่ายทรัพย์สินที่มีอยู่ของสหกรณ์ได้ และจ่ายค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการชำระบัญชีได้ **แต่ผู้ชำระบัญชีจะจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้รายใดรายหนึ่งไม่ได้** เพราะจะทำให้เจ้าหนี้รายอื่นที่ไม่ได้รับชำระหนี้เสียสิทธิไป
- ก่อนที่ผู้ชำระบัญชีจะร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายนั้น ผู้ชำระบัญชีจะต้องดำเนินการติดต่อขอประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้แต่ละรายเสียก่อน หากเจ้าหนี้ไม่ยินยอมลดหนี้ให้ หรือไม่ยินยอมประนีประนอมหนี้ เมื่อผู้ชำระบัญชีเห็นว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้หมด จึงจะร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย
- การยื่นคำร้องของผู้ชำระบัญชีขอต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายเป็นไปตามมาตรา 88 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ผู้ชำระบัญชีต้องจัดทำงบการเงิน (งบดุล) ณ วันก่อนวันยื่นคำร้องส่งแนบไปพร้อมกับคำร้อง พร้อมกับหนังสือไม่ยินยอมลดหนี้ หรือไม่ยินยอมประนีประนอมหนี้ของเจ้าหนี้ด้วย
- หลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของสหกรณ์นั้นเด็ดขาดแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องไปยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการ และทรัพย์สินของสหกรณ์ รวมทั้งส่งมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชี และเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
- หนังสือรายงานผลการชำระบัญชีที่เสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ให้มีสาระสำคัญตามที่กำหนดไว้ในรายงาน และแจ้งรายละเอียดการดำเนินการของผู้ชำระบัญชี พร้อมทั้งถือว่าผู้ชำระบัญชีได้ส่งมอบหน้าที่ให้กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว

ตัวอย่าง

รายงานการชำระบัญชีกรณีศาลสั่งให้ล้มละลาย และผู้ชำระบัญชียังมิได้จ่ายชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้รายใด

รายงานการชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด

จังหวัด.....

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ทำการชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด อำเภอ..... จังหวัด .....ตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดแล้ว ปรากฏว่ามีทรัพย์สินไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สินและได้ร้องขอให้ศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายแล้ว จึงขอเสนอรายงานผลการชำระบัญชี ดังนี้

1. **สหกรณ์ที่ชำระบัญชี** คือ .....(ให้ระบุชื่อ สหกรณ์ ประเภทสหกรณ์ เลขทะเบียน วันที่จดทะเบียน ที่ตั้งสำนักงาน จำนวนสมาชิก ณ วันเลิกสหกรณ์).....ฯลฯ

2. **วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี**.....(ให้ระบุคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีพร้อม วัน เดือน ปีที่แต่งตั้งหรือให้ความเห็นชอบตามหนังสือขอความเห็นชอบ).....ฯลฯ

3. **การจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี**.....(ให้ระบุเลขที่หนังสือ พร้อม วัน เดือน ปีที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี).....ฯลฯ

4. **การประกาศหนังสือพิมพ์รายวันหรือโดยวิธีอื่น**.....(ให้รายงานว่าได้ประกาศให้เจ้าหนี้ทราบการชำระบัญชีและให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชีในหนังสือพิมพ์รายวันชื่ออะไร เมื่อวัน เดือน ปีใดหรือกระทำโดยวิธีอื่นอย่างใดบ้าง)..... ฯลฯ

5. **การจัดทำงบดุล มาตรา 80** .....(ให้รายงานว่างบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินจัดทำ ณ วัน เดือน ปีใด และผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบและรับรองเมื่อวัน เดือน ปีใด ที่ประชุมใหญ่อนุมัติงบเมื่อใด เสนอให้นายทะเบียนสหกรณ์โดยหนังสือเลขที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด).....ฯลฯ

6. **เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี** ได้เริ่มทำการชำระบัญชี.....(ให้รายงานว่าเริ่มดำเนินการชำระบัญชีเมื่อใด ถึงวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด).....ฯลฯ

7. **วิธีดำเนินการชำระบัญชี** ได้ทำการชำระบัญชีแล้ว คือ

7.1 การเรียกหนี้สินคืน เมื่อวันเริ่มต้นชำระบัญชีมีลูกหนี้ จำนวน.....บาท ได้ติดตามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้จำนวน.....บาท คงเหลือลูกหนี้ที่ไม่สามารถติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ได้จำนวน.....บาท เพราะ..... ฯลฯ

7.2 การจัดการทรัพย์สิน ได้ดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์ไป ดังนี้

- สินค้า ราคาตามบัญชี.....บาท ได้จำหน่ายโดยวิธี..... ได้เงินทั้งสิ้น.....บาท
- ครุภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องใช้ ราคาตามบัญชี.....บาท ได้จำหน่ายโดยวิธี.....ได้เงินทั้งสิ้น.....บาท
- สินทรัพย์อื่น ยอดคงเหลือตามบัญชี.....บาท ได้จำหน่ายและเรียกคืนได้จำนวน.....บาท
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการชำระบัญชีทั้งสิ้นจำนวน.....บาท
- คงเหลือเงินสดในมือของผู้ชำระบัญชีทั้งสิ้น จำนวน.....บาท

7.3 การชำระหนี้ สหกรณ์มีหนี้สินเป็นจำนวนมาก ณ วันเลิกสหกรณ์ ตามงบการเงินที่จัดทำตามมาตรา 80 คือ.....(ระบุชื่อเจ้าหนี้และจำนวนหนี้ ที่เป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ ส่วนรายย่อย ๆ ให้แสดงโดยรวมยอดจำนวนรายและจำนวนหนี้ แจ้งผลการขอประนีประนอมลดหนี้จากเจ้าหนี้รายใหญ่ พร้อมแนบเอกสารที่เกี่ยวข้อง).....

7.4 การร้องขอให้ศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย เมื่อวิเคราะห์จำนวนทรัพย์สินที่สหกรณ์มีอยู่เทียบกับหนี้สินที่จะต้องชำระแล้ว ไม่สามารถจะชำระหนี้ได้ ประกอบเจ้าหนี้ไม่ยอมประนีประนอม ข้าพเจ้าจึงใช้อำนาจหน้าที่ตามมาตรา 81(7) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งให้ สหกรณ์.....จำกัด ล้มละลาย ซึ่งศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วตามคำสั่งศาลที่.....ลงวันที่..... (เอกสารประกอบที่.....) และศาลได้มีคำสั่งให้สหกรณ์.....จำกัด ล้มละลาย เมื่อวันที่.....

ข้าพเจ้าในฐานะผู้ชำระบัญชีได้ส่งมอบทรัพย์สิน คือ ..... จำนวน.....บาท สมุดบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เมื่อวันที่ .....(เอกสารประกอบที่.....) จึงเป็นอันยุติหน้าที่ผู้ชำระบัญชีของข้าพเจ้า

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

อื่น ๆ

คำถาม หลังจากมติที่ประชุมใหญ่ให้เลิกกิจการแล้ว ระหว่างที่นายทะเบียนสหกรณ์ยังไม่ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชี สหกรณ์สามารถจ่ายคืนค่าหุ้นได้หรือไม่ การเลิกสหกรณ์จะมีผลสมบูรณ์เมื่อใด

แนวปฏิบัติ - สหกรณ์ที่มีมติที่ประชุมใหญ่ให้เลิกกิจการ ถ้าสมาชิกมาขอถอนหุ้นคืนในระหว่างที่นายทะเบียนสหกรณ์ยังไม่ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชี คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ไม่สมควรจ่ายเงินค่าหุ้นคืนสมาชิก เพราะตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 78 วรรคแรก กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ที่เลิกไว้เพียงจัดการรักษาทรัพย์สินทั้งหมดของสหกรณ์ไว้จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ส่งมอบเท่านั้น อีกประการหนึ่ง สมาชิกของสหกรณ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อหนี้สินของสหกรณ์ตามมูลค่าหุ้นที่ตนถืออยู่ในสหกรณ์ ซึ่งถ้าสหกรณ์ยังมีหนี้สินคงเหลืออยู่แล้ว สหกรณ์ที่เลิกไม่ควรจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิกก่อนจ่ายคืนเจ้าหนี้ ดังจะเห็นได้จากมาตรา 86 (1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดทางปฏิบัติให้ผู้ชำระบัญชีดำเนินการจ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกได้ต่อเมื่อได้ชำระหนี้สินของสหกรณ์จำกัดแล้ว

- การเลิกสหกรณ์จะมีผลสมบูรณ์เมื่อใดนั้น พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 87 กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า เมื่อผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานการชำระบัญชี และรายการย่อของบัญชีที่ชำระที่ผ่านการตรวจสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์ และนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

คำถาม - บิดามารดาของอดีตผู้จัดการสหกรณ์ ซึ่งถูกฟ้องร้องดำเนินคดีได้ส่งทนายความมาพบผู้ชำระบัญชีเพื่อขอถอนโฉนดที่ค้ำประกันอดีตผู้จัดการสหกรณ์คืน ผู้ชำระบัญชีได้แจ้งว่าขณะนี้ยังไม่มีการส่งมอบทรัพย์สิน ไม่สามารถดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสหกรณ์ได้ ผู้ชำระบัญชีชี้แจงไปเช่นนี้ถูกต้องหรือไม่ อดีตผู้จัดการสหกรณ์ที่ฟ้องคดีนั้นเป็นจำเลยที่ 2 ร่วมกับสหกรณ์ วงเงินที่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีประมาณ 200,000 บาท แต่ทนายความแจ้งว่ายินดีจะชดใช้ให้ 100,000 บาท เพื่อต้องการโฉนดคืนซึ่งได้นำเรื่องนี้แจ้งให้คณะกรรมการสหกรณ์ทราบ แต่คณะกรรมการสหกรณ์ยังไม่ได้ตัดสินใจ เมื่อคณะกรรมการดำเนินการตัดสินใจอย่างไร ผู้ชำระบัญชีสามารถดำเนินการได้หรือไม่

- คดีที่ฟ้องร้องนั้นเป็นคดีที่สหกรณ์ถูกฟ้องเป็นจำเลยที่ 1 และอดีตผู้จัดการสหกรณ์เป็นจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นหนี้ที่ผู้จัดการสหกรณ์ปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่มิชอบโดยนำชื่อสหกรณ์ไปซื้อสินค้าเชื่อแต่ไม่ได้นำมาจำหน่ายในสหกรณ์ นำไปจำหน่ายเองส่วนตัวร่วมกับอดีตเจ้าหน้าที่บัญชี หลักฐานการซื้อที่เจ้าหนี้ฟ้องนั้นที่สหกรณ์ไม่มี ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำอย่างไร

- ลูกหนี้การค้าที่มีอยู่ก่อนวันที่สหกรณ์ลงมติเลิก หน่วยหักเงินได้เก็บเงินจากลูกหนี้มาแล้ว แต่ไม่ส่งมอบให้สหกรณ์เพราะเห็นว่าสหกรณ์เลิก เมื่อชำระบัญชีจะต้องทำหนังสือแจ้งลูกหนี้ของสหกรณ์หรือไม่ ผู้ชำระบัญชีจะต้องปฏิบัติอย่างไร
- ถ้าไม่สามารถรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ได้ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ

- คำตอบของผู้ชำระบัญชีถูกต้องแล้ว เพราะเป็นการบอกกล่าวข้อเท็จจริงแก่ทนายความในเรื่องของการยังไม่ได้รับมอบทรัพย์สิน ส่วนคำตอบว่ายังไม่สามารถดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสหกรณ์ได้นั้น ก็เป็นการบอกกล่าวถึงข้อขัดข้องที่ไม่อาจตกลงกับทนายความได้ (เนื่องจากยังไม่ได้รับมอบทรัพย์สิน)
- กรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้นำเรื่องดังกล่าวข้างต้นแจ้งคณะกรรมการดำเนินการทราบเพื่อให้พิจารณาตัดสินใจรับเงิน 100,000 บาท และถอนโฉนดที่ดินค้ำประกันคืนให้แก่อดีตผู้จัดการนั้น เรื่องนี้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติไม่ถูกต้อง เพราะเมื่อสหกรณ์เลิกและแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีแล้ว คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จะหมดอำนาจดำเนินงานทั้งหมดโดยอำนาจการดำเนินงาน และการตัดสินใจทุกเรื่องของสหกรณ์จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชี (มาตรา 78 และ 81) ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีจึงไม่สมควรให้คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ตัดสินใจในเรื่องนี้
- กรณีหลักฐานการซื้อเชื่อที่เจ้าหนี้ฟ้องร้องสหกรณ์ และอดีตผู้จัดการเป็นจำเลย ซึ่งสหกรณ์ไม่มีหลักฐานการซื้อเชื่อนั้น ผู้ชำระบัญชีอาจไม่ต้องดำเนินการอะไร ถ้าอดีตผู้จัดการซื้อสินค้าโดยอาศัยชื่อสหกรณ์แต่นำไปจำหน่ายส่วนตัว และไม่ได้ลงบัญชีสหกรณ์ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์แก่สหกรณ์ในด้านการต่อสู้คดีกับเจ้าหนี้ที่เป็นโจทก์ว่า สหกรณ์ไม่ได้รู้เห็นด้วย เพราะไม่มีหลักฐานการซื้อภายในสหกรณ์แต่เป็นการกระทำโดยมิชอบของอดีตผู้จัดการ
- กรณีตามปัญหานี้ เมื่อผู้ชำระบัญชีทราบข้อเท็จจริงแล้วว่า ลูกหนี้การค้าของสหกรณ์ได้ชำระเงินค่าสินค้าให้กับหน่วยหักเงินแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็ควรแจ้งเป็นหนังสือไปยังตัวแทนหน่วยหักเงินให้ส่งเงินที่รับชำระจากลูกหนี้การค้ามายังผู้ชำระบัญชี
- กรณีที่ผู้ชำระบัญชียังไม่สามารถรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ได้ ผู้ชำระบัญชีควรเร่งรัดให้คณะกรรมการสหกรณ์ส่งมอบโดยเร็ว โดยขอให้กรรมการสหกรณ์เป็นฝ่ายกำหนดวันส่งมอบก็ได้
- กรณีที่บิดามารดาของอดีตผู้จัดการต้องการโฉนดที่ค้ำประกันคืน และส่งทนายความมาพบผู้ชำระบัญชีนั้น ผู้ชำระบัญชีไม่ควรตกลงคืนโฉนดดังกล่าวให้ เพราะอดีตผู้จัดการอาศัยตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวในสหกรณ์ และอาจทำให้สหกรณ์เสียหายจากการถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ ผู้ชำระบัญชีควรรอให้คดีถึงที่สุดก่อน เพื่อทราบว่าสหกรณ์เสียหายไปมากน้อยเพียงใด จะได้เรียกร้องให้อดีตผู้จัดการชดใช้ได้ถูกต้องครบถ้วนก่อน แล้วจึงคืนโฉนดที่ดินให้ต่อไป

คำถาม ขอทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการขาดอายุความเรียกร้อง

แนวปฏิบัติ การขาดอายุความเรียกร้อง หมายความว่า เจ้าหนี้ผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามระยะเวลาที่กฎหมายแพ่งกำหนด มิได้ใช้สิทธิบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว หมดสิทธิที่จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้อีกต่อไป และลูกหนี้ก็มีสิทธิที่จะปฏิเสธการชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ได้ อนึ่ง สิทธิเรียกร้องในมูลหนี้ใดจะมีอายุความเท่าใดนั้นมีกำหนดไว้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/30 ถึง 193/35

คำถาม หนังสือรับสภาพหนี้ควรจัดทำเมื่อใด และหนังสือรับสภาพหนี้มีอายุความเท่าใด

แนวปฏิบัติ มีหลักพิจารณา คือ การจัดทำหนังสือรับสภาพหนี้ เจ้าหนี้ควรดำเนินการให้ลูกหนี้จัดทำหนังสือรับสภาพหนี้เมื่อหนี้ใกล้จะขาดอายุความ เช่น ลูกหนี้การค้าซึ่งมีอายุความ 2 ปี ถ้าระยะเวลาผ่านไป 1 ปี 6 เดือน โดยลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เลย เจ้าหนี้ควรดำเนินการให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ ซึ่งผลจากการทำหนังสือรับสภาพหนี้จะทำให้อายุความที่ผ่านไปแล้ว 1 ปี 6 เดือนหยุดลงนับแต่วันทำหนังสือรับสภาพหนี้ เป็นต้นไป ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ามูลหนี้เดิมที่มีอายุความเท่าใด ซึ่งอาจมีอายุความ 2 ปี 5 ปี หรือ 10 ปี ถ้าลูกหนี้ได้จัดทำหนังสือรับสภาพหนี้แล้วอายุความก็เริ่มนับกันใหม่ตามอายุความของลูกหนี้เดิม คือ เริ่มนับอายุความ 2 ปี 5 ปี หรือ 10 ปี นับแต่วันจัดทำหนังสือรับสภาพหนี้ เป็นต้น

คำถาม การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรซึ่งอยู่ระหว่างที่ อ.ต.ก. ฟ้องดำเนินคดียังไม่สิ้นสุดจะเป็นอุปสรรคต่อการชำระบัญชีหรือไม่ อย่างไร และผู้ชำระบัญชีจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง

แนวปฏิบัติ ในกรณีที่กลุ่มเกษตรกรที่อยู่ระหว่างชำระบัญชีถูก อ.ต.ก. ฟ้องและคดียังไม่ถึงที่สุด จะเป็นอุปสรรคแก่ผู้ชำระบัญชีบ้าง เพราะผู้ชำระบัญชีต้องอยู่ในฐานะจำเลย ซึ่งจะต้องไปขึ้นศาลตามที่ศาลนัด แต่ทั้งนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องยอมรับว่าการที่ อ.ต.ก. ฟ้องร้องเรียกหนี้สินคืนนั้นเป็นการใช้สิทธิทางศาลโดยชอบด้วยกฎหมาย และผู้ชำระบัญชีต้องเข้าใจด้วยว่าการฟ้องร้องดังกล่าวนี้ ผู้ชำระบัญชีตกเป็นจำเลยในฐานะเป็นผู้แทนกลุ่มเกษตรกร มิใช่ผู้ชำระบัญชีถูกฟ้องร้องเป็นส่วนตัว ซึ่งผู้ชำระบัญชีก็ไม่ต้องรับผิดเป็นส่วนตัว สำหรับอุปสรรคอีกกรณีหนึ่งในการชำระบัญชี คือ ผู้ชำระบัญชีต้องรอผลการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งอาจล่าช้าทำให้การชำระบัญชีไม่สำเร็จโดยรวดเร็วได้

อนึ่ง การปฏิบัติของผู้ชำระบัญชีในกรณีนี้ คือ ผู้ชำระบัญชีต้องไปขึ้นศาลตามที่ศาลนัดทุกครั้ง และถ้ากลุ่มเกษตรกรที่ชำระบัญชีไม่มีข้อต่อสู้ใด ๆ ซึ่งทำให้ต้องตกเป็นฝ่ายแพ้คดีแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็ควรขอประนีประนอมกับโจทก์ในชั้นศาล ซึ่งถ้าประนีประนอมกับโจทก์ได้ศาลก็จะพิพากษาตาม ย่อมทำให้คดีสิ้นสุดเร็วขึ้น

คำถาม อ.ต.ก. ฟ้องสหกรณ์โดยระบุผู้ชำระบัญชีเป็นจำเลยที่ 1.....(ระบุชื่อผู้ชำระบัญชีคนเก่า) ปัจจุบันการฟ้องร้องยังดำเนินอยู่ ผู้ชำระบัญชีเปลี่ยนตัวแล้ว แต่เอกสารจากศาลระบุชื่อผู้ชำระบัญชีคนเก่า การดำเนินการทางศาลจะเป็นผลอย่างไรกับผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบัน

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีคนเดิมถูกฟ้องเป็นจำเลยที่ 1 เป็นการถูกฟ้องในฐานะเป็นผู้แทนของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี มิใช่ถูกฟ้องในฐานะส่วนตัว เมื่อมีคำสั่งเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีคนใหม่แล้ว ผู้ชำระบัญชีคนเดิมก็ไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นจำเลยโดยปริยาย เพราะได้พ้นจากหน้าที่ในการเป็นผู้แทนของสหกรณ์ผู้ชำระบัญชี

สำหรับผู้ชำระบัญชีคนใหม่จะอยู่ในฐานะเป็นผู้แทนของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี เมื่อปรากฏว่าสหกรณ์ถูกฟ้องร้องเป็นจำเลยเช่นนี้ ผู้ชำระบัญชีคนใหม่ย่อมมีอำนาจตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 81 (4) ที่จะเข้าเป็นคู่ความในนามสหกรณ์เพื่อต่อสู้คดีหรือเพื่อประนีประนอมยอมความกับโจทก์ก็ได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้ชำระบัญชีคนใหม่ไม่ร้องขอเข้าเป็นคู่ความแล้ว โจทก์ก็มีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลเรียกผู้ชำระบัญชีคนใหม่เข้าเป็นคู่ความได้

คำถาม สหกรณ์การเกษตรให้บุคคลภายนอกเช่าโรงสีในระหว่างที่ดำเนินธุรกิจ มีการทำผิดสัญญาสหกรณ์ทำการฟ้องร้องผู้เช่า โดยมีทนายความเป็นผู้ดำเนินการจนถึงปัจจุบัน (ระหว่างชำระบัญชี) ยังฟ้องร้องอยู่ ทนายว่าความให้ในฐานะชอบพอกับประธานกรรมการโดยสหกรณ์ไม่เสียค่าใช้จ่าย และสหกรณ์เป็นหนี้ อ.ต.ก. ขณะนี้ทาง อ.ต.ก. ได้ฟ้องร้องสหกรณ์ และคณะกรรมการในฐานะผู้ค้ำประกัน การฟ้องร้องอยู่ระหว่างสืบพยานโจทก์ ผู้ชำระบัญชีจะดำเนินการชำระบัญชีในขณะนี้ได้เพียงใด จำเป็นต้องขอให้คดีทั้ง 2 นี้ถึงที่สุดหรือไม่

แนวปฏิบัติ การชำระบัญชีสามารถดำเนินไปได้ ไม่จำเป็นต้องรอให้คดีถึงที่สุด และให้รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างชำระบัญชีทุก 6 เดือน แต่จะรายงานว่าการชำระบัญชีเสร็จสิ้นก่อนคดีสิ้นสุดไม่ได้

คำถาม มติที่ประชุมใหญ่ครั้งสุดท้ายให้เลิกสหกรณ์ และโอนทรัพย์สินของสหกรณ์ให้กับร้านสวัสดิการ แต่สหกรณ์ยังไม่ได้ปฏิบัติทางบัญชี ผู้ชำระบัญชีจะโอนทางบัญชีได้หรือไม่อย่างไร

แนวปฏิบัติ เมื่อที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์มีมติให้เลิก พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 78 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์รักษาทรัพย์สินทั้งหมดของสหกรณ์ไว้จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ส่งมอบ ส่วนทรัพย์สินของสหกรณ์จะโอนได้เฉพาะในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้ชำระหนี้สินของสหกรณ์ ตลอดจนจ่ายเงินค่าหุ้น เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกแล้ว และถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีกจะโอนให้ได้เฉพาะสหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ตามมติที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันชำระบัญชีเสร็จตามมาตรา 86 ดังนั้น การโอนทรัพย์สินของสหกรณ์ที่เลิกจะโอนให้กับร้านสวัสดิการไม่ได้ เนื่องจากขัดกับกฎหมายสหกรณ์

ทั้งนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามมติที่ประชุมใหญ่ครั้งหลังสุด ผู้ชำระบัญชีจะปฏิบัติตามมติที่ประชุมใหญ่ครั้งสุดท้ายที่มีมติให้เลิก หรือตามวัตถุประสงค์ของกรรมการและสมาชิกที่เหลืออยู่ไม่ได้

คำถาม สหกรณ์ที่ชำระบัญชี

- สมาชิกได้ถอนหุ้นคืนหมดแล้วทุกคน
- สหกรณ์มีเงินฝากธนาคารเพียงอย่างเดียว
- ไม่สามารถประชุมใหญ่ได้
- ปัจจุบันนี้สามารถติดต่ออดีตประธานกรรมการสหกรณ์ได้ โดยได้ยืนยันว่าจะยกเงินที่เหลือให้สหกรณ์ที่ตั้งใหม่ในท้องที่นั้น

แนวปฏิบัติ สหกรณ์ไม่มีสมาชิกคงเหลืออยู่แล้ว ณ วันรับมอบทรัพย์สิน หรือวันจัดทำงบการเงินตามมาตรา 80 ดังนั้น จึงไม่สามารถจะเรียกประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาอนุมัติงบการเงินตามมาตรา 80 ได้ การจำหน่ายทรัพย์สินคงเหลือตามมาตรา 86 จึงต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ ไม่ว่าผู้ชำระบัญชีจะพิจารณายกเงินคงเหลือให้กับสหกรณ์ใด หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยก็ตาม

คำถาม สหกรณ์ตรวจสอบบัญชีประจำปีไม่ได้มาเป็นเวลานาน ผู้สอบบัญชีแจ้งว่าหาสถานที่ตั้งของสหกรณ์ไม่พบ เนื่องจากสถานที่ตั้งที่จดทะเบียนไว้เปลี่ยนเป็นสถานที่ดำเนินกิจการอื่น ประกอบกับสหกรณ์หยุดดำเนินงานเป็นเวลาติดต่อกันหลายปีแล้ว นายทะเบียนสหกรณ์จึงมีคำสั่งให้เลิกสหกรณ์ ผู้ชำระบัญชีได้พยายามดำเนินการชำระบัญชีแล้วก็ยังไม่ได้รับมอบเอกสารหลักฐาน และทรัพย์สินของสหกรณ์มาดำเนินการชำระบัญชี และเมื่อพิจารณาลูกหนี้ และเจ้าหนี้ของสหกรณ์แล้ว เนื่องจากเวลาล่วงเลยมานานจนถึงปัจจุบันจึงเป็นหนี้ที่ขาดอายุความ

แนวปฏิบัติ กรณีดังกล่าวเคยปรากฏในการชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด จึงขอแสดงตัวอย่างวิธีปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด ดังนี้

1. ผู้สอบบัญชีสหกรณ์เสนอให้เลิกร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด (เอกสาร ก.)
2. นายทะเบียนสหกรณ์ สั่งให้เลิกร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด (เอกสาร ข.)
3. นายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด (เอกสาร ค.)
4. นายทะเบียนสหกรณ์ประกาศแจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด (เอกสาร ง.)
5. ผู้ชำระบัญชีทำหนังสือแจ้งประธานกรรมการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด เพื่อขอให้ส่งมอบสมุดบัญชี เอกสารหลักฐาน และทรัพย์สินของสหกรณ์ (เอกสาร จ.) โดยหนังสือแจ้งดังกล่าวส่งทางไปรษณีย์ตอบรับหรือลงทะเบียน
6. ไปรษณีย์ส่งคืนหนังสือของผู้ชำระบัญชี เนื่องจากเลิกกิจการ (เอกสาร ฉ.)
7. ผู้ชำระบัญชีทำหนังสือแจ้งสหกรณ์จังหวัดทราบว่า ที่อยู่และสถานที่ตั้งของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ไม่สามารถติดต่อได้ จึงขอให้สหกรณ์จังหวัดแจ้งให้สหกรณ์ทราบและติดต่อกับผู้ชำระบัญชี (เอกสาร ช.)
8. ผู้ชำระบัญชีทำหนังสือแจ้งนายทะเบียนสหกรณ์ ถึงการไม่สามารถติดต่อกับสหกรณ์ได้และได้ดำเนินการไปอย่างไรบ้าง (เอกสาร ซ.)
9. ผู้ชำระบัญชีทำรายงานเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อให้พิจารณาขีดชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน (เอกสาร ฌ.)
10. นายทะเบียนสหกรณ์ขีดชื่อร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ออกจากทะเบียน (เอกสาร ญ.)

<u>หมายเหตุ</u> การดำเนินการตามกรณีนี้ยังอยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 ดังนั้นในเรื่องที่มีการอ้างอิงมาตราต่าง ๆ จึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

(เอกสาร ก.)

(สำเนา)

(ครุฑ)

ที่ 32/2531

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กท. 10200

14 ธันวาคม 2531

เรื่อง การสอบบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2531

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 15/2531 สั่ง ณ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2531

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงาน 4 ชุด

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 15/2531 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2531 ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ข้าพเจ้าได้ไปหาสถานที่ตั้งของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด เลขที่ 2159 – 2165 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ต. บางกะปิ แฟลตที่ 11 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร (ตามที่จดทะเบียนไว้ เลขทะเบียนที่ กพธ 60/2519 วันที่ 27 สิงหาคม 2519) แล้วปรากฏว่าสถานที่ดังกล่าวมิได้เป็นสถานที่ดำเนินการของร้านสหกรณ์ฯ สอบถามบุคคลในบริเวณนั้นได้รับคำชี้แจงว่า ร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด หยุดการดำเนินงานมาหลายปีแล้ว และไม่ทราบว่าคณะกรรมการของร้านสหกรณ์ฯ อยู่ที่ใด พร้อมกับได้ไปติดต่อ ณ สำนักงานสหกรณ์กรุงเทพมหานครเพื่อสอบถามที่ตั้งของร้านสหกรณ์ฯ ทางสำนักงานฯ ก็ไม่ทราบเช่นกัน

จากการค้นหาหลักฐานเอกสารการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด มีหลักฐานการตรวจสอบปีสุดท้ายเมื่อปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2525 หลังจากนั้นไม่สามารถทำการสอบบัญชีได้ด้วยสาเหตุดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน และมีคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 51/2531 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2531 ให้เลิกร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ชัชรีพร จรูญพร
(นางชัชรีพร จรูญพร)
ผู้สอบบัญชีสหกรณ์

(เอกสาร ข.)

(สำเนา)

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่ 51/2531
เรื่อง ให้เลิกร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

เนื่องด้วยร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด หมายเลขทะเบียนสหกรณ์ที่ กพธ 60/2519 สำนักงานตั้งอยู่ที่ แฟลตที่ 11 แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ได้หยุดดำเนินกิจการติดต่อกันมาหลายปี และไม่ดำเนินการให้เป็นผลดีแก่สมาชิกหรือเป็นประโยชน์โดยส่วนรวมได้ หากปล่อยทิ้งไว้อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ขบวนการสหกรณ์

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 51 (2) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 จึงสั่งเลิกร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2531

(ลงชื่อ) วิพัฒน์ กิวานนท์
(นายวิพัฒน์ กิวานนท์)
รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

(เอกสาร ค.)

(สำเนา)

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่ 105/2531
เรื่อง แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 51/2531 สั่ง ณ วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 เรื่อง ให้เลิกร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด เนื่องจากได้หยุดดำเนินกิจการติดต่อกันมาหลายปีและไม่อาจดำเนินกิจการให้เป็นผลดีแก่สมาชิกหรือเป็นประโยชน์โดยส่วนรวมได้ หากปล่อยทิ้งไว้อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ขบวนการสหกรณ์

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 88 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 จึงแต่งตั้งให้ นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา นักวิชาการตรวจสอบบัญชี 5 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม 2531 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2531

(ลงชื่อ) เสงี่ยม มาหมื่นไวย
(นายเสงี่ยม มาหมื่นไวย)
รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

(เอกสาร ง.)

(สำเนา)

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง แจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 51/2531 สั่ง ณ วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 เรื่อง ให้เลิกร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด เนื่องจากได้หยุดดำเนินกิจการติดต่อกันมาหลายปี และไม่อาจดำเนินกิจการให้เป็นผลดีแก่สมาชิก หรือเป็นประโยชน์โดยส่วนรวมได้ หากปล่อยทิ้งไว้อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ขบวนการสหกรณ์ และตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 105/2531 สั่ง ณ วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ได้แต่งตั้ง นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา นักวิชาการตรวจสอบบัญชี 5 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 88 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 นายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียนนางสาวมะลิวัลย์ ควรหา นักวิชาการตรวจสอบบัญชี 5 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม 2531

ฉะนั้น ถ้าผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องหรือประสงค์จะติดต่อกับร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ขอให้ติดต่อกับผู้ชำระบัญชี ณ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จึงขอประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2531

(ลงชื่อ) เสงี่ยม มาหมื่นไวย
(นายเสงี่ยม มาหมื่นไวย)
รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

(เอกสาร จ.)

(สำเนา)

(ครุฑ)

ที่ 1/2531 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กท. 10200

26 ธันวาคม 2531

เรื่อง ขอให้ส่งมอบสมุดบัญชี เอกสารหลักฐาน และทรัพย์สินของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

เรียน ประธานกรรมการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 105/2531 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2531

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด เพื่อให้การชำระบัญชีดังกล่าวเป็นไปโดยเรียบร้อย ขอให้ท่านได้โปรดติดต่อส่งมอบสมุดบัญชี เอกสารหลักฐาน พร้อมทั้งทรัพย์สินของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด แก่ข้าพเจ้า หากมีเหตุขัดข้องประการใด โปรดติดต่อข้าพเจ้า ณ กองตรวจบัญชีที่ 3 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เทเวศร์ 10200 โดยด่วนด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) มะลิวัลย์ ควรหา
(นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา)
ผู้ชำระบัญชี

กองตรวจบัญชีที่ 3
โทร. 2828478

(เอกสาร ฉ.)

(เอกสาร ช.)

(สำเนา)

(ครุฑ)

ที่ 2/2531 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กท. 10200

30 ธันวาคม 2531

เรื่อง ขอให้แจ้งให้คณะกรรมการดำเนินการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ทราบ

เรียน สหกรณ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 105/2531 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2531

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด นั้น ข้าพเจ้าได้ติดต่อสอบถามสถานที่ตั้งของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ตามทะเบียน กพธ. 60/2519 ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 2159 – 2165 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ แฟลตที่ 11 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แล้ว แต่สถานที่ดังกล่าวมิใช่สำนักงานของสหกรณ์ฯ จึงไม่อาจดำเนินการชำระบัญชีได้

เพื่อให้การชำระบัญชีของร้านสหกรณ์ฯ เป็นไปโดยเรียบร้อย จึงเรียนมาเพื่อขอให้ท่านโปรดแจ้งให้คณะกรรมการดำเนินการของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ทราบและติดต่อกับข้าพเจ้า ณ กองตรวจบัญชีที่ 3 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เทเวศร์ กรุงเทพมหานคร 10200 โดยด่วนด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) มะลิวัลย์ ควรหา
(นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา)
ผู้ชำระบัญชี

กองตรวจบัญชีที่ 3
โทร. 28284

(เอกสาร ซ.)

(สำเนา)

(ครุฑ)

ที่ 2/2532 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กท. 10200

28 เมษายน 2532

เรื่อง การชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 105/2531 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2531

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือ จำนวน 2 ฉบับ

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่อ้างถึง แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด นั้น

ข้าพเจ้าได้ทำหนังสือแจ้งให้คณะกรรมการดำเนินการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ทราบเพื่อส่งมอบสมุดบัญชี เอกสารหลักฐาน พร้อมทั้งทรัพย์สินของร้านสหกรณ์ฯ แก่ข้าพเจ้าเพื่อดำเนินการชำระบัญชีปรากฏว่าไม่มีผู้รับหนังสือดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงได้ไปติดตามหาสถานที่และคณะกรรมการดำเนินการ ปรากฏว่าสถานที่ตามที่ได้แจ้งจดทะเบียนไว้ คือ เลขที่ 2159 – 2165 แฟลตที่ 11 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร มิใช่สำนักงานของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด และไม่พบคณะกรรมการดำเนินการจึงไม่อาจชำระบัญชีได้

อนึ่ง ข้าพเจ้าได้ทำหนังสือถึงสหกรณ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอให้แจ้งคณะกรรมการดำเนินการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ทราบ และติดต่อกับข้าพเจ้าตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม 2531 จนถึงปัจจุบัน ยังไม่ได้รับการติดต่อจากคณะกรรมการดำเนินการแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) มะลิวัลย์ ควรหา
(นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา)
ผู้ชำระบัญชี

กองตรวจบัญชีที่ 3
โทร. 2828478

(เอกสาร ณ.)

(สำเนา)

(ครุฑ)

ที่ ฝตส.3/154 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กท. 10200

1 พฤษภาคม 2534

เรื่อง การชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 105/2531 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2531

ตามคำสั่งที่อ้างถึง นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด เลขทะเบียนสหกรณ์ที่ กพธ. 60/2519 สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 2159 – 2165 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ แฟลตที่ 11 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร นั้น

ข้าพเจ้าได้แจ้งให้ประธานกรรมการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ทราบ เพื่อส่งมอบสมุดบัญชี เอกสารหลักฐาน พร้อมทั้งทรัพย์สินของร้านสหกรณ์ฯ แก่ข้าพเจ้า เพื่อดำเนินการชำระบัญชีตามหนังสือที่ 1/2531 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2531 และได้ทำหนังสือถึงสหกรณ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอให้แจ้งคณะกรรมการดำเนินการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ทราบ ตามหนังสือที่ 2/2531 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2531 แต่ไม่ได้รับการติดต่อจากคณะกรรมการดำเนินการแต่อย่างใด

ต่อมาคณะกรรมการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ประกอบด้วย

1. นายโกลิต พันธ์โกศล
2. นายสุชาติ ปัญจะ
3. นายอารมณ์ นารากุล

ได้ติดต่อกับข้าพเจ้า แจ้งว่า บุคคลดังกล่าวข้างต้นเป็นคณะกรรมการดำเนินการชุดสุดท้ายของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด เมื่อปีทางบัญชี 30 กันยายน 2525 พร้อมทั้งแจ้งว่า เมื่อร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด หยุดดำเนินกิจการนั้น เอกสารหลักฐาน พร้อมทั้งทรัพย์สินต่าง ๆ ของร้านสหกรณ์ฯ ได้สูญหายไปพร้อมกับการที่เคหะแห่งชาติ (ห้วยขวาง) ได้ทำการรื้อถอนอาคารร้านสหกรณ์ คงมีเพียงเอกสารรายงานการดำเนินงานของร้านสหกรณ์ฯ (ตามรายละเอียดแนบ) มาส่งมอบแก่ข้าพเจ้าพร้อมทั้งแจ้งว่า นางเตียง เอกเอนกสิน ได้มาติดต่อขอไถ่ถอนจำนองที่ดิน ซึ่งได้จำนองไว้กับร้านสหกรณ์ฯ เพื่อค้ำประกันการทำงานของนายเอก เอกเอนกสิน อดีตผู้จัดการร้านสหกรณ์ ซึ่งได้ลาออกจากตำแหน่งไปแล้วตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2523 จากการสอบถามคณะกรรมการดำเนินการดังกล่าว แจ้งว่า นายเอก เอกเอนกสิน ไม่มีภาระผูกพันกับร้านสหกรณ์ฯ พร้อมกับได้ลงประกาศแจ้งความในหนังสือพิมพ์บ้านเมือง ฉบับวันที่ 12 – 14 กุมภาพันธ์ 2533 รวม 3 วัน เพื่อแจ้งแก่บรรดาเจ้าหนี้และลูกหนี้ของร้านสหกรณ์ฯ ทราบ

แต่ไม่มีผู้ใดติดต่อแสดงตนเป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ ข้าพเจ้าจึงได้ดำเนินการไถ่ถอนจำนองให้แก่นางเตียง เอกเอนกสิน เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2533

ข้าพเจ้าได้ติดต่อสอบถามเพื่อขอรายงานการสอบบัญชี งบดุล ณ วันที่ 30 กันยายน 2525 งบกำไรขาดทุน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ซึ่งเป็นปีที่ตรวจสอบบัญชีครั้งสุดท้าย จากหน่ายงานที่เกี่ยวข้องทั้งกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกรมส่งเสริมสหกรณ์แล้ว แต่ไม่สามารถค้นหาได้ คงมีเพียงรายงานการสอบบัญชี งบดุล ณ วันที่ 30 กันยายน 2524 งบกำไรขาดทุน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันเท่านั้น

จากการที่ร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ได้หยุดดำเนินกิจการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลาเกือบ 10 ปี ประกอบกับไม่สามารถค้นหาเอกสารหลักฐานทางบัญชีทั้งจากร้านสหกรณ์ฯ เอง และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการชำระบัญชีให้สำเร็จลุล่วงไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 กำหนดไว้

เพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 ขอนายทะเบียนสหกรณ์ได้โปรดพิจารณาสั่งขีดชื่อร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ออกจากทะเบียนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป พร้อมนี้ได้แนบเอกสารหมายเลข 1 ถึง 5 รวม 5 ฉบับ มาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) มะลิวัลย์ ควรหา
(นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา)
ผู้ชำระบัญชี

กองตรวจบัญชีที่ 3
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
โทร. 2828478

(เอกสารหมายเลข 1)

(สำเนา)

(ครุฑ)

ที่ 1/2531 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กท. 10200

26 ธันวาคม 2531

เรื่อง ขอให้ส่งมอบสมุดบัญชี เอกสารหลักฐาน และทรัพย์สินของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

เรียน ประธานกรรมการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 105/2531 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2531

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด เพื่อให้การชำระบัญชีดังกล่าวเป็นไปโดยเรียบร้อย ขอให้ท่านได้โปรดติดต่อส่งมอบสมุดบัญชี เอกสารหลักฐาน พร้อมทั้งทรัพย์สินของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด แก่ข้าพเจ้า หากมีเหตุขัดข้องประการใด โปรดติดต่อข้าพเจ้า ณ กองตรวจบัญชีที่ 3 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เทเวศร์ 10200 โดยด่วนด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) มะลิวัลย์ ควรหา
(นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา)
ผู้ชำระบัญชี

กองตรวจบัญชีที่ 3
โทร. 2828478

(เอกสารหมายเลข 2)

(สำเนา)

(ครุฑ)

ที่ 2/2531 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กท. 10200

30 ธันวาคม 2531

เรื่อง ขอให้แจ้งให้คณะกรรมการดำเนินการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ทราบ

เรียน สหกรณ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 105/2531 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2531

ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด นั้น ข้าพเจ้าได้ติดต่อสอบถามสถานที่ตั้งของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ตามทะเบียน กพธ. 60/2519 ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 2159 – 2165 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ แฟลตที่ 11 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แล้ว แต่สถานที่ดังกล่าวมิใช่สำนักงานของสหกรณ์ฯ จึงไม่อาจดำเนินการชำระบัญชีได้

เพื่อให้การชำระบัญชีของร้านสหกรณ์ฯ เป็นไปโดยเรียบร้อย จึงเรียนมาเพื่อขอให้ท่านโปรดแจ้งให้คณะกรรมการดำเนินการของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ทราบและติดต่อกับข้าพเจ้า ณ กองตรวจบัญชีที่ 3 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เทเวศร์ กรุงเทพมหานคร 10200 โดยด่วนด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) มะลิวัลย์ ควรหา
(นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา)
ผู้ชำระบัญชี

กองตรวจบัญชีที่ 3
โทร. 2828478

(เอกสารหมายเลข 3)

(สำเนา)

รายละเอียดการส่งมอบทรัพย์สิน
ร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2533

ข้าพเจ้าดังมีรายนามต่อไปนี้ คือ

1. นายโกลิต พันธ์โกศล ประธานกรรมการ
2. นายสุชาติ ปัญจะ เลขานุการ
3. นายอารมณ์ นารากุล กรรมการ

เป็นกรรมการดำเนินการของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ขอส่งมอบทรัพย์สินของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด แก่ นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา ผู้ชำระบัญชี ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้ง ตามรายการดังต่อไปนี้

1. รายงานผลการดำเนินงานและงบดุล สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2520 และสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2521 จำนวน 1 เล่ม

2. รายงานผลการดำเนินงานและงบดุล สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2522 และสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2523 จำนวน 4 เล่ม

3. สำเนาโฉนดที่ดินเลขที่ 20299 เล่ม 203 หน้า 99 แขวงสามเสนใน เขตดุสิต ที่ดินระวาง 2 น. 4 อ. เลขที่ดิน 665 หน้าสำรวจ 4040 จำนวน 1 ฉบับ

4. สำเนาหนังสือสัญญาจำนองที่ดินระหว่าง นางเตียง เอกเอนกสิน กับร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด จำนวน 1 ฉบับ

5. สำเนาบันทึกประจำวันของกรมตำรวจ เรื่อง แจ้งหายของโฉนด เลขที่ 20299 เล่มที่ 203 หน้า 99 แขวงสามเสนใน เขตดุสิต ที่ดินระวาง 2 น. 4 อ. เลขที่ดิน 665 หน้าสำรวจ 4040 จำนวน 1 ฉบับ

6. สำเนาหนังสือมอบอำนาจให้จัดทำนิติกรรม ค้ำประกันผู้จัดการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด จำนวน 1 ฉบับ

7. สำเนาใบลาออกจากตำแหน่งผู้จัดการของนายเอก เอกเอนกสิน จำนวน 1 ฉบับ

(ลงชื่อ) นายโกลิต พันธ์โกศล ผู้มอบ
(นายโกลิต พันธ์โกศล)

(ลงชื่อ) สุชาติ ปัญจะ ผู้มอบ
(นายสุชาติ ปัญจะ)

(ลงชื่อ) อารมณ์ นารากุล ผู้มอบ
(นายอารมณ์ นารากุล)

(ลงชื่อ) มะลิวัลย์ ควรหา ผู้รับมอบ
(นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา)

(ลงชื่อ) สุข ดีเลิศ พยาน
(นายสุข ดีเลิศ)

(ลงชื่อ) เกษม มากมี พยาน
(นายเกษม มากมี)

(เอกสารหมายเลข 4)

(สำเนา)

รายงานการประชุม
คณะกรรมการดำเนินการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด
วันศุกร์ ที่ 2 มีนาคม 2533 เวลา 10.30 น.

ผู้มาประชุม

1. นายโกลิต	พันธ์โกศล	ประธานกรรมการ
2. นายสุชาติ	ปัญจะ	เลขานุการ
3. นายอารมณ์	นารากุล	กรรมการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางเตียง	เอกเอนกสิน	สมาชิก
2. นายพรชัย	ลิมวัฒโนชัย	สมาชิก
3. นางสาวมะลิวัลย์	ควรหา	ผู้ชำระบัญชี
4. นายพล	หมื่นนุช	

วาระที่ 1 เรื่องการส่งมอบทรัพย์สินของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

ตามที่คณะกรรมการของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ได้ส่งมอบเอกสารให้กับผู้ชำระบัญชี เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2533 มีจำนวนเอกสาร 7 รายการ ซึ่งไม่มีทรัพย์สินอื่นใดเลยนั้น แต่จากงบการเงินของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ณ วันที่ 30 กันยายน 2525 ปรากฏมีทรัพย์สินและหนี้สินอยู่จำนวนหนึ่ง คณะกรรมการดำเนินการของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด จึงร่วมกันพิจารณาว่าเนื่องจากเอกสารต่าง ๆ และทรัพย์สินของร้านสหกรณ์ได้สูญหายไปพร้อมกับการรื้อถอนอาคารร้านสหกรณ์ จึงไม่ทราบว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินใดบ้าง

มติที่ประชุม คณะกรรมการพิจารณาอย่างละเอียดแล้วลงมติยอมรับเป็นเอกฉันท์

วาระที่ 2 เรื่องหลักทรัพย์ค้ำประกันของอดีตผู้จัดการร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

ผู้ชำระบัญชีเสนอให้ที่ประชุมคณะกรรมการทราบว่า นางเตียง เอกเอนกสิน ได้มาร้องขอถอนค้ำประกัน นายเอก เอกเอนกสิน อดีตผู้จัดการ เนื่องจากนายเอก เอกเอนกสิน พ้นหน้าที่จากสหกรณ์โดยลาออกตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2523 แล้ว แต่ยังไม่ได้ถอนจำนองค้ำประกัน จึงเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาอนุมัติการถอนค้ำประกันดังกล่าวต่อไป

มติที่ประชุม ที่ประชุมลงมติให้ถอนค้ำประกันได้

ปิดประชุมเวลา 12.00 น.

(ลงชื่อ) มะลิวัลย์ ควรหา
(นางสาวมะลิวัลย์ ควรหา)
ผู้จดบันทึกรายงานการประชุม

(เอกสารหมายเลข 5)

ประกาศทางหนังสือพิมพ์

(เอกสาร ญ.)

(สำเนา)

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่ 54/2534
เรื่อง ขีดชื่อร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ออกจากทะเบียน

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 51/2531 สั่ง ณ วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 เรื่อง ให้เลิกร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด และตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 105/2531 สั่ง ณ วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ได้แต่งตั้งนางสาวมะลิวัลย์ ควรหา ตำแหน่งนักวิชาการตรวจสอบบัญชี 5 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด นั้น

บัดนี้ ผู้ชำระบัญชีได้เสนอรายงานการชำระบัญชี และขอให้นายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาขีดชื่อสหกรณ์ดังกล่าวออกจากทะเบียน ด้วยเหตุสุดวิสัยที่จะชำระบัญชีสหกรณ์ได้ เนื่องจากไม่สามารถรับมอบเอกสารหลักฐานต่างๆ ของสหกรณ์มาดำเนินการชำระบัญชีได้ ประกอบกับกรรมการดำเนินการแจ้งว่า เอกสารหลักฐานพร้อมทั้งสินทรัพย์ต่างๆ ของร้านสหกรณ์ได้สูญหายไปพร้อมกับการที่การเคหะแห่งชาติ (ห้วยขวาง) ได้ทำการรื้อถอนอาคารร้านสหกรณ์ ส่วนเอกสารที่ได้รับมอบมาจากกรรมการก็ไม่อาจใช้เป็นหลักฐานในการชำระบัญชีตามที่กฎหมายกำหนดได้ ซึ่งผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการตามขั้นตอนการชำระบัญชีจนถึงที่สุดแล้ว

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 จึงขีดชื่อร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด เลขทะเบียนสหกรณ์ที่ กพธ. 60/2519 สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 2159 – 2165 แฟลตที่ 11 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ออกจากทะเบียน ตั้งแต่วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2534 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 253

(ลงชื่อ) บุญเลื่อน บุญเรือง
(นายบุญเลื่อน บุญเรือง)
รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

ภาคผนวก

เอกสารหมายเลข 1

ตัวอย่าง
(สำเนา)

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

เนื่องด้วยสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ได้ประชุมใหญ่สามัญ เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2545 ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด สหกรณ์จึงต้องเลิกตามความในมาตรา 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และดำเนินการชำระบัญชีต่อไป

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 70 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 นายทะเบียนสหกรณ์จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า สหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด เลขทะเบียนสหกรณ์ที่ กพธ. 14/2527 สำนักงานตั้งอยู่ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ได้เลิกกิจการตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2545 เพื่อชำระบัญชีต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545

(ลงชื่อ) .....

(.....)

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

เอกสารหมายเลข 2

ตัวอย่าง
(สำเนา)

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง แจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ลงวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545 เรื่อง เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด เนื่องจากที่ประชุมใหญ่สามัญได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกสหกรณ์ จึงต้องเลิกตามมาตรา 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 108/2545 สั่ง ณ วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545 ได้แต่งตั้งให้ นายเก่ง ใจกล้า เจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชี 5 สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด นั้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 75 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 นายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียน นายเก่ง ใจกล้า เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545

ฉะนั้น ถ้าผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องหรือประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ขอให้ติดต่อกับผู้ชำระบัญชี ณ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร จึงประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2545

(ลงชื่อ) .....

(.....)

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

เอกสารหมายเลข 3

ตัวอย่าง
(สำเนา)

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่ 108/2545
เรื่อง แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ลงวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545 เรื่อง เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด เนื่องจากที่ประชุมใหญ่สามัญ ได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกสหกรณ์ สหกรณ์จึงต้องเลิกตามมาตรา 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 75 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 จึงแต่งตั้ง นายเก่ง ใจกล้า เจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชี 5 สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน 2545

สั่ง ณ วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545

(ลงชื่อ) .....

(.....)

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

เอกสารหมายเลข 4

บันทึกการรับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชีและเอกสารต่าง ๆ

ชื่อสหกรณ์.....จำกัด

ระหว่าง.....กับ.....

สำนักงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ ...../..... ลงวันที่.....

ได้แต่งตั้งให้นาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง.....

สำนักงาน.....เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด

เพื่อดำเนินการชำระบัญชีต่อไป นั้น

ในการรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์.....จำกัด

โดยนาย..... ตำแหน่งประธานกรรมการ (หรือผู้จัดการ)

สหกรณ์.....จำกัด ผู้มอบ ได้มอบให้แก่นาย/นาง/นางสาว.....

.....ผู้รับมอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่.....

เวลา.....น. โดยกระทำต่อหน้าพยาน 2 คน ดังปรากฏรายละเอียดแนบท้ายบันทึกนี้

ซึ่งผู้มอบและผู้รับมอบได้ตรวจสอบสินทรัพย์และเอกสารที่มอบ ตามที่ปรากฏในรายการมอบเป็นการถูกต้องแล้ว

ตามรายการต่อไปนี้

1. สมุดเงินฝากธนาคาร.....บัญชีเลขที่.....

จำนวนเงินฝาก.....บาท

2. สมุดเงินสดรับ จำนวน.....เล่ม
3. สมุดเงินสดจ่าย จำนวน.....เล่ม
4. สมุดบัญชีแยกประเภท จำนวน.....เล่ม
5. สมุดค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน.....เล่ม
6. ทะเบียนสมาชิก จำนวน.....เล่ม
7. ทะเบียนหุ้น จำนวน.....เล่ม
8. แฟ้มเอกสารหุ้น จำนวน.....แฟ้ม
9. ฯลฯ

บันทึกการมอบสมุดบัญชีเอกสารต่างๆ ของสหกรณ์ ได้จัดทำขึ้น 3 ชุด มีข้อความและรายการตรงกัน เพื่อเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด ผู้มอบและผู้รับมอบเก็บรักษาไว้คนละ 1 ชุด เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายงาน ผู้มอบและผู้รับมอบได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

(ลงชื่อ).....ผู้มอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 5

ประกาศผู้ชำระบัญชี

สหกรณ์.....จำกัด

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ได้สั่งเลิกสหกรณ์ .....จำกัด สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....เมื่อวันที่..... และได้แต่งตั้ง.....ตำแหน่ง..... เป็นผู้ชำระบัญชี ตั้งแต่วันที่.....

ฉะนั้น ขอให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์.....จำกัด ขอให้ติดต่อกับ..... ผู้ชำระบัญชี ณ สำนักงาน.....ได้ทุกวันในเวลาราชการ

จึงขอประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่.....

นาย/นาง/นางสาว.....
ผู้ชำระบัญชี

หรือ

ประกาศผู้ชำระบัญชี

.....

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้สั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....แล้ว

จึงขอให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ หรือผู้ประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์ ติดต่อกับผู้ชำระบัญชี ณ สำนักงาน.....ทุกวันในเวลาราชการ

นาย/นาง/นางสาว.....
ผู้ชำระบัญชี

เอกสารหมายเลข 6

แบบหนังสือนำส่งงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของผู้ชำระบัญชี

ครุฑ

ที่ ....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่..... ลงวันที่.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย งบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน 1 ชุด
สำเนางบการเงิน 2 ชุด

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่อ้างถึง แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....นั้น

ข้าพเจ้าได้จัดทำงบการเงิน ณ วันที่.....ซึ่งเป็นวันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)
ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....
โทร.....

เอกสารหมายเลข 7

ตัวอย่างหนังสือทวงหนี้จากลูกหนี้ของสหกรณ์

ครุฑ

ที่ ...../25..... .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ให้นำเงินไปชำระหนี้

เรียน .....

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด และมีคำสั่งที่..... ลงวันที่.....แต่งตั้งข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีแล้ว

ในการชำระบัญชี ตามบัญชีของสหกรณ์ปรากฏว่าท่านเป็นลูกหนี้ค่า..... จำนวนเงิน.....บาท กับดอกเบี้ยในอัตรา.....นับตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นไป

ฉะนั้น จึงขอให้ท่านนำเงินไปชำระต่อผู้ชำระบัญชี ณ ..... ภายในเวลา.....วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 8

ตัวอย่างหนังสือรับสภาพหนี้

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....เป็นสมาชิกของสหกรณ์.....จำกัด เลขทะเบียนสมาชิกที่..... อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ขอทำหนังสือฉบับนี้ให้ไว้กับ นาย/นาง/นางสาว..... ซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าข้าพเจ้าเป็นลูกหนี้ของสหกรณ์ค่า..... จำนวนเงิน.....บาท กับดอกเบี้ยในอัตรา.....นับตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นมา ซึ่งข้าพเจ้าจะนำเงินมาชำระแก่ผู้ชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นภายในวันที่.....

ข้าพเจ้าได้อ่านและมีความเข้าใจหนังสือรับสภาพหนี้ฉบับนี้ด้วยดีโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อให้ไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ).....ผู้รับสภาพหนี้

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 9

ตัวอย่างหนังสือสัญญารับสภาพความรับผิด

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เนื่องจากข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....เป็นสมาชิกสหกรณ์.....จำกัด เลขทะเบียนสมาชิกที่..... อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ได้เป็นลูกหนี้ของสหกรณ์ค่า..... จำนวนเงิน.....บาท ตามสัญญาที่..... ลงวันที่..... ซึ่งจนถึงวันที่ทำสัญญาฉบับนี้ข้าพเจ้ายังคงค้างชำระหนี้ดังกล่าว จำนวนเงิน.....บาท และเพื่อเป็นหลักฐานในการเป็นหนี้ผูกพันกันต่อไป ข้าพเจ้ากับนาย/นาง/นางสาว..... ซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จึงได้ทำหนังสือสัญญานี้ขึ้นโดยมีข้อความรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้าพเจ้านาย/นาง/นางสาว.....ขอสัญญาว่าจะชำระเงินให้แก่นาย/นาง/นางสาว..... ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด เป็นเงินทั้งสิ้น.....บาท โดยจะชำระให้เสร็จสิ้นภายในวันที่.....

2. นาย/นาง/นางสาว.....ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด ยอมรับตามที่ นาย/นาง/นางสาว.....ตกลงที่จะชำระเงินตามสัญญาในข้อ 1. เช่นกัน

ทั้งสองฝ่ายทราบและเข้าใจข้อความรายละเอียดข้างต้นทั้งหมดเป็นอย่างดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ).....ลูกหนี้สหกรณ์

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ชำระบัญชี

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 10

ตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้ของลูกหนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอลดหนี้

เรียน นาย/นาง/นางสาว.....ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด

ตามที่ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....
สมาชิกสหกรณ์.....จำกัด เลขทะเบียนสมาชิกที่.....
ซึ่งได้เป็นลูกหนี้ของสหกรณ์ค่า..... ยังมีหนี้คงเหลือ ณ วันที่จัดทำหนังสือนี้
จำนวนเงิน.....บาท นั้น

เนื่องจากข้าพเจ้าไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้จำนวนดังกล่าวข้างต้นได้ครบถ้วน ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงขอความอนุเคราะห์จากผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ที่จะชำระหนี้เพียงจำนวน.....บาท ส่วนหนี้ที่ยังค้างชำระอีกจำนวนเงิน.....บาท ขอให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ยินยอมลดหนี้ให้แก่ข้าพเจ้าด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(.....)
ลูกหนี้สหกรณ์

ความเห็นของผู้ชำระบัญชี

ข้าพเจ้าได้พิจารณาเหตุผลความจำเป็นอย่างรอบคอบแล้ว เห็นสมควรลดหนี้ให้ นาย/นาง/นางสาว.....จากหนี้ที่จะต้องชำระจำนวนเงิน.....บาท เป็นจำนวนเงิน.....บาท

(ลงชื่อ).....

(.....)
ผู้ชำระบัญชี

เอกสารหมายเลข 12

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการลูกหนี้

ณ วันที่.....(วันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ที่	ชื่อลูกหนี้	จำนวนเงิน ณ วันเริ่มชำระบัญชี		รับชำระหนี้ระหว่างชำระบัญชี		คงเหลือ ณ วันชำระบัญชีเสร็จ		หมายเหตุ
								เหตุผลของการไม่ได้รับชำระหนี้ เช่น ขอผ่อนชำระเพียงส่วนหนึ่ง เป็นบุคคลล้มละลาย ฯลฯ

เอกสารหมายเลข 13

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการสินทรัพย์ถาวร

ณ วันที่.....(วันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ที่	ประเภท	ราคาทุน		อัตราค่าเสื่อมราคา	ค่าเสื่อมราคาสะสม		ราคาคงเหลือตามบัญชี		หมายเหตุ

เอกสารหมายเลข 14

ตัวอย่างหนังสือแจ้งเจ้าหนี้ให้ยื่นคำทวงหนี้

(ครุฑ)

ที่ ...../25..... .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ให้ยื่นคำทวงหนี้

เรียน .....

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด ตั้งแต่วันที่.....และได้มีคำสั่งที่...../.....ลงวันที่..... แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีแล้ว

ในการชำระบัญชี ปรากฏตามบัญชีของสหกรณ์ว่าท่านเป็นเจ้าหนี้ของสหกรณ์

ฉะนั้น จึงแจ้งมาเพื่อทราบ โดยถ้าท่านประสงค์จะเรียกร้องหนี้ ขอให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี ณ .....ภายใน.....วัน/เดือน นับแต่วันที่.....เป็นต้นไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 15

ตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้กับเจ้าหนี้

(ครุฑ)

ที่ ...../25..... .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอลดหนี้

เรียน .....

ตามที่ท่านได้ยื่นคำทวงหนี้ค่า.....จำนวนเงิน.....บาท ต่อผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด นั้น

เนื่องจากการชำระบัญชีของสหกรณ์.....จำกัด ปรากฏว่าสหกรณ์มีทรัพย์สินคงเหลือไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ครบถ้วนทุกรายการ ดังนั้น เพื่อให้เจ้าหนี้ของสหกรณ์แต่ละรายได้รับชำระหนี้โดยเหมาะสมตามที่สหกรณ์มีทรัพย์สินที่จะชำระหนี้ได้ ข้าพเจ้าจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาลดหนี้ให้แก่สหกรณ์ จากจำนวนหนี้ที่จะต้องชำระ จำนวนเงิน.....บาท เป็นจำนวนเงิน.....บาท

พร้อมนี้ได้แนบแบบหนังสือยินยอมลดหนี้มาด้วยแล้ว หากเห็นชอบขอความกรุณาจัดทำหนังสือยินยอมลดหนี้ให้แก่ข้าพเจ้าด้วย หรือถ้าหากไม่เห็นชอบด้วย หรือเห็นเป็นอย่างอื่นขอความกรุณาแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 16

ตัวอย่างหนังสือยินยอมลดหนี้ของเจ้าหนี้

ที่ .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ยินยอมลดหนี้

เรียน .....

อ้างถึง หนังสือที่...../25..... ลงวันที่.....

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้ข้าพเจ้า/บริษัท..... ลดหนี้ให้แก่สหกรณ์.....จำกัด ซึ่งอยู่ระหว่างการชำระบัญชี จากเงินเป็นหนี้ที่จะต้องชำระจำนวนเงิน.....บาท เป็นจำนวนเงิน.....บาท นั้น

ข้าพเจ้า/บริษัท.....ได้พิจารณาแล้วเห็นชอบในการลดหนี้ให้สหกรณ์ตามที่ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์เสนอมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง.....

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 17

ประกาศผู้ชำระบัญชี
เรื่อง การวางเงินที่เจ้าหนี้ยังมิได้มาขอรับกับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือ
รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย
ของสหกรณ์.....จำกัด

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้ประกาศ/สั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....เมื่อวันที่..... และได้แต่งตั้งนาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง..... สำนักงาน.....เป็นผู้ชำระบัญชี ตั้งแต่วันที่.....นั้น

เนื่องจากการชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด มีเจ้าหนี้ซึ่งยังมิได้มาขอรับหรือยื่นคำทวงหนี้ รวมเป็นเงิน.....บาท ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

1. .....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
2. .....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
3. .....เป็นจำนวนเงิน.....บาท

ข้าพเจ้าได้วางเงินจำนวนดังกล่าวไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย ตามมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ตั้งแต่วันที่.....แล้ว

ฉะนั้นขอให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ต่อ.....(นายทะเบียนสหกรณ์ หรือ รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย) ณ สำนักงาน..... จังหวัด.....ได้ทุกวันในเวลาราชการ จึงขอประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ .....

นาย/นาง/นางสาว.....
ผู้ชำระบัญชี

สหกรณ์.....จำกัด

เอกสารหมายเลข 18

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการเจ้าหนี้

ณ วันที่.....(วันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ที่	ชื่อลูกหนี้	หนี้คงเหลือ ณ วันเริ่มชำระบัญชี		รายการลดหนี้				หนี้คงเหลือ ณ วันชำระบัญชีเสร็จ		หมายเหตุ
				ชำระหนี้คืน		เจ้าหนี้ลดหนี้ให้				
										- เหตุผลที่ไม่ได้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้แต่ละราย เช่น ขาดอายุความ มีทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้ ฯลฯ - การวางเงินชำระหนี้เจ้าหนี้แต่ละราย ตามมาตรา 84

เอกสารหมายเลข 19

(สำเนา)

ที่ สสท.0202/1329

18 พฤศจิกายน 2534

เรื่อง ขอยกเว้นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

เรียน ผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด (นายสมพงษ์ ทองสถิตย์)

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ลำปาง ที่ กษ 04 ลป/759

ตามหนังสือที่อ้างถึงแจ้งว่า นายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ท่านเป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด และท่านได้ดำเนินการชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด แล้วปรากฏว่าไม่มีเงินสดหรือทรัพย์สินคงเหลือ จึงขอยกเว้นการชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ดังความแจ้งแล้วนั้น

สันนิบาตสหกรณ์ฯ พิจารณาแล้วขอเรียนว่า การงดเก็บค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ นั้นไม่มีข้อกฎหมายใดให้สันนิบาตสหกรณ์ฯ มีอำนาจกระทำได้ หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าท่านได้ดำเนินการชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด แล้ว ไม่มีเงินสดหรือทรัพย์สินคงเหลือก็ย่อมเป็นการพ้นวิสัยที่จะชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ได้อีกต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ณรงค์ มฤคทัต
(นายณรงค์ มฤคทัต)
ผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

กองกลาง
โทร. 2411228

เอกสารหมายเลข 21

บันทึกการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชี

ชื่อสหกรณ์.....จำกัด

ระหว่าง.....กับ.....

สำนักงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....ลงวันที่.....
ให้ นาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง.....
สำนักงาน.....พ้นจากหน้าที่ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด
และได้แต่งตั้งให้ นาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง.....
สำนักงาน.....เป็นผู้ชำระบัญชีแทน ตั้งแต่วันที่.....นั้น

ในการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีนี้.....
ผู้มอบหมาย ได้มอบหมายงานให้แก่.....ผู้รับมอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว
ตั้งแต่วันที่.....เวลา.....น. โดยกระทำต่อหน้าพยาน 2 คน
ดังปรากฏรายละเอียดแนบท้ายนี้ ซึ่งผู้มอบและผู้รับมอบได้ตรวจสอบเอกสารและทรัพย์สินที่มอบตามที่ปรากฏในรายการมอบหมายงานเป็นการถูกต้องตามรายการต่อไปนี้

1. สมุดเงินฝากธนาคาร.....บัญชีเลขที่.....
จำนวนเงินฝาก.....บาท
2. สมุดเงินสดรับ จำนวน.....เล่ม
3. สมุดเงินสดจ่าย จำนวน.....เล่ม
4. สมุดบัญชีแยกประเภท จำนวน.....เล่ม
5. สมุดค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน.....เล่ม
6. ทะเบียนสมาชิก จำนวน.....เล่ม
7. ทะเบียนหุ้น จำนวน.....เล่ม
8. แฟ้มเอกสารต่าง ๆ จำนวน.....แฟ้ม
9. ฯลฯ จำนวน.....เล่ม

บันทึกการมอบหมายงานนี้ ได้จัดทำขึ้น 3 ชุด มีข้อความและรายการตรงกันเพื่อเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด ผู้มอบและผู้รับมอบเก็บรักษาไว้คนละ 1 ชุด เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายงาน ผู้มอบได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

ลงชื่อ).....ผู้มอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 22

(ครุฑ)

ที่ ....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....ลงวันที่.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระ 1 ชุด
สำเนารายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระ 2 ชุด
สำเนารายงานการประชุมใหญ่
สำเนาหลักฐานการจ่ายทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชี

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่อ้างถึง แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ .....จำกัด จังหวัด.....นั้น

ข้าพเจ้าได้ดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)
ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....
โทร.....

เอกสารหมายเลข 23

บันทึกการส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่าง ๆ

ชื่อสหกรณ์.....จำกัด

ระหว่าง.....ผู้ชำระบัญชี

กับ.....นายทะเบียนสหกรณ์ หรือ

รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย

สำนักงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์หรือประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ที่...../..... ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เรื่อง เลิกสหกรณ์.....จำกัด และตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ได้แต่งตั้ง นาย/นาง/นางสาว เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด นั้น บัดนี้ นายทะเบียนสหกรณ์ได้ให้ความเห็นชอบรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระที่ผู้ชำระบัญชีเสนอแล้ว จึงได้ถอนชื่อสหกรณ์.....จำกัด ออกจากทะเบียนตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....สั่ง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... และผู้ชำระบัญชีได้ส่งมอบบรรดาสมุดบัญชีและเอกสารทั้งหลายของสหกรณ์.....จำกัด ให้แก่.....(นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย) ผู้รับมอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....น. โดยกระทำต่อหน้าพยาน 2 คน ดังปรากฏรายละเอียดแนบท้ายบันทึกนี้ ซึ่งผู้มอบและผู้รับมอบได้ตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในรายงานการมอบเป็นการถูกต้อง และได้ปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 โดยส่งมอบแก่นายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ ตามรายการต่อไปนี้

1. สมุดรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ จำนวน.....เล่ม
2. สมุดรายงานการประชุมใหญ่ จำนวน.....เล่ม
3. ทะเบียนเครื่องเขียนแบบพิมพ์ จำนวน.....เล่ม
4. ทะเบียนสมาชิกและการถือหุ้น จำนวน.....เล่ม
5. ดัชนีทะเบียนหุ้น จำนวน.....เล่ม
6. สมุดเงินสด จำนวน.....เล่ม
7. สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป จำนวน.....เล่ม

8. สมุดทะเบียนรับ – ส่ง หนังสือ จำนวน.....เล่ม
9. สมุดรายงานการประชุมกลุ่ม จำนวน.....เล่ม
10. แฟ้มใบสำคัญรับ จำนวน.....เล่ม
11. แฟ้มใบสำคัญจ่าย จำนวน.....เล่ม
12. แฟ้มเอกสารการชำระบัญชีสหกรณ์ จำนวน.....เล่ม
13. ฯลฯ จำนวน.....เล่ม

บันทึกการมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ของสหกรณ์ ได้จัดทำขึ้น 3 ชุด มีข้อความและรายการตรงกัน เพื่อเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายงาน ผู้มอบและผู้รับมอบ ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

(ลงชื่อ).....ผู้มอบ
(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบ
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

สำเนา

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่ 146/2546
เรื่อง ให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ดำเนินการชำระบัญชีตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์

โดยที่มีประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และเพื่อให้การชำระบัญชีสหกรณ์เป็นไปตามความในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และสอดคล้องกับภาวการณ์ในปัจจุบัน เห็นสมควรให้มีคำแนะนำวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (8) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 จึงมีคำสั่ง ดังนี้

1. ให้ยกเลิก

(1) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 174/2511 ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2511 เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์

(2) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 65/2531 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2531 เรื่อง มอบอำนาจให้ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์

(3) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. 1201/ว. 1288 ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2511 เรื่อง คำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

(4) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. 1201 / ว.896 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2512 เรื่อง เพิ่มเติมคำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

2. การดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์ของผู้ชำระบัญชี ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ท้ายคำสั่งนี้

3. บรรดาคำสั่ง ระเบียบและคำแนะนำการชำระบัญชีที่ขัดหรือแย้งกับคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ท้ายคำสั่งนี้ ให้ใช้คำแนะนำนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2546

(ลงชื่อ) เรืองชัย บุญญานันต์
(นายเรืองชัย บุญญานันต์)
รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์
รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

ใบว่าง

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการลูกหนี้ที่ถูกดำเนินคดีและการติดตามผล

วันที่.....

ลำดับที่	ชื่อลูกหนี้	ประเภทลูกหนี้	สัญญา/หลักฐาน		หลักประกัน	ทุนทรัพย์ที่ฟ้อง	วันที่ฟ้อง	การดำเนินคดี				การติดตามหนี้ตามคำพิพากษา				
			เลขที่	ลงวันที่				ยังไม่สิ้นสุด	สิ้นสุดแล้ว			ยกมา	ชำระ (ระหว่างชำระบัญชี)	ยกไป (เสร็จสิ้นการชำระบัญชี)	ดอกเบี้ย (ถ้ามี)	หมายเหตุ
									คำพิพากษาสัญญาประนีประนอม		สรุปสาระสำคัญ					
									เลขที่	ลงวันที่						

เอกสารหมายเลข 1

ตัวอย่าง
(สำเนา)

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

เนื่องด้วยสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ได้ประชุมใหญ่สามัญ เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2545 ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด สหกรณ์จึงต้องเลิกตามความในมาตรา 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และดำเนินการชำระบัญชีต่อไป

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 70 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 นายทะเบียนสหกรณ์จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า สหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด เลขทะเบียนสหกรณ์ที่ กพธ. 14/2527 สำนักงานตั้งอยู่ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ได้เลิกกิจการตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2545 เพื่อชำระบัญชีต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545

(ลงชื่อ) .....

(.....)

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

เอกสารหมายเลข 2

ตัวอย่าง
(สำเนา)

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง แจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ลงวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545 เรื่อง เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด เนื่องจากที่ประชุมใหญ่สามัญได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกสหกรณ์ จึงต้องเลิกตามมาตรา 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 108/2545 สั่ง ณ วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545 ได้แต่งตั้งให้ นายเก่ง ใจกล้า เจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชี 5 สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด นั้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 75 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 นายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียน นายเก่ง ใจกล้า เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545

ฉะนั้น ถ้าผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องหรือประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ขอให้ติดต่อกับผู้ชำระบัญชี ณ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร จึงประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2545

(ลงชื่อ) .....

(.....)

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

เอกสารหมายเลข 3

ตัวอย่าง
(สำเนา)

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่ 108/2545
เรื่อง แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ลงวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545 เรื่อง เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด เนื่องจากที่ประชุมใหญ่สามัญ ได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกสหกรณ์ สหกรณ์จึงต้องเลิกตามมาตรา 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 75 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 จึงแต่งตั้ง นายเก่ง ใจกล้า เจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชี 5 สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน 2545

สั่ง ณ วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545

(ลงชื่อ) .....

(.....)

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

เอกสารหมายเลข 4

บันทึกการรับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชีและเอกสารต่าง ๆ

ชื่อสหกรณ์.....จำกัด

ระหว่าง.....กับ.....

สำนักงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ ...../..... ลงวันที่.....

ได้แต่งตั้งให้นาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง.....

สำนักงาน.....เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด

เพื่อดำเนินการชำระบัญชีต่อไป นั้น

ในการรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์.....จำกัด

โดยนาย..... ตำแหน่งประธานกรรมการ (หรือผู้จัดการ)

สหกรณ์.....จำกัด ผู้มอบ ได้มอบให้แก่นาย/นาง/นางสาว.....

.....ผู้รับมอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่.....

เวลา.....น. โดยกระทำต่อหน้าพยาน 2 คน ดังปรากฏรายละเอียดแนบท้ายบันทึกนี้

ซึ่งผู้มอบและผู้รับมอบได้ตรวจสอบสินทรัพย์และเอกสารที่มอบ ตามที่ปรากฏในรายการมอบเป็นการถูกต้องแล้ว

ตามรายการต่อไปนี้

1. สมุดเงินฝากธนาคาร.....บัญชีเลขที่.....

จำนวนเงินฝาก.....บาท

2. สมุดเงินสดรับ จำนวน.....เล่ม
3. สมุดเงินสดจ่าย จำนวน.....เล่ม
4. สมุดบัญชีแยกประเภท จำนวน.....เล่ม
5. สมุดค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน.....เล่ม
6. ทะเบียนสมาชิก จำนวน.....เล่ม
7. ทะเบียนหุ้น จำนวน.....เล่ม
8. แฟ้มเอกสารหุ้น จำนวน.....แฟ้ม
9. ฯลฯ

บันทึกการมอบสมุดบัญชีเอกสารต่างๆ ของสหกรณ์ ได้จัดทำขึ้น 3 ชุด มีข้อความและรายการตรงกัน เพื่อเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด ผู้มอบและผู้รับมอบเก็บรักษาไว้คนละ 1 ชุด เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายงาน ผู้มอบและผู้รับมอบได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

(ลงชื่อ).....ผู้มอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 5

ประกาศผู้ชำระบัญชี

สหกรณ์.....จำกัด

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ได้สั่งเลิกสหกรณ์ .....จำกัด สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....เมื่อวันที่..... และได้แต่งตั้ง.....ตำแหน่ง..... เป็นผู้ชำระบัญชี ตั้งแต่วันที่.....

ฉะนั้น ขอให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์.....จำกัด ขอให้ติดต่อกับ..... ผู้ชำระบัญชี ณ สำนักงาน.....ได้ทุกวันในเวลาราชการ

จึงขอประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่.....

นาย/นาง/นางสาว.....
ผู้ชำระบัญชี

หรือ

ประกาศผู้ชำระบัญชี

.....

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้สั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....แล้ว

จึงขอให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ หรือผู้ประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์ ติดต่อกับผู้ชำระบัญชี ณ สำนักงาน.....ทุกวันในเวลาราชการ

นาย/นาง/นางสาว.....
ผู้ชำระบัญชี

เอกสารหมายเลข 6

แบบหนังสือนำส่งงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของผู้ชำระบัญชี

ครุฑ

ที่ ....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่..... ลงวันที่.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย งบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน 1 ชุด
สำเนางบการเงิน 2 ชุด

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่อ้างถึง แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....นั้น

ข้าพเจ้าได้จัดทำงบการเงิน ณ วันที่.....ซึ่งเป็นวันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)
ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....
โทร.....

เอกสารหมายเลข 7

ตัวอย่างหนังสือทวงหนี้จากลูกหนี้ของสหกรณ์

ครุฑ

ที่ ...../25..... .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ให้นำเงินไปชำระหนี้

เรียน .....

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด และมีคำสั่งที่..... ลงวันที่.....แต่งตั้งข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีแล้ว

ในการชำระบัญชี ตามบัญชีของสหกรณ์ปรากฏว่าท่านเป็นลูกหนี้ค่า..... จำนวนเงิน.....บาท กับดอกเบี้ยในอัตรา.....นับตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นไป

ฉะนั้น จึงขอให้ท่านนำเงินไปชำระต่อผู้ชำระบัญชี ณ ..... ภายในเวลา.....วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 8

ตัวอย่างหนังสือรับสภาพหนี้

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....เป็นสมาชิกของสหกรณ์.....จำกัด เลขทะเบียนสมาชิกที่..... อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ขอทำหนังสือฉบับนี้ให้ไว้กับ นาย/นาง/นางสาว..... ซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าข้าพเจ้าเป็นลูกหนี้ของสหกรณ์ค่า..... จำนวนเงิน.....บาท กับดอกเบี้ยในอัตรา.....นับตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นมา ซึ่งข้าพเจ้าจะนำเงินมาชำระแก่ผู้ชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นภายในวันที่.....

ข้าพเจ้าได้อ่านและมีความเข้าใจหนังสือรับสภาพหนี้ฉบับนี้ด้วยดีโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อให้ไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ).....ผู้รับสภาพหนี้

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 9

ตัวอย่างหนังสือสัญญารับสภาพความรับผิด

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เนื่องจากข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....เป็นสมาชิกสหกรณ์.....จำกัด เลขทะเบียนสมาชิกที่..... อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ได้เป็นลูกหนี้ของสหกรณ์ค่า..... จำนวนเงิน.....บาท ตามสัญญาที่..... ลงวันที่..... ซึ่งจนถึงวันที่ทำสัญญาฉบับนี้ข้าพเจ้ายังคงค้างชำระหนี้ดังกล่าว จำนวนเงิน.....บาท และเพื่อเป็นหลักฐานในการเป็นหนี้ผูกพันกันต่อไป ข้าพเจ้ากับนาย/นาง/นางสาว..... ซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จึงได้ทำหนังสือสัญญานี้ขึ้นโดยมีข้อความรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้าพเจ้านาย/นาง/นางสาว.....ขอสัญญาว่าจะชำระเงินให้แก่นาย/นาง/นางสาว..... ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด เป็นเงินทั้งสิ้น.....บาท โดยจะชำระให้เสร็จสิ้นภายในวันที่.....

2. นาย/นาง/นางสาว.....ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด ยอมรับตามที่ นาย/นาง/นางสาว.....ตกลงที่จะชำระเงินตามสัญญาในข้อ 1. เช่นกัน

ทั้งสองฝ่ายทราบและเข้าใจข้อความรายละเอียดข้างต้นทั้งหมดเป็นอย่างดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ).....ลูกหนี้สหกรณ์

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ชำระบัญชี

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 10

ตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้ของลูกหนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอลดหนี้

เรียน นาย/นาง/นางสาว.....ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด

ตามที่ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....
สมาชิกสหกรณ์.....จำกัด เลขทะเบียนสมาชิกที่.....
ซึ่งได้เป็นลูกหนี้ของสหกรณ์ค่า..... ยังมีหนี้คงเหลือ ณ วันที่จัดทำหนังสือนี้
จำนวนเงิน.....บาท นั้น

เนื่องจากข้าพเจ้าไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้จำนวนดังกล่าวข้างต้นได้ครบถ้วน ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงขอความอนุเคราะห์จากผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ที่จะชำระหนี้เพียงจำนวน.....บาท ส่วนหนี้ที่ยังค้างชำระอีกจำนวนเงิน.....บาท ขอให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ยินยอมลดหนี้ให้แก่ข้าพเจ้าด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(.....)
ลูกหนี้สหกรณ์

ความเห็นของผู้ชำระบัญชี

ข้าพเจ้าได้พิจารณาเหตุผลความจำเป็นอย่างรอบคอบแล้ว เห็นสมควรลดหนี้ให้ นาย/นาง/นางสาว.....จากหนี้ที่จะต้องชำระจำนวนเงิน.....บาท เป็นจำนวนเงิน.....บาท

(ลงชื่อ).....

(.....)
ผู้ชำระบัญชี

เอกสารหมายเลข 12

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการลูกหนี้

ณ วันที่.....(วันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ที่	ชื่อลูกหนี้	จำนวนเงิน ณ วันเริ่มชำระบัญชี		รับชำระหนี้ระหว่างชำระบัญชี		คงเหลือ ณ วันชำระบัญชีเสร็จ		หมายเหตุ
								เหตุผลของการไม่ได้รับชำระหนี้ เช่น ขอผ่อนชำระเพียงส่วนหนึ่ง เป็นบุคคลล้มละลาย ฯลฯ

เอกสารหมายเลข 13

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการสินทรัพย์ถาวร

ณ วันที่.....(วันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ที่	ประเภท	ราคาทุน		อัตราค่าเสื่อมราคา	ค่าเสื่อมราคาสะสม		ราคาคงเหลือตามบัญชี		หมายเหตุ

เอกสารหมายเลข 14

ตัวอย่างหนังสือแจ้งเจ้าหนี้ให้ยื่นคำทวงหนี้

(ครุฑ)

ที่ ...../25..... .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ให้ยื่นคำทวงหนี้

เรียน .....

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด ตั้งแต่วันที่.....และได้มีคำสั่งที่...../.....ลงวันที่..... แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีแล้ว

ในการชำระบัญชี ปรากฏตามบัญชีของสหกรณ์ว่าท่านเป็นเจ้าหนี้ของสหกรณ์

ฉะนั้น จึงแจ้งมาเพื่อทราบ โดยถ้าท่านประสงค์จะเรียกร้องหนี้ ขอให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี ณ .....ภายใน.....วัน/เดือน นับแต่วันที่.....เป็นต้นไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 15

ตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้กับเจ้าหนี้

(ครุฑ)

ที่ ...../25..... .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอลดหนี้

เรียน .....

ตามที่ท่านได้ยื่นคำทวงหนี้ค่า.....จำนวนเงิน.....บาท ต่อผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด นั้น

เนื่องจากการชำระบัญชีของสหกรณ์.....จำกัด ปรากฏว่าสหกรณ์มีทรัพย์สินคงเหลือไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ครบถ้วนทุกรายการ ดังนั้น เพื่อให้เจ้าหนี้ของสหกรณ์แต่ละรายได้รับชำระหนี้โดยเหมาะสมตามที่สหกรณ์มีทรัพย์สินที่จะชำระหนี้ได้ ข้าพเจ้าจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาลดหนี้ให้แก่สหกรณ์ จากจำนวนหนี้ที่จะต้องชำระ จำนวนเงิน.....บาท เป็นจำนวนเงิน.....บาท

พร้อมนี้ได้แนบแบบหนังสือยินยอมลดหนี้มาด้วยแล้ว หากเห็นชอบขอความกรุณาจัดทำหนังสือยินยอมลดหนี้ให้แก่ข้าพเจ้าด้วย หรือถ้าหากไม่เห็นชอบด้วย หรือเห็นเป็นอย่างอื่นขอความกรุณาแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 16

ตัวอย่างหนังสือยินยอมลดหนี้ของเจ้าหนี้

ที่ .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ยินยอมลดหนี้

เรียน .....

อ้างถึง หนังสือที่...../25..... ลงวันที่.....

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้ข้าพเจ้า/บริษัท..... ลดหนี้ให้แก่สหกรณ์.....จำกัด ซึ่งอยู่ระหว่างการชำระบัญชี จากเงินเป็นหนี้ที่จะต้องชำระจำนวนเงิน.....บาท เป็นจำนวนเงิน.....บาท นั้น

ข้าพเจ้า/บริษัท.....ได้พิจารณาแล้วเห็นชอบในการลดหนี้ให้สหกรณ์ตามที่ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์เสนอมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง.....

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 17

ประกาศผู้ชำระบัญชี
เรื่อง การวางเงินที่เจ้าหนี้ยังมิได้มาขอรับกับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือ
รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย
ของสหกรณ์.....จำกัด

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้ประกาศ/สั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....เมื่อวันที่..... และได้แต่งตั้งนาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง..... สำนักงาน.....เป็นผู้ชำระบัญชี ตั้งแต่วันที่.....นั้น

เนื่องจากการชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด มีเจ้าหนี้ซึ่งยังมิได้มาขอรับหรือยื่นคำทวงหนี้ รวมเป็นเงิน.....บาท ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

1. .....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
2. .....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
3. .....เป็นจำนวนเงิน.....บาท

ข้าพเจ้าได้วางเงินจำนวนดังกล่าวไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย ตามมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ตั้งแต่วันที่.....แล้ว

ฉะนั้นขอให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ต่อ.....(นายทะเบียนสหกรณ์ หรือ รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย) ณ สำนักงาน..... จังหวัด.....ได้ทุกวันในเวลาราชการ จึงขอประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ .....

นาย/นาง/นางสาว.....
ผู้ชำระบัญชี

สหกรณ์.....จำกัด

เอกสารหมายเลข 18

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการเจ้าหนี้

ณ วันที่.....(วันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ที่	ชื่อลูกหนี้	หนี้คงเหลือ ณ วันเริ่มชำระบัญชี		รายการลดหนี้				หนี้คงเหลือ ณ วันชำระบัญชีเสร็จ		หมายเหตุ
				ชำระหนี้คืน		เจ้าหนี้ลดหนี้ให้				
										- เหตุผลที่ไม่ได้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้แต่ละราย เช่น ขาดอายุความ มีทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้ ฯลฯ - การวางเงินชำระหนี้เจ้าหนี้แต่ละราย ตามมาตรา 84

เอกสารหมายเลข 19

(สำเนา)

ที่ สสท.0202/1329

18 พฤศจิกายน 2534

เรื่อง ขอยกเว้นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

เรียน ผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด (นายสมพงษ์ ทองสถิตย์)

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ลำปาง ที่ กษ 04 ลป/759

ตามหนังสือที่อ้างถึงแจ้งว่า นายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ท่านเป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด และท่านได้ดำเนินการชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด แล้วปรากฏว่าไม่มีเงินสดหรือทรัพย์สินคงเหลือ จึงขอยกเว้นการชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ดังความแจ้งแล้วนั้น

สันนิบาตสหกรณ์ฯ พิจารณาแล้วขอเรียนว่า การงดเก็บค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ นั้นไม่มีข้อกฎหมายใดให้สันนิบาตสหกรณ์ฯ มีอำนาจกระทำได้ หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าท่านได้ดำเนินการชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด แล้ว ไม่มีเงินสดหรือทรัพย์สินคงเหลือก็ย่อมเป็นการพ้นวิสัยที่จะชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ได้อีกต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ณรงค์ มฤคทัต
(นายณรงค์ มฤคทัต)
ผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

กองกลาง
โทร. 2411228

เอกสารหมายเลข 21

บันทึกการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชี

ชื่อสหกรณ์.....จำกัด

ระหว่าง.....กับ.....

สำนักงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....ลงวันที่.....
ให้ นาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง.....
สำนักงาน.....พ้นจากหน้าที่ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด
และได้แต่งตั้งให้ นาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง.....
สำนักงาน.....เป็นผู้ชำระบัญชีแทน ตั้งแต่วันที่.....นั้น

ในการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีนี้.....
ผู้มอบหมาย ได้มอบหมายงานให้แก่.....ผู้รับมอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว
ตั้งแต่วันที่.....เวลา.....น. โดยกระทำต่อหน้าพยาน 2 คน
ดังปรากฏรายละเอียดแนบท้ายนี้ ซึ่งผู้มอบและผู้รับมอบได้ตรวจสอบเอกสารและทรัพย์สินที่มอบตามที่ปรากฏในรายการมอบหมายงานเป็นการถูกต้องตามรายการต่อไปนี้

1. สมุดเงินฝากธนาคาร.....บัญชีเลขที่.....
จำนวนเงินฝาก.....บาท
2. สมุดเงินสดรับ จำนวน.....เล่ม
3. สมุดเงินสดจ่าย จำนวน.....เล่ม
4. สมุดบัญชีแยกประเภท จำนวน.....เล่ม
5. สมุดค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน.....เล่ม
6. ทะเบียนสมาชิก จำนวน.....เล่ม
7. ทะเบียนหุ้น จำนวน.....เล่ม
8. แฟ้มเอกสารต่าง ๆ จำนวน.....แฟ้ม
9. ฯลฯ จำนวน.....เล่ม

บันทึกการมอบหมายงานนี้ ได้จัดทำขึ้น 3 ชุด มีข้อความและรายการตรงกันเพื่อเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด ผู้มอบและผู้รับมอบเก็บรักษาไว้คนละ 1 ชุด เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายงาน ผู้มอบได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

ลงชื่อ).....ผู้มอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 22

(ครุฑ)

ที่ ....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....ลงวันที่.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระ 1 ชุด
สำเนารายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระ 2 ชุด
สำเนารายงานการประชุมใหญ่
สำเนาหลักฐานการจ่ายทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชี

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่อ้างถึง แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ .....จำกัด จังหวัด.....นั้น

ข้าพเจ้าได้ดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)
ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....
โทร.....

เอกสารหมายเลข 23

บันทึกการส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่าง ๆ

ชื่อสหกรณ์.....จำกัด

ระหว่าง.....ผู้ชำระบัญชี

กับ.....นายทะเบียนสหกรณ์ หรือ

รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย

สำนักงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์หรือประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ที่...../..... ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เรื่อง เลิกสหกรณ์.....จำกัด และตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ได้แต่งตั้ง นาย/นาง/นางสาว เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด นั้น บัดนี้ นายทะเบียนสหกรณ์ได้ให้ความเห็นชอบรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระที่ผู้ชำระบัญชีเสนอแล้ว จึงได้ถอนชื่อสหกรณ์.....จำกัด ออกจากทะเบียนตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....สั่ง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... และผู้ชำระบัญชีได้ส่งมอบบรรดาสมุดบัญชีและเอกสารทั้งหลายของสหกรณ์.....จำกัด ให้แก่.....(นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย) ผู้รับมอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....น. โดยกระทำต่อหน้าพยาน 2 คน ดังปรากฏรายละเอียดแนบท้ายบันทึกนี้ ซึ่งผู้มอบและผู้รับมอบได้ตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในรายงานการมอบเป็นการถูกต้อง และได้ปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 โดยส่งมอบแก่นายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ ตามรายการต่อไปนี้

1. สมุดรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ จำนวน.....เล่ม
2. สมุดรายงานการประชุมใหญ่ จำนวน.....เล่ม
3. ทะเบียนเครื่องเขียนแบบพิมพ์ จำนวน.....เล่ม
4. ทะเบียนสมาชิกและการถือหุ้น จำนวน.....เล่ม
5. ดัชนีทะเบียนหุ้น จำนวน.....เล่ม
6. สมุดเงินสด จำนวน.....เล่ม
7. สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป จำนวน.....เล่ม

8. สมุดทะเบียนรับ – ส่ง หนังสือ จำนวน.....เล่ม
9. สมุดรายงานการประชุมกลุ่ม จำนวน.....เล่ม
10. แฟ้มใบสำคัญรับ จำนวน.....เล่ม
11. แฟ้มใบสำคัญจ่าย จำนวน.....เล่ม
12. แฟ้มเอกสารการชำระบัญชีสหกรณ์ จำนวน.....เล่ม
13. ฯลฯ จำนวน.....เล่ม

บันทึกการมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ของสหกรณ์ ได้จัดทำขึ้น 3 ชุด มีข้อความและรายการตรงกัน เพื่อเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายงาน ผู้มอบและผู้รับมอบ ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

(ลงชื่อ).....ผู้มอบ
(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบ
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

สำเนา

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่ 146/2546
เรื่อง ให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ดำเนินการชำระบัญชีตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์

โดยที่มีประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และเพื่อให้การชำระบัญชีสหกรณ์เป็นไปตามความในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และสอดคล้องกับภาวการณ์ในปัจจุบัน เห็นสมควรให้มีคำแนะนำวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (8) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 จึงมีคำสั่ง ดังนี้

1. ให้ยกเลิก

(1) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 174/2511 ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2511 เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์

(2) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 65/2531 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2531 เรื่อง มอบอำนาจให้ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์

(3) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. 1201/ว. 1288 ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2511 เรื่อง คำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

(4) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. 1201 / ว.896 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2512 เรื่อง เพิ่มเติมคำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

2. การดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์ของผู้ชำระบัญชี ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ท้ายคำสั่งนี้

3. บรรดาคำสั่ง ระเบียบและคำแนะนำการชำระบัญชีที่ขัดหรือแย้งกับคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ท้ายคำสั่งนี้ ให้ใช้คำแนะนำนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2546

(ลงชื่อ) เรืองชัย บุญญานันต์
(นายเรืองชัย บุญญานันต์)
รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์
รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

ใบว่าง

สหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

รายละเอียดค่าหุ้น ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2535

ที่	ชื่อสมาชิก	หุ้นเต็มมูลค่า		หุ้นไม่ครบมูลค่า		เรียกชำระเงินเพิ่ม	รวมหุ้นทั้งสิ้น	จ่ายคืนเงิน	หมายเหตุ
		จำนวน	เงิน	จำนวน	เงิน				
1	นาย ก	10	1,000	1	80	20	1,100	1,100	ลายมือผู้รับเงิน/วันรับเงิน
2	นาย ข	10	1,000	1	80	-	1,080	1,080	วางไว้ที่ นทส.
				กรณีการชำระบัญชีมีผลขาดทุน/มียอดขาดทุนสะสม ซึ่งต้องนำผลขาดทุนนั้นหักออกจากทุนค่าหุ้นก่อนจ่ายคืน					
1	นาย ก	10	1,000	1	80	20	1,100	990	จ่ายค่าหุ้นคืนหุ้นละ 90 บาท เพราะผลขาดทุนจากการชำระบัญชี ลายมือชื่อผู้รับเงิน/วันรับเงิน
2	นาย ข	10	1,000	1	80	-	1,080	972	วางไว้ที่ นทส.

เอกสารหมายเลข 1

ตัวอย่าง
(สำเนา)

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

เนื่องด้วยสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ได้ประชุมใหญ่สามัญ เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2545 ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด สหกรณ์จึงต้องเลิกตามความในมาตรา 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และดำเนินการชำระบัญชีต่อไป

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 70 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 นายทะเบียนสหกรณ์จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า สหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด เลขทะเบียนสหกรณ์ที่ กพธ. 14/2527 สำนักงานตั้งอยู่ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ได้เลิกกิจการตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2545 เพื่อชำระบัญชีต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545

(ลงชื่อ) .....

(.....)

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

เอกสารหมายเลข 2

ตัวอย่าง
(สำเนา)

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง แจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ลงวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545 เรื่อง เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด เนื่องจากที่ประชุมใหญ่สามัญได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกสหกรณ์ จึงต้องเลิกตามมาตรา 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 108/2545 สั่ง ณ วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545 ได้แต่งตั้งให้ นายเก่ง ใจกล้า เจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชี 5 สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด นั้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 75 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 นายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียน นายเก่ง ใจกล้า เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545

ฉะนั้น ถ้าผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องหรือประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ขอให้ติดต่อกับผู้ชำระบัญชี ณ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร จึงประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2545

(ลงชื่อ) .....

(.....)

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

เอกสารหมายเลข 3

ตัวอย่าง
(สำเนา)

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่ 108/2545
เรื่อง แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด

ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ลงวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545 เรื่อง เลิกสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด เนื่องจากที่ประชุมใหญ่สามัญ ได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกสหกรณ์ สหกรณ์จึงต้องเลิกตามมาตรา 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 75 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 จึงแต่งตั้ง นายเก่ง ใจกล้า เจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชี 5 สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์การเกษตร กขค. จำกัด ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน 2545

สั่ง ณ วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2545

(ลงชื่อ) .....

(.....)

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

เอกสารหมายเลข 4

บันทึกการรับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชีและเอกสารต่าง ๆ

ชื่อสหกรณ์.....จำกัด

ระหว่าง.....กับ.....

สำนักงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ ...../..... ลงวันที่.....

ได้แต่งตั้งให้นาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง.....

สำนักงาน.....เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด

เพื่อดำเนินการชำระบัญชีต่อไป นั้น

ในการรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์.....จำกัด

โดยนาย..... ตำแหน่งประธานกรรมการ (หรือผู้จัดการ)

สหกรณ์.....จำกัด ผู้มอบ ได้มอบให้แก่นาย/นาง/นางสาว.....

.....ผู้รับมอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่.....

เวลา.....น. โดยกระทำต่อหน้าพยาน 2 คน ดังปรากฏรายละเอียดแนบท้ายบันทึกนี้

ซึ่งผู้มอบและผู้รับมอบได้ตรวจสอบสินทรัพย์และเอกสารที่มอบ ตามที่ปรากฏในรายการมอบเป็นการถูกต้องแล้ว

ตามรายการต่อไปนี้

1. สมุดเงินฝากธนาคาร.....บัญชีเลขที่.....

จำนวนเงินฝาก.....บาท

2. สมุดเงินสดรับ จำนวน.....เล่ม
3. สมุดเงินสดจ่าย จำนวน.....เล่ม
4. สมุดบัญชีแยกประเภท จำนวน.....เล่ม
5. สมุดค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน.....เล่ม
6. ทะเบียนสมาชิก จำนวน.....เล่ม
7. ทะเบียนหุ้น จำนวน.....เล่ม
8. แฟ้มเอกสารหุ้น จำนวน.....แฟ้ม
9. ฯลฯ

บันทึกการมอบสมุดบัญชีเอกสารต่างๆ ของสหกรณ์ ได้จัดทำขึ้น 3 ชุด มีข้อความและรายการตรงกัน เพื่อเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด ผู้มอบและผู้รับมอบเก็บรักษาไว้คนละ 1 ชุด เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายงาน ผู้มอบและผู้รับมอบได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

(ลงชื่อ).....ผู้มอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 5

ประกาศผู้ชำระบัญชี

สหกรณ์.....จำกัด

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ได้สั่งเลิกสหกรณ์ .....จำกัด สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....เมื่อวันที่..... และได้แต่งตั้ง.....ตำแหน่ง..... เป็นผู้ชำระบัญชี ตั้งแต่วันที่.....

ฉะนั้น ขอให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์.....จำกัด ขอให้ติดต่อกับ..... ผู้ชำระบัญชี ณ สำนักงาน.....ได้ทุกวันในเวลาราชการ

จึงขอประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่.....

นาย/นาง/นางสาว.....
ผู้ชำระบัญชี

หรือ

ประกาศผู้ชำระบัญชี

.....

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้สั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....แล้ว

จึงขอให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ หรือผู้ประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์ ติดต่อกับผู้ชำระบัญชี ณ สำนักงาน.....ทุกวันในเวลาราชการ

นาย/นาง/นางสาว.....
ผู้ชำระบัญชี

เอกสารหมายเลข 6

แบบหนังสือนำส่งงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของผู้ชำระบัญชี

ครุฑ

ที่ ....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่..... ลงวันที่.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย งบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน 1 ชุด
สำเนางบการเงิน 2 ชุด

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่อ้างถึง แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....นั้น

ข้าพเจ้าได้จัดทำงบการเงิน ณ วันที่.....ซึ่งเป็นวันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)
ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....
โทร.....

เอกสารหมายเลข 7

ตัวอย่างหนังสือทวงหนี้จากลูกหนี้ของสหกรณ์

ครุฑ

ที่ ...../25..... .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ให้นำเงินไปชำระหนี้

เรียน .....

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด และมีคำสั่งที่..... ลงวันที่.....แต่งตั้งข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีแล้ว

ในการชำระบัญชี ตามบัญชีของสหกรณ์ปรากฏว่าท่านเป็นลูกหนี้ค่า..... จำนวนเงิน.....บาท กับดอกเบี้ยในอัตรา.....นับตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นไป

ฉะนั้น จึงขอให้ท่านนำเงินไปชำระต่อผู้ชำระบัญชี ณ ..... ภายในเวลา.....วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 8

ตัวอย่างหนังสือรับสภาพหนี้

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....เป็นสมาชิกของสหกรณ์.....จำกัด เลขทะเบียนสมาชิกที่..... อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ขอทำหนังสือฉบับนี้ให้ไว้กับ นาย/นาง/นางสาว..... ซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าข้าพเจ้าเป็นลูกหนี้ของสหกรณ์ค่า..... จำนวนเงิน.....บาท กับดอกเบี้ยในอัตรา.....นับตั้งแต่วันที่..... เป็นต้นมา ซึ่งข้าพเจ้าจะนำเงินมาชำระแก่ผู้ชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นภายในวันที่.....

ข้าพเจ้าได้อ่านและมีความเข้าใจหนังสือรับสภาพหนี้ฉบับนี้ด้วยดีโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อให้ไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ).....ผู้รับสภาพหนี้

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 9

ตัวอย่างหนังสือสัญญารับสภาพความรับผิด

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เนื่องจากข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....เป็นสมาชิกสหกรณ์.....จำกัด เลขทะเบียนสมาชิกที่..... อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ได้เป็นลูกหนี้ของสหกรณ์ค่า..... จำนวนเงิน.....บาท ตามสัญญาที่..... ลงวันที่..... ซึ่งจนถึงวันที่ทำสัญญาฉบับนี้ข้าพเจ้ายังคงค้างชำระหนี้ดังกล่าว จำนวนเงิน.....บาท และเพื่อเป็นหลักฐานในการเป็นหนี้ผูกพันกันต่อไป ข้าพเจ้ากับนาย/นาง/นางสาว..... ซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จึงได้ทำหนังสือสัญญานี้ขึ้นโดยมีข้อความรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้าพเจ้านาย/นาง/นางสาว.....ขอสัญญาว่าจะชำระเงินให้แก่นาย/นาง/นางสาว..... ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด เป็นเงินทั้งสิ้น.....บาท โดยจะชำระให้เสร็จสิ้นภายในวันที่.....

2. นาย/นาง/นางสาว.....ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด ยอมรับตามที่ นาย/นาง/นางสาว.....ตกลงที่จะชำระเงินตามสัญญาในข้อ 1. เช่นกัน

ทั้งสองฝ่ายทราบและเข้าใจข้อความรายละเอียดข้างต้นทั้งหมดเป็นอย่างดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ).....ลูกหนี้สหกรณ์

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ชำระบัญชี

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 10

ตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้ของลูกหนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอลดหนี้

เรียน นาย/นาง/นางสาว.....ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด

ตามที่ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....
สมาชิกสหกรณ์.....จำกัด เลขทะเบียนสมาชิกที่.....
ซึ่งได้เป็นลูกหนี้ของสหกรณ์ค่า..... ยังมีหนี้คงเหลือ ณ วันที่จัดทำหนังสือนี้
จำนวนเงิน.....บาท นั้น

เนื่องจากข้าพเจ้าไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้จำนวนดังกล่าวข้างต้นได้ครบถ้วน ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงขอความอนุเคราะห์จากผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ที่จะชำระหนี้เพียงจำนวน.....บาท ส่วนหนี้ที่ยังค้างชำระอีกจำนวนเงิน.....บาท ขอให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ยินยอมลดหนี้ให้แก่ข้าพเจ้าด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(.....)
ลูกหนี้สหกรณ์

ความเห็นของผู้ชำระบัญชี

ข้าพเจ้าได้พิจารณาเหตุผลความจำเป็นอย่างรอบคอบแล้ว เห็นสมควรลดหนี้ให้ นาย/นาง/นางสาว.....จากหนี้ที่จะต้องชำระจำนวนเงิน.....บาท เป็นจำนวนเงิน.....บาท

(ลงชื่อ).....

(.....)
ผู้ชำระบัญชี

เอกสารหมายเลข 12

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการลูกหนี้

ณ วันที่.....(วันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ที่	ชื่อลูกหนี้	จำนวนเงิน ณ วันเริ่มชำระบัญชี		รับชำระหนี้ระหว่างชำระบัญชี		คงเหลือ ณ วันชำระบัญชีเสร็จ		หมายเหตุ
								เหตุผลของการไม่ได้รับชำระหนี้ เช่น ขอผ่อนชำระเพียงส่วนหนึ่ง เป็นบุคคลล้มละลาย ฯลฯ

เอกสารหมายเลข 13

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการสินทรัพย์ถาวร

ณ วันที่.....(วันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ที่	ประเภท	ราคาทุน		อัตราค่าเสื่อมราคา	ค่าเสื่อมราคาสะสม		ราคาคงเหลือตามบัญชี		หมายเหตุ

เอกสารหมายเลข 14

ตัวอย่างหนังสือแจ้งเจ้าหนี้ให้ยื่นคำทวงหนี้

(ครุฑ)

ที่ ...../25..... .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ให้ยื่นคำทวงหนี้

เรียน .....

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด ตั้งแต่วันที่.....และได้มีคำสั่งที่...../.....ลงวันที่..... แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีแล้ว

ในการชำระบัญชี ปรากฏตามบัญชีของสหกรณ์ว่าท่านเป็นเจ้าหนี้ของสหกรณ์

ฉะนั้น จึงแจ้งมาเพื่อทราบ โดยถ้าท่านประสงค์จะเรียกร้องหนี้ ขอให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี ณ .....ภายใน.....วัน/เดือน นับแต่วันที่.....เป็นต้นไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 15

ตัวอย่างหนังสือขอลดหนี้กับเจ้าหนี้

(ครุฑ)

ที่ ...../25..... .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอลดหนี้

เรียน .....

ตามที่ท่านได้ยื่นคำทวงหนี้ค่า.....จำนวนเงิน.....บาท ต่อผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด นั้น

เนื่องจากการชำระบัญชีของสหกรณ์.....จำกัด ปรากฏว่าสหกรณ์มีทรัพย์สินคงเหลือไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ครบถ้วนทุกรายการ ดังนั้น เพื่อให้เจ้าหนี้ของสหกรณ์แต่ละรายได้รับชำระหนี้โดยเหมาะสมตามที่สหกรณ์มีทรัพย์สินที่จะชำระหนี้ได้ ข้าพเจ้าจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาลดหนี้ให้แก่สหกรณ์ จากจำนวนหนี้ที่จะต้องชำระ จำนวนเงิน.....บาท เป็นจำนวนเงิน.....บาท

พร้อมนี้ได้แนบแบบหนังสือยินยอมลดหนี้มาด้วยแล้ว หากเห็นชอบขอความกรุณาจัดทำหนังสือยินยอมลดหนี้ให้แก่ข้าพเจ้าด้วย หรือถ้าหากไม่เห็นชอบด้วย หรือเห็นเป็นอย่างอื่นขอความกรุณาแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 16

ตัวอย่างหนังสือยินยอมลดหนี้ของเจ้าหนี้

ที่ .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ยินยอมลดหนี้

เรียน .....

อ้างถึง หนังสือที่...../25..... ลงวันที่.....

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้ข้าพเจ้า/บริษัท..... ลดหนี้ให้แก่สหกรณ์.....จำกัด ซึ่งอยู่ระหว่างการชำระบัญชี จากเงินเป็นหนี้ที่จะต้องชำระจำนวนเงิน.....บาท เป็นจำนวนเงิน.....บาท นั้น

ข้าพเจ้า/บริษัท.....ได้พิจารณาแล้วเห็นชอบในการลดหนี้ให้สหกรณ์ตามที่ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์เสนอมา

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง.....

สถานที่.....

โทร.....

เอกสารหมายเลข 17

ประกาศผู้ชำระบัญชี
เรื่อง การวางเงินที่เจ้าหนี้ยังมิได้มาขอรับกับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือ
รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย
ของสหกรณ์.....จำกัด

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้ประกาศ/สั่งเลิกสหกรณ์.....จำกัด สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....เมื่อวันที่..... และได้แต่งตั้งนาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง..... สำนักงาน.....เป็นผู้ชำระบัญชี ตั้งแต่วันที่.....นั้น

เนื่องจากการชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด มีเจ้าหนี้ซึ่งยังมิได้มาขอรับหรือยื่นคำทวงหนี้ รวมเป็นเงิน.....บาท ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

1. .....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
2. .....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
3. .....เป็นจำนวนเงิน.....บาท

ข้าพเจ้าได้วางเงินจำนวนดังกล่าวไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย ตามมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ตั้งแต่วันที่.....แล้ว

ฉะนั้นขอให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ต่อ.....(นายทะเบียนสหกรณ์ หรือ รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย) ณ สำนักงาน..... จังหวัด.....ได้ทุกวันในเวลาราชการ จึงขอประกาศมาเพื่อทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ .....

นาย/นาง/นางสาว.....
ผู้ชำระบัญชี

สหกรณ์.....จำกัด

เอกสารหมายเลข 18

สหกรณ์.....จำกัด

กระดาษทำการเจ้าหนี้

ณ วันที่.....(วันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี)

ที่	ชื่อลูกหนี้	หนี้คงเหลือ ณ วันเริ่มชำระบัญชี		รายการลดหนี้				หนี้คงเหลือ ณ วันชำระบัญชีเสร็จ		หมายเหตุ
				ชำระหนี้คืน		เจ้าหนี้ลดหนี้ให้				
										- เหตุผลที่ไม่ได้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้แต่ละราย เช่น ขาดอายุความ มีทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้ ฯลฯ - การวางเงินชำระหนี้เจ้าหนี้แต่ละราย ตามมาตรา 84

เอกสารหมายเลข 19

(สำเนา)

ที่ สสท.0202/1329

18 พฤศจิกายน 2534

เรื่อง ขอยกเว้นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

เรียน ผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด (นายสมพงษ์ ทองสถิตย์)

อ้างถึง หนังสือสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ลำปาง ที่ กษ 04 ลป/759

ตามหนังสือที่อ้างถึงแจ้งว่า นายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ท่านเป็นผู้ชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด และท่านได้ดำเนินการชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด แล้วปรากฏว่าไม่มีเงินสดหรือทรัพย์สินคงเหลือ จึงขอยกเว้นการชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ดังความแจ้งแล้วนั้น

สันนิบาตสหกรณ์ฯ พิจารณาแล้วขอเรียนว่า การงดเก็บค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ นั้นไม่มีข้อกฎหมายใดให้สันนิบาตสหกรณ์ฯ มีอำนาจกระทำได้ หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าท่านได้ดำเนินการชำระบัญชีร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูลำปาง จำกัด แล้ว ไม่มีเงินสดหรือทรัพย์สินคงเหลือก็ย่อมเป็นการพ้นวิสัยที่จะชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ได้อีกต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ณรงค์ มฤคทัต
(นายณรงค์ มฤคทัต)
ผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

กองกลาง
โทร. 2411228

เอกสารหมายเลข 21

บันทึกการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชี

ชื่อสหกรณ์.....จำกัด

ระหว่าง.....กับ.....

สำนักงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....ลงวันที่.....
ให้ นาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง.....
สำนักงาน.....พ้นจากหน้าที่ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด
และได้แต่งตั้งให้ นาย/นาง/นางสาว.....ตำแหน่ง.....
สำนักงาน.....เป็นผู้ชำระบัญชีแทน ตั้งแต่วันที่.....นั้น

ในการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีนี้.....
ผู้มอบหมาย ได้มอบหมายงานให้แก่.....ผู้รับมอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว
ตั้งแต่วันที่.....เวลา.....น. โดยกระทำต่อหน้าพยาน 2 คน
ดังปรากฏรายละเอียดแนบท้ายนี้ ซึ่งผู้มอบและผู้รับมอบได้ตรวจสอบเอกสารและทรัพย์สินที่มอบตามที่ปรากฏในรายการมอบหมายงานเป็นการถูกต้องตามรายการต่อไปนี้

1. สมุดเงินฝากธนาคาร.....บัญชีเลขที่.....
จำนวนเงินฝาก.....บาท
2. สมุดเงินสดรับ จำนวน.....เล่ม
3. สมุดเงินสดจ่าย จำนวน.....เล่ม
4. สมุดบัญชีแยกประเภท จำนวน.....เล่ม
5. สมุดค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน.....เล่ม
6. ทะเบียนสมาชิก จำนวน.....เล่ม
7. ทะเบียนหุ้น จำนวน.....เล่ม
8. แฟ้มเอกสารต่าง ๆ จำนวน.....แฟ้ม
9. ฯลฯ จำนวน.....เล่ม

บันทึกการมอบหมายงานนี้ ได้จัดทำขึ้น 3 ชุด มีข้อความและรายการตรงกันเพื่อเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด ผู้มอบและผู้รับมอบเก็บรักษาไว้คนละ 1 ชุด เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายงาน ผู้มอบได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

ลงชื่อ).....ผู้มอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบ

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน

(.....)

เอกสารหมายเลข 22

(ครุฑ)

ที่ ....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด จังหวัด.....

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

อ้างถึง คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....ลงวันที่.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระ 1 ชุด
สำเนารายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระ 2 ชุด
สำเนารายงานการประชุมใหญ่
สำเนาหลักฐานการจ่ายทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชี

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่อ้างถึง แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ .....จำกัด จังหวัด.....นั้น

ข้าพเจ้าได้ดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)
ผู้ชำระบัญชี

สถานที่.....
โทร.....

เอกสารหมายเลข 23

บันทึกการส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่าง ๆ

ชื่อสหกรณ์.....จำกัด

ระหว่าง.....ผู้ชำระบัญชี

กับ.....นายทะเบียนสหกรณ์ หรือ

รองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย

สำนักงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์หรือประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ที่...../..... ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เรื่อง เลิกสหกรณ์.....จำกัด และตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ได้แต่งตั้ง นาย/นาง/นางสาว เป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์.....จำกัด นั้น บัดนี้ นายทะเบียนสหกรณ์ได้ให้ความเห็นชอบรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระที่ผู้ชำระบัญชีเสนอแล้ว จึงได้ถอนชื่อสหกรณ์.....จำกัด ออกจากทะเบียนตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....สั่ง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... และผู้ชำระบัญชีได้ส่งมอบบรรดาสมุดบัญชีและเอกสารทั้งหลายของสหกรณ์.....จำกัด ให้แก่.....(นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย) ผู้รับมอบ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....น. โดยกระทำต่อหน้าพยาน 2 คน ดังปรากฏรายละเอียดแนบท้ายบันทึกนี้ ซึ่งผู้มอบและผู้รับมอบได้ตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในรายงานการมอบเป็นการถูกต้อง และได้ปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 โดยส่งมอบแก่นายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ ตามรายการต่อไปนี้

1. สมุดรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ จำนวน.....เล่ม
2. สมุดรายงานการประชุมใหญ่ จำนวน.....เล่ม
3. ทะเบียนเครื่องเขียนแบบพิมพ์ จำนวน.....เล่ม
4. ทะเบียนสมาชิกและการถือหุ้น จำนวน.....เล่ม
5. ดัชนีทะเบียนหุ้น จำนวน.....เล่ม
6. สมุดเงินสด จำนวน.....เล่ม
7. สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป จำนวน.....เล่ม

8. สมุดทะเบียนรับ – ส่ง หนังสือ จำนวน.....เล่ม
9. สมุดรายงานการประชุมกลุ่ม จำนวน.....เล่ม
10. แฟ้มใบสำคัญรับ จำนวน.....เล่ม
11. แฟ้มใบสำคัญจ่าย จำนวน.....เล่ม
12. แฟ้มเอกสารการชำระบัญชีสหกรณ์ จำนวน.....เล่ม
13. ฯลฯ จำนวน.....เล่ม

บันทึกการมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ของสหกรณ์ ได้จัดทำขึ้น 3 ชุด มีข้อความและรายการตรงกัน เพื่อเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ 1 ชุด เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายงาน ผู้มอบและผู้รับมอบ ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

(ลงชื่อ).....ผู้มอบ
(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบ
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

สำเนา

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่ 146/2546
เรื่อง ให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ดำเนินการชำระบัญชีตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์

โดยที่มีประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และเพื่อให้การชำระบัญชีสหกรณ์เป็นไปตามความในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และสอดคล้องกับภาวการณ์ในปัจจุบัน เห็นสมควรให้มีคำแนะนำวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (8) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 จึงมีคำสั่ง ดังนี้

1. ให้ยกเลิก

(1) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 174/2511 ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2511 เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์

(2) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 65/2531 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2531 เรื่อง มอบอำนาจให้ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์

(3) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. 1201/ว. 1288 ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2511 เรื่อง คำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

(4) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. 1201 / ว.896 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2512 เรื่อง เพิ่มเติมคำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

2. การดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์ของผู้ชำระบัญชี ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ท้ายคำสั่งนี้

3. บรรดาคำสั่ง ระเบียบและคำแนะนำการชำระบัญชีที่ขัดหรือแย้งกับคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. 2546 ท้ายคำสั่งนี้ ให้ใช้คำแนะนำนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2546

(ลงชื่อ) เรืองชัย บุญญานันต์
(นายเรืองชัย บุญญานันต์)
รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์
รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

ใบว่าง

คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์
พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

หมวด 4

การชำระบัญชี

ด้วยได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 และประกาศให้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แทน ดังนั้น คำแนะนำวิธีการปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 ที่ได้ให้คำแนะนำไปแล้วนั้น จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงใหม่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และการดำเนินการในปัจจุบัน ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ให้การชำระบัญชีเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดประสิทธิภาพสมความมุ่งหมายที่ทางราชการกำหนด รวมทั้งให้การปฏิบัติต่างๆ เกี่ยวกับการชำระบัญชีเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชี

เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีตามมาตรา 75 วรรคหนึ่ง หรือนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีตามวรรคสอง หรือวรรคสามแล้ว นายทะเบียนสหกรณ์จะจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีตามมาตรา 75 วรรคสี่ ให้ผู้ชำระบัญชีปิดประกาศแจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้น สำนักงานสหกรณ์อำเภอ หรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ทั้งนี้ หลังจากที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชีจึงจะมีอำนาจและหน้าที่ในฐานะผู้ชำระบัญชีตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และจะต้องปฏิบัติการชำระบัญชี ดังต่อไปนี้

1.1 รับมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสารและสิ่งอื่นจากคณะกรรมการดำเนินการ หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ตามมาตรา 78 ซึ่งผู้ชำระบัญชีควรเรียกให้ส่งมอบให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานในขั้นตอนต่อไปได้

1.2 ประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน หรือประกาศโฆษณาทางอื่นว่าสหกรณ์ได้เลิก เพื่อให้เจ้าหนี้ทราบว่าสหกรณ์เลิกและยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

1.3 ทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหนี้ทุกคนซึ่งมีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี เอกสารของสหกรณ์หรือปรากฏจากทางอื่น เพื่อให้ทราบว่าสหกรณ์นั้นเลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

ทั้งนี้ การดำเนินการตามข้อ 1.2 และ 1.3 ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 79 ต้องดำเนินการภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

1.4 จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์โดยไม่ชักช้า ซึ่งผู้ชำระบัญชีควรจัดทำให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี สำหรับการจัดทำงบการเงินดังกล่าว ให้จัดทำจากเอกสารหลักฐานการดำเนินงานของสหกรณ์ระยะเวลาต่อจากวันสิ้นปีทางบัญชีในงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นครั้งหลังสุดถึงวันรับมอบทรัพย์สิน โดยจัดทำตามรูปแบบงบการเงินสำหรับสหกรณ์ประเภทนั้นๆ ตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดให้สหกรณ์ถือใช้ และเมื่อจัดทำเรียบร้อยแล้วต้องให้ผู้สอบบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งทำการ

ตรวจสอบรับรอง โดยให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินดังกล่าวไปยังผู้สอบบัญชี รวม 3 ฉบับ (สำหรับผู้สอบบัญชี 1 ฉบับ นายทะเบียนสหกรณ์ 1 ฉบับ และผู้ชำระบัญชี 1 ฉบับ) และเมื่อผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองแล้วให้คืนกลับมาให้ผู้ชำระบัญชี 2 ฉบับ จากนั้นให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินนั้นให้ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์พิจารณาอนุมัติก่อน แล้วจึงเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยงบการเงินที่เสนอนายทะเบียนสหกรณ์นี้ต้องมีคำรับรองของผู้สอบบัญชี พร้อมกับแสดงการอนุมัติของที่ประชุมใหญ่สหกรณ์ไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่การประชุมใหญ่ไม่ครบองค์ประชุม ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติต่อไป (มาตรา 80)

อนึ่ง เมื่อผู้ชำระบัญชีดำเนินการครบถ้วนตามมาตรา 80 แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำสำเนารายงานนั้นเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ทราบด้วย

2. การดำเนินการชำระบัญชี

ตามมาตรา 77 ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ให้ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ชำระสะสางกิจการของสหกรณ์ จัดการชำระหนี้และจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์นั้นให้เสร็จไป นอกจากนี้ผู้ชำระบัญชียังมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 81 ดังนี้

(1) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อระวังรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ในระหว่างที่ยังชำระบัญชีไม่เสร็จ

(2) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

(3) เรียกประชุมใหญ่

(4) ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีอาญา และประนีประนอมยอมความในเรื่องใด ๆ ในนามของสหกรณ์

(5) จำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์

(6) เรียกให้สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นทั้งหมด

(7) ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในกรณีที่เงินค่าหุ้น หรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน

(8) ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

ทั้งนี้ การดำเนินการตามหน้าที่ผู้ชำระบัญชีดังกล่าวข้างต้นจะทำได้ภายหลังที่ผู้ชำระบัญชีได้เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว จากนั้นจึงดำเนินการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สินและทุน ดังนี้

การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ให้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. เงินสด ให้ผู้ชำระบัญชีใช้จ่ายเงินสดของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีตามความจำเป็นเพื่อการชำระบัญชี สำหรับการเก็บรักษาเงินสดในมือให้เก็บรักษาได้ไม่เกินสหกรณ์ละ 1,000 บาท ในกรณีที่มีเงินสดเกินกว่าจำนวนดังกล่าว ให้ผู้ชำระบัญชีนำฝากไว้ที่ธนาคาร

2. เงินฝากธนาคาร ให้ผู้ชำระบัญชีนำเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีฝากไว้ในธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์หรือในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่นโดยฝากไว้ในนามของผู้ชำระบัญชี สำหรับเงินฝากธนาคารที่มีอยู่ก่อนการชำระบัญชี ให้โอนชื่อผู้ฝากเดินเป็นชื่อของผู้ชำระบัญชี และกรณีที่สาขาธนาคารที่เปิดบัญชีอยู่เดิมไม่สะดวกในการติดต่อ และฝากถอน ให้ปิดบัญชีเงินฝากธนาคารเดิมแล้วเปิดบัญชีใหม่ในนามของผู้ชำระบัญชี

3. ลูกหนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีรวบรวมหลักฐานการเป็นหนี้และจัดทำหนังสือทวงหนี้ จากนั้นให้ใช้ดุลยพินิจดำเนินการตามความเหมาะสมกับสภาพของลูกหนี้ ดังนี้

- ลูกหนี้ที่ค้างนานใกล้จะขาดอายุความ ให้ผู้ชำระบัญชีจัดให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้
- ลูกหนี้ที่เป็นหนี้จำนวนเงินมากและมีหลักฐานการเป็นหนี้ครบถ้วนสมบูรณ์ ให้ดำเนินการฟ้องร้องหากพิจารณาว่าคุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี
- ลูกหนี้ที่ไม่อาจชำระหนี้คืนได้อย่างสิ้นเชิง ให้พิจารณาประนีประนอมหนี้เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้บางส่วน เพื่อให้สหกรณ์เสียประโยชน์น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้
- ลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี ให้ติดตามผลการดำเนินคดีและดำเนินการต่อเพื่อให้สหกรณ์ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

ในการเรียกหนี้จากลูกหนี้ให้ผู้ชำระบัญชีพยายามเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้ครบถ้วน หากจำเป็นต้องดำเนินคดี ก็ต้องกระทำเพื่อให้มีจำนวนหนี้สูญน้อยที่สุด

กรณีที่ได้มีการติดตามให้ลูกหนี้ชำระหนี้คืนถึงที่สุดแล้วแต่ยังได้รับชำระคืนไม่ครบถ้วนเพราะลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย ลูกหนี้ขาดอายุความ หลักฐานการเป็นหนี้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือติดต่อลูกหนี้ไม่ได้ ฯลฯ ให้ปิดบัญชีลูกหนี้ไปบัญชีเลิกกิจการ แล้วรายงานไว้ในรายงานการชำระบัญชี

4. สินค้าคงเหลือ ให้ผู้ชำระบัญชีตรวจสอบสภาพของสินค้า และจัดการขายโดยเร็ว ทั้งนี้ การขายให้ทำอย่างเปิดเผยและต้องพยายามหาทางขายให้ได้ราคาสูง สำหรับสินค้าที่อาจขายได้หรือรวมกันขายได้ในคราวหนึ่งตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป ให้ขายโดยวิธีประกวดราคาเพื่อให้ได้ราคาดีที่สุด

5. สินทรัพย์ถาวร ให้ผู้ชำระบัญชีตรวจสอบสภาพสินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่ทั้งหมด และจัดการจำหน่ายโดยเปิดเผย และพยายามหาทางขายให้ได้ราคาสูง สำหรับสินทรัพย์ถาวรรายการใดที่คาดว่าจะจำหน่ายได้คราวหนึ่งตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป ให้จำหน่ายโดยวิธีประกวดราคาเพื่อให้ได้ราคาดีที่สุด

6. สินทรัพย์อื่น

- **เงินลงทุน** ให้นำออกจำหน่าย โดยอาจจำหน่ายคืนให้กับสถาบันที่สหกรณ์ถือหุ้นหรือบุคคลทั่วไป พร้อมรับเงินปันผลค้างรับ (ถ้ามี)
- **เงินมัดจำ เงินประกัน** ให้ขอยกเลิกภาระผูกพันต่างๆ เพื่อขอเรียกคืนเงินมัดจำและเงินประกันนั้นๆ ถ้าไม่สามารถเรียกเงินคืนได้ ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ แล้วรายงานไว้ในรายงานการชำระบัญชี

การจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน ให้ดำเนินการจัดการหนี้สินประเภทต่างๆ ดังนี้

1. เจ้าหนี้ ให้จัดทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหนี้เพื่อยื่นคำทวงหนี้ พร้อมทั้งดำเนินการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ต่างๆ ตามลำดับความผูกพันแห่งสัญญาหรือข้อตกลง

ทั้งนี้ ผู้ชำระบัญชีควรใช้ดุลยพินิจตามความเหมาะสมในการพิจารณาขอประนีประนอมกับเจ้าหนี้ของสหกรณ์ และในกรณีที่ทรัพย์สินของสหกรณ์มีไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย สำหรับกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้พยายามติดต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้แต่ไม่รู้ตัวเจ้าหนี้ หรือเจ้าหนี้ไม่ทวงถามให้ชำระหนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินเท่าจำนวนหนี้นั้นไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และให้ผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแจ้งการวางเงินไปยังเจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า รวมทั้งควรประกาศเรื่องนี้ไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์ หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์ตั้งอยู่ ถ้าหากเจ้าหนี้ไม่รับเงินไปจนพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ เจ้าหนี้ย่อมหมดสิทธิในเงินจำนวนนั้นซึ่งจะต้องจัดส่งเป็นรายได้ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไป (มาตรา 84 วรรคสอง)

อนึ่ง สำหรับการวางเงินเพื่อประโยชน์แก่เจาหนี้นั้น ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการดำเนินการ ให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายในภายหลัง

2. ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ค้างจ่าย ให้ดำเนินการชำระให้แก่สันนิบาติสหกรณ์แห่งประเทศไทย

3. หนี้สินอื่น ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ในข้อ 1

การจัดการเกี่ยวกับทุนของสหกรณ์ ให้ดำเนินการจัดการทุนของสหกรณ์ประเภทต่างๆ ดังนี้

1. ทุนเรือนหุ้น กรณีสหกรณ์มีหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่าและผู้ชำระบัญชีพิจารณาเห็นว่าจำเป็นต้องเรียกชำระเพื่อให้เพียงพอแก่การชำระหนี้สินหรืออื่นๆ ให้ผู้ชำระบัญชีเรียกให้สมาชิก หรือทายาทของสมาชิกผู้ตายส่งชำระค่าหุ้นที่ยังไม่ครบมูลค่านั้น กรณีที่ไม่ได้รับชำระให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติเช่นเดียวกับลูกหนี้ที่ไม่สามารถเรียกให้ชำระหนี้คืนได้

ทั้งนี้ นับตั้งแต่ผู้ชำระบัญชีเริ่มทำการชำระบัญชีจะจ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิกผู้ใดไปก่อนไม่ได้จนกว่าจะชำระบัญชีเสร็จสิ้น และเมื่อชำระบัญชีเสร็จแล้ว หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินเหลืออยู่ให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายตามมาตรา 86 แต่ถ้าไม่สามารถจ่ายคืนได้ภายในเวลาที่ชำระบัญชีอยู่ ให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินเท่าจำนวนค่าหุ้นที่ยังจ่ายคืนไม่ครบถ้วนนั้นไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายในภายหลัง สำหรับกรณีที่ทรัพย์สินที่เหลืออยู่มีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าหุ้นตามบัญชี ให้ทำการเฉลี่ยทรัพย์สินนั้นคืนค่าหุ้นให้แต่ละหุ้นเท่า ๆ กัน (มูลค่าหุ้นที่ลดลงนี้จะเท่ากับจำนวนขาดทุนจากการชำระบัญชี)

นอกจากนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีทุนเรือนหุ้นในช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการชำระบัญชีเพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวของเงินค่าหุ้นระหว่างการชำระบัญชี รวมทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับค่าหุ้นของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้น

2. **ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ** ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

3. **กำไรสุทธิที่ยังไม่ได้จัดสรร** รวมทั้งกำไรสุทธิตามงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินให้ผู้ชำระบัญชีดำเนินการจัดสรรเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ตามกฎหมาย และส่งชำระให้เรียบร้อย กำไรสุทธิส่วนที่เหลือให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

4. **เงินค้างขาดทุน** หากสหกรณ์ที่ชำระบัญชีมีเงินค้างขาดทุน (ขาดทุนสะสม) ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

อนึ่ง ในการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สินและทุนของสหกรณ์นั้น ผู้ชำระบัญชีจะต้องรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ให้มากที่สุด สำหรับการจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์ผู้ชำระบัญชีต้องพยายามจำหน่ายให้หมด เพื่อนำเงินไปใช้จ่ายเป็นค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียตามสมควรในการชำระบัญชีนั้น ซึ่งผู้ชำระบัญชีต้องจัดการชำระก่อนหนี้รายอื่น

กรณีที่ได้ดำเนินการชำระบัญชีตามวิธีการที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด ให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 86 ดังต่อไปนี้

1) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว

2) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้วแต่ต้องไม่เกินอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท

3) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ในระหว่างปีตามที่กำหนดในข้อบังคับ

ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีก ให้ผู้ชำระบัญชีโอนให้แก่สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

ทั้งนี้ การจ่ายคืนเงินค่าหุ้น เงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืนดังกล่าว ผู้ชำระบัญชีจะต้องจ่ายคืนให้แก่สมาชิกให้เสร็จเรียบร้อย แต่ถ้าภายหลังที่ประกาศจ่ายแล้ว สมาชิกผู้ใดไม่มารับภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประกาศ ผู้ชำระบัญชีจะต้องวางเงินเท่าจำนวนที่สมาชิกยังไม่มารับนั้นไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายภายหลัง

อนึ่ง ตามความในมาตรา 86 (2) นายทะเบียนสหกรณ์ได้กำหนดให้สหกรณ์ที่เลิกแล้วแต่ยังมีทรัพย์สินคงเหลือ ให้จ่ายเป็นเงินปันผลตามที่กำหนดในข้อบังคับของสหกรณ์ เรื่องการจำหน่ายทรัพย์สินเมื่อสหกรณ์ต้องเลิก แต่ต้องไม่เกินอัตราเงินปันผลที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท

3. วิธีปฏิบัติทางบัญชีในการชำระบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชีในการชำระบัญชี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี

3.2 วิธีปฏิบัติทางบัญชีเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีโดยการจัดการทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ ให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติทางบัญชีโดยบันทึกรายการทางการเงินไว้ในสมุดบัญชีของสหกรณ์ ดังนี้

- **รายการรับเงินทุกประเภท** (ยกเว้นการรับเงินค่าหุ้น การเบิกเงินจากธนาคาร) ถือเป็นรายรับจากการชำระบัญชี ได้แก่ รายได้จากการดำเนินงาน เงินรับจากลูกหนี้ เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน ฯลฯ ให้บันทึกบัญชีไว้ในบัญชีรับจ่าย กับบัญชีรายรับประเภทนั้น
- **รายการจ่ายเงินทุกประเภท** (ยกเว้นการจ่ายคืนค่าหุ้น จ่ายเงินฝากธนาคาร) ถือเป็นรายจ่ายจากการชำระบัญชี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี จ่ายชำระหนี้สิน (รวมการวางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84) จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ฯลฯ ให้บันทึกบัญชีไว้ในบัญชีรายจ่ายประเภทนั้น ๆ กับบัญชีรับจ่าย
- ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีรับจ่ายระหว่างการชำระบัญชีเพื่อแสดงรายการรับจ่ายเงิน โดยให้เสนอพร้อมกับรายงานผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน นับแต่วันที่เสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ตามรูปแบบต่อไปนี้

บัญชีรับจ่าย

ของสหกรณ์.....จำกัด ซึ่งอยู่ในระหว่างการชำระบัญชี

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

วันที่		รายการ	จำนวนเงิน		วันที่		รายการ	จำนวนเงิน	
		รวมรับเงินงวดนี้					รวมจ่ายเงินงวดนี้		
		เงินคงเหลือจากงวดก่อน					เงินคงเหลือยกไป		
		รวม					รวม		

เงินคงเหลือข้างต้นเก็บรักษาไว้ ดังนี้

1. ฝากไว้ในธนาคาร เป็นเงิน ..... บาท
2. ผู้ชำระบัญชีเก็บรักษาไว้ เป็นเงิน ..... บาท

รวม ..... บาท

ตรวจถูกต้องแล้ว

.....

ผู้ชำระบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชีเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีปิดบัญชีต่าง ๆ ดังนี้

- ปิดบัญชีหมวดสินทรัพย์ (ยกเว้นบัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร และบัญชีทรัพย์สินรายการที่ไม่ได้จำหน่ายแต่ได้โอนเป็นทรัพย์สินเหลือ) ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีหมวดหนี้สิน**เฉพาะส่วนที่เจ้าหนี้ยกหนี้ให้** ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีหมวดทุนของสหกรณ์ (ยกเว้นบัญชีทุนเรือนหุ้น) ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีรายรับประเภทต่าง ๆ จากการชำระบัญชี ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีรายจ่ายประเภทต่าง ๆ จากการชำระบัญชี ไปบัญชีเลิกกิจการ

- ปิดบัญชีเลิกกิจการ ไปบัญชีกำไร/ขาดทุนจากการชำระบัญชี กรณีที่มีผลขาดทุนจากการชำระบัญชี ให้ปิดบัญชีขาดทุนจากการชำระบัญชีไปบัญชีทุนเรือนหุ้น ในกรณีตรงกันข้ามหากมีผลกำไร (ส่วนเกิน) จากการชำระบัญชีก็ให้นำไปจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ
- ปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร ไปบัญชีเงินสด
- บันทึกรายการจ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมจำนวนเงินที่วางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง)
- บันทึกรายการจ่ายส่วนเกินจากการชำระบัญชีให้แก่สมาชิก ซึ่งได้แก่ เงินปันผลตามหุ้นเงินเฉลี่ยคืน
- บันทึกรายการจ่ายเงินส่วนที่เหลือจากการชำระบัญชีให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ เมื่อผู้ชำระบัญชีดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้วตามมาตรา 87 ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าดำเนินการชำระบัญชี และจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ไปอย่างใด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี และจ่ายทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชีเสนอต่อผู้สอบบัญชี เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

ในการดำเนินการตามมาตรา 87 ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีต่าง ๆ เพื่อแสดงรายการย่อของบัญชีที่ชำระ ดังนี้

1. บัญชีรับ – จ่าย พร้อมทั้งรายละเอียดประกอบ
2. บัญชีเงินฝากธนาคาร
3. บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
4. บัญชีทุนเรือนหุ้น
5. บัญชีเลิกกิจการ

สำหรับรูปแบบ และวิธีการจัดทำบัญชีให้เป็นดังต่อไปนี้

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีรับ – จ่าย

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(2) รายได้จากการดำเนินงาน	xxxx	(3) ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	xxxx
(4) เงินรับจากลูกหนี้	xxxx	(5) ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	xxxx
(4) เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	xxxx	(7) จ่ายชำระหนี้สิน (รวมการวางเงิน	
(6) ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	xxxx	ชำระหนี้ตามมาตรา 84)	xxxx
(10) ถอนเงินจากธนาคาร	xxxx	(9) จ่ายเงินนำฝากธนาคาร	xxxx
		(10) จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ธกส.	xxxx
รวมรับ	**xxxx**	**รวมจ่าย**	**xxxx**
(1) เงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุล เมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx	(11) เงินสดคงเหลือยกไป	xxxx
	xxxx		xxxx
(14) ทรัพย์สินเหลือตามมาตรา 86		(15) การจ่ายทรัพย์สินเหลือ	
- เงินสดคงเหลือ	xxxx	ตามมาตรา 86	
- ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ไม่ได้จำหน่าย		1. จ่ายให้แก่สมาชิก (รวมการวางเงิน	
แต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ	xxxx	เพื่อจ่ายภายหลังด้วย)	
		- คืนเงินค่าหุ้น	xxxx
		- จ่ายเงินปันผลตามหุ้น	xxxx
		- จ่ายเงินเฉลี่ยคืน	xxxx
		2. ทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชี	
		- โอนให้แก่สหกรณ์อื่น	xxxx
		- โอนให้แก่สันนิบาตสหกรณ์ฯ	xxxx
	xxxx		xxxx

รายละเอียดประกอบบัญชีรับ – จ่าย

(บาท)

รายละเอียด 1 รายได้จากการดำเนินงาน

- ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ .....
- ขายสินค้า .....
- ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร .....
- รายได้เบ็ดเตล็ด .....
- ....

.....

รายละเอียด 2 เงินรับจากลูกหนี้

- ลูกหนี้เงินกู้ .....
- ลูกหนี้การค้า .....
- ....

.....

รายละเอียด 3 เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน

- ที่ดิน .....
- เครื่องใช้สำนักงาน .....
- หุ้นชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .....
- ....

.....

รายละเอียด 4 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

- ดอกเบี้ยเงินกู้ ธ.ก.ส .....
- ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ .....
- ....

.....

รายละเอียด 5 ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี

- ค่าธรรมเนียมศาล .....
- ค่าทนายความ .....
- ....

.....

รายละเอียด 6 จ่ายชำระหนี้สิน

- เจ้าหนี้การค้า .....
- ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย .....
- ....
- วางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84 .....

.....

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเงินฝากธนาคาร

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(1) เงินฝากธนาคารคงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx	(10) ถอนเงินจากธนาคาร	xxxx
(9) เงินนำฝากธนาคาร	xxxx		
(9) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่คิดเข้าบัญชีให้	xxxx		
	xxxx		xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(10) เงินส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส (รวมหนี้ที่ ธ.ก.ส ยอมลดให้	xxxx	(1) เงินกู้จาก ธ.ก.ส คงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx
	xxxx	(9) ดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ธ.ก.ส คิดเพิ่มในบัญชี	xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีทุนเรือนหุ้น

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(12) ขาดทุนจากการชำระบัญชี	xxxx	(1) เงินค่าหุ้นยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx
(13) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นสมาชิก (รวมการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง	xxxx	(6) ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	xxxx
	xxxx		xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเลิกกิจการ

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(1) ราคาทรัพย์สินตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี (ยกเว้นเงินสด, เงินฝากธนาคาร ทรัพย์สินรายการที่ไม่ได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ) ส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่าเสื่อมราคาสะสม ให้หักจากราคาทรัพย์สินหรือแสดงไว้ในด้านตรงข้ามก็ได้	xxxx	(1) ทุนสำรอง, ทุนต่าง ๆ และกำไรที่ยังไม่ได้จัดสรร (กรณีเงินค้างขาดทุนลงไว้ในด้านตรงข้าม)	xxxx
(3) ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	xxxx	(2) รายได้จากการดำเนินงาน	xxxx
(9) ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	xxxx	(4) เงินรับจากลูกหนี้	xxxx
		(4) เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	xxxx
		(8) หนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้	xxxx
(12) ส่วนเกินจากการชำระบัญชี	xxxx	(12) ขาดทุนจากการชำระบัญชี	xxxx
	xxxx		xxxx

คำอธิบายรายการตามหมายเลขที่ปรากฏในบัญชีต่าง ๆ ข้างต้น มีดังนี้

(1) ให้นำตัวเลขทางด้านทรัพย์สิน และด้านทุนของสหกรณ์จากงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี ซึ่งเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้วบันทึกในบัญชีต่าง ๆ ดังนี้

- บัญชีรับ – จ่าย ให้บันทึกจำนวนเงินสดคงเหลือยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเดบิต
- บัญชีเงินฝากธนาคาร ให้บันทึกจำนวนเงินฝากธนาคารคงเหลือยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเดบิต
- บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตร ให้บันทึกจำนวนเงินกู้ค้างชำระยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเครดิต
- บัญชีทุนเรือนหุ้น ให้บันทึกจำนวนเงินค่าหุ้นยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเครดิต

- บัญชีเลิกกิจการ

ด้านเดบิต ให้บันทึกจำนวนเงินของทรัพย์สินต่าง ๆ ตามงบดุล เมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีเว้นแต่เงินสด เงินฝากธนาคาร ซึ่งได้บันทึกรายการไว้แล้วในบัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคารข้างต้นแล้วตามลำดับ และทรัพย์สินรายการใดที่มิได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ รวมทั้งเงินค้างขาดทุน (ถ้ามี) สำหรับค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ค่าเสื่อมราคาสะสมและสำรองอื่น ๆ ที่ตั้งไว้เป็นรายการหักกับทรัพย์สิน ให้นำไปหักออกจากราคาทรัพย์สินโดยตรงหรือแสดงไว้ในด้านเครดิตก็ได้

ด้านเครดิต ให้บันทึกจำนวนเงินของรายการส่วนทุนของสหกรณ์ ซึ่งได้แก่ ทุนสำรอง ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ กำไรรอการจัดสรร ทั้งนี้ ยกเว้นทุนเรือนหุ้นซึ่งได้บันทึกไว้แล้วในบัญชีทุนเรือนหุ้น

(2) ให้บันทึกรายการรายได้จากการดำเนินงาน เช่น ขายสินค้า ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร รายได้เบ็ดเตล็ด เป็นต้น ในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(3) ให้บันทึกรายการค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เช่น ดอกเบี้ยจ่าย ค่าใช้จ่ายทั่วไป เป็นต้น ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเดบิต และบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต

(4) ให้บันทึกรายการเงินรับชำระหนี้จากลูกหนี้ และเงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน ในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(5) ให้บันทึกรายการค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีตามมาตรา 83 ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเดบิต และบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต

(6) ให้บันทึกรายการรับเงินค่าหุ้นที่เรียกให้สมาชิกที่ชำระไม่ครบมูลค่ามาชำระเพิ่มเติม ในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีทุนเรือนหุ้นทางด้านเครดิต

(7) ให้บันทึกรายการจ่ายเงินชำระหนี้สิน รวมทั้งการวางเงินชำระหนี้ตามมาตรา 84 ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต เว้นแต่รายการเงินนำส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส ให้ปฏิบัติตามข้อ (10) ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

(8) ให้บันทึกรายการหนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้ ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(9) ให้บันทึกรายการจ่ายเงินเพื่อฝากธนาคาร ในบัญชีเงินฝากธนาคารทางด้านเดบิต และบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต พร้อมกับให้นำดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่ธนาคารคิดเข้าบัญชีให้สำหรับช่วงระยะเวลาชำระบัญชีทั้งหมดมาแสดงรายการไว้ทางด้านเดบิตด้วย

(10) ให้บันทึกรายการเบิกถอนเงินจากธนาคาร ในบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเงินฝากธนาคารทางด้านเครดิต รวมทั้งบันทึกรายการเงินนำส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส ในบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ทางด้านเดบิต และบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต ส่วนหนี้ที่ ธ.ก.ส ยอมลดให้ (ถ้ามี) ให้บันทึกรายการในบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต โดยรวมไว้ในรายการ “หนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้” พร้อมกับให้นำดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ธ.ก.ส คิดเพิ่มไว้ในบัญชีเงินกู้สำหรับช่วงระยะเวลาชำระบัญชีทั้งหมดมาแสดงรายการไว้ทางด้านเครดิตของบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ด้วย

(11) ให้บันทึกจำนวนเงินสดคงเหลือยกไปในบัญชีรับ – จ่าย ซึ่งคำนวณได้จากยอดรวมรับบวกเงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี แล้วหักด้วยยอดรวมจ่าย

(12) ให้คำนวณหาผลต่างในบัญชีเลิกกิจการ เพื่อทราบผลกำไรหรือขาดทุนจากการชำระบัญชี กรณีที่ยอดรวมทางด้านเดบิตสูงกว่ายอดรวมทางด้านเครดิต ให้แสดงผลต่างไว้ในบัญชีเลิกกิจการเป็นขาดทุนจากการชำระบัญชี ซึ่งในกรณีนี้ ให้นำจำนวนเงินขาดทุนจากการชำระบัญชีแสดงไว้ในบัญชีทุนเรือนหุ้นทางด้านเดบิตด้วย ในกรณีตรงกันข้ามหากยอดรวมทางด้านเครดิตสูงกว่ายอดรวมทางด้านเดบิต ให้เพียงแสดงผลต่างไว้ในบัญชีเลิกกิจการเป็นส่วนเกินจากการชำระบัญชี ซึ่งจะได้นำไปจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไปตามมติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

(13) ให้บันทึกจำนวนเงินที่จ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมทั้งการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง) ในบัญชีทุนเรือนหุ้น ซึ่งคำนวณได้จากเงินค่าหุ้นยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี บวกค่าหุ้นที่เรียกชำระเพิ่มเติม หักด้วยขาดทุนจากการชำระบัญชี

(14) ท้ายบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเดบิต ให้แสดงทรัพย์สินเหลือตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้แก่

- เงินสดคงเหลือ ให้นำยอดเงินสดคงเหลือยกไปตาม (11) ในบัญชีรับจ่ายมาแสดงไว้
- ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ได้จำหน่าย ให้นำยอดตามบัญชีของทรัพย์สินอื่นซึ่งไม่ได้จำหน่ายที่ปรากฏในงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีมาแสดงไว้

(15) ท้ายบัญชีรับ – จ่ายทางด้านเครดิต ให้แสดงรายการจ่ายทรัพย์สินเหลือ ดังนี้

- จ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง) จำนวนเงินจากบัญชีทุนเรือนหุ้นตาม (13) ซึ่งในกรณีที่ไม่มีเงินค่าหุ้นก็ไม่ต้องแสดงรายการนี้
- ส่วนเกินจากการชำระบัญชี จำนวนเงินจากบัญชีเลิกกิจการตาม (12) แยกออกเป็นรายการจ่ายเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน โอนให้แก่สหกรณ์อื่นและสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

<u>หมายเหตุ</u>

1. ในบัญชีเลิกกิจการ ยอมขาดทุนจากการชำระบัญชีเป็นจำนวนไม่เกินกว่าเงินค่าหุ้นที่ชำระทั้งสิ้น หากสหกรณ์ไม่มีเงินค่าหุ้นจะไม่มีรายการขาดทุนจากการชำระบัญชี

2. ในบัญชีเลิกกิจการ ส่วนเกินจากการชำระบัญชีรวมกับค่าหุ้นที่ชำระทั้งสิ้นจะเป็นจำนวนเท่ากับทรัพย์สินเหลือ ในกรณีที่ไม่มีเงินค่าหุ้น ทรัพย์สินที่เหลือทั้งสิ้น คือ ส่วนเกินจากการชำระบัญชี

4. รายงานการชำระบัญชี

การรายงานการชำระบัญชี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

4.1 รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี

4.2 รายงานเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี ในการดำเนินการชำระบัญชีนั้น นับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีได้เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 85 กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ทุกระยะหกเดือนว่าได้จัดการไปอย่างใดบ้าง และแสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น

ในการจัดทำรายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน นับแต่วันที่เสนองบการเงินเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ให้มีหัวข้อรายงาน ดังนี้

1. **การเรียกหนี้สินคืน** ให้รายงานว่าสหกรณ์มีลูกหนี้จำนวนเท่าใด เรียกคืนได้เท่าใด และยังเรียกคืนไม่ได้เท่าใด เพราะเหตุใด หากการเรียกหนี้สินต้องมีการดำเนินคดีทางศาลก็ให้รายงานชี้แจงด้วย

2. **การชำระหนี้** ให้รายงานว่าสหกรณ์มีเจ้าหนี้อยู่กี่ราย เป็นเงินเท่าใด ได้ชำระแล้วเท่าใด หากได้ทำการประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ก็ให้แจ้งจำนวนเงินที่จะต้องชำระตามที่ได้ตกลงไว้

3. **การจัดการทรัพย์สิน** ให้รายงานว่าทรัพย์สินของสหกรณ์รวมทั้งเงินลงทุนถือหุ้นในกิจการต่างๆ แต่ละรายการ ได้ดำเนินการจำหน่ายจ่ายโอนไปด้วยวิธีใด ได้ราคาเท่าใด สูงหรือต่ำกว่าราคาเดิมเท่าใด และทรัพย์สินใดยังจำหน่ายไม่ได้ รวมราคาเท่าใด

4. **อุปสรรคในการชำระบัญชี** ให้ชี้แจงอุปสรรคที่ทำให้การชำระบัญชียังไม่เสร็จสิ้นและแนวทางแก้ไข

5. **กำหนดเวลาในการชำระบัญชี** ให้ประมาณหรือคาดหมายว่าจะสามารถชำระบัญชีได้เสร็จเรียบร้อยเมื่อใด

6. **อื่นๆ** ให้รายงานถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้ชำระบัญชีเห็นว่าควรจะรายงานให้ทราบ

รายงานเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำรายงานการชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยให้มีหัวข้อรายงานดังนี้

1. **สหกรณ์ที่ชำระบัญชี** ให้ระบุชื่อสหกรณ์ ประเภทสหกรณ์ เลขทะเบียน วันที่จดทะเบียน ที่ตั้งสำนักงาน และจำนวนสมาชิก ณ วันที่เลิกสหกรณ์

2. **วันที่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี** ให้รายงานว่านายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีตามคำสั่งที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด หรือให้ความเห็นชอบตามหนังสือขอความเห็นชอบวัน เดือน ปีใด

3. **การจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี** ให้รายงานว่านายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีตามหนังสือที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด และผู้ชำระบัญชีได้รับทราบเมื่อใด

4. **การประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์รายวันหรือโดยวิธีอื่น** ให้รายงานว่าได้ประกาศให้เจ้าหนี้ทราบการชำระบัญชี และให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชีในหนังสือพิมพ์รายวันชื่ออะไร เมื่อวัน เดือน ปีใด นอกจากนั้นได้กระทำโดยวิธีอื่นอย่างใดบ้าง

5. **การจัดงบการเงินตามมาตรา 80** ให้รายงานว่าได้จัดทำงบการเงิน ณ วัน เดือน ปีใด เพื่อให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรอง และผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองเมื่อวัน เดือน ปีใด รวมทั้งได้นำงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแล้วนั้นเสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติเมื่อวัน เดือน ปีใด และยื่นงบการเงินนั้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์โดยหนังสือที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด

6. **เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี** ให้รายงานว่าได้เริ่มลงมือทำการชำระบัญชีเมื่อวัน เดือน ปีใด และเสร็จสิ้นเมื่อวัน เดือน ปีใด (ให้ถือวันรับทราบการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีของนายทะเบียนสหกรณ์เป็นวันเริ่มลงมือทำการชำระบัญชี และวันเสนอรายงานฉบับนี้เป็นวันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี) รวมระยะเวลาที่ใช้ในการชำระบัญชีเท่าใด

7. **วิธีดำเนินการชำระบัญชี** ให้รายงานถึงสิ่งซึ่งได้ดำเนินการชำระบัญชีไปแล้วในข้อต่อไปนี้

- **การเรียกหนี้สิน** มีลูกหนี้อยู่เท่าใด ได้รับชำระคืนจำนวนเท่าใด เรียกคืนไม่ได้เท่าใด เพราะเหตุใด ถ้าหากการเรียกหนี้ต้องมีการดำเนินคดีทางศาลให้รายงานไว้โดยละเอียด
- **การชำระหนี้** มีเจ้าหนี้อยู่เท่าใด ทำการประนีประนอมหนี้ได้เท่าใด คงเหลือต้องชำระเท่าใด ชำระได้หมดหรือไม่ ถ้าชำระได้ไม่หมดให้รายงานจำนวนหนี้ที่ค้าง พร้อมด้วยเหตุผล
- **การจัดการทรัพย์สิน** ทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้นมีอะไรบ้างให้แจ้งราคาเป็นรายการ และได้จัดการไปโดยวิธีใด ได้ราคาเท่าใด สูงหรือต่ำกว่าราคาในบัญชีเท่าใด สำหรับเงินลงทุนถือหุ้นในกิจการต่าง ๆ ให้รายงานผลการจัดการไว้ด้วย
- **กิจการอย่างอื่นที่จำเป็น** ถ้ามีกิจการอย่างอื่นที่จำเป็นซึ่งต้องกระทำให้รายงานผลการดำเนินการไว้ด้วย เช่น การไถ่ถอนจำนอง เป็นต้น
- **ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี** ให้ชี้แจงลักษณะของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการชำระบัญชีให้ทราบ

8. **ผลการชำระบัญชี** ให้รายงานว่าเมื่อได้ชำระหนี้สินเสร็จสิ้นแล้ว สหกรณ์ที่ชำระบัญชียังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีกเป็นจำนวนเท่าใด โดยแยกรายละเอียดทรัพย์สินแต่ละประเภทให้ชัดเจน เช่น เงินสดเก็บรักษาไว้ที่ผู้ชำระบัญชีเท่าใด ฝากไว้ที่ธนาคารใดจำนวนเท่าใด มีทรัพย์สินอื่นอะไรบ้างที่ไม่ได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายไปเป็นจำนวนเท่าใด

มีหุ้นของสมาชิกอยู่เท่าใด สามารถจ่ายคืนได้เต็มมูลค่าหรือไม่ เงินสดที่มีอยู่พอใช้คืนเงินค่าหุ้นหรือไม่ หากไม่พอยังขาดอีกเท่าไร สรุปแล้วแต่ละหุ้นได้รับคืนเงินค่าหุ้น ๆ ละเท่าใด และได้จ่ายค่าหุ้นคืนไปแล้วกี่หุ้น จำนวนเงินเท่าใด คงเหลืออีกกี่หุ้น เป็นเงินเท่าใด

ผู้ชำระบัญชีได้วางเงินเพื่อจ่ายแก่เจ้าหนี้ที่ยังมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ และเพื่อจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเป็นจำนวนเท่าใด เมื่อวัน เดือน ปีใด สำหรับเงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืน ก็ให้รายงานในทำนองเดียวกัน

อนึ่ง การปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยการฝากและถอนคืนเงินต่อกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2495

9. ทรัพย์สินเหลือจากการชำระบัญชี ให้รายงานว่าเมื่อได้จัดการจ่ายทรัพย์สิน รวมทั้งการวางเงินตามข้อ 8 เสร็จสิ้นแล้ว สหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้นมีทรัพย์สินเหลืออีกหรือไม่ ถ้ามีมีจำนวนเท่าใด ที่ประชุมใหญ่ครั้งที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด ได้มีมติให้โอนทรัพย์สินนี้ตามมาตรา 86 อย่างไร ถ้าไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายใน 3 เดือนนับแต่วันชำระบัญชีเสร็จ ให้ขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ในการโอนให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยโดยแสดงความคิดเห็นของผู้ชำระบัญชีว่าสมควรโอนอย่างใดไปด้วย

10. เรื่องอื่น ๆ ให้รายงานสรุปขอให้นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียนด้วย

เมื่อผู้ชำระบัญชีจัดทำรายงานแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีส่งรายงานพร้อมด้วยรายการย่อของบัญชีที่ชำระ จำนวน 3 ชุด ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองต่อไป ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สหกรณ์ภายหลังจากเสร็จสิ้นการชำระบัญชีแล้ว รวมทั้งในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ลงมติโอนทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชีให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย เมื่อผู้ชำระบัญชีจ่ายทรัพย์สินไปตามมติที่ประชุมใหญ่แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีส่งสำเนารายงานการประชุมใหญ่และส่งสำเนาหลักฐานการจ่ายดังกล่าวไปพร้อมทั้งรายงานการชำระบัญชีด้วย

อนึ่ง เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานการชำระบัญชีดังกล่าวต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และนายทะเบียนสหกรณ์จะมีคำสั่งให้ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน จากนั้นให้ผู้ชำระบัญชีมอบสมุดบัญชีและเอกสารของสหกรณ์ที่ได้ชำระบัญชีเสร็จแล้วนั้นแก่นายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ

คำแนะนำนี้แนบท้ายคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 146/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546

ว่าง

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

หมวด 4

การชำระบัญชี

มาตรา 74 การชำระบัญชีสหกรณ์ที่ล้มละลายนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

มาตรา 75 การชำระบัญชีสหกรณ์ที่เลิกเพราะเหตุอื่น นอกจากล้มละลายให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีโดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ ขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิกสหกรณ์ หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หรือนายทะเบียนสหกรณ์ไม่ให้ความเห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชี ให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ได้

เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นสมควรหรือเมื่อสมาชิกมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมดร้องขอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์จะแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่แทนผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือซึ่งได้ตั้งไว้ก็ได้

ให้นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามวรรคสอง หรือวรรคสาม และให้ปิดประกาศชื่อผู้ชำระบัญชีไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์นั้น สำนักงานสหกรณ์อำเภอ หรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

ผู้ชำระบัญชีอาจได้รับค่าตอบแทนตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

มาตรา 76 สหกรณ์นั้นแม้จะได้เลิกไปแล้วก็ให้พึงถือว่ายังคงดำรงอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี

มาตรา 77 ให้ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ชำระสะสางกิจการของสหกรณ์จัดการชำระหนี้ และจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์นั้นให้เสร็จไป

มาตรา 78 เมื่อสหกรณ์เลิก ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีหน้าที่จัดการรักษาทรัพย์สินทั้งหมดของสหกรณ์ไว้จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ส่งมอบ

ผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ส่งมอบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง พร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร และสิ่งอื่นเมื่อใดก็ได้

มาตรา 79 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ให้ผู้ชำระบัญชีประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน หรือประกาศโฆษณาทางอื่นว่าสหกรณ์ได้เลิก และแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ทุกคนซึ่งมีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี เอกสารของสหกรณ์หรือปรากฏจากทางอื่น เพื่อให้ทราบว่าสหกรณ์นั้นเลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

มาตรา 80 ผู้ชำระบัญชีต้องทำงบดุลของสหกรณ์โดยไม่ชักช้า และให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบงบดุลนั้น

เมื่อผู้สอบบัญชีรับรองงบดุลแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติแล้วเสนองบดุลนั้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์

ในกรณีที่การประชุมใหญ่ไม่ครบองค์ประชุม ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติ

มาตรา 81 ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อระวังรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ในระหว่างที่ยังชำระบัญชีไม่เสร็จ

(2) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

(3) เรียกประชุมใหญ่

(4) ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีอาญา และประนีประนอมยอมความในเรื่องใด ๆ ในนามของสหกรณ์

(5) จำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์

(6) เรียกให้สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นทั้งหมด

(7) ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในกรณีที่เงินค่าหุ้น หรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน

(8) ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

มาตรา 82 ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีอย่างใด ๆ ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา 83 ค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียตามสมควรในการชำระบัญชีนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องจัดการชำระก่อนหนี้รายอื่น

มาตรา 84 ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ชำระหนี้ต้องวางเงินสำหรับจำนวนหนี้นั้นไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และให้ผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแจ้งการวางเงินไปยังเจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า

ถ้าเจ้าหนี้ไม่รับเงินไปจนพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ เจ้าหนี้ย่อมหมดสิทธิในเงินจำนวนนั้น และให้นายทะเบียนสหกรณ์จัดส่งเป็นรายได้ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยให้เสร็จภายในเวลาอันสมควร

มาตรา 85 ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ทุกระยะหกเดือนว่าได้จัดการไปอย่างใดบ้างและแสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น รายงานดังกล่าวนี้ให้ทำตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

รายงานตามวรรคหนึ่งให้สมาชิก ทายาทของสมาชิกผู้ตาย และเจ้าหนี้ทั้งหลายของสหกรณ์ตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ถ้าปรากฏข้อบกพร่องในการชำระบัญชี นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจสั่งให้ผู้ชำระบัญชีแก้ไขข้อบกพร่อง และรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายในเวลาที่กำหนด

มาตรา 86 เมื่อได้ชำระหนี้ของสหกรณ์แล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายตามลำดับ ดังต่อไปนี้

(1) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว

(2) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้วแต่ต้องไม่เกินอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท

(3) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ในระหว่างปีตามที่กำหนดในข้อบังคับ

ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีก ให้ผู้ชำระบัญชีโอนให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

มาตรา 87 เมื่อได้ชำระบัญชีกิจการของสหกรณ์เสร็จแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าได้ดำเนินการชำระบัญชี และจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ไปอย่างใด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี และจำนวนทรัพย์สินที่จ่ายตามมาตรา 86 เสนอต่อผู้สอบบัญชี

เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

มาตรา 88 เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบในการชำระบัญชีตามมาตรา 87 แล้วให้ผู้ชำระบัญชีมอบบรรดาสมุดบัญชี และเอกสารทั้งหลายของสหกรณ์ที่ได้ชำระบัญชีเสร็จแล้วนั้นแก่นายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ

ให้นายทะเบียนสหกรณ์รักษาสมุดบัญชี และเอกสารเหล่านี้ไว้อีกสองปีนับแต่วันที่ถอนชื่อสหกรณ์นั้นออกจากทะเบียน

สมุดบัญชีและเอกสารตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีส่วนได้เสียตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา 89 ในคดีฟ้องเรียกหนี้สินที่สหกรณ์ สมาชิก หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้อยู่ในฐานะเช่นนั้น ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
ว่าด้วยการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก

เพื่อให้การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก เมื่อปรากฏว่าไม่มีการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกภายในเก้าสิบวันนับแต่วันรับใบทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ไม่เริ่มดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือหยุดดำเนินการติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ไม่ส่งสำเนางบดุลต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเป็นเวลาสามปีติดต่อกัน และการดำเนินการของกลุ่มเกษตรกรก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่กลุ่มเกษตรกรนั้น หรือกลุ่มเกษตรกรไม่อาจดำเนินการให้เป็นผลดีต่อไปได้

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 34 วรรคสอง แห่งพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547 จึงกำหนดระเบียบไว้ดังนี้

1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก”

2. ให้ใช้ระเบียบนี้เป็นต้นไป

3. ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

3.1 ดำเนินกิจการของกลุ่มเกษตรกรเท่าที่จำเป็นเพื่อระวังรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเกษตรกรในระหว่างที่ชำระบัญชีไม่เสร็จ

3.2 ดำเนินกิจการของกลุ่มเกษตรกรเท่าที่จำเป็นเพื่อสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

3.3 เรียกประชุมใหญ่

3.4 ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีอาญาและประนีประนอมยอมความในเรื่องใด ๆ ในนามของกลุ่มเกษตรกร

3.5 จำหน่ายทรัพย์สินของกลุ่มเกษตรกร

3.6 เรียกให้สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นทั้งหมด

3.7 ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้กลุ่มเกษตรกรล้มละลายในกรณีที่เงินค่าหุ้น หรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน

3.8 ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

4. อาศัยอำนาจและหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีตามข้อ 3 ผู้ชำระบัญชีสามารถดำเนินการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกให้เสร็จเรียบร้อยไปได้ โดยปฏิบัติดังนี้

4.1 ผู้ชำระบัญชีติดต่อเพื่อรับทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ จากคณะกรรมการดำเนินการ หรือเจ้าหน้าที่ของกลุ่มเกษตรกร

4.2 ประกาศว่ากลุ่มเกษตรกรได้เลิก และชำระบัญชีโดยเปิดเผยที่สำนักงานของกลุ่มเกษตรกร และที่ว่าการอำเภอแห่งท้องที่ที่กลุ่มเกษตรกรนั้นตั้งอยู่

4.3 ทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหนี้ทุกคนซึ่งมีปรากฏในสมุดบัญชี หรือเอกสารของกลุ่มเกษตรกรหรือปรากฏทางอื่น เพื่อให้ทราบว่ากลุ่มเกษตรกรเลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี

4.4 จัดทำงบดุล กรณีกลุ่มเกษตรกรมีทรัพย์สิน หนี้สินและทุนซึ่งผู้สอบบัญชีรับรองเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของกลุ่มเกษตรกรเพื่ออนุมัติ หากไม่สามารถประชุมใหญ่ได้ ให้ผู้สอบบัญชีอนุมัติแล้วรายงานต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเพื่อทราบ

4.5 ค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียตามสมควรในการชำระบัญชีนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องจัดการชำระก่อนหนี้รายอื่น

4.6 ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินสำหรับจำนวนหนี้นั้นไว้ต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และให้ผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแจ้งการที่ได้วางเงินไปยังเจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า หากเจ้าหนี้ไม่รับเงินไปจนพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้ต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด เจ้าหนี้ย่อมหมดสิทธิในเงินจำนวนนั้น และให้นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดจัดส่งรายได้ให้กลุ่มเกษตรกรระดับเดียวกัน หรือตามความเห็นชอบของนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด

4.7 เมื่อได้ดำเนินการชำระบัญชี จัดการจำหน่ายทรัพย์สิน เรียกหนี้จากลูกหนี้และชำระแก่เจ้าหนี้เสร็จ ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายเงินตามลำดับ ดังต่อไปนี้

4.7.1 จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว

4.7.2 จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว

4.7.3 จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับกลุ่มเกษตรกรในระหว่างปี ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่ ให้ผู้ชำระบัญชีส่งมอบแก่นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเก็บรักษาไว้ เพื่อโอนให้แก่กลุ่มเกษตรกรระดับเดียวกันตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือตามความเห็นชอบของนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

4.8 จัดทำหนังสือตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานทางการเงินที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจากคณะกรรมการดำเนินการกลุ่มเกษตรกร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้สอบบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการชำระบัญชีเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

4.9 เมื่อได้ชำระบัญชีกิจการของกลุ่มเกษตรกรเสร็จแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าได้ดำเนินการชำระบัญชีและจัดการทรัพย์สินของกลุ่มเกษตรกรไปอย่างใด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี และจำนวนทรัพย์สินที่จ่ายเสนอผู้สอบบัญชี เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดมีคำสั่งถอนชื่อกลุ่มเกษตรกรออกจากทะเบียน ให้ถือว่าเป็นการสิ้นสุดแห่งการชำระบัญชี และให้ส่งสำเนาคำสั่งถอนชื่อกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวให้นายทะเบียนสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทราบด้วย

4.10 ส่งมอบบรรดาสมุดบัญชีและเอกสารทั้งหลายของกลุ่มเกษตรกรที่ได้ชำระบัญชีเสร็จแล้วนั้นแก่นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด เพื่อเก็บรักษาสมุดบัญชี และเอกสารเหล่านี้ไว้อีกสองปีนับแต่วันที่ถอนชื่อกลุ่มเกษตรกรนั้นออกจากทะเบียน สมุดบัญชีและเอกสารให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

5. การฟ้องเรียกหนี้สินที่กลุ่มเกษตรกร สมาชิกหรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้ ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดมีคำสั่งถอนชื่อกลุ่มเกษตรกรออกจากทะเบียน

6. ข้อจำกัดของผู้ชำระบัญชีอย่างใด ๆ ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

7. ระยะเวลาการชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันถัดจากวันที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นแต่ได้รับการผ่อนผันระยะเวลาจากนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด

ประกาศ ณ วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2548

(ลงชื่อ) บุญมี จันทรวงศ์

(นายบุญมี จันทรวงศ์)

อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

นายทะเบียนสหกรณ์